

II

945

L

()

II 945 2

II
945
L

AȘEZĂMÂNTUL CULTURAL
ION C. BRĂTIANU

1 8 2 1

DATE ȘI FAPTE NOI

DE

EMIL VÎRTOSU

(217)

„CARTEA ROMÂNEASCĂ”, BUCUREȘTI

1 9 3 2

D/G 3-194-I 54 VIII 3194 20
AȘEZĂMÂNTUL CULTURAL
ION C. BRĂȚIANU

XVII

1 8 2 1

DATE ȘI FAPTE NOI

DE

EMIL VÎRTOSU

„CARTEA ROMÂNEASCĂ”, BUCUREȘTI

1932

48.797

e. 65032

158

- 1962.

60869

INTRODUCERE

*„Veniți, dar, în numele
Domnului, să ne înviem
neamul și să ne întocmim
patria !”¹.*

Cu mult înainte ca Turcii să treacă Dunărea spre a potoli și pedepsi răscoala lui Tudor Vladimirescu și a eteriștilor, „țara” începe să se împrăstie, biciuită de teamă. Iși părăseau toți căminurile, la voia întâmplării, goniți de jafurile și împilările arnăuților și ale pandurilor, chiar dacă la început îi primiseră cu sufletul și brațele deschise, sau poate tocmai de aceea.² Boeri mari sau simpli cinovnici, avuți și mai puțin avuți, porneau buluc în pribegie, pe drumuri de munte, spre pământul chesaro-crăiesc al Ardealului și Banatului.³

Dar fiorul de groază care preceda intrarea Turcilor în București, la 15 Mai 1821, răscoli și răbdarea celor mai încercați, mai puțin sperioși. De aceea, când ultimele detașamente de panduri părăseau Cotrocenii, luînd cu ele nădej-dile de mai bine ale „prostimei”, în Bucureștii primăvăra-teci, dar îngroziți, rămîneau numai cîțiva oameni cu răspun-dere și pricepere, călăuziți de marele vornic Mihalache Manul. Aceștia aveau să ocîrmuiască, supt oblăduirea caimacamului

1 Manifest anonim din 20 Iunie 1822. Cf. Nr. XLII, p. 165.

2 Intre cei dinții pleca și banul Grigorie Brîncoveanu. Cf. Nr. XIII, p. 59—61.

3 Chiar Tudor Vladimirescu poruncește, la începutul lui Aprilie, ca satele de pe marginea Dunării să se tragă înăuntru, cale de o zi. (Cf. Virtosu (Emil), Tudor Vladimirescu, p. 115, 118).

C. Negri, destule zile, țara risipită și multa lume necăjită, sărăcită și bîntuită de Turci.¹ Cei ce pășiseră dincolo de pajura fruntariei duceau cu ei nădejdiile și încrederea țării, la ale cărei nevoi și dorinți puteau de acum înainte să se gîndească în liniște, nestînjiți nici de „rebeliști”, nici de eteriști, dar, mai ales, nesupărați și neterorizați de prezența oștirilor turcești. Duceau așa dar cu ei, ca pe un palladium virtual, libertatea întregii țări. Și în numele acestei libertăți vor plănuî mai tîrziu prefaceri fundamentale, pentru a întemeia o mai bună întocmire patriei, care singură rămăsese locului, pustie, cu fruntea plecată în țărîna cailor crotopitori, cu necazurile și sărăcia de totdeauna.

Băjenarii din Oltenia au apucat spre două zări. Mehedințenii, mai ales, au trecut în Banat, la Lugoj, în satele din jur și în tot cuprinsul județului Severin. Sînt îndeosebi negustorași, multă lume nevoiașă, mulți foști „rebeliști”.²

Boerimea însă, și în primul rînd cea craioveană, încape la Sibiiu, în preajma creditelor de totdeauna, acordate cu largheță de Casa Hagi Pop. În fruntea acestei boerimi păstora episcopul Galaction al Rîmnicului.³

Dar boerii munteni, inima și gîndul viu al țării, pornesc în altă parte, spre Brașov, pe vechile drumuri de negoț de pe Valea Prahovei, bîntuite cumplit acum de pandurii răzlețiți și de „arvații” jefuitori.⁴

Cetate a răstriștilor valahe, Brașovul cunoștea de veacuri popasurile lungi, obosite și triste, ale atîtor alți fugari din vremi, domni, arhieriei, boieri și negustori, năpustiți din

1 Lista boerilor rămași în București la Virtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu* p. 151; Cf. și Urechia (V. A.), *Istoria Romînilor*, XIII, p. 137 sqq.

2 Cf. Boroș (Ioan), *Răscoala lui Tudor Vladimirescu și refugiații în județul Caraș-Severin* în „*Transilvania*”, Sibiiu, 1921 (LII), Nr. 5, p. 359—377. Se dau și liste amănunțite de toți băjenarii.

3 Lista boerilor sibieni la Bulat (T. G.), *Mărturii din timpul revoluției lui Tudor Vladimirescu* în „*Revista Istorică*”, 1926 (XII), No. 7—9, p. 199—203; cf. și Popescu (Mihail), *Contribuțiuni documentare la istoria revoluției din 1821* în „*Revista Arhivelor*”, București, 1927, p. 219.

4 Cf. Ureche (Nestor), *Drumul Brașovului*, București, 1913, passim.

țara unde începea, poate, altă domnie, poate prăpăd turcesc, poate ciumă. De astă dată, răzmerița aducea. în chervane îmbulzite și pline ochiu, aproape toată protipendada Țării Românești. Mulți din acești boeri cu bărbi mai bătuseră, poate, la începutul aceluiaș veac, aceleași drumuri de băjenie, căutînd și atunci azilul și mîntuirea către care năzuiau acum.¹ Pe străzile de umbră și taifas ale Brașovului se răspîndește un val de bucurie înecată în tristeță cînd, veniți pe drumuri și cu mijloace diferite, se regăsesc și se îmbrățișează, evgheniști, boerinași, funcționari și neguțători, stăpînii tru-fași cu clienții modești și umili, toți ocrotiți de pulpana arhierescă a mitropolitului Dionisie Lupu² și a celor doi episcopi, Ilarion al Argeșului și Gherasim al Buzăului.³ Iar pentru boerii divaniți e o mîngiere și un sprijin faptul că regăsesc aici pe văduva și copiii răposatului lor fost domn, Alexandru Suțu, fugiți mai demult din București, în haine țărănești.⁴ Iată dar cum, pe nesimțite, Ardealul se umple cu Valahi, încît contemporanii socotesc că sînt cel puțin 17.000 suflete adăpostite în Lugoj, Sibiu, Brașov și toate satele dealungul frontierei.⁵ Indesebi Brașovul ajunge

1 Pentru rolul politic al Brașovului, înainte și după 1821, cf. Iorga (N.), *Studii și documente*, X, p. 229—250; *ibidem*, XI, p. 190—204; idem, *Hurmuzaki*, X, p. LXVI-LXXIV; Cf. și Iorga (N.), *Opinions pernicieuses d'un mauvais patriote. (Articles de critique et d'histoire, publiés dans l'Indépendance Roumaine)*. Bucarest, 1904, p. 61—168: *Partis politiques en Roumanie au XIX-e siècle. A propos des mémoires du Logothète N. Soutzo*. Cf. și Xenopol (A. D.), *Is'oria partidelor politice în România*, București, 1910, passim. Cf. și Mureșianu (A. A.), *Știri nouă despre refugiații munteni la Brașov în secolul al 18-lea și în răzmerița dela 1821* în „Țara Birsei”, Brașov, 1930 (II), No. 1, p. 13—15.

2 Mitropolitul Dionisie aducea cu el, în Brașov, odoarele și documentele Mitropoliei, pe care le dă, cu inventar, în păstrarea Primăriei Brașov (Academia Romînă, ms. 1660, f. 98—102; *ibid.*, ms. 1063, f. 354, 360).

3 Lista boerilor aciuaiți la Brașov e dată în Virtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 149—151; cf., mai departe, nota dela p. 141. Cf. la Academia Romînă, ms. 1063, f. 380 și *Bis. Ort. Rom.*, XVII, (1893), p. 402—405.

4 Cf. Soutzo (Nicolas), *Mémoires...* Vienne, 1899, p. 40—41; cf. și Popescu (M.), *Contribuțiuni*, p. 194.

5 Cf. Bulat (T. G.), *Mărturii*, p. 199—203.

într'atîta cetate valahă, încît contele Gyulai Lajos dă ca sigură cifra de 12.000 suflete.¹

Adăpostiți așa dar cei mai mulți și mai importanți în Brașov, boerii, după primele clipe de efuziune și nedumerire, revin la vechile raporturi dintre ei, așa cum le practicaseră în țara în care-și lăsaseră aproape toate averile, dar foarte puține deprinderi. Și astfel, treptat, treptat, cercurile sociale înguste de altădată se refac. La restabilirea acestei atmosfere nu puțin va fi contribuit și familia răposatului domn, care înțelegea să mențină și să cultive ierarhia și protocolul în relațiile de aici cu marii boeri, plecatele lor slugi domnești de altădată. Să nu uităm că tinerele vlăstare de domn, în afară de studiile destul de limitate, se preocupau numai de distracții, plimbări, vizite și, în special, vînători.² Frecventează deasemeni reprezentațiile de operă italiană, date de o trupă pe care la început soarta o svîrlise în București, tocmai în clipele turburi ale „apostasiei”. Neavînd nici măcar răgazul de a-și aierisi costumele din geamantane, trupa trecuse fugară munții și debuta la Brașov, aplaudată, bisată și gratulată de aceiași nobili spectatori pentru a căror delectare se grăbise să vină în Țara Românească. Cuvioasă perseverare și atenție a destinului! Căci băștinașii Brașovului n’au prea gustat aceste spectacole, ținînd să nu se amestece cu Valahii, care constituiau, astfel, un fel de colonie aparte, foarte numeroasă.

Dar mijloacele fugarilor sînt mărginite, înainte viitorul nu-și desenează conturul, și deaceea prezența boerilor la spectacole devine din ce în ce mai rară, pînă cînd trupa e silită să plece.³ Vremea desfătării trecuse. Incepea ispășirea!

Era foarte natural și foarte explicabil ca localnicii să nu

1 Cum își petreceau timpul boierii refugiați la Brașov în urma revoluției lui Tudor Vladimirescu? [de] I. P. V. în „Drumul nou”, Cluj, 1931 (I), Nr. 126 din 17 Octomvrie.

2 Cf. Soutzo (N.), *Mémoires*, p. 40—41.

3 Cf. Soutzo (N.), *Mémoires*, p. 44—45; cf. și Cum își petreceau timpul boierii refugiați la Brașov în „Drumul nou”, Cluj, 1931 (I), Nr. 126 din 17 Octomvrie.

se amestece prea mult între acești străini, să nu-i privească deloc favorabil și nici măcar cu ochii prietenoși ai înțelegerii. Continua paradare și petrecere a boerilor valahi, mai ales a celor din jurul familiei răposatului domn, aducea, în tihna cetății burgheze, crescută și trăită după tipicul chesaro-crăiesc, luxul, fastul și disputa zgomotoasă a Orientului. Ochiul invidiei privea superior toată această frământare. Iar în cercul boerilor valahi se simt bine doar nobilii ardeleni, unguri mai ales, bucuroși de o societate distinsă, care să le umple monotonia existenței.¹ Ceilalți, însă, nu admit amestecul acestor străini în ritmul traiului lor și nu pricep cum oameni în suferință nu-și părăsesc, cel puțin acum, tabieturile, petrecerile și trufia. De aceia, în plină stradă, răsună apostrofa dură, zvirlită ostentativ și nemilos : „Ce cauți aici? Du-te în țara ta!”²

Și totuși, boerii cu giubele, cu bărbi și cu ișlicuri, fantome demodate ale unui Orient ciudat, au dus doar la început o viață mai veselă, lipsită de griji, bucuroși fiind de bucuria mîntuirii și a revederii, și în așteptarea unui viitor luminos. Repede însă, odată cu cele de pe urmă zile de vară, traiul le devine modest, cu palide reminiscențe doar din viața de lux trăită altădată în Valahia.

Totodată, autoritățile chesaro-crăiești încep să se intereseze efectiv de acești oaspeți nepoștiți, și să ia măsuri. În primul rînd, de comun acord cu boerii, se orînduește un fel de comisar al guvernului, care să aducă la cunoștința băjenarilor dispozițiile și comunicările oficiale ce-i privesc, înfățișînd și susținînd, pe de altă parte, doleanțele, neliniștile și pretențiile acelorași băjenari la autorități. Comisarul astfel orînduit este Iordache Florescu.³ Iată cum, în virtutea acestei înțelegeri, Primăria Brașovului, recunoscînd oficial pe boerii

1 Cf. însemnările contelui Gyulai Lajos în „*Drumul nou*”, I, Nr. 126 din 17 Octombrie 1931.

2 Cf. Soutzo (N.), *Mémoires*, p. 45.

3 Cf. Papazoglu (Major D.), *Varietăți* în „*Pressa*”, București, 1872 (V), Nr. 215. Lui Iordache Florescu îi recunosc boerii, la 21 Februarie 1822, toată munca depusă, dîndu-i și un înscris solemn (inedit).

mari ca reprezentanți autorizați ai regimului legal din Țara Românească, refugiat incidental la Brașov, le trimite, spre judecare, pricini pendinte între împiricinații aflați în refugiu pe pământul chesaro-crăiesc. Boerii, însă, înțeleg să se recuze singuri, nefiind „volniciți” cu poruncă domnească.¹

Pe de altă parte, aceleași autorități încearcă să-i neutralizeze, spre a îndepărta, cu un ceas mai devreme, din fața localnicilor, spectacolul acesta, dizolvant pentru ordinea publică, al unor refugiați politici, turbulenți și pretențioși. Se temeau anume ca nu cumva duhul răzvrătirii să pătrundă și între supușii, iobagi sau burghezi, liniștiți și credincioși pînă atunci. Să nu uităm că grija avea, în 1821 an al răzvrătirilor — un fundament real, mai ales într-o monarhie poliglotă ca Austria, cu element românesc destul de numeros și situat tocmai pe plaiurile unde poposiseră băjenarii valahi. Iar, pe lîngă acestea, Austria era destul de frămîntată și preocupată de turburările din Italia, indirect de cele din Spania, pentru a căror rezolvire se vor strădui insuficient congresele din Troppau, Laybach și Verona, între 1820—1822.

De aceea, regimentele de graniță primesc ordine categorice în acest sens. Cei ce aveau să treacă de acum înainte peste cordonul frontierei, urmau să fie strict cercetați și, dovediți eteriști sau rebeliști, trebuiau să fie îndrumați, supt pază, în Bucovina.² Caută totodată să scape și de boerii refugiați la Brașov, încercînd întîi să-i așeze pe toți în satele din jur, pretextînd o mai lesnicioasă aprovizionare. Boerii, însă, în cap cu mitropolitul Dionisie, protestează cu tărie, și în cele din urmă se renunță la acest proiect³, pentru a se reveni cu altul. Astfel, în vederea iernei care se apropie, li se cere boerilor să se reîntoarcă la vetrele lor, sau să decidă în ce stat din Germania sînt dispuși să se

1 Academia Romînă, ms. 322, f. 211 ; copie, din 28 Mai 1821.

2 Cf. Șotropa (Virgil), *Zavera din 1821 și regimentul năsăudean. Din „Anuarul Institutului de istorie națională”*, IV. București, 1927, p. 135—145 ; cf. și Boroș (Ioan), *Răscoala lui Tudor Vladimirescu*, p. 359—377.

3 Cf. Mureșianu (A. A.), *Știri nouă despre refugiații munteni la Brașov în „Țara Birsei”*, 1930, No. 1, p. 13—15.

stabilească¹. Evident, nici această încercare nu putea duce la rezultat favorabil, boerii înțelegînd să nu-și miște talpa din locurile de unde aflau mai lesne și mai adevărat cele ce se petrec în patrie — aceasta era hrana lor zilnică, gazeta cotidiană —, nădăjduind să primească și ajutoare bănești tot de acolo. Oriunde aiurea, ce și cine le garanta existența?

Ordinele acestea porneau dela G. G. Bánffy, guvernatorul Ardealului, și ajung neapărat și la Sibiu. Printr'unul din aceste ordine se cerea și aici o cercetare amănunțită a refugiaților, iar cei dovediți a fi fost „înclinați” cu Ipsilanti să fie trimiși supt pază în Bucovina.² Iar a doua zi după acest ordin urmează un altul, care cere să se arate băjenarilor săraci că „dela casa împărătească n'au nicio nădejde de ajutor”, și, în consecință, pentru liniștea tuturor, mai bine ar fi să se întoarcă de îndată la vetrele părăsite.³ În răspunsul lor amărit, boerii sibieni arată că, deși Greci de neam, sînt stabiliți demult în Valahia și însurați cu pămîntence, în Oltenia. N'au avut nicio legătură cu Ipsilanti, pe care nu l-au văzut, nu l-au cunoscut, și nici corespondență între ei n'a fost. Sînt fugiți doar de frica eteriștilor și a rebeliștilor. Să li se îngăduie, deci, a rămîne locului pînă la

1 Cf. Papazoglu (Major D.), *Varietăți* în „*Pressa*”, 1872 (V), No. 215.

Singuri Mitropolitul Dionisie și Grigorie Balcanu se străduiesc să-și cumpere cîte o casă la Buda, încă de la începutul lui Iunie 1821, prin mijlocirea lui Zaharia Carcalechi, cunoscutul tipograf și editor. Știm astfel despre casa mitropolitului Dionisie că purta Nr. 736, în mahalaua Taban, fostă proprietatea lui Franț Debeliții, care o vînduse pentru 3950 fiorini hîrtie. Cumpărînd-o, mitropolitul devine sudit al Ungariei. Renunță, însă, să se strămute la Buda, și casa rămîne închiriată lui Carcalechi, care o și cumpără în Octomvrie 1825, prin mijlocirea negustorului de acolo, chir Ioan Papacostea.

Despre soarta casei cumpărate pentru Grigorie Băleanu nu știm nimic. (Mitropolia București, *Arhiva veche necatalogată*. Dosar Nr. 46, din Martie 1834 : „Dela în pricinile răposatului mitropolit Dionisie” (179 f.). Notăm că în timp ce-și cumpăra casă, Dionisie se împrumută cu destul galbeni dela Al. Filipescu Vulpe (cf. Vîrtosu Emil), *Tudor Vladimirescu*, pl. 149).

2 Academia Romînă, ms. 1063, f. 356 ; copie romînească. Ordinul e din 20 August 1821.

3 *Ibidem*.

liniștirea țării.¹ Tîrziu, Bánffy le comunică din Cluj vestea cea bună, că pot rămîne pînă vor pleca oștile turcești și se va așeza țara.² Aceiași veste bună ajunge în cele din urmă și la Brașov.

Sîcîiți de atîtea ordine și contraordine, cîtiva boeri prind prilejul și se întorc în patrie, îndată ce primesc primele vești mai liniștitoare de acolo și chemări stăruitoare. Între aceștia e Barbu Văcărescu și, puțin mai tîrziu, banul Grigore Ghica, viitorul domn.³ Singurul care se simte bine în Austria e banul Grigorie Brîncoveanu, cu proprietăți în Ardeal și tratat ca prinț al Imperiului.

Dar vremea trecea, resursele tuturor sleiau și nici un vînt de siguranță nu răsbătea pentru ei din patria ocupată de oștile turcești. Ba, dimpotrivă ! Ecoul jăfurilor și al omorurilor ajungea crescut, zăngănind talgerele metalice ale groazei la urechile lor. Totuși în cele din urmă, boerii din Sibiu se reîntorc și ei, întemeiați pe asigurările date de autoritățile chesaro-crăiești, cărora le cer, unică favoare, să îngăduie ca familiile lor să rămînă pe loc mai departe, pînă la întronarea deplinei liniști în țară⁴.

Odată cu anul 1822, rămînerea băjenarilor valahi în pămîntul chesaro-crăiesc era un fapt asupra căruia nicio contestație nu-și mai avea rostul. Dacă unii fugiseră din Valahia numai de teama jăfurilor, ceilalți, cei mai importanți, apucaseră calea aceasta deoarece, fiind recunoscuți ca rusofili, părtași sau numai simpatizanți cu revolta lui Tudor Vladimirescu și a lui Al. Ipsilanti, se puteau aștepta în orice clipă la primejduirea vieții. De aceea, vor rămîne surzi la toate chemările din țară, atîta vreme cît Valahia continua să fie

1 Cf. Bulat (T. G.), *Mărturii*, p. 199—203. Nota boerilor e din 13 Septemvrie 1821.

2 Academia Romînă, ms. 1063, f. 356, 359 ; copii romînești. Cf. și Bulat (T. G.), *Mărturii*, p. 199—203.

3 Lista tuturor în Vîrtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 150—151 ; cf. și Urechia, *Istoria Romînilor*, XIII, passim.

4 Cf. Bulat (T. G.), *Mărturii*, p. 199—203. Nota aceasta a boerilor e din 13 Octomvrie 1821.

ocupată de oștile turcești. E adevărat, însă, rămăseseră destui de puțini, iar obligația autorităților chesaro-crăiești față de ei era nulă. Numai în Banat, sărăcia evidentă și strigătoare a băjenerilor nevoiași e ușurată de autorități cu mici ajutoare bănești, din primăvară pînă în toamna anului 1822; atunci pornesc și aceștia spre patrie ¹.

În așteptarea unor conjuncturi favorabile pentru întoarcerea fără primejdie, unii boeri aveau să rămînă 3—4 ani, și mai mult chiar ². Perspectivă cu atît mai sumbră, cu cît vînduseră multe din obiectele de preț aduse din țară, iar pe celelalte le amanetaseră pentru împrumuturi. Nimeni nu se arăta dispus a le mai acorda împrumuturi, nici chiar cu ipotecă asupra moșiilor din țară, dela care dealtfel nu mai primeau de mult veniturile. Dintele mizeriei începe să-i muște, mai ales că la Brașov se aciuiază și unii boeri veniți din Sibiu cu lipsa după ei. Iată-i dar pe toți implorînd mila împăratului Rusiei, căruia îi cer împrumut 500.000 ruble asiguate, cu ipotecă asupra moșiilor. Jalba, datată 31 mai 1822, nu știm să se fi bucurat de altfel de răspuns, decît de un refuz politic. ³ Ajutor cer boierii și lui Grigorie Ghica Vv., hiritisindu-l pentru suirea în scaunul Țării Romînești. Și-i făgăduesc să se întoarcă în patrie, dacă li se trimit banii trebuincioși. ⁴ Aceleași doleanțe le exprimă și separat mitropolitul Dionisie, tot la 11 Octomvrie 1822, adăugînd însă și motivele cu totul personale, boala, care-l împiedică să se întoarcă prea curînd. ⁵

Calvarul acestor fugari se sfîrșește abia odată cu încheierea tratatului dela Adrianopol și ocuparea principatelor de oștile rusești. Căci în Brașov rămăseseră pînă la urmă toți cei grav compromiși politicește în fața Turciei, din pricina atitudinii lor rusofile în timpul răscoalei lui Tudor. Și

1 Cf. Boroș (Ioan), *Răscoala lui Tudor Vladimirescu*, p. 359—377.

2 Cf. *Hurmuzaki*, Supl. I 4, p. 324—325.

3 Cf. Aricescu, *Acte justificative*, p. 184—185. Ciorna originală, franceză și greacă, scrisă de Alexandru Vilara, la Academia Romîna, ms. 1155, f. 289—290.

4 Cf., mai departe, No. XLIII, p. 167—172, din 11 Oct. 1822.

5 Cf. No. XLIV, p. 172—178.

atitudinea aceasta se manifestă și după răscoală, în refugiu, în toate formele cu putință: feliicită pe împăratul Rusiei de ziua numelui, sau exprimă condoleanțe la moartea lui, în sfârșit, boerii rusofili nu scapă nici un prilej de a-și manifesta vizibil sentimentele și preferințele politice. Și pățania lui Alexandru Vilara care, îndrăznind să se întoarcă, în București, la 1823, pătimea surghiunul dela Stara Zagora (Eski Sagra, în Bulgaria),¹ a fost concludentă pentru rămânerea mai departe a unora din boeri în Brașovul siguranței. Cel mai greu lovit de acest exil quasi benevol va fi mitropolitul Dionisie, depus din scaun în Decemvrie 1822,² ale cărui plîngerii vor răsuna de atunci an de an, mai umilite și mai desnădăjduite. Totul va fi în zadar, căci îi va lipsi sprijinul efectiv și sincer al Rusiei, în care își pusese toate nădejdlile încă din clipa în care, la 1819, fusese uns mitropolit.³

Singur episcopul Ilarion al Argeșului își va redobîndi, printr'un joc al întîmplării, destul de tîrziu, scaunul arhieresc, pierdut tot din pricina emigrării politice din 1821.

*

Să cercetăm acum aspectul politic al acestei retrageri strategice a boerilor la Brașov.

1 Cf. *Hurmuzaki*, Supl. I 4, p. 321—322; *ibid.*, X, p. 222—223, 228—229, 258; Iorga (N.), *Acte și fragmente*, II, p. 665—668, 682—683, 685—686, 695; cf. la Academia Romînă, *Rapoarte consulare austriace*. București, 1823—1824, passim; *ibidem*, ms. 323, f. 151—152 și ms. 1080, f. 106—109; cf. și la Arhivele Statului, *Administrative vechi* No. 2430 (269, 282, 284, 298, 337).

2 Arhivele Statului, *Administrative vechi*, No. 1154.

3 *Hurmuzaki*, X, p. 601 sqq. Cf. și Erbiceanu (C.), *Cronicarii greci*, București, 1888, p. XLIX—LIII; cf. la Academia Romînă, ms. 1660, f. 44, actul original prin care Dionisie, la instalarea în scaunul mitropolitan, făgăduiește să ceară și să urmeze întru totul dispozițiile date de Al. Pini, consulul Rusiei la București.

La 25 Ianuarie 1823, boerii din Brașov îi dau înscris lui Dionisie, că a lucrat numai pentru patrie și biserică, aceasta în nădejdea că se va reveni asupra înlăturării din scaun (Publicat, incomplect, de C. Erbiceanu în *Biserica Ortodoxă Romînă*, XXVIII, p. 1005—1006; copie la Academia Romînă, ms. 1063, f. 334. Originalul *ibidem*, ms. 1068, f. 27, 32).

Încă dela începutul „apostasiei”, Tudor Vladimirescu mărturisește credința sa într’o misiune mesianică, dată lui de națiune.¹ Aceasta l-a luat cu sfințicie, ca să-i fie „chivernisitor”² în lupta prin care își cere „dreptățile cele robite de Fanarioți”.³ Și nu va osteni repetînd pînă la moarte, zărilor și oamenilor, crezul acestui început de veac. În inima, în glasul și în scrisul său, cuvintele *țară* și *dreptate*, năvalnice și cotropitoare ca vuetul oceanului, căpătau un sens misterios, tragic, asemeni unui oracol al destinului, izvorît din adîncurile firii. De aceea, în preajma intrării în București, încearcă o reconciliere cu boerimea, spre liniștirea țării și înlăturarea luptelor fratricide. Și o spune aceasta public, fără reticențe: „Fraților, cîți n’ați lăsat să se stingă în inimile dumneavoastră sfînta dragoste cea către patrie, aduceți-vă aminte că sînteți părți ale unui neam!”⁴ Cu acest prilej, concesiile face mai ales el, deținătorul unei forțe armate, care i-ar fi putut impune voința în fața oricui și oricînd. Pornit deci pe drumul împăcării, el recunoaște „vremelnica stăpînire”, declarîndu-se numai un mandatar și executor al poruncilor ei,⁵ nădăjduind ca astfel să dobîndească mai lesne, mai sigur și mai legal „dreptățile”, pentru a cărora împlinire ridicase un întreg norod. Victimă a spiritului său excesiv legalist, Tudor nu înțelege să profite în totul de situația odată creiată. Și nici nu caută să provoace această situație. Uita, parcă, amarul gust de venin ce-i picurase în suflet o viață întreagă, smulgîndu-i odinioară accente de revoltă împotriva boerilor, cari, împreună cu domnul grec, jăcmăniseră țara, lăsînd pe bieții locuitori „mai goi decît morții cei din mormînturi!”⁶

1 În scrisoarea către clucerul Ralet (Aricescu, *Acte justificative*, p. 48).

2 Scrisoarea către divan (*ibid.*, p. 52).

3 Apud Vîrtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 102.

4 Proclamația dela 20 Martie, ajunul intrării în București (Aricescu, *Acte justificative*, p. 128—129).

5 Cf. Vîrtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 81—83. Evenimentul acesta crucial se parafează la 23 Martie 1821 (*Ibid.*).

6 Aricescu, *Acte justificative*, p. 23.

Spre a câștiga dar în întregime colaborarea celor împotriva cărora se ridicase la început, Tudor se grăbește să scrie și boerilor fugiți cu mult înainte la Brașov, invitându-i să conlucreze cu el și cu ceilalți boeri rămași în București, spre a înfăptui, pașnic, reformele necesare unei bune întocmiri a țării. Arată totodată de ce pune atît de mare preț pe această conlucrare : boerii din Brașov sînt liberi, pot deci să lucreze în tihnă pentru binele obștesc, fără teamă de nimeni și nimic. Iar perspectiva depărtării le va ajuta să găsească drumul cel drept spre mîntuire. Ii previne însă, hotărît, că de acum înainte nu mai e cu putință împilarea cît de mică a norodului, al căruia drept la o viață mai bună e mai presus de orice discuție.¹

Ce-au răspuns boerii, nu știm. Ne putem, totuși, închipui ! Probabil, însă, nici n'au binevoit să răspundă.

Consecvent atitudinii adoptate, Tudor acceptă și suportă existența unei cîrmuiri legale, umbră de autoritate vegetînd supt scutul autorității lui torționare ; consultă, chiar, această autoritate, atîta timp cît crede că puntea înțelegerii nu e ruptă între ei ; atîta timp cît e convins de sinceritatea „vremelniceii cîrmuiri” în a accepta noua stare de lucruri ca necesară și legitimă, și a conlucra la redobîndirea „dreptăților”, pe cari tocmai această cîrmuire le pusese, cîndva, supt obroc. Și le cere continuu, cu patos, sprijinul moral, dar mai ales material.² Cînd își dă, însă, seama că „dreptățile” norodului nu intrau ca atare în calculele politice ale acestei boerimi nesincere, ce îndrăznește să-și permită chiar iluzia unei libertăți și voințe proprii, Tudor arestează toate „bărbile”, între ele și pe mitropolitul Dionisie, și le sechestrează în palatul dela Belvedere al lui Dinicu Golescu.³

¹ Vîrtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 96.

² Cf. întreagă corespondența dintre Tudor și Al. Filipescu-Vulpe, reprezentantul divanului la Vîrtosu Emil, *Tudor Vladimirescu*, passim.

³ *Ibidem*, p. 135—136, cu notele respective. Pana lucidă și acidă a lui Iordache Golescu ne-a transmis toată atmosfera dubioasă în care „mașinau”, pentru patrie, boerii. Cf. Vîrtosu (Emil), *Iordache Golescu și înfîptăririle anului 1821 în „Viața Romînească”*, 1930, No. 9—10, p. 248—264.

Pînă la urmă, boerii din București au șovăit, aparent, cel puțin, între intențiile hotărîte și aspre ale lui Tudor Vladimirescu, comandir al pandurilor, posesor deci al unei forțe de mase, coercitivă, și între făgăduelile dulci, de modă veche, ale lui Alexandru Ipsilanti, căpetenie a celor ce n'aveau nici o legătură cu Țara Românească și destinul ei. Altfel vorbind, Tudor este reprezentantul tipic al spiritului rural și local, legat de glie și în nemijlocită legătură cu realitățile imediate și eterne ale neamului, pe cînd Ipsilanti reprezintă spiritul aristocrat, cu generozitate, care nu costă, în gesturi și cuvinte, urmărind țeluri depărtate și ambițioase, în afara contingentelor românești de timp și spațiu.¹ Și unul și altul, în scopuri diferite, încercau a cîrmui țara cu ajutorul boerimei, razim legal al acțiunilor lor ilegale, sau, mai degrabă, suprale-gale.² Cîndva, Ipsilanti îi și chema pe boerii din București, la Tîrgoviște, supt pretext că de acolo vor putea intra mai ușor în legătură cu cei refugiați la Brașov, și, de comun acord, vor lucra astfel la îndreptarea țării.³ Iar pentru norodul chinuit, dornic de o viață nouă și de aceea lesne încrezător și uitător, Ipsilanti nu uită să reediteze, mai puțin dur, adevărurile crude rostite de Tudor odinioară împotriva boerimei, adăugînd : „Fiți bine încredințați că a trecut acea vreme întru care glasul norodului se auzea puțin în urechile stăpînitorilor !”⁴ Și, mai tîrziu puțin, crede prudent și necesar să prezinte Valahilor și un larg program de revendicări politice, nădăjduind, astfel, să-i atragă cu totul de partea sa, mai ales cînd își dă seama că planul de a străbate cu

1 Cf. [Iorga (N.)], *La psychologie des Ypsilantes*. („*La Nation Roumaine*”, Bucarest, III (1930), No. 552 din 29 Octomvrie).

2 Ipsilanti, la 5/17 Martie 1821, din Roman, se adresează mitropolitului și întregului divan al Țării Românești, cerînd între altele, provizii și conace pentru ostași (Aricescu, *Acte justificative*, p. 98—99). Cf., mai departe, No. XIV, p. 61—62; cf. și Urechia, *Istoria Romînilor*, XIII, p. 74.

3 Vîrtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 135—136; cf. și Urechia, *ibidem*, p. 74.

4 Cf., mai departe, No. XXI. Aricescu (*Acte justificative*, p. 100—101) datează acest text : Focșani, 13 Martie 1821.

cetele lui pînă în Grecia, spre a o elibera, este irealizabil.¹ Iată-l deci pe Ipsilanti schițînd revendicările valahe: domn pămîntean, adunare obștească, formată din unul sau două corpuri legislative, compusă din reprezentanții aleși ai tuturor claselor sociale; armată națională, școli.² În prealabil, Ipsilanti consultase, se pare, și pe unii din boerii pămînteni, în orice caz și pe vornicul Grigorie Băleanu, care, a doua zi după lansarea acestui program, îi și trimetea, spre cenzură, un proiect amănunțit și motivat de toate nevoile țării, proiect pe care autorul lui se gîndea să-l trimită și împăratului Rusiei, pentru a-i asigura codificarea și punerea în aplicare.³ Notăm deci, ca un fapt demn de relevat, preocuparea aceasta a lui Ipsilanti de a deștepta, politicește, Țara Romînească, deși totul nu e decît un simplu pretext, stîngaci mascat, de a căpăta de partea lui o forță în plus pentru redobîndirea independenței Greciei. În orice caz, nu Ipsilanti era în drept și în măsură să acorde aceste binefaceri, mai ales că nimic din atitudinea sa pe pămîntul Țării Romînești nu dovedește vreo înțelegere pentru existența tragică a acestui neam și nici o dispoziție efectiv binevoitoare pentru prezentul acestui neam.

Revenind la Tudor Vladimirescu, să arătăm și un alt aspect al răzvrătirii. Convins, organic, de caracterul legalist pe care trebuia să-l împrime revoltei sale, Tudor nu uită că numai armonizînd și sincronizînd mișcarea sa cu cea din Moldova,

1 Cf. mai departe, No. XX, p. 68—70. Aceste făgădueli ale lui Ipsilanti fac parte din programul schițat la începutul revoluției, de a cîștiga de partea revoltei sale toate popoarele aflate sub jugul Turcilor. În acest scop începuse tratative, neisbutite de altfel, și cu Sîrbii, la începutul lui Ianuarie 1821. (Cf. Yakschitch (Grégoire), *L'Europe et la résurrection de la Serbie (1804—1834)*. Paris, 1907, p. 416 sqq. Cf. și Archives des Affaires Etrangères, Paris, vol. 234 (Turquie, Correspondance politique, f. 9—12).

2 Aricescu, *Acte justificative*, p. 154 (Proclamație către Romîni, din 19 April 1821).

3 Cf. mai departe, No. XXVI, scrisoarea lui Băleanu, din 20 April 1821. Proiectul e în copie la Academia Romînă, ms. 322, f. 124—127. Un portret al lui Băleanu, lucrat de pictorul Lecca, e dat la Iorga (N.), *Ilustrația cărților romînești 1860—90 în Almanahul Graficei Romîne*, 1928, Craiova.

va putea realiza tot binele dorit. Muntenii, Moldovenii erau doar Romîni, adică de acelaș neam, cu aceleași nădejdi, suferințe, deopotrivă îndreptățiți la o existență omenească și romînească. Dar, pe lîngă acestea, mai vioaie și mai îndrăzneată politicește, Moldova îi putea sluji de îndreptar politic fără greș, dîndu-i și sprijinul moral trebuincios, date fiind izolarea și nesiguranța în care se afla, mai ales în ceea ce privește relațiile cu Poarta. Conștiința unității romînismului sălășluia, așa dar, demult în fundul sufletului acestui simplu comandir de panduri, trăit pe plaiurile aspre ale Mehedinților. Iată-l dar că-i sfătuește și le cere totodată boierilor să intre în corespondență cu boerii moldoveni, ca „fiind la un gînd și într'un glas”, cu aceștia, să ceară neînfricați „dreptățile” acestor două țări, Muntenia și Moldova.¹ Dar și boerii se gîndiseră, cu mult înainte, la aceasta, nu însă pentru a cere împreună cu Moldova „dreptățile”, ci, ironie a soartei, pentru a chibzui împreună înăbușirea răscoalei lui Tudor!² Singur banul Grigorie Brîncoveanu se gîndise la un moment dat în sensul vederilor lui Tudor, dar mult înaintea lui.³

Relațiile astfel începute nu știm să se fi continuat cu reciprocitate din partea Moldovei.⁴ Poate ar fi fost spre cel mai

1 Virtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 102—103; scrisoarea e din 5 Aprilie 1821.

2 Boerii munteni îi scriu lui Mihail Suțu, domnul Moldovei, la 2 Februarie 1821. (Textul în Erbiceanu (C.), *Viața și activitatea literară a protosinghelului Naum Rîmniceanu*. București, 1900, p. 86—87).

3 La 2 Martie 1821; cf. mai departe, No. XIII.

4 La 29 April 1821, e trimis, cu scrisori ale boierilor munteni către mitropolitul Veniamin, la Iași, un Sion. Răspuns nu cunoaștem la acest început. (Cf. Virtosu Emil, *Tudor Vladimirescu*, p. 137).

Se înfiripează apoi, în 1822, o corespondență foarte scurtă între mitropolitul Dionisie, din Brașov, cu mitropolitul Veniamin al Moldovei, refugiat la Colincăuți (Basarabia), Dionisie cerînd a i se comunica știrile cu caracter politic referitoare la cele două principate. (Erbiceanu C.), *Is'oria Mitropoliei Moldaviei*. București, 1888, p. 150—151, 238. Cf și *Bis. Ort. Rom.*, XXVIII, p. 891). În schimb, boerii moldoveni au un informator special la Sibiiu și Brașov, care le comunică toată frămîntarea de idei ce agită boerimea munteană de acolo. Informator e un anume C. G., de a cărui scrisoare, foarte importantă, vom vorbi mai departe. (Erbiceanu în *Bis. Ort. Rom.*, XVII (1893), p. 402—

mare bine al Țării Românești. Căci, atunci, în Moldova, își făcea loc în conștiința cetățenească un puternic spirit liberal, spiritul „novator”. Acestui spirit, orientat în interior spre o democrație cât mai largă și desmormântare a vechilor tradiții, autohton deci, iar în exterior spre o menținere și întărire a relațiilor cu Turcia, realism, așa dar, de cea mai bună calitate, îi va datora Moldova cea dintâi reformă politică în stil mare: „Constituția” dela 13 Septembrie 1822, al cărei rol eficient în istoria spiritului public moldovean se cunoaște.¹ Dar, în Muntenia, floarea aceasta albastră a spiritului novator va fi extrem de rară și timidă. Tinerimea generoasă o va arbora, entuziast și ostentativ, numai târziu, în 1848. Și numai atunci va primi botezul, cuvânt nou pentru idei demult colportate: „bonjurism”. Moldova, însă, prin tinerimea ei generoasă și îndrăzneată, cultivă în stil mare această floare distinsă, încă dela începutul veacului XIX și chiar atunci îi va da un nume nou și evocator: „carvonarismos” = cărvunărism. Astfel, duhul Moldovei se integra, nemijlocit în duhul veacului, căci „carbonarii” frământau Italia și, mai aproape, chiar Polonia. În fruntea falangei de „cărvunari” moldoveni va străluci tinerețea entuziastă, grandilocventă și necruțătoare a comisului Ionică Tăutu. Pamfletele lui, acerbe și drepte, vor trîmbița judecata de pe urmă păcatelor de lăse-națiune. Iar de „carvonarismos” se va molipsi o mare parte din boerimea Moldovei, și chiar domnul de mai târziu, Ioniță Sandu Sturza, domnul iluziilor de viață nouă ale Moldovei.

* * *

405, dă greșit C. V. De altminteri tot textul e prezentat cu numeroase lacune și erori de lectură). Pentru acest misterios și prețios informator, pătruns de spiritul nou al vremii, cf. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 205—206, 234. Despre alte legături și informatori cf. *ibidem*, *passim*.

1 Cf. Erbiceanu (C.), *Istoria Mitropoliei Moldaviei*, *passim*; Xenopol (A.), *Primul proiect de Constituție a Moldovei din 1822 în An. Ac. Rom. s. II*, tom. XX.; Idem, *Istoria partidelor politice*; Barnoschi (D. V.), *Originile democrației române moderne. „Cărvunarii”. Constituția Moldovei de la 1822*. Iași, 1922, *passim*; Cf. și Vîrtosu (Emil), *Un pamflet moldovenesc din vremea Eteriei. („Viața Românească”, 1930, No. 4—5, p. 83—100).*

Dar cari au fost pretențiile minimale ale revoluției lui Tudor Vladimirescu?

Toate arzurile adresate Porții la început, compuse de Tudor sau supt sugestia lui, deplîng situația financiară și economică nenorocită a țăranilor, victime ale fiscalității excesive, venale și nedrepte. Vinovați sînt domnul și boerii. Domnul, pentru că fiind Grec, trimis direct dela Poartă, n'are nici o legătură cu țara, cu nevoile ei, și astfel, în loc s'o cruce, o despoaie pentru a se îmbogăți. Boerii, pentru că s'au unit cu domnul. spre a-și satisface lăcomia nesățioasă de cîștig și privilegii. Pe deasupra, străinii veniți din toate părțile lumii, dar mai ales Grecii fanarioți, s'au încuibat în trupul țării și, lipitori nemiloase, îi storc toată vлага. Se cere îndreptarea acestei situații, mai mult ca o vagă postulare principială rudimentară, poate și din neputința și nerăbdarea imediată de a sintetiza și articula un program, din nesiguranța și neîncrederea în solicitudinea Porții față de un eventual program precis, dar și din tactică politică. Pentru că nu era îndreptată împotriva Porții, revoluția nu avea dreptul să formuleze dela început pretenții prea precise, prea dezvoltate și prea multe, pînă ce nu va fi fost căpătat atenția, dispoziția binevoitoare și chiar încrederea Porții. Arzurile inițiale au, așa dar, un singur scop: atragerea atenției și captarea bunăvoinței. După ce Poarta se va fi convins de loialitatea răzvrătiților, de legitimitatea și necesitatea unei schimbări fundamentale în principate, atunci partea interesată putea înfățișa pe larg și articulat dorințele, încheindu-se eventual, un acord. Programul formulat în aceste condiții avea mai mulți sortii de reușită. În sensul acesta putem observa cum arzurile cîștigă, treptat, treptat, teren pe tărîmul formulării revendicărilor naționale. Și la un moment dat ajung să fie precise de tot: cer domn pămîntean, înlăturarea străinilor, reforma administrației, a fiscalității și mai ales reforma raporturilor dintre stăpîni și slugi = boeri și țărani. În schimb, către divanul țării, cererile lui Tudor sînt aproape dela început mai categorice și prezentate imperativ: *vrea* valorificarea elementului autohton, domn

pămîntean, adunare obştească (în virtutea principiului că toate puterile emană dela naţiune); armată naţională, reformă fiscală, înfăptuită de Adunarea norodului, precum şi intervenţia ca Poarta să ierte tributul pe 3 ani.¹ Repetă asigurările de lealitate faţă de Poartă, şi crede că acest program minimal va putea fi înfăptuit cu aprobarea şi, în deosebi, cu intervenţia divanului la Poartă. Reapare deci acelaş spirit legalist, constatat în toate gesturile lui Tudor; acestui spirit legalist i se va datori şi trecerea motivului iniţial al „răzvalei”: social-economic, pe al doilea plan,² înlocuit fiind cu motivul naţional: Ţara Românească numai a Romînilor, ce va deveni leitmotivul întregului sbucium pînă la moarte al lui Tudor Vladimirescu.³

*

Cu ce profit se soldează pentru Ţara Românească zăbovirea aceasta a boerilor ei de seamă la Braşov?

După ce viaţa li s'a orînduit destul de aproximativ, cu îngăduirea şi concursul interesat al autorităţilor chesaro-crăieşti, minţile agere, cu durere pentru suferinţele ţării, dînd laoparte prejudecăţile cu cari vieţuiseră poate pînă atunci, îşi pun stăruitor şi continuu cele două întrebări capitale: de unde vine răul? cum poate fi curmat? Atunci realitatea le aruncă în faţă marea lor vină, de ani şi ani. Ei, boerii, au sfîşiat ultimele zdrenţe de răbdare pe cari le mai purta încă, pe trupul stors, ţara. În faţa ochilor, ca o explicaţie pentru trecut şi ameninţare pentru viitor, li se năzare tabloul sumbru al vieţii animalice pe care o duc iobagii lipiţi de glie, departe, în ţara părăsită, „Ticăloasă inima'mea”, va izbucni mai tîrziu Efrosin Poteca, „să topeşte de focul în care se frig bieţii rumîni!”⁴

Pe de altă parte, sînt prea cunoscute şi nu le vom reedita aici, accentele cu cari deşteptarea îşi sună trîmbiţa pocăinţei

¹ Cf. Iorga (N.), *Izvoarele contemporane*, p. 247—248.

² Cf. Vîrtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 99—102.

³ Cf. Aricescu, *Acte justificative*, p. 123, 186.

⁴ *Biserica Ortodoxă Romînă*, XXVIII (1904—1905), p. 1118—1120.

în sufletul generos al marelui logofăt, cărturar și om de inimă, Dinicu Golescu.¹ Tabloul acela, al clăcașilor ieșind ca niște dihanii ciudate din fundul bordeelor stîlcite, va fi înfiorat, desigur, sufletele multor boeri, viziune apocaliptică pe care singur Dinicu Golescu a așternut-o pe hîrtie, ca o spovedanie.² Iată, în schimb, cuvintele neînfricate ale monahului Efrosin Poteca, proaspăt întors din străinătate, dela studii înalte de filosofie; gîlgie în fiecare silabă clocotul revoltelor trecute și croncănitul sumbru al celor viitoare: „Oh! Dumnezeu meu, dacă ești drept și iubești dreptatea, pentruce nu stingi pe asupritori de pre fața pămîntului? Și săracii asupriți să te slăvească! Săracii Rumîni! Săracii Rumîni!”³

Un punct cîștigat, deci: boerii toți recunosc necesitatea unei reforme. Modalitatea și limitele acestei reforme, iată punctul nevralgic asupra căruia nu se vor împăca toți pînă la urmă.

*

Pentru a discuta treburile și îndreptarea patriei, boerii aveau, la Brașov, contactul continuu, nemijlocit. Nu mai erau în funcții, nu vînau funcții și nu aveau prea mult pentru ce intriga. Taifasul, plimbarea și orice tabiet îi găsea pe ei între ei, adunați, poate, fără să se cheme, frămîntați, însă, de întrebările obscure ale viitorului. Și, cum era de așteptat, dar nu de dorit, se despart pe clase, refăcîndu-și astfel cercurile sociale în cari trăiseră pînă atunci, în țară. La început se întrunesc cu toții în localul dela „aleu”.⁴ Regrupările încearcă să regenereze țara, privind-o, însă, numai prin ocheanul propriilor și nedesmințitelor interese de clasă. Sin-

1 Golescu (Dinicu), *Insemnare a călătoriei mele făcută în anul 1824, 1825, 1826*. București, 1910, Ed. N. Hodoș, passim.

Printr'un înscris solemn, boerii îi recunosc, în 1822, activitatea desfășurată la Brașov pentru binele țării (inedit).

2 Golescu, *Insemnare a călătoriei*, p. 58—65.

3 *Biserica Ortodoxă Romînă*, XXVIII, p. 1118—1120.

4 Cf. Kretzulescu (N.), în *Analele Academiei Romîne*, S. II, tom. XII (1889—1890), p. 103.

guri boerii mai mici, treapta a doua și a treia, caută în repetate rînduri să intre în legătură cu boerii mari, oferindu-le conlucrarea desinteresată pentru îndreptarea patriei.¹ Pînă la urmă, probabil, boerii mari, divaniți, persistă în singularizarea lor, căci, mai presus de orice, nu pot renunța la privilegiile de clasă. Deaceea, nici față de autoritățile chesaro-crăiești atitudinea lor nu va fi totdeauna unitară. Astfel găsim nenumărate jălbi din partea boerilor „cei de al doilea și al treilea treaptă”, cum găsim și demersuri sau încercări de demersuri din partea „veliților boeri”, acuzîndu-se unii pe alții sau, în cel mai bun caz, despărțindu-se definitiv și clar unii de alții.²

Totuși, în Brașovul bisericilor ctitorite de voievozi romîni conștiința tuturor cîștigă un acelaș fel de culoare, ce plutește parcă în aier, fum al jertfelor de pînă atunci ale țării, și astel se unifică, și devine din ce în ce mai adevărat romînească. Pentru că în Brașov nu se simt numai la fruntaria unei alte țări, ci dintr'odată transportați în plin Occident. Dacă boerii cu bărbi, protipendada reacționară, nu și-i apropie pe ceilalți mai mici, neîngăduindu-le, poate, nici participarea la consfăturile lor, totuși duhul ineluctabil al veacului se va abate peste toți acești „deșțarați”, bătuiți drept în obraz de vîntul revoluției. Ideile *contractului social* și ale *declarației drepturilor omului*, filtrate prin filiera practicelor burgheze ale lui Iosif al II-lea, pătrund la toți, însușindu-și-le fiecare în măsura în care se vor putea lepăda de egoismul personal și de castă. Se poate observa această influență europeană, apuseană, și în limbajul aproximativ nou, lexic și noțiuni, de care boerii refugiați la Brașov se folosesc în memoriile și manifestele lor politice. Ideile Apusului, deci, nu vor mai putea apare, nici părea, în Muntenia, împrumuturi tîrzii și livrești, ci vor fi rod chinuit și îndelung gestat al tuturor frămîntărilor, deziluziilor și prăbușirilor încercate

1 Cf. mai departe, petițiile-proclamații ale boerilor mijlocii și mici adresate către mitropolitul Dionisie și boerii divaniți. O astfel de jalbă, ca din partea acelorași boeri, adresează marilor boeri și Alexandru Vilara.

2 Academia Romîna, ms. 322, p. 212—213.

de cei ce, în 1821—1822, îndrăznesc, timid, să le gloseze, pe marginea unei realități noi și necruțătoare. De asemeni, cuvintele de altădată ale lui Tudor vor lumina, postum, gândurile celor deșteptați la realitate, le vor transfigura, și gândurile vor deveni mai omenеști, mai românești așa dar, ale celor mari către cei mici și ale tuturor către patrie. De aceea, un contemporan va putea consemna noul adagiu : „Vă îndreptați, ca nu cumvaș obida și dăznădăjduirea neamului să nască alți Theodori !”¹

Luați ca un tot, boerii poposiți la Brașov, deși departe de țară și în afara treburilor publice, sînt totuși considerați continuu ca reprezentînd țara legală, considerați astfel și de autoritățile chesaro-crăiești, și de autoritățile substituite în timpul acesta în Țara Romînească.² Atenția aceasta deosebită li se acordă și pentru marele număr de „bărbi”, boeri mari, divaniți, din care se compune grupul emigrației, pentru valoarea personală a celor mai mulți dintre ei, pentru averile lor, dar mai ales pentru relațiile personale pe cari le aveau cu Rusia și încurcăturile diplomatice ce le-ar fi putut pricinui Turciei, prin jălbile adresate Rusiei, Austriei, și, indirect, Europei. În consecință, sînt rechemăți stăruitor la București.³ Refuză constant sau amînă, supt diferite pre-texte, destul de slabe.⁴ În schimb, însă, protestează la Curtea Rusiei împotriva ocupației turcești,⁵ împotriva numirii ca

1 Cf. mai departe, No. XLII, p. 164.

2 Ca un fapt, singular totuși, notăm că moșnenii din Bezdead (Dîmbovița), într'un proces pe care îl au cu logofătul Ștefan Belu, pentru călcarea moșiei lor, se adresează cu jălbi și boerilor aflați la Brașov. Iar Petre Efesiu, în 1825, la Brașov, cere mitropolitului Dionisie, depus din scaun din 1822, binecuvîntarea pentru a se căsători (inedite). Nu supt această formă se manifestă, în general, importanța acordată boerilor din Brașov, ci supt forma chemărilor repetate și stăruitoare în patrie.

3 Aricescu, *Acte justificative*, p. 161—162, 164—165 ; Iorga (N.), *Izvoarele contemporane*, p. 93—94 ; Urechia, o. c., p. 135—136, 137. Cf. mai departe, No. XXXIII.

4 Iorga (N.), *Izvoarele contemporane*, p. 94.

5 Aricescu, *Acte justificative*, p. 185—187 ; ciorna originală, scrisă grecește de Alexandru Vilara, la Academia Română, ms. 1155, f. 291—294 ; schimbul

domn a lui Grigore Ghica direct de Poartă, în loc să fie ales de națiune ¹ — cum prevede vechea „constituție” a țării, ² a cărei existență virtuală este invocată chiar atunci când, de fapt, e vorba numai de tradiție.

Constatăm dela început că tribulațiile atitudinii politice a emigrației dela Brașov sînt destul de interesante, mai ales prin multiplele frămîntări iscate în mijlocul unei boerimi fără unitate de vederi și fără curajul unor atitudini hotărîte și definitive. Considerînd numai rațiunea pur politică a fugii lor din fața oștirilor turcești, înțelegem pentrue, la toate ape-lurile adresate de Poartă și de cîrmuirea din București, răspund șovăelnic. În schimb, continuă politica rusofilă, care i-a zvîrlit în Brașov. Devotamentul nesăbuit al unora merge atît de departe în acest sens, încît cere cu lacrimi împăratului Rusiei să-i anexeze cu Valahie cu tot la Rusia, avînd de partea lor, afirmă aceștia, consimțămîntul expres al țării lor nefericite. ³ Din această pricină, adică din nesocotirea realităților, emigrația politică dela Brașov își va îndrepta ochii și memoriile de reforme nu către Turcia — singura îndreptățită, și cu putere atunci, a schimba situația principatului, ci numai către Rusia, destul de ambiguă în atitudinea ei, din pricina conjuncturilor europene; astfel, dorința de mai bine, supt o formă sau alta, a emigrației politice din Brașov nu va izbuti să se înfăptuiască efectiv. Parafrazînd, am putea rezuma acțiunea dela Brașov: totul pentru Rusia, nimic pentru țară! Vorbim, bineînțeles, de acțiunea politică externă a marilor boeri, singura luată în considerare de cei interesați.

*

Procesul emigrației politice din Brașovul anilor 1821—1822 nu-și are încă adunate piesele revelante la dosar, spre a i

de scrisori dintre Brașov și București se poate urmări, în parte, la Iorga (N.), *Izvoarele contemporane*, p. 167—169, 169—170, 172.

1 Aricescu, *Acte justificative*, p. 216—218; ciorna originală, scrisă grecește de Vilara, la Academia Romînă, ms. 1155, f. 275—276.

2 *Ibidem*.

3 Hurmuzaki X, p. 575—577; ciorna originală la Academia Romînă, ms. 1660, f. 149—150.

se studia definitiv aspectele și rezultatele. De pildă, răscoala încercată, dar neisbutită a lui Ghiță Cuțui și căpitan Simion din 1825—1826 nu știm în ce măsură este pusă la cale numai de Toma Brătianu, refugiat la Brașov.¹ Nu cumva sînt amestecați și anumiți boeri mari, cum afirmă unele izvoare contemporane? În orice caz și multe alte întrebări rămîn fără răspuns clar și definitiv. Notăm de asemeni și alte cîteva aspecte, cari vor fi de un fundamental interes. Astfel, acea societate secretă fondată atunci și acolo, la Brașov adică, de Nicolae Văcărescu, Grigorie Băleanu și Constantin Cîmpineanu, va avea un deosebit merit în istoria dezvoltării culturale a Țării Romînești. Boerii mai bătrîni, cu pondere, erau inițiați în secretele politice ale asociației, ale cărei scopuri pare că vizau, între altele, și unirea principatelor.² Boerii mai tineri și neîncercați erau invitați numai să se ocupe cu literile, să facă traduceri din grecește și să conlucreze la înfăptuirea unui dicționar român. Acesta era de altfel și scopul mărturisit al asociației.³ Și, ca rezultat general al tuturor acelor frămîntări, procese de idei și sentimente, se produce un reviriment al sentimentului și spiritului național. „Nu se mai rușinează Rumînul de numele național!” Mai mult, „fiecare Rumîn simțitor ar vrea să fie el însuși pricinuitorul fericirii celorlalți”.⁴ Acum, noțiunea de patrie devine un bun ce se va încorpora definitiv, în accepția cea mai categorică și suprapersonală, la spirituali-

1 Cf. mai departe, No. LV, cu notele respective.

2 Hurmuzaki, X, p. 647—649. În notă se menționează și afirmația lui V. A. Urechia, că documentul acesta, nedatat, l-a cumpărat odată cu biblioteca Văcăreștilor. Cf. și Urechia (V. A.), 10 Maiu în „Drapelul”, București, 1897 (I), No. 1.

3 Heliade R. (I.), *Equilibru între antilhesi sau spiritul și materia* [= *Issachar sau Laboratorul*]. București, 1859—1869, p. 77. Credem că imboldului dat de această asociație i se datorește traducerea din grecește: „Cercare despre patriotism”, făcută de C. Herăscul, la 1 Ianuarie 1822 și dedicată lui Nicolae Văcărescu. (Cf. mai departe, No. XXXVIII, p. 143—145).

4 Pleșoian (G.), *Idee repede despre istoria Rumînilor*, în *Cele dintîi cunoștințe pentru învățătura tinerilor școlari carii încep a citi. Traduse din franțuzește și adăogate*. Ed. II [București], 1833, p. 82—88.

tatea prezentă și viitoare a Țării Românești. De aceea, tocmai pentru valorificarea acestui bun, toți își vor îndrepta cererile către Rusia. În adevăr, toți ar vroi să se apropie în primul rînd și autentic de patrie, dar mai mult pe cale abstractă și indirectă. Considerînd „lumea toată ca pe o biserică, al căreia altar este patria”,¹ ei rămîn încă în stadiul metafizic. Cînd trec la aplicarea pe teren, prea adesea se identifică ei, boerii mari, cu patria. Două extreme, deosebit de primejdioase. Boerii mici și mijlocii consideră patrie mai ales pătura umilă, necuvîntătoare. Iar accepția lor tinde mai ales spre adoptarea criteriului de unanimitate, sau cel puțin de majoritate. Și nu puțin vor fi impresionat pe boerii din Brașov accentele dirze, necruțătoare și larg democratice ale „*Strigării norodului Moldaviei*”, textul pamfletului, contemporan bine cunoscut al comisului Ionică Tăutu, ajuns și în mîinile refugiaților munteni.² În altă ordine de idei, sau, mai bine, ca o altă consecință fundamentală pentru istoria Romîniei moderne, notăm regenerarea culturală ieșită de-a dreptul din cazanul în care au clocotit spiritele societății secrete de care am amintit mai sus. De aici purced: „*Curierul Rumînesc*” „*Filarmonica*” și „*Teatrul național*”, dar mai ales de aici a izvorît stimulentele continuu al activității multilaterale și fecunde a lui Ioan Eliade, fără de care nu

1 „*Ispită sau cercare despre patriotizm*”, tradusă din grecește la sfîrșitul anului 1821, la Brașov. Cf. precuvîntarea, dată mai departe supt No. XXXVIII, cu notele respective. „Ispita” lui Herăscu, rămasă în manuscris, își găsește corespondent moldovean în cunoscutul „*Manual de patriotizm*” (Iași, 1829, 2 f. + 34 p.), al lui Iancu Nicola, tradus din franțuzește, se pare. Deși imprimat atît de tîrziu, nu șovăim a crede că traducerea purcede, cel puțin ca intenție, din aceeași frămîntare a anului 1821. Iată paragrafele problemelor și răspunsurilor date de acest „manual”: Pentru iubirea de patrie în general; ce-i patria și iubirea de patrie, de unde naște; ce-i patriotismul cel adevărat; cum să arătăm iubirea de patrie; cum s'o arate țărani și cetățenii, cum s'o arate nobilii. (Analiza mai pe larg la Bogdan-Duică (G.), *Istoria literaturii romîne moderne. Întîii poeți munteni*. Cluj, 1923, p. 227).

2 Unul din manuscrisele „*Strigării*” este copiat la Brașov la începutul anului 1822, și e cunoscut credem, chiar din 1821, și cetit cu nesațiu. (Cf. Vîrtosu (Emil), *Un pamflet moldovenesc din vremea Eteriei în „Viața Romînească”*, 1930, No. 4—5).

putem concepe prima jumătate a veacului al XIX-lea. Raportîndu-ne, deci, la toate aceste lespezi unghiulare ale edificiului Țării Romînești, putem exclama și noi cu smeritul monah Casian : „zavera, fericirea țării noastre !”¹

*

Din textele publicate mai departe, coroborate cu cele cunoscute pînă acum, vom extrage, succint, ideile fundamentale ale emigrației dela Brașov. Vom considera această cugetare, supt întreitul ei aspect : politic, social, economic, ca un tot unitar, deși, în realitate, e încorporată în texte de cele mai multe ori cu caracter divergent.

În primul rînd, ca o postulare de principii, toate textele sînt unanime în a cere cu tărie valorificarea elementului național autohton. Pornirea aceasta hotărît xenofobă, înscrisă cu litere de sînge pe steagul albastru al revoluției lui Tudor Vladimirescu, e adoptată cu convingere de întreaga boerime. Pînă atunci elementul romînesc fusese nesocotit, împilat și batjocorit în propria-i țară, supt ochii neputincioși, nepăsători, dacă nu chiar complici ai boerilor. Acum, aceștia înțeleg să-și spele păcatele, susținînd revendicarea națională. Valahii, umiliții de pînă eri, se simt datori să justifice și documentar drepturile lor la viață, spre a le impune definitiv, ca o convingere elementară, în fața opiniei publice proprii, dar, special, în fața opiniei europene eficiente, simplificată și redusă la opinia Rusiei și a Turciei. Cu lux de amănunte și argumente, textele arată că Romînii sînt un popor cu trecut glorios și îndepărtat, cu origină daco-romană. La temelia constituției lui sufletești stă o neînfricată vitejie morală și rezistență la rău. Calitățile acestea, unite cu o inteligență superioară, perpetuate prin veacuri, îi dau dreptul cel puțin la o existență mai bună, înlăuntrul hotarelor firești ale pămîntului său de totdeauna. El cere astfel un *drept*, nu o favoare, căci în Țara Romînească e stăpînă nația romînească.

¹ Casian (Cernicanul), *Istoriile sfintelor monastiri Cernica și Căldoroșani*. Adunate de smeritul monah... București, 1870, p. 96.

Deci să se restituie acestei nații drepturile regaliene de care a fost deposedată, iar străinii, în deosebi Grecii — cei ce au bîntuit, fără milă, bună starea sufletească și trupească a băștinașilor, să fie îndepărtați din țară. Căci comunitatea de dogmă nu este suficientă pentru a-i considera, ca pînă acum, frați. Supt pavăza acestei falacioase comunități de dogmă au jefuit și au încălcat țara pînă acum. Chiar Grecii însuși au cerut să fie siliți a-și vinde averile și a pleca. Călugării greci să fie și ei îndepărtați, odată cu secularizarea averilor mînăstirilor închinat.

Reacțiunea xenofobă era foarte firească. Fără ocrotirea națiunii, cerută stăruitor de răscoala lui Tudor Vladimirescu, orice dorință și iluzie de asanare națională erau falimentare, în fața coaliției de interese a streinilor dotați cu privilegii, averi și ranguri. Nu interesează dacă această îndepărtare violentă și totală a Grecilor era plină de consecințe dezastruoase pentru economia națională. Imperios necesar era să se postuleze și să se accepte principiul. În practică, modalitățile de aplicare ar fi avut, cum au și avut în realitate, destulă elasticitate. Căci Poarta, odată cu instalarea domniilor pămîntene, a admis și restricțiile privitoare la străini, în deosebi Greci, și le-a aplicat în măsura în care i s'a cerut și ori de cîte ori i s'a cerut.¹

Ca o consecință directă și imediată a primului postulat principial, apare necesitatea unirii Romînilor într'o singură voință, pentru a ridica patria și a repune neamul în posesia vechilor drepturi. Și pentru a cere aceasta dela cei în drept. Unirea pare tuturor elixirul vital, puntea aruncată de un braț eroic, multiform, peste prăpastia prezentului, spre a ajunge la limanul fericirii de obște. Căci, de acum înainte, mai presus de orice și oricine, trebuie pus neamul romînesc și bună starea de obște a acestui neam. Pentru aceasta, toate clasele sociale să se unească. Cei mari, în deosebi, să se pocăiască, să se umilească și să se apropie de cei mici, frații

¹ Nenumărate dovezi în acest sens la Arhivele Statului, *Administrative vechi*, No. 2430.

lor. Unirea înseamnă sacrificiu consimțit. „Blagorodnicii”, îngîmfați de boeria lor, a căror ureche a rămas pînă acum surdă la glasul interesului general, să-și dea seama că existența boeriei lor n’are nici o justificare metafizică, ci este doar în funcție de patrie și patrioți. „Blagorodnic este acela care poate să înjure pe cel mai mic patriot, cînd va voi, și el să nu se înjure de nimeni; să necinstească și să nu se necinstească, să bată și să nu se bată, să siluiască și să nu se siluiască, să păgubească și să nu se păgubească, să defaime, și să nu se defaime, și celelalte asemenea!”¹⁾ Iată situația! Dar toate acestea, scrise cu litere de catran, aparțin și trebuie să aparțină de acum trecutului, căci „au trecut vremea dobitociei!” Nu sînt „blagorodnici” decît cei adevărat patrioți, căci „patria face pe blagorodnici”²⁾ și nu altfel! Puterea și mărirea lor vin numai dela ceilalți „simpatrioți”, umili fii ai pămîntului strămoșesc și dela acest pămînt în-suși. Nu există, în realitate, decît o singură boerie: a faptelor bune în folosul patriei. Iar cei mulți, umili, tăcuți și împilați, ei sînt patria, ei sînt soldații destinelor viitoare ale patriei. De aceea să fie deschis drumul pentru învățătură și ranguri tuturor patrioților. Boeria este numai o funcție socială care, neexercitată ca atare, în limitele unui statut colectiv, dar virtual, decade din rol și poate fi înlăturată.

Pe baza tradiției, pe baza faptului că Țara Romînească s’a supus Porții cu anumite condiții, textele toate cer restituiră vechiului hotar al țării despre Turcia, adică Dunărea, cu retrocedarea către Romîni a raelor: Brăila, Turnul, Giurgiul. Cer deasemeni domn pămîntean, ales de țară pe viață, după vechiul obicei, și confirmat de Poartă.³ Deci domnul să nu mai fie un simplu funcționar al Porții,

1 Cf. mai departe, Nr. XLII, p. 162.

2. *Ibid*, p. 162—163.

3 Un proiect, nedatat, cere chiar unirea celor două principate supt un monarh constituțional, ales de puterile străine (*Hurmuzaki*, X, p. 647—649). O singură dată se cere și o conducere quasi-republicană: un divan restrîns, care să guverneze în locul domnului (mai departe, p. 131, No. XXXVI; o variantă, simplificată, p. 180, No. XLV).

cum fuseseră domnii fanarioți. De asemeni, ca un atribut al suveranității, se cere un corp de oaste națională, pentru paza hotarelor. Și, deoarece arbitrarul de pînă acum în conducerea țării trebuie înlăturat, deoarece „părerea în cît este mai obștească, într'atît este mai de temei, și cînd, fără vicleșug, obștea unui neam, prin sfat și chibzuire, ajunge să aibă o părere, aceia nu poate fi rea niciodată”,¹ se cere întocmirea unui parlament. „Adunarea norodului”, electivă și reprezentativă, avea să se compună din deputații aleși de obștea județelor. În afară de măsuri și legiuiri cu caracter local, avea să întocmească o „pravilă”, constituție fundamentală pe care s'o respecte toți, fără deosebire de rang și clasă socială. Votul era liber, egal și dominat de principiul majorității. Această adunare obștească, invocată continuu și de revoluția lui Tudor Vladimirescu,² era în măsură și în drept să împiedice abuzul de oriunde ar fi venit, chiar din partea domnului. În acest scop, țara își lua și libertatea de a petiționa direct la Poartă, pentru orice nemulțumire și nedreptate iscată din pricina domnului. Iși alegea deci și un judecător suprem, un arbitru pentru cazuri grave.

Se cer și măsuri importante cu caracter economic-financiar. În primul rînd libertatea comerțului cu străinătatea și fixarea unui tarif vamal favorabil, așa ca țara să folosească din exportarea produselor sale. Iar pentru îndepărtarea abuzurilor și a depresiunii morale și financiare în care zace țara, pentru orînduirea precisă a veniturilor și cheltuelilor normale, se cere reforma structurii interioare de stat: fiscală, judecătorească și bisericească și, în cele din urmă, și reforma învățămîntului, în sensul ca școalele țării să servească numai patrioților, tuturor, iar meritul să fie singurul criteriu de apreciere. În orice caz trebuie să menționăm că reformele toate se ocupau prea puțin de țaran și numai în treacăt. Textele cele mai îndrăznețe, mai democratice, nu

1 Cf. mai departe, Nr. XLIX, p. 199.

2 Avea în sprijinul ei o veche tradiție în țările române. Cf. Iorga (N.), *Istoricul Constituției românești*, în *Noua Constituție a României*. [București, 1923], p. 5—24.

ajung să prezinte, conturat, un proiect clar de reforme. Celelalte, se ocupă în deosebi de clasa mijlocie. Căci, s'o spunem odată pentru totdeauna, cugetarea acestor texte se menține, în cel mai bun caz, la nivelul cugetării mijlocii a veacului, și rareori o depășește. Și atunci, foarte timid. În consecință, opoziția : boeri-țărani, nu pătrunde decît desfigurată supt condeiul acestor „gânditori” cari în treacăt doar, vorbind de interesele țării, amintesc vag și de interesele celui „mai prost lucrător al pământului”¹⁾. În schimb, pretutindeni aproape apare opoziția : boeri-boernași (și cinovnici), adică opoziția între clasa avută nobilă și clasa mijlocie, burghezia, atunci la noi în epoca de formație se de avînt. Cuvîntul și noțiunea de privilegiu se întîlnesc foarte des, și destule texte nu cer decît o mutație, o mai justă repartizare a privilegiilor, sau o consolidare a lor. În orice caz, nimeni nu cere ca această noțiune și cuvîntul ce o simbolizează să fie șterse din analele patriei, în speță din analele viitorului. E o trăsătură, semnificativă credem, aceasta pentru situarea și înțelegerea cugetării anilor 1821—1822.

Rezumînd : cugetarea emigrației dela Brașov proclamă și impune primatul național — cu toate consecințele ce decurg de aici — într'o țară în care ospitalitatea proverbială și toleranța largă fuseseră considerate de străini, de Greci, drept slăbiciune ; clamează primatul armoniei și al echității sociale, într'o țară care cunoștea, ca regulă fundamentală, dreptul celui mai tare, celui mai bogat ; reclamă, însfîrșit, primatul libertății economice, într'o țară jefuită de toți, prădată de viermina streină ca și de cea autohtonă, înăbușită supt jugul necruțător al unui regim quasi-colonial.

*

După ce am trecut aproximativ și rapid în revistă programatica anilor 1821—1822, se pune o întrebare : putem afirma, cu certitudine, că această programatică este opera unuia sau mai multor partide politice ? Cu alte cuvinte,

1 Cf. mai departe, Nr. LI, p. 207.

putem dovedi existența unor partide politice românești, cari să se fi preocupat, pragmatic și ideologic, de reformele preconizate mai sus? Numai dovedind existența acestor partide politice, ne putem da seama de valoarea eficientă și de circulație a ideilor emigrației dela Brașov. Deoarece masele nu erau chemate, încă, a participa, în nici un fel, la treburile publice, prin forța lucrurilor, deci, partidele *trebuiau* să fie numericește reduse, lipsindu-le rezonanța de mase, caracteristică partidelor democrației contemporane. Vedem astfel că cel mai bine înzestrat, partidul democrat și național, nu dispunea decât de câteva zeci de boeri. Dar acești partizani boeri, membri ai singurei clase luate în considerare, însemnau mult prin numele și origina lor, prin clienți, prin capacitate, prin averi și mai ales, prin relațiile politice externe, relații dobândite în urma atîtor ocupații rusești, în urma legăturilor cu consulii și pe baza recomandății lor. În speță, consulul Rusiei cu suprafață și activitate în Principat este Al. Pini, refugiat acum la Sibiiu. Vom constata neîndoios existența a trei grupuri politice: *a.* „Partida piniană”, protipendada reacționară, rusofilă, lucrînd direct supt sugestiile lui Pini. Opera acestui partid este, credem, memoriul publicat mai departe, p. 117—140. „Partida piniană” va fi compusă din protipendadă și clerul înalt. Iar pricina desbinării boerilor, în afară de interesele de clasă, stă mai ales în activitatea nefastă a lui Pini, intrigi cari au înnegrit inimile unora, au contrariat și întăritat pe ale altora și au semănat pretutindeni sămînța așteptărilor înșelate, nerealizabile, a răsplăților nejustificate, a ambițiilor bolnave încurajate sau satisfăcute numai în parte. Cu drept cuvînt, un pamflet contemporan îl acuză numai pe Al. Pini de toate relele căzute asupra țărilor romîne, și-l blastă. ¹ Și, interesant de reținut, cei ce-l blastă, laudă în schimb, din toată inima, Rusia și pe împărat. Si, desigur, emigrația boerilor la Brașov s’a prelungit tot din pricina lui Pini, care, în numele împăratului, nu încetează să încurajeze pe cei devotați cu făgăduiala

¹ *Hurmuzaki*, Supl. I 4, p. 3—6.

unui război pe care Rusia îl va declara Turciei neapărat, și-i va repune atunci în scaunele, drepturile și averile părăsite în Țara Românească. Pini nu cruță nimic pentru a întreține rusofilismul boerilor din Brașov, deși Rusia nu-și va putea ține făgăduelile, nici chiar prin ruperea relațiilor cu Poarta.

b. Partida turcofilă, reacționară, foarte puțin importantă, dizolvată prin întoarcerea în Valahia a principalilor ei componenți; și

c. Partida democrată, rusofilă și naționalistă, destul de numeroasă.¹ Are, se pare, secretar pe aga Alexandru Vilara, acela pe care un cifru contemporan îl deghizează supt porecla „panglicar”.² Se pare că tot acest partid elaborează două memorii, primul tratînd „trista și nenorocita situație a Țărei Romînești”, al doilea despre „dorințele de îmbunătățirea stării Țării Romînești”. În orice caz, aceste memorii au fost redactate de un comitet al boerilor romîni, la Brașov,³ deci de un grup organizat cu un scop precis, grup care are ca tîlmaci, pentru traducerea jălbilor și memoriilor sale în limba franceză, pe profesorul francez Claude Coulin.⁴ Unul din proiectele pe care le cunoaștem în întregime e, am spus mai sus, opera partidului reacționar, rusofil, în frunte cu mitropolitul Dionisie.⁵ E un proiect articulat, ca să întrebuițăm acest termen, în care dispozițiile de principii alternează de multe ori cu dispoziții de amănunt. E, în orice caz, o încercare mai întinsă de a codifica viața națională a Țării Romînești, pe baza unor noi principii, a unei auto-determinări isvorîte din tradiția libertăților posedate cîndva.

1 Amănunte contemporane asupra acestor grupări în *Biserica Ortodoxă Romînă*, XVII (1893), p. 402—405 și la Academia Romînă, ms. 1063, f. 380.

2 Cf. N. Kretzulescu în *Analele Academiei Romîne*, S. II, tom. XII (1889—1890), p. 103. Pentru cifru, cf. Aricescu, *Acte justificative*, p. 180.

3 Cf. Kretzulescu, *ibidem*. S'ar putea ca unul din aceste memorii să fie cel publicat în Aricescu, *Acte justificative*, p. 187—205, pentru care adoptăm ca autor pe Al. Vilara (Cf. mai departe, notele dela p. 140—141).

4 Eliade (Pompiliu), *Histoire de l'esprit public en Roumanie au dix-neuvième siècle*. Tom. I. Paris, 1905, p. 134—135.

5 Mai departe, p. 117—140.

Liberală sau reacționară, (în fond era expresia unui spirit pur reacționar, cu infime concesii făcute duhului nou al vremii), această quasi „constituție” este emanația unui organism politic, întocmită pentru a remedia o stare generală de lucruri, la începutul unui veac nou politic pentru Țara Românească. Mai puțin articulat pare proiectul pe care îl atribuim lui Vilara.¹ Nu știm și nu credem ca să fi fost vreodată vorba de a se promulga vreunul din aceste proiecte. În primul rând pentru că Rusia protectoare, dela care toate proiectele acestea muntene cer viață, nu era în situația politică favorabilă pentru a se ocupa direct de principate. Singura în măsură pentru aceasta era Turcia, dar emigrații—rusofili învederați — nu i se puteau adresa. În al doilea rând, trebuia obținut și consimțământul „țării”, adică al boerilor cari se aflau în Valahia. Și, mai ales, trebuia obținut asentimentul lui Gr. Ghica, domnul fost multă vreme în refugiu la Brașov, care nu știm în ce măsură era favorabil celor rămași încă acolo. Și se pare că nu le era deloc favorabil. El, însă, ar fi fost singurul în măsură să prezinte Porții o cerere de reforme, așa cum era dispus, la un moment dat, contemporanul său din Moldova, Ioniță Sandu Sturza.

Oricum ar fi cunoașterea integrală a textelor elaborate de emigrația politică din Brașov schimbă cu totul perspectiva asupra importanței evenimentului din 1821 și a consecințelor sale directe și imediate pentru renașterea națională. Pînă acum, fără cunoașterea unora din aceste texte, s'a putut acredita și colporta părerea că, în Valahia anilor 1821—1822, cugetarea politică, frămîntarea spirituală a unei generații pentru a izvedi o nouă formulă de viață națională, a fost absentă sau, concedînd, a ființat timidă și ineficace, preocupare livrescă doar, a cîtorva personalități alese, dedate speculațiilor politice și sociale. Chiar dacă cele mai multe din aceste texte au autori numiți sau prezumați: Al. Vilara, Gr. Brîncoveanu., Gr. Băleanu și Naum Rîmniceanu (credem

¹ Mai departe, notele dela p. 140—141.

noi, deși mai pot fi și alții), totuși cele mai multe¹ au fost supuse aprobării, modificării și consensului unanim ale diferitelor partide încropite la Brașov. Si, în acest sens, cunoaștem cazul unui text propus de Al. Vilara și „neprimit de nimeni”, după adnotarea pe care o poartă însuși textul.¹ „Nimeni” acesta reprezintă neîndoios o comunitate, o adunare deliberativă, diversă în compoziție și unică în preocupări. „Nimeni” înseamnă așa dar confirmarea clară a existenței unei grupări politice, a unui partid, în accepția contemporană. Și dovezile s’ar putea înmulți în acest sens. Putem vorbi deci, fără reticențe, de o mișcare politică destul de amplă, pătrunsă în parte de ideile democratice ale Apusului, cum am arătat mai înainte. Iar glasul acestor purtători de cuvânt capătă accentul unanimității, ideile lor patina adevărului, sentimentele lor convingerea pasiunii. De aceea, simpla lectură a tuturor acestor texte constituie o înaltă lecție de patriotism și civism, culori în cari va trebui, de acum înainte, să zugrăvim începutul celui de al XIX-lea veac în Țara Românească.

Meritul eficient al acestei cugetări? Repunerea națiunii române pe primul plan, domniile pămîntene, acestea și altele se datoresc numai revoluției lui Tudor Vladimirescu și cugetării politice dela Brașov.

Am schițat, foarte sumar, albia pe care au curs destinele ideologice ale Țării Românești în anii 1821—1822. Problema va fi, desigur, reluată. În deosebi, programatica acestor ani va fi cercetată mai de aproape, mai amănunțit, cu raportare, poate, la realizările Regulamentului Organic și ale anului 1848, cari purced, direct, dela această programatică din 1821, an la al cărui pedestal de reforme și realizări se prosterna, odinioară, Chesarie, episcopul Buzăului, psalmodiind pios :

„Tu ești anul bunătății Domnului !”²) Dar rîndurile acestea introductive ne-au părut necesare pentru înțelegerea materialului documentar dat mai departe.

1 Cf. mai departe, p. 212—216, No. LIII.

2 Academia Română, *ms.* 1661, fine. Publicat și în *Bis. Ort. Rom.*, 1875 (II), p. 612—616. Textul e din April 1825.

Ținem să menționăm că, întâmplător, câteva din textele publicate aici erau rezumate într'o revistă în timpul în care lucrarea de față se afla supt tipar. Faptul acesta s'a consemnat individual pentru fiecare text.

Și acum, ne rămîne plăcuta datorie de a putea însemna aici neprețuitele servicii amicale aduse de d-nii M. G. Regleanu, Cl. Tsurcas, și Constantin Papagheorghe, cei dintîi binevoind să se ocupe cu transcrierea și traducerea textelor grecești, cel din urmă cu revederea lor.

Iar tuturor acelor ce ne-au încurajat în cercetările noastre, tuturor acelor ce au binevoit să ne pună la dispoziție piese de arhivă, sau să ne semnaleze documente și informații noi, tuturor acelor ce ne-au ajutat efectiv să ducem la bun sfîrșit publicația de față, nu credem că le putem mulțumi în deajuns, exprimându-le și pe această cale, gratitudinea și devotamentul nostru. Pot fi însă convinși că au colaborat la realizarea unei fapte bune.

ADAOS BIBLIOGRAFIC

Indeosebi pentru probleme inactuale, bibliografia se impune ca o necesitate imediată și o tortură totodată, prin varietatea inegală a izvoarelor de consultat și risipirea lor dezordonată în timp și spațiu. Adăugați la aceasta preocuparea continuă a unei bune și complete informări, ținută la curent, și veți admite că inconveniente pot fi cu greu înlăturate. E o datorie, deci, din parte-mi, de a publica notițele bibliografice colecționate pînă acum, privitoare la revoluția din 1821 în țara noastră. Redactate concomitent cu descifrarea textelor date mai departe, notițele ne-au slujit, înainte de toate, pentru propria noastră informare, ca o completare a bibliografiei publicate cu alt prilej.¹ Adaosul de față nu izbutește totuși să menționeze decît o parte din materialul imprimat existent, întâi pentru că Biblioteca Academiei Romîne, cea mai bine înzestrată din țară, nu posedă încă foarte multe publicații streine ce interesează trecutul nostru; în al doilea rînd, în cartoanele noastre așteaptă nenumărate alte știri, neverificate suficient. Și, mai ales, pentru că bibliografia fusese sortită inițial numai uzului personal, și în consecință lucrată destul de nesistematic, cu reveniri și ignorări. Totuși, această bibliografie astfel întocmită, susceptibilă de numeroase și importante adaose înlesnește considerabil viitoarea muncă de sinteză, furnizîndu-i, pe lîngă bogata informație strict științifică, și rezonanța literară a marelui gest dela 1821, ce poate fi considerată ca o prelungire sentimentală în timp a gestului însuși.

1 Emil Vîrtoșu, *Tudor Vladimirescu*, București, 1927, p. 39—57.

Clasificarea notițelor bibliografice, întemeiată pe criteriul valorii istorice, ar putea părea oarecum arbitrară, dacă nu va fi raportată continuu, ca intenție, la satisfacerea numai a unei necesități practice personale. Dar chiar în aceste condiții, clasificarea dă suficiente indicații generale, prin însuși faptul rubricizării, asupra valorii ca izvor istoric a materialului bibliografiat.

Dacă indicația bibliografică este precedată de asterisc (*), se înțelege că lucrarea n'a fost cercetată personal, ci menționată după alte surse.

Notițele sînt grupate în două mari categorii, cu subdiviziuni destul de elastice, iar înlăuntrul fiecărei subdiviziuni înserierea este strict alfabetică :

I. HISTORICA

- a) documente, memorii și însemnări contemporane ;
- b) povestiri, studii, tratate ;
- c) mențiuni, știri, aprecieri, bibliografie, recenzii, generalități
- d) iconografie.

II. LITTERARIA

- a) versuri ;
 - b) teatru ;
 - c) romane, nuvele, povestiri ;
 - d) eseuri, conferințe, discursuri, foiletoane, incerti generis
 - e) muzică.
-

I. HISTORICA

DOCUMENTE ȘI TEXTE CONTEMPORANE, ÎNSEMĂNĂRI, MEMORII

Academia Română. — *Creșterea colecțiilor pe anul 1912* [p. 144]; *idem*, pe anul 1914 [p. 137]; *idem*, pe anii 1916—1919 [passim].

Angelescu (Dr. Nicolae I.) — *Acte și documente din trecutul farmaciei în Țările Românești. Adunate și comentate. Cu o prefață de d-l N. Iorga.* București, 1904. VII+189 p. [p. 54—56 și 61—62].

— *Amintiri despre zăvara dela 1821 în Moldova și Muntenia.* — „*Analele societății istorice Iuliu Barasch*”. București, II (1888), p. 209—218.

— *Amintiri istorice. VIII. Zăvergii la Ploiești. Eterștii la Joldesti.* — „*Fraternitatea*”, București, 1885 (VII), Nr. 3, p. 23.

Bălan (Teodor). — *Refugiații moldoveni în Bucovina 1821 și 1848.* București, 1929. 148 p. (Așezământul cultural Ion C. Brătianu. VIII).

Batzaria (N.) — *Documente privitoare la trecutul țării. Trei ordine imperiale turcești despre stările de lucruri din Muntenia și din Moldova [1821].* — „*Adevărul*” din 26 Mai 1931 (Nr. 14539).

Blanu (I.). — *Intîii bursieri romîni în străinătate. Scrisori de ale lui Efrosin Poteca 1822—1826.* — „*Revista Nouă*”, I (1888), p. 424. [După ms. 1789 dela Academia Română].

Brancovici (J.). — *Précis des événements les plus remarquables de la Moldavie et Valachie pendant l'insurrection grecque du prince Ypsilanti; avec un coup-d'oeil sur les destinées futures de ces deux provinces, et sur la guerre actuelle entre la Russie et la Turquie.* Posen, 1828. 22 p.

Brătianu (Ion I. C.). — *Pagini vechi: Opșteasca tînguire.* — „*Cugetul Românesc*”, București, 1922 (I), p. 67—72.

Caracș (Remus). — *O cronică gălățeană de acum o sută de ani (tipărită de . . .).* — „*Prietenii istoriei literare*”, vol. I (1931), p. 382—394.

Casian (Cernileanu). — *Istoriile sfintelor monastiri Cernica și Căldorșani. Adunate de smeritul monah....* București, 1870. VIII+192 p. +1 pl. [p. 96—103; întîmplările dela Cernica în 1821].

Donat (Ion). — *Un pomelnic al schitului Cioclovina de jos (Gorj).* — „*Arhivele Olteniei*”, Craiova, VIII (1929), Nr. 45—46, p. 537—539.

E[rbiceanu] (C.) — *Date din condica sfin[te]a*. — „*Biserica Ortodoxă Română*”, XXVI, p. 1370.

Filitti (Ioan C.) — *Cîte-va documente politice muntene dela 1822*. — „*Arhivele Olteniei*”, X (1931), Nr. 54—55, p. 247—259.

Fotino (Ilie). — Οἱ ἄθλοι τῆς ἐν Βαλαχίᾳ ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως τὸ 1821 ἔτος. Lipsca, 1846. ι+194 p.

— *Fragminte Istorice. Acte oficiale, relative la întîmplările petrecute în anul 1821*. — „*Buciumul Romanu*”, Iași, 1875, Nr. II, Aprilie, p. 65—70.

Furtună (Econom D.) — *Ucenicii Starefului Paisie în mănăstirile Cernica și Căldărușani cu un scurt istoric asupra acestor mănăstiri*. București, [1928], 175 p. [p. 99, 141—143].

Gavriliu (D. I.) — *Contribuțiuni la istoricul tutunului pînă la înființarea monopolului în România. Cu o prefață a d-lui I. Minea*. Iași, 1929, VIII—195 p. [„Cum se vindea tutunul în Iași pe la 1820—1821”, p. 194].

Gentz (Friedrich von). — *Briefe von und an... Herausgegeben von Friedrich Carl Wittichen † und Ernst Salzer*. 3. Band, II. Teil: 1820—1832. München und Berlin, 1913. [p.38—39, Nr. 262—263].

Ghenadie Enăceanu. — *Sinaea. Istoria sîntei monastiri lucrată dupre documentele veki și noui și adausă cu tradițiunile locale respective*. București, 1881. [p. XIII—XIV, 115—116: întîmplările dela 1821].

Ghibănescu (Gh.). — *Două documente*. — „*Arhiva*”, Iași, 1910, p. 132—137.

Ghibănescu (Gh.) — *Inscripții și notițe pe cărți de la mănăstirea Agapia (Neamț)*. — „*Ioan Neculce*”, Iași, 1927, p. 264, 265, 266.

Ghibănescu (Gh.) — *Paralelă între budgetul Moldovei pe 1821—1854 și 1855. Veniturile țării Moldaviei, pe anul 1820—21*. — „*Ioan Neculce*”, Iași, fascicola 7 (1928), p. 139—147, 254.

Ghibănescu (Gh.). — *1841, Decembrie 28. O satiră mitropolitului Veniamin Costachi*. — „*Ioan Neculce*”, Iași, 1927, p. 277—279.

Ghibănescu (Gh.). — *Studiu și documente cu privire la Familia Rașcanu*. Iași, 1915. (Vol. X din „*Surete și Izvoade*”). [Rolul politic al lui Iordachi Rîșcanu: p. LXVII și 240, 244—250, p. 284—297, p. 324—335, etc.]

Glogoveanu (Marla I.). — *Acte referitoare la Tudor Vladimirescu*. — „*Arhivele Olteniei*”, 1930 (IX) Nr. 47—48, p. 44—45.

Glogoveanu (Marla). — *Din vremea ocupațiunii rusești (1829—1834)*. [4] *Carte a marelui vistier Belu către biv vel serdarul Marin Butculescu, ispravnic de Teleorman, din 20 Martie 1821*. — „*Arhivele Olteniei*”, VII (1928), Nr. 37—38, p. 310.

[Glogoveanu (Marla I.)] — *Acte mărunte din 1821*. — „*Arhivele Olteniei*” IX (1930), Nr. 49—50, p. 208.

Gorovel (Artur). — *Insemnări*, nr. 130—144, 145—151, în „*Miron Costin*”, Birlad, III (1915), Nr. 6, p. 95; Nr. 7, p. 109.

Gorovel (Artur). — *Intr'un ceaslov*. — „*Gazeta Săteanului*”, R.-Sărat, 1894, p. 272.

Γούδα (Ἀναστασίου Ν.). — Βίοι παράλληλοι τῶν ἐπὶ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος διαπρεψάντων ἀνδρῶν. Tom. I—VIII. Atena, 1869—1876.

Holban (Th.). — *Știri despre anul 1821 în Principatele Române.* — „Arhiva”, Iași, XXXV (1928), Aprilie, Nr. 2, p. 140—142. [Extrase, cunoscute, din: Raffenel, C. D., *Histoire des événemens de la Grèce*, Paris, 1822].

Iorga (N.). — *Documente și cercetări asupra istoriei financiare și economice a principatelor române.* — Extras din „Economia Națională”. București, 1900.

Iorga (N.). — *Inscripții. VI. Biserica veche din Urziceni.* — „Revista Istorică” XV (1929), Nr. 7—9, p. 273.

Iorga (N.). — *Istoria ferii prin cei mici (Comunicație la Academia Română).* „Revista Istorică”, VII, (1921), p. 48—50.

Iorga (N.). — *Un boier de provincie în timpul eteriei și regulamentului organic.* București, 1929, 15 p. (Academia Română. Mem. S. Ist. Seria III, tom. IX, mem. 7).

I[orga] (N.). — *Cronică [însemnări privitoare la familia Moruzzi].* „Revista Istorică”. 1931 (XVII), Nr. 10—12, p. 332—335.

Iorga (N.). — *Une nouvelle source roumaine sur la révolution grecque de 1821 sur le Danube.* — „Revue Historique du Sud-Est Européen (Continuation du „Bulletin de l'Institut pour l'étude de l'Europe sud-orientale”). Paris, Bucarest, 1931 (VIII), Nr. 7—9, p. 223—226.

Karadja (Constantin I.). — *O calfă de croitor prin țara noastră în 1817.* [După Borsum (I. F. J.). — *Reise til Constantinopel*. Köbenhavn, 1828]. — „Revista Istorică”, XIV (1928) Nr. 10—12, p. 360.

Kaufmann (Iosef). — *Comunitatea din Piatra.* — „Fraternitatea”, București, V (1883), Nr. 31, p. 245—246; Nr. 33, p. 261.

Kaufmann-Piatra (Iosef). — *Comunitatea din Niamț descriere istorică.* — „Fraternitatea”, București, 1885 (VII) Nr. 7, p. 55; Nr. 12, p. 95; Nr. 15, p. 119.

Kaufmann (Iosef). — *Cronica comunităților israelite din județul Neamțu, cuprinzând: Hrisoave, documente, inscripții, fotografii, etc.* Tom. II, Piatra-Neamț, 1929 [p. 149—159].

Lăpădatu (Alex.). — *Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice pe 1915, publicat de....* București, 1916. [p.154].

Lemaire (H.). — *Histoire de l'empire de Turquie depuis son origine, jusqu'au 19 octobre 1821: Ouvrage contenant des détails intéressans sur la formation de cet Empire, sur son gouvernement, sur ses guerres étrangères, ses guerres intestines, et ses révolutions; terminé par le récit des principaux événemens de la guerre actuelle des Grecs contre les Turcs.* Paris, 1821. 550 p. [Istorie contemporană, p. 526—550].

Lugojianu (O.). — *Însemnări din bătrâni.* — „Revista Tinerimea Română”, București, 1899, Noua Serie, vol. II, p. 120; *ibidem*, vol. IV (1900), p. 178.

Mateescu (C. N.). — *Însemnări, nr. 175, 176, 179, în „Miron Costin”, Birlad, IV (1916), Nr. 3, p. 235—236; Nr. 4, p. 251.*

Melchisedek, Episcopul Dunării-de-jos. — *Chronica Husilor si a Episcopiei cu asemenea numire dupre documentele episcopiei si alte monumente ale terei.* București, 1869. 464+175 [—182] p.+1 tab. [p. 416—422, 142—145, 166].

Melchisedek, Episcopul Dunării-de-jos. — *Chronica Romanului și a Episcopiei de Romană. Compusă dupre documente nationali-române și streine, edite si inedite. Partea a doua dela anulul 1714 până în zilele noastre.* București, 1875, V [—VIII]+239 p. [p. 186—187, 192].

Melchisedek, Episcopul Romanului. — *Notițe istorice și archeologice adunate de pe la 48 mănastiri și Biserici antice din Moldova.* București, 1885. 318 [—320] p. [p. 29, 315—316].

Mihailov (A.). — A. S. Pușchin și Eteria (1821). — „Viața Românească Iași, XXI (1929), Nr. 5—6, p. 217—222.

Minea (I.). — *Note și interpretări mărunte.* [O însemnare din 1821 a serdarului Antohie Sion]. — „Cercetări istorice”, Iași, II—III (1926—1927), Nr. 1, p. 254.

Mureșlanu (A. A.). — *Știri nouă despre refugiații Munteni la Brașov în secolul al 18-lea și în răsmerița dela 1821.* — „Țara Bîrsei”, Brașov, II (1930), Nr. 1, p. 13—15.

Oțetea (André). — *Contribution à la Question d'Orient, Esquisse historique, suivie de la correspondance inédite des envoyés du roi des Deux-Siciles à Constantinople (1741—1821).* Bucarest, 1930. XII+366 p. (Académie Roumaine, Études et recherches IV) [p. 324—337].

Paalzow (Friedrich). — *Aktenstücke der russischen Diplomatie.* Berlin, 1854.

Palalologue (Grégoire). — *Esquisses des mœurs turques au XIXe siècle; ou scènes populaires, usages religieux, cérémonies publiques, vie intérieure, habitudes sociales, idées politiques des mahométans, en forme de dialogues.* Paris, 1827. XVI+408 p. [p. 43—55].

Pamfile (Tudor). — *Mitologie Românească. III. Pământul după credințele poporului român. Publicație postumă.* [București], 1924. (Academia Română. Din vicleața poporului român XXXII). [pt. cutremurele din 1821, p. 54—55].

Pamfile (T.) și V. C. Nicolau. — *Insemnări. 173—193.* — „Miron Costin”, Bîrlad. III (1915) Nr. 12, p. 186.

Papacostea (N. G.). — *O listă de întemnițați olteni [la 1823].* — „Buletinul Comisiei Istorice a României”, VIII, p. 17—25. București, 1929.

Plopșor (N.). — *Călătoria lui Haqi Nicolau la locurile sfinte.* — „Arhivele Olteniei”, V, 1926), Nr. 24, p. 112.

Plopșor [(N.). — *Cteva rînduri despre Tudor Vladimirescu.* — „Arhivele Olteniei”, VIII (1929), Nr. 45—46, p. 533—534.

[Popescu] (Preotul Niculae). — *Chîpuri de preoți. 2. Popa Panait de la Cărămidarii de sus.* — „Apostolul”, București, V (1928), Nr. 3 din 1 Februarie 1928, p. 34—35.

Prager (Sigmund). — *Blănăria în Trecutul Țărilor Românești, Colecțiune de documente.* București, 1906. 151 p. [p. 127—128: compania jocarilor din București la 1821].

— *Adevărata proclamație a lui Tudor Vladimirescu.* — „*România Liberă*”, 1880 (IV), Nr. 1016. [Reprodusă după Aricescu (C. D.), *Acte justificative*, p. 27—28; reprodusă și de „*Gazeta Transilvaniei*” 1880 (XLIII), Nr. 84].

— *Revista Istorică a Arhivelor României—Indice de documentele aflate în Arhiva Statului și nepublicate încă.* Broșura I. București, 1874. [p. 6, Nr. 52; p. 10, Nr. 90].

Rosanis (S. I.). — *Istoria pe scurt a Evreilor-Bulgari în ordine chronologică, după izvoare directe, din cele mai vechi timpuri până la 1876.* — „*Anuar pentru israeliți*”, București, XI (1888—1889), p. 40.

Rosetti (Radu). — *Note genealogice și biografice despre familiile Buhuș și Rosetti, foști proprietari ai moșiei Bohotnului.* — „*Analele Academiei Române*”, Mem. S. Ist., S. II, Tom. XXVIII, p. 490—491, 494—495.

— *Rugăciuni religioase contra Turcilor, pe timpul Eteriei. (1821).* [Academia Română, ms. 3920, f. 61—66; text grec].

Șapira (Israel). — *Istoricul comunității din Ploești după izvoare scrise și transmisiuni orale cu un apendice cuprinzând documente inedite.* — „*Analele societății istorice Iuliu Barasch*”, București, III (1889), p. 43—45.

Schwarzfeld (Dr. E.). — *Evreii sub zăveră.* — „*Anuar pentru Israeliti*”, București, VII (1884), p. 13—34.

Schwarzfeld (Wilh.). — *Restricte sau întâmplări triste și nenorocite prin care au trecut evreii în principate. III. Zăveră sau Eteria de la 1821.* [Reproduce și din Erbiceanu, *Istoria Mitropoliei Moldaviei*..]. — „*Analele societății istorice Iuliu Barasch*”, București, III (1889), broșura Nr. 1 și 2. p. 196—199.

Scriban (August). — *Căpitanul Iordache la mănăstirea Secul. După un martur ocular.* [Traducere din Kowalewski]. — „*Arhiva*”, Iași, III (1892), Nr. 6—7, p. 424—427.

Sigall (Maurleiu). — *Amintiri din trecut. Din timpul zăverei dela 1821.* — „*Fraternitatea*”, București, 1885 (VII), Nr. 22, p. 175—176.

Slrouni (H. Dj.). — *O versiune despre uciderea patriarhului grec în anul 1821.* — *Rolurile lui Mihai-Vodă și Alexandru Ipsilanti cu această ocazie* — (După cronicarul armean Avedis Berberian). — „*Revista Istorică*”, XV (1929), Nr. 4—6, p. 153—158.

Solomon (Ioan). — *Biografia vieții polcomnicului.... Istorisită de sine însuși, și scrisă de P. Georgescu.* Craiova, 1862. [2]+50 p. [Altă ediție cu titlul: Solomon (Ioan). — *Biografia polcomnicului.... Istorisită de sine însuși și scrisă de P. Georgescu.* Craiova, 1891; 52 p.].

Soutzo (Nicolas). — *Memoires du prince grand-logothète de Moldavie 1798—1871. Publiés par Panaïoti Rizos.* Vienne, 1899. XII+434 p. [După ms. original Nr. 1024, la Academia Română].

Ștefănescu (Gr.). — *Cutremurele de pământ în România în timp de 1391 de ani, dela anul 466 pînă la 1874.* — „*Analele Academiei Române*”, Seria II, tom. XXIV, mem. s. șt.; [p. 23—24].

Ștefănescu (Margareta). — *Pușkin despre Români.* — „*Arhiva*”, Iași, 1928 (XXXV), Nr. 3—4, p. 269—290.

Stoilescu (I. an). — *Schitze din istoria patriei urmate de istoria Ploesciloru. Fapte istorice cele mai multe vazute cu ochii.* Ploesti, 1880. V—77 [—79] p. [Retipărire de N. Iorga, suprt titlul] : Un povestitor ploieștean despre București și Ploiești în întâia jumătate a secolului al XIX-lea... Vălenii-de-Munte, 1928 ; 45 [—47] p.

— „*Teodor Codrescu*“. Iași, 1:16 (I), Nr. 8 [p. 116—117 : 1822, Mart 4, Leova. *Scrisoarea lui C. Conachi din bejenia cea mare către paharnicul Iordachi Oprișan* ; p. 117—118 : 1823, Iunie 8. Halil scrie mitropolitului Veniamin Costachi, cu prilejul întoarcerii sale din bejanie].

Tureu (Aureliu). — *Comunitatea din Tîrgoviște, descriere istorică.* — „*Fraternitatea*“, București, VI (1884) Nr. 14, p. 111, Nr. 15, p. 119.

Veniamin Costachi, Mitropolitul. — *Istoria Scripturii Vechiului Testament, Tălmăciță, Tom. I, Iași, 1824.* [Înainte cuvîntare către cetitori].

Veniamin Costachi, Mitropolitul. — *Funie sau Iringhie întreită. Tălmăciță, Iași, 1831* [fine].

Virtosu (Emil) — *Activitatea departamentului criminalion din București în timpul răzvrătirii dela 1821.* — „*Arhivele Olteniei*“, 1930 (IX), Nr. 51—52, p. 453—458 ; *ibid.*, 1931 (X), Nr. 53, p. 84—88.

Virtosu (Emil). — *Insemnări despre 1821.* — „*Arhivele Olteniei*“, IX (1930), Nr. 49—50, p. 269—276.

Virtosu (Emil). — *Iordache Golescu și întâmplările anului 1821.* — „*Viața Romînească*“, 1930 (XXII), Nr. 9—10, p. 248—264.

Virtosu (Emil). — *Tudor Vladimirescu—Glose, fapte și documente noi* — (1821). București, 1927, 187 p. + X pl. + 1 portret.

Virtosu (Emil). — *Un pamflet moldovenesc din vremea Eteriei.* — „*Viața Romînească*“, 1930 (XXII), Nr. 4—5, p. 83—100.

Weltman (A. F.). — *Amintiri despre Basarabia. Chișinăul în 1821.* [Vospominaniia o Bessarabii]. În romînește de Șt. Berechet. — „*Romînia Nouă*“, Chișinău, 1926, III, Nr. 49 (272), p. 1—2.

Xantos (Emmanouil). — Ἀπομνημονεύματα περὶ τῆς φιλικῆς ἐταιρίας. Athena, 1845. (δ+239 [—241] p.

Xenopol (A. D.). — *Documente. Note istorice asupra perioadei 1821—1848, culese din gura d-lui Ioan Ghica, fost ambasador al Romîniei la Londra, comunicate de...* — „*Arhiva*“, Iași, II, Nr. 9, p. 556—561.

Zabloskiĭ-Desjatovsky (A. P.). — Графъ П. Д. Киселевъ и его время [= *Contele P. D. Kiselev și vremea lui*]. Tom. I—IV. St. Petersburg, 1882. [t. I, p. 136—].

Zilot Romînul. — *Domnia a treia a lui Alexandru Vodă Suful ce i se zicea și Drakake.* — „*Revista pentru Istorie și Arheologie*“, vol. V (1885), p. 58—88.

Zilot Romînul. — *Din scrierile inedite ale lui... Jalnica cîntare a lui Zilot, întru care să cuprind revoluția Romînilor suprt Tudor Slugerul Vladimirescul, i zavera, suprt Aleco beizadea Ypsilant, i slăpînirea turcească, suprt Chehaia Beiu, și oareșice din domnia romînească întoarsă iar la Romîni dela Grecii țanarioți, suprt domnul Grigorie Ghica V. Vd. Alcăluită de un patriot, și afierosită fraților săi patrioți spre știință și spre povăzuire, la anul dela Hristos 1823.* — „*Revista pentru Istorie și Arheologie*“, 1891 (volumul VI), p. 89—115.

Aaron (F.). — *Manual de istoria principatului Romaniei dela cele dintâi vremi istorice pînă în zilele de acum.* București, 1839. [2]+212 p.

— *Anuarul prințipatului Țării Rumînești.* București, 1842. [Schîță istorică asupra răscoalei lui Tudor, p. 31—36].

Barnoschi (D. V.). — *Originile democrației romîne.* — „*Viața Romînească*”, 1923 (XV), Nr. 6, p. 324—345.

Candlloru (Tachi H.). — *Ἡ φιλικὴ Ἑταιρία 1814—1821.* Atena, 1926. 4+448 p.

Desprez (Hippolyte). — *La révolution dans l'Europe orientale.* Paris, 1848. 30 p.

Djuvara (T. G.). — *Cent projets de partage de la Turquie (1281—1913). Préface de Louis Renault. Avec 18 cartes hors texte.* Paris, 1914. X+648 p.

Dufau (P.-A.). — *Du partage de la Turquie d'Europe entre la Russie, l'Autriche, l'Angleterre et les Grecs, sous la médiation de la France.* Paris, 1822. 40 p.

Filliti (I. C.). — *Încercări de reforme în Muntenia sub Grigore Vodă Ghica 1822—1827.* — „*Convorbiri Literare*” XL (1906), p. 905—924.

Filliti (Ioan C.). — *Originile democrației romîne.* — „*Viața Romînească*” Iași, XIV (1922), Nr. 11, p. 175—191; *ibid.*, XV (1923), Nr. 1, p. 13—27, Nr. 2, p. 182—198.

Filliti (I. C.). — *Partea boerimii în elaborarea Regulamentului Organic.* — „*Cugetul Romînesc*”, II (1923), p. 258—265, 743—753.

Frantzis (A.). — *Ἐπιτομὴ τῆς ἱστορίας τῆς ἀναγεννήσεως Ἑλλάδος...* Atena, 1839—1841, 4 vol. [vol. I—II].

Gaudin (Émile). — *Du soulèvement des nations chrétiennes dans la Turquie européenne; ses causes, ses résultats probables, son influence présumable sur les intérêts présents et futurs de l'Europe en general et sur ceux de la France en particulier.* Paris, 1822. VIII—119 p.

Ghermanos Mitropolitul. — *Ἱστορικά περὶ τῆς ἐπαναστάσεως τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1820 μέχρι τοῦ 1823. Συγγραφέντα παρὰ τοῦ Μητροπολίτου Π. Πατρῶν Γερμάνου καὶ ἐκδιδόμενα παρὰ τοῦ κυρίου Καλλινίκου Καστόρχη.* Athena, 1837. ξ+232 p. [p. α-ξ Fillimon (I).—Προλεγόμενα περὶ τοῦ βίου, τοῦ συγγραφέως καὶ τῶν ὁπομνημάτων του].

Iken (Carl). — *Leukothea. Eine Sammlung von Briefen eines geborenen Griechen über Staatswesen, Literatur und Dichtkunst des neueren Griechenlands. Herausgegeben von... Aus der griechischen Handschrift verdeutscht, nebst Beilagen des Herausgebers, Auszügen aus dem Logos Hermes, Gedichten, Sprachbemerkungen und beigelegten Verzeichnissen neugriechischer Werke als Anhang.* Tom. I—II. Leipzig, 1825. XVIII+304 p.+1 pl. (I); 254 [—256] p. (II).

Iorga (N.). — *Centenariul Domnilor pămînteni la Academia Romîna.* — „*Calendarul Ligei Culturale pe anul 1923*”, București, p. 43—60.

Iorga (N.). — *Comemorarea lui Tudor Vladimirescu. Cuvîntare.* București, 1922; p. 357—365. Extras din „*Analele Academiei Romîne*”, Seria II, Tom.

XL1, Desbateri 1920—21. [Republicat în Iorga (N.), *Izvoarele contemporane asupra mișcării lui Tudor Vladimirescu*].

Iorga (N.). — *Istoricul Constituției românești*, în „*Noua Constituție a României*“, 23 de prelegeri publice organizate de Institutul Social Român. [București, 1923]. p. 5—24.

Iorga (N.). — *La psychologie des Ypsilantes*. (Une conférence de m. Iorga à l'Université d'Athènes). — „*La Nation Roumaine*“, București, 1930 (III), Nr. 551 și 552.

Lupaș (Dr. Ioan). — *Istoria Românilor. Manual...* Ed. II-a. București [f. a.] [p. 301—308].

Ohedeanu (Const. V.). — *Tudor Vladimirescu în istoria contemporană a României* (cu 15 stampe). Craiova, 1929, 57 p. [Publicat întâi în „*Arhivele Olteniei*“ VIII (1929), Nr. 43—44 (p. 235—255) și Nr. 45—46 (p. 421—442)].

Papacostea (Victor). — *Revoluția din 1821, privită de un misionar catolic*. [Luigi Bonauguri]. — „*Revista Istorică*“ XV (1929), Nr. 1—3, p. 8—13.

Șolimescu (Ioan N.). — *Istoria generală a Românilor din amândouă Daciile*. T. I—IV. București, 1889. [t. III, p. 329—463].

Spineanu (I. D.). — *Tudor Vladimirescu și epoca sa (Conferință finută, în ziua de 14 Aprilie 1896, la Atheneul din Severin)*. — „*Lectura*“, Turnu-Severin, I (1896) Nr. 7, p. 246—259.

Stourdza (Alexandre A. C.). — *L'Europe orientale et le rôle historique des Maurocordato 1660—1820. Avec un appendice contenant des actes et documents historiques et diplomatiques inédits. Ouvrage enrichi de 128 illustrations et d'un tableau généalogique*. Paris, 1913. VIII+463 p.

Tătărescu (Ștefan). — *Gîndul și țapta lui Tudor Vladimirescu*. București, 1931. 33[—35] p.

Tekster (Edmond). — *Grecia și insurrekțiile ei. Pînă în zilele noastre*. Traducere de P. M. Georgescu. București, 1856. 352 p.

Theodorian-Carada (M.). — *Din frămîntările trecutului*. București, 1920, 271 [—274] p.

Toellesen (Gr. G.). — *Manual de istoria Românilor...* Ed. II. București, 1900 [p. 448—453].

— *Tudor Vladimirescu și opera sa. 1821*. — „*Raport Anual al Gimnasiului Real „Tudor Vladimirescu” din Tîrgu-Jiu*“. Tîrgu-Jiu, 1899. [p. 3—23].

Vaillant (J. A.). — *La Roumanie ou histoire, langue, littérature, orographie, statistique des peuples de la langues d'or, Ardaliens, Vallaques et Moldaves, résumés sous le nom de Romains*. T. I-III. Paris 1844. [t. II, p. 308—317 : istoric al Eterlei; t. III, p. 233—257 : Povestea lui Kirjali].

Xenopol (A. D.). — *Istoria Românilor din Dacia Traiană*. Ed. III. București, 1925—1930. Tom. X, XI.

Xenopol (A. D.). — *Primul proiect de Constituțiune a Moldovei din 1822. Originele partidului conservator și ale celui liberal*. — Extras din „*Analele Academiei Române*“, S. II, Tom. XX, Mem. Ist. București, 1898, 61 p.

Xenopol (A. D.). — *Răsturnarea domniilor fanariote. Studiu istoric*. I. *Eteria Grecească*. II. *Tudor Vladimirescu*. III. *Restabilirea domniilor pămîntene*. „*Arhiva*” Iași, II, Nr. 1 (p. 14—22); Nr. 2 (p. 65—78); Nr. 3 (p. 129—143); Nr. 4 (p. 200—); Nr. 5 (p. 260—268); [Reprodus în *Istoria Romînilor*].

MENȚIUNI, ȘTIRI, APRECIERI, GENERALITĂȚI

Administrația Casei Bisericii. — *Biserici cu averi proprii. Seria III-a. Note istorice și anexe documentare*. — București, 1916. [p. 3, 10, 208, 210].

Arama (Preot N. Gr.). — *Tîrgoviște mici explicații documentate și legendare asupra monumentelor istorice din vechea capitală a țării. Excursiunea congresului didactic primar, 4 Iulie 1901*. București, 1901, 13 p.

Bănescu (N.). — *Daniel (Dimitrie) Philippide în „Lui Nicolae Iorga, Omagiu” 1871—5/18—Iunie 1921*. Craiova. [p. 41—42].

Bănescu (N.). — *Viața și scrierile marelui vornic Iordache Golescu. Bucăți alese din ineditele sale, tipărite de...* Văleni-de-Munte, 1910. [p. 20—26].

Bellanger (Stanislav). — *Le Kéroutza, voyage en Moldo-Valachie*. T. I—II, Paris, 1846. [I, p. 55—80].

Bengesco (Georges). — *Essai d'un notice bibliographique sur la Question d'Orient. Orient européen 1821—1897*. Bruxelles, Paris, 1897. XIII+327 [—329] p.

Bilelurescu (Constantin St.). — *Monastirile și bisericile din România cu mici notițe istorice și gravuri culese de...* București, 1890. [6]+260+IV p. [p. 55, 59, 67, 68, 82, 83, 86, 175, 176, 178, 236, 245, 253].

Bobulescu (C.). — *Banul Tănăsă, Gosan 1769—1831 Iunie 17*. București, 1928. [p. 56—57].

Bobulescu (C.). — *Fete bisericesti în Războaie, Răzvrățiri și Revoluții*. Chișinău, 1930. VI+118 p. [p. 68—75].

Bobulescu (C.). — *Neamul Holbăneștilor cu al episcopului Gherasim-Clipa Barbovschi (1796—1803—1826) și arhimandritul Sofronie Barbovschi predicatorul († 1850)*. Chișinău, 1929. 63+II—81 [—83] p. [p. 48, 49, 17, 19—21].

— *Boeri de la venirea Fanarioților și pînă astăzi* [de] x.. — „*Buciumul*”, Paris, I, (1857), Nr. 7, Duminică 3 Mai, p. 25—26.

Cîncea (I. V.). — *O arhondologie a Olteniei între 1820—1830*. — „*Arhivele Olteniei*”, VIII (1929), Nr. 43—44, p. 271.

Caraglan (Ioan). — *Studii istorice asupra Romînilor din Peninsula Balcanică. Publicare postumă însoțită de notă biografică de Pericle Papahagi*. București, 1929 X + 272 p. [Extras din „*Revista pt. Istorie și Arheologie*”, vol. VI].

C[odrescu] (I. M.). — *Notitia genealogica despre familia Pălădeștilor*. — „*Buciumul Romînă*”, Iași, 1882 (III), p. 541—546.

Colson (Félix). — *De l'état présent et de l'avenir des principautés de Moldavie et de Valachie; Suivi des traités de la Turquie avec les Puissances Européennes, et d'une Carte des Pays Roumains*, Paris, 1839, III+462 p. [p. 40—42].

Costeanu (Preot-Sachelar Ioan I.). — *Valea Teleajenului cu cetatea culturală Văleni-de-Munte și Monografia satului Homortciu, județul Prahova*. Văleni-de-Munte, 1930. [p. 25—28].

Crețu (Gr.). — *Tipografiile din România dela 1801 pînă astăzi.* București, 1910. [p. 7, n. 2].

Demetrescu (George Mil.). — *Din Istoria Craiovei. Vechi denumiri de mahalale și suburbii.* — „*Arhivele Olteniei*”, V (1926), Nr. 24, p. 97, n. 1.

Dimitriu (Ierodlacon Amfilofie). — *Istoria monastirei Rîșca.* — „*Biserica Ortodoxă Romînă*”, XVIII, p. 455.

Drăghileanu (Virg.). — *Casa lui Vasile Enache Brănescu.* — „*Convorbiri Literare*”, 1909 (XLIII), Nr. 6, p. 686.

Drăghileanu (V.). — *Curțile boerești I. Goleștii.* — „*Convorbiri Literare*”, 1913 (XLVII) Nr. 8, p. 734—735.

Draghileanu (Virg. N.). — *Les anciens drapeaux militaires. Une découverte.* „*L'Indépendance Roumaine*”, 1916, Nr. 12318 din 1/14 Februarie

Durak (Preotul V. Gh.). — *Ilarion episcop al Argeșului 1820—21—1828—45.* Teză pentru licență. București, 1900. [4]+37 [—39] p. (Universitatea din București. Facultatea de teologie).

Erbiceanu (C.). — *Bărbații culți greci și romîni și profesorii din academiile de Iași și București din epoca zisă fanariotă, 1650—1821.* — „*Analele Academiei Romîne*”, Seria II, tom. XXVII, M. Ist., p. 141—182.

Erbiceanu (Gh.). — *Despre starea Moldovei și a Valahiei sub Fanarioți extrasă din scrierea lui Anastasie Comnen Ipsilante intitulată Evenimente eclestastice și politice după luarea Constantinopolei de Turci.* — „*Arhiva*”, Iași, 1896, p. 226—227. [Mențiune despre tunurile Eteriei, aflate în muzeul din Odesa].

Erbiceanu (C.). — *Priviri istorice și literare asupra epocii fanariotice.* București, 1901. 34 p. (Extras din „*Analele Academiei Romîne*”, Seria II, tom. XXIV, M. Ist).

Filiți (Ioan C.). — *Despre vechea organizare administrativă a Principatelor Romîne.* București, 1929, 53 p. Extras din „*Revista de Drept Public*”, IV, Nr. 2. (Biblioteca Institutului de Științe Administrative, Nr. 20). [p. 31—33].

Furleă (Dumitru Z.). — *Din istoria comerțului la Romîni. Mai ales băcanta. Publicațiune de documente inedite 1593—1855. Cu 17 portrete, 6 tablouri și 20 fotografii-facsimile de documente și subscrieri.* București, 1908, XXXIX+559 p. [p. 351].

Galeșescu (Al. G.). — *Eforia spitalelor civile din București.* București, 1899. [p. 300].

Georgescu (Ierom. Eltimie). — *Mănăstirea Ciolanul.* — „*Biserica Ortodoxă Romînă*”, XXIV (1900), p. 568.

Ghenadie al Rîmnicului. — *Sfînta episcopie a Rîmnicului Noul Severin. Visite canonice însofite de note istorico-arheologice. Anii 1890—1891.* București, 1892, 246+VI p. [p. 77—80, 218—219].

Ghibănescu (Gh.). — *Spîta familiei Cîrjă.* — „*Arhiva*”, Iași, 1897, p. 194—196.

Ghibănescu (Gh.). — *Uă vizită la Brătești și familia Sioneștilor.* — „*Romanulă*”, 1887, Iunie, p. 479.

Ghika (Domnița Alexandrina). — *Din istoria palatului regal. Amintiri cu prilejul unor vechi socoteli.* — „*Convorbiri Literare*”, XLVII (1913), Nr. 4, p. 344.

Gorovei (Artur). — *Teodor Teodorini. Documente și informații despre el și familia lui.* — „*Arhivele Olteniei*”, VII (1928), Nr. 37—38: *ibidem*, Nr. 43—44 (p. 264—265).

Grecianu (Ștefan D.). — *Din scrierile inedite ale lui... Genealogiile documentate ale familiilor boierești. Publicat de Paul Șt. Greceanu.* Vol. I, București, 1913. [p. 219, 332].

Hartulari (Elena, născută Piltos). — *Istoria vieții mele de la anul 1801. (Tălmăcită după cirilice de Gh. Ghibănescu).* — „*Convorbiri Literare*”, 1926. (An. 58), Octomvrie, p. 729.

Hellade Rădulescu (I.). — *La înmormântarea reposatului Ioanne Văcărescu orașo junebra. Pronunțată... la 5 Martie.* București, 1863. 29 p. [p. 14].

Hrisoverghi (A.). — *Poezii a lui... Ediție completă* [cu o prefață de M. Kogălnicean]. Iași, 1843, XXXII+82 p.

Ionescu (Preotul C.). — *Monografia comunei Șişeștii-de-jos din județul Mehedinți.* București, 1905. 38 p. (Ministerul de Interne). [p. 4—5].

Iorga (N.). — *Contribuții la istoria bisericii noastre.* I. *Despre mănăstirea Neamțului.* II. *Bălinești.* — „*Analele Academiei Române*”, Seria II, Tom. 34 (1911—1912). Mem. S. Ist., p. 476—477, 484—485.

Iorga (N.). — *Drama lui Tudor într-o nouă lumină.* — „*Revista Istorică*”, XIV (1928), Nr. 1—3, p. 27—33.

Iorga (N.). — *Études roumaines II. Idées et formes littéraires françaises dans le sud-est de l'Europe. Leçons faites à la Sorbonne.* Paris, 1924. [p. 69—73].

Iorga (N.). — *Histoire des relations Russo-Roumaines.* Iassy, 1917. 368 p. [p. 253—264].

Iorga (N.). — *Histoire des Roumains et de leur civilisation. Deuxième édition revue et augmentée, illustrée de plusieurs portraits.* Bucarest, 1922. [p. 212—218].

Iorga (N.) — *Istoria bisericii românești și a vieții religioase a Românilor.* Vol. II. 1909, *passim*.

Iorga (N.). — *Istoria Românilor în Chipuri și Icoane.* Craiova, 1921. [p. 30, notă despre mormintele lui Mihail și Alexandru Suțu, la Sf. Spiridon].

Iorga (N.). — *Relations entre Serbes et Roumains à l'occasion du mariage de la princesse Marie et du roi Alexandre.* Bucarest, 1922. [p. 45—46].

Iorga (N.). — *Viața lui Alexandru Vodă Callimachi domn al Moldovei, cu prilejul descoperirii testamentului său.* — „*Analele Academiei Române*”, Seria II, t. XXVII, M. Ist., p. 97—98.

Iorga (N.). — *Vicissitudes des Roumains de Bucovina.* — „*Bulletin de l'Institut pour l'étude de l'Europe Sud-Orientale*”. București, 1916, Nr. 3—5, p. 61.

Iorga (N.). — *Cronica.* — „*Revista Istorică*”, VI, (1920), Nr. 1—2, p. 64, 67.

Lahovari (George Ioan), General C. I. Brătlanu, Grigore G. Toeltescu. — *Marele dicționar geografic al României alcătuit și prelucrat după dicționarele parțiale pe județe.* București, 1899. 5 vol. [*Societatea geografică română*]. [*Passim*].

Lambrior (A.). — *Literatura poporană. Pilde, povățuiri și cuvinte adevărate și povești adunate de dumnealui vornicul Iordachi Goleșcu, fiul răposatului banul Radul Goleșcu.* — „*Convorbiri Literare*”, VIII, p. 66.

Lovinescu (E.). — *Istoria civilizației române moderne. I. Forțele revoluționare* București, [1924]. 218 [—224] p.

Marsillac (Ulysse de). — *Guide du voyageur à Bucarest.* Bucarest [1877]. [p. 70, 127, 133].

Melchisedec Episcopul. — *Biografia prea Sfințitului Dionisie Romano.*—„*Analele Academiei Române*”, Seria II, Tom. IV, (1881—1882). p. 12.

Munteanu Birlad (Gh. N.). — *Galații. Cu 35 ved.ri în text, harta ținutului și planul orașului.* Galați, 1927. [p. 62—66, mențiune despre bisericile arse și distruse la 1821].

Musceleanu (Grigore). — *Calendar pentru anul dela Cristos 1863....* București [p. 99, 119].

Negre (Ioan). — *Fragment din istoria desvoitărei noastre intelectuale. Gheorghe Asachi. Viața, lucrările, scrierile sale și epoca în care a trăit 1788—1869. Memoriu lucrat de...* Piatra, 1882. [p. 48—56].

Negruzzi (Iacob C.). — *Inceputurile literare ale lui Constantin Negruzzi* (Comunicare citită la Academia Română).—„*Convorbiri Literare*”, 1909 (XLIII), Nr. 5, p. 474—478, [și în „*Analele Academiei Române*”, S. II, Tom. XXXII Mem. Lit.].

Nifon Arhimandritul. — *Monastirea Sinaia (1695—1895). Schiță istorică.* București, 1895. 64 p. [p. 50—52].

Odobescu (Al. I.). — *Cîteva ore la Snagov.* București. [p. 19] (*Opere complete*, III).

Pann (Anton). — *Bazul teoretic și practic al muzicii bisericești sau Gramatica melodică.* București, 1845. XXXIX+232 p. [p. XXXIV, despre Macarie la 1821].

Papadopol-Calimachiu (A.). — *Generalul Pavel Kisseleff în Moldova și Țara Românească 1829—1834, dupe documente rusești.*—„*Analele Academiei Române*”, 1886—1887, Seria II, Tom. IX, Mem. S. Ist. p. 69—71.

Pappazoglu (Major D.). — *Excursiune arhiologica.* 1874. 15 p. [p. 3, 7].

Petrescu (I. D.). — *Buchetul urmat de diverse cugetări alese.* Tîrgoviște, 1889. 172 p. [p. 27 : Ioan Vărbileanu, pandur, tatăl lui Ioan Snagoveanu].

Poslușnieu (Mihail Gr.). — *Istoria muzicii la Români de la renaștere pînă 'n epoca de consolidare a culturii artistice. Cu 193 chipuri în text. Cu o prefață de Domnul Niculae Iorga.* București, 1928. 632 p. [Despre cîntecele grecești la 1821, p. 30, 131, etc.].

Reil (Dr. Simeon). — *Politica religioasă a Habsburgilor față de Biserica ortodoxă română în sec. al XIX-lea.* Cernăuți, 1928. 118 p. [p. 21]. Extras din „*Codrul Cosminului*”, IV, 1927.

Rileman (Ștefan N.). Vasile Enescu, Fr. Iosif, Paul Constant. — *Contribuțiuni la monografia județului Romanași.* Craiova, 1928, 471 p. [p. 139, 439].

Savieh (A.). — *Insurgenții bulgari dela 1868 sub comanda lui Hagi Dumitru și Ștefan Caradze...* Dedicat memoriei reposatului G. Racovski. Brăila, 1871, 189 p.

Schwarzfeld (Dr. E.). — *Cronica israelită în România de la începutul veacului actual pînă la dărămarea templului din București.*—„*Anuar pentru Israeliți*”, București, X (1887—1888), p. 88—90.

Schwarzfeld (M.). — *Ochire asupra istoriei Evreilor în România din cele mai vechi timpuri până la jumătatea veacului al XIX.*—„Anuar pentru Israeliți”, București, X (1887—1888), p. 71.

Seraba (G. D.). — *Ioan Heliade-Rădulescu. Inceputurile Filozofiei și Sociologiei române.* București, 1921. 318 [—320] p. [passim].

— *Un scriitor moldovean necunoscut.*—„Literatură și artă română”, I (1897), p. 768—769.

Severeanu (Dr. C. D.). — *Din amintirile mele.* (1853—1928). Vol. I. București, 1929. [p. 21—22].

Sletea (Vasilie, paroh). — *Monografia comunei bisericești române ortodoxe a Sfintei Treimi din Brașov-Tocile.* Brașov, 1930. [p. 15—16].

Sion (Paharnic Constantin).—*Arhondologia Moldovei. Amintiri și note contemporane.*— *Cu o prefață analitică de Gh. Ghibănescu.* Iași, 1892. XXII+448 p.

Șotropa (Virgil). — *Zavera din 1821 și regimentul năsăudean.* Din „Anuarul Institutului de istorie națională”, IV. București, 1927. p. 135—145.

Tafrafi (O.). — *Istorie politică și militară.* I. *Istorie generală politică în legătură cu războiul.* II. *Istorie politică și militară a neamului românesc.* Curs, Ed. II. București, 1922. [p. 139—141].

Theodorian-Carada (M.).—*eșimeridele.* Vol. I. București, 1930. [p. 19, 120—121].

Tomesu (Constantin N.). — *Mitropolitul Grigorie IV al Ungrovlahiei.* Teză de doctorat, Chișinău, 1927, 311 p.

Virtosu (Emil). — *Notă.* — „Arhivele Olteniei”, IX (1930), Nr. 49—50, p. 277—278.

Vizanti (Andrei). — *Veniamin Costaki Mitropolit Moldovei și Sucevei. Epoca, viața și operele sale.* (1768—1846). Iași, 1881. 165 p. [p. 61—70; 133—134].

Zagoriș (Gh.). — *Din trecutul Ploestilor. Monumente istorice. O cronică inedită. Brazda lui Novac.* Ploesti, 1914. 71 p. [p. 60—61].

Zotta (Sever).—*Mănăstirea Golia. Schiță istorică.* Iași, 1925. 39 p. [p. 13—14]. (Extras din Revista I. Neculce, Iași).

ICONOGRAFIA

— **Academia Română.** *Stampe. a. (Portrete, A, XCIII, 46) „Griechische Flüchtlinge von der Ypsilantischen Schaar”.* [Reprodusă parțial și în Ionescu-Gion (G. I.).— *Istoria Bucureștilor.* București, 1899, p. 608];

b. [Omorirea căminarului Sava] (*Istorie militară, A, I, 31*);

c. [Lupta dela Slatina] (*Istorie militară, A, I, 46*);

d. [Scene istorice din revoluția grecească din anul 1821. Editate de I. Nerantzi, Lipsca. Incomplet; 17 pl. litografiate]. (*Scene istorice, C.*)

e. [Scene istorice... Eigenthum u. Verlag v. Kohler et Comp. in München. Gemalt v. Peter Hess; Gedr. v. I. B. Kuhn. Incomplet; 7 pl. litografiate]. (*Scene istorice, C.*)

Băellă (Ioan C.). — *Stampe privitoare la istoria Românilor.* Cluj, 1929. 132 p. Extras din „Anuarul Institutului de istorie națională”, volumul V. [Nr. 169: 1822. *Türkische Treue* (p. 68—69); Nr. 170 și 171, 328, 329 (p. 108—109)].

Bogdan (N. A.). — *Din trecutul comerțului moldovenesc și mai ales al celui ieșan. Productele solului. Porturi, țirguri și iarmaroace. Mărfuri și negustori băștinași și străini. Tratatate, legiuiri și hrisoave. Prețuri curente. Import și export. Mijloace de comunicații și poște. Vămi și dăjdii. Statistice. Monede. Măsurii. Bresle neguștorești, etc. Documente, memorii și note, culese și comentate...* Tipărite din inițiativa și cu o prefață a d-lui N. V. Ștefăniu. Cu 89 ilustrații frtotypice. Iași, 1925, VIII+188 p. [p. 96—100].

[Cantacuzino (Al. Gh.).] — *Catalog prescurtat al colecțiilor Al. Gh. Cantacuzino.* București, 1919, 152 p. [Nr. 32, p. 101 : un portret în ulei al lui Tudor, cap, de Th. Aman ; Nr. 80, p. 43 : alt portret, după o pictură bisericească (Preajna ?) Cf. deasemeni Nr. 158 și 158 bis (p. 49), Nr. 80 (p. 65), Nr. 398 și 399 (p. 80)].

Constăntinescu (N. A.). — *Albumul Istoriei Romînilor cu lămuriri pe scurt asupra evenimentelor însemnate.* București, 1927. 96 p. [Nr. 340, 341, 344, 345, 346].

Drăghiecanu (Virgiliu N.). — *Catalogul colecțiunilor Comisiunii Monumentelor Istorice. Cu 26 planșe fotografice și 7 tricromii.* București, 1913. [p. 55—56, Nr. 525, pl. XXXII : „Scene din timpul Eterii”].

Iorga (N.). — *Domnii Romîni după portrete și fresce contemporane.* Sibiu, 1930. (Comisiunea Monumentelor Istorice).

[Lăzăreanu (B.).] — *Din colecțiunile de stampe ale Academiei.* — „Dimineața” XXIII (1927), Nr. 7440, din 20 August.

Mindrescu (Simion). — *Centenarul revoluției lui Tudor Vladimirescu.* — „Ilustrația”, București, X (1921), Seria II, Nr. 3, p. 1—4.

Manlu (A.). — *O controversă interesantă. Adevăratul Tudor Vladimirescu.* „Adevărul”, 30 Noembrie 1928.

Milșeseu (N. D.). — *Vederi din Gorj.* [Tg.-Jiu, 1906]. [Facsimil scrisoarea din 5 Sept. 1820 a lui T. V. către Bălțeanu Grigorașcu].

Pappasoglu (Lt. Col. D. A.). — *Lupta de la Drăgășani* [Litografie, după orig. publicat la Viena în 1822]. Academia Romînă, *Stampe*, C. XIII, 14.

Pestemaltsioglou (Periclis M.). — Τῆ ἀπανταλοῦ φερέλκιδι Ἑλληνίδι Νεολαίᾳ καὶ τῇ σεπτῇ τῶν φιλελλήνων χορείᾳ. Τόδε τὸ Ἑθνικὸν Δεῶκωμα. Ἐξ ἀντιγρα-φῆς Ἐκδοὺς Ἀνατίθῃσι. Brăila, 1895, 40 pl. litografiate.

Petrov (Ioan). — 1821... Ἀτλας τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἱεροῦ τῶν Ἑλλήνων ἀγώνος. Lipsca. Lit. D. Nerantz, 1886. 54 f.

Stolea (Pletorul). [Tudor Vladimirescu] *Casa din Cerneți a lui Tudor Vladimirescu.* — „In slujbă adevărată”, XVIII (1916) Nr. 1—2, coperta. [Reprodusă supt titlul *Cula lui T. V. de pe Gîrdanul Cerneți, Mehedinți*, în „Datina”, VI (1928) Nr. 5—6, p. 85].

[Stolen (D.).] — *Căpitan pandur Urdăreanu, 1821.* — „Datina”, T. Severin, VI (1928), Nr. 5—6.

Stolea (D.). — *Tudor Vladimirescu citește Adunării pandurilor de pe cîmpia Padeșului Mehedinți, cea dintîi proclamație a revoluției din 1821.* — „Datina”, T.-Severin, VI (1928), Nr. 5—6, Coperta. [Reprodusă supt titlul : *Tudor Vladimirescu la Padeș în „Datina”, VI (1928), Nr. 5—6, p. 79].*

II. LITTERARIA

VERSURI

Alecsandri (Vasilie). — *Tabla mișeliilor.* — „*Convorbiri Literare*”, II (1868), p. 6—12. [Reprodus în : *Pressa*, București, I (1868), Nr. 12, 14; Misail (G.), [Discurs], *Monitorul Oficial*, 1870, p. 1617, și Alecsandri (Vasilie), *Opere complete, partea a III-ea Prosă*. București, 1876, p. 443—462].

Beldiman (Aleeu, vornic). — *Elerie* [în : Gaster (M.), *Chrestomație Română*, Tom. II (1891), p. 242—245].

Beldiman [(Alexandru)]. — *Lupta dela Slatina la 1821. Epizod din poemul lui Beldiman : Jalnica tragedie a Moldovei.* — „*România Literară*”, Iași, 1855, Nr. 5, p. 61—63.

Bogrea (V.). — *Varia.* — „*Anuarul Institutului de istorie națională*” 1921—1922 (I), Cluj, 1922, p. 336. [Mențiune despre Passov, *Popularia carmina recentioris Graeciae*, p. 167—8, Nr. CCXXVI—VII; p. 169, Nr. CCXXVIII. Μορέα].

Bollac (César). — *A la Roumanie. Traduction libre en vers français*, par M. Jules Ferrand. Paris, 1857, 8 p.

Bolintineanu (D.). — *Poesia Română în diverse epoce.* — „*Albina Pindului*”, București, 1868, (I), Nr. 1, p. 12—13.

Bolintineanu (D.). — *Pandurul.* — „*Foiletonul Zimbrului*”, Iași, 1885 (IV), p. 224 [publicată pentru prima oară sub același titlu în „*Albumul Pelerinilor*”, [Paris], 1851, Aprilie 15. Foia I, p. 5—6. Un exemplar la Academia Română, ms. 6, f. 15].

Burlănescu-Alin [(N.)]. — *În amintirea domnului Tudor Vladimirescu. Cu privilegiul Sărbărei Naționale din Novaci-Gorj unde actualmente strănepotul său Teodor Vladimirescu să găsească Sub-prefect. Tîrgu-Jiu, 1902, 7 p.*

Conachi (C.). — *Poesii. Alcătuirii și tălmăcirii.* Iași, 1856. [p. 34—37 : *Jaloba mea*, scrisă în 1821, la Săngeră-Basarabia].

— „*Din Moldova.* — „*Foaie pentru minte, inimă și literatură*”. Brașov, 1846, Nr. 12, p. 95.

Dumbravă (Bucura). — *Doina.* — „*În slujbă adevărată*”, București, XVIII (1916) Nr. 3, p. 36.

Fauriel (C.). — *Chants populaires de la Grèce moderne, recueillis et publiés avec une traduction française, des éclaircissements et des notes. Tom. I-II. Paris, 1824—1825. Tom. I, CXLIV+306 p.; Tom. II, 392 p. [Tom. II, p. 39—53 : „La mort de Georgakis et de Pharmakis” (1,2)].*

Gusti (D.). — *Tudor Vladimirescu.* — „*Calendarul Buciumului Român pe 1875*”, Iași, p. 109.

Iorga (N.). — *Două cîntece despre revoluția de la 1821.* — „*Revista Istorică*”, XIV (1928), Nr. 10—12, p. 348—350; [traduceri după : Müller (Wilhelm), *Neugriechische Volkslieder gesammelt und herausgegeben von C. Fauriel, übersetzt und mit des französischen Herausgebers und eigenen Erläuterungen versehen.* Leipzig, 1825; Tom. II, p. 188].

Iosif (St. O.). — „*La Tudor Vladimirescu*”. „*Raport Anual al Gimnaziului Real „Tudor Vladimirescu” din Tîrgu-Jiu*”. Tîrgu-Jiu, 1899, [p. 25—26].

Marcellus (C-te de). — *Chants populaires de la Grèce moderne. Réunis, classés et traduits.* Paris, 1860, XVI+335 p.

Müller (Wilhelm). — *Griechenlieder.* Leipzig, 1844, XI+170 p.

Negoeseu (Cr. S.). — *Ună manuscrisă vechiu.*—„*Scôla Română*”, Ploești, 1882 (I), Nr. 2, p. 41—44; Nr. 3, p. 63—69 [transcrie poema : *Plângerea și tînguirea Valahiei*].

Pann (Anton).—*Poezii populare.* Broșura 1. București, 1846, 98 p. [p. 84—97 : Povestea unui gingav despre zavera dela 1821].

Păun (Vasile D.). — *La junime.* — „*Foia Societății Romînismul*”. București, 1871 (I), Nr. 12, p. 499—500.

Păun (Vasile D.). — *Uciderea Domnului Tudor.* — „*Revista „Tinerimea Romînă*”. Numer festiv... București, 1902; p. 13—14.

Pellmon (Alessandru). — *Patriotismă - Vladimirescu. Poesii.* București, 1877, 154 p. [p. 55—153 : Tudor Vladimirescu. Narațiune istorică în versuri despre mișcarea Romînilor la 1821. O nouă edițiune revăzută și cu multe adăogiri].

Pleot (Emile). — *Chants populaires des Roumains de Serbie, publiés par...* Paris, 1889 [XXX p. 71—72: cîntec popular despre Tudor Vladimirescu].

— *Plîngerea și tînguirea Valahiei asupra nemulțemirii streinilor ce au derăpănat-o.* Buda, 1825, 16 p. [La Academia Romînă, copii, nedatate și nesemnate, în manuscrisele : 1489 (f. 1—3); 2897 (f. 252 v. — 264—274); 2309 (f. 171 v. — 176); 1753 (f. 41 v. — 43); versiunea din acest ultim manuscris, spre deosebire de toate celelalte, inclusiv tipăritura, e precedată de o interesantă prefață în proză. Manuscrisul a aparținut serdarului Mihalache Vlădescu și cuprinde, între altele, copii după multe poezii din prima jumătate a veacului XIX, precum și copia jurnalei delegației muntene la Tarigrad (1822), publicat în lucrarea de față supt nr. XXXIX].

Pumnul (Arune). — *Lepturariu rumînesc.* Tom. I—IV. Viena, 1862—1864. [T. III, p. 332—341 : *Plîngerea și tînguirea patriei* (atribuită lui Paris Momuleanu); T. III, p. 507—515 : Fabian Bob, *Moldova la anul 1821*; T. IV, P. I, p. 92—97 : Beldiman, *Lupta de la Slatina*].

Sanders (Dr. D. H.). — *Das Volksleben der Neugriechen dargestellt und erklärt aus Liedern, Sprichwörtern, Kunstgedichten, nebst einem Anhang von Musikbeilagen und zwei kritischen Abhandlungen.* Mannheim, 1844, XII+358 [—362] p. [p. 278—281 : versuri despre lupta de la Drăgășani].

Seurtescu (N. V.). — *Martirii Daciei (Sonele) III. Tudor Vladimirescu.* „*Foia Societății Romînismul*”, București, 1870 (I), Nr. 1, p. 34.

Smara. — *Eroului Tudor Vladimirescu.* — „*Universul Literar*”, XXVIII (1911). Nr. 36, p. 5. [Republicată în „*Noua Revistă Didactică*”, II (1913), Nr. 1—2, p. 32 supt titlul : *Lui Tudor Vladimirescu Eroul martir al redeșteptării naționale*; și în Cecropid (Dimitrie). — *Omagiu lui Tudor Vladimirescu*, București, 1914, p. 5].

Stamatî (Costachî). — *Groaza la 1822.* — „*Foiletonul Zimbrului*”, Iași, 1855 (IV), p. 15—16.

Văcărescu (I.). — *Colecție din poeziile d-lui marelui logofăt...* București, 1848, [p. 67—76 : Sfătuiri patriotice].

Vaillant (J. A., de Bucharest). — *Poésies de la langue d'or, traduites.* Paris, 1851. [p. 32—37 : „*Plaintes de la Roumanie.* La Romanesca de Paris-Mu-muleano].

Vaillant (J. A.). — *Ma lanterne magique ou Passé, Présent, Avenir de la Roumanie.* Bucarest, 1868. [p. 18].

Vulovici (N.). — *Domnul Tudor.* — „*Ramuri*”, III (1908), Nr. 5, p. 77—79.

Zosima (Monahul). — *Povestire asupra rezmeriței dela 1821.* — „*Buciumul Romanu*”, Iași, 1877, Anul II, Nr. X, Dec. 1876, p. 489—492 ; Nr. XI, Ianuarie 1877, p. 503—509. An. III (1882), p. 82—89, 142—144, 165—175 ; [Din ms. 2528, f. 259, de la Academia Română, rezultă că în 1882, la minăstirea Agapia, se mai afla manuscrisul original al lui Zosima dela Neamț].

T E A T R U

Barnosehi (D. V.). — *Cărvunarii, poveste istorică 1823—1827. Voevodul-cărvunar. Viața zbuciumată și moartea sîlnică a comisului Ionică Tăutu.* Ed. II. [București, 1928], 125 p.

Caragiale (I. L.). — *100 de ani. Revistă istorică națională a secolului XIX, în 10 ilustrațiuni. Mare spectacol. Tablouri vii, evoluțiuni, dansuri și cîntece. Proză și versuri din literatura diverselor epoce. Aranjată de.* — „*Gazeta Săteanului*”, 1899, p. 23—25.

Grande (Grigorie H.). — *Poesii. Miosotis. Editie completă cu o prefația de d. George Sion și o analiză critică de d. Mauriciu Flugel.* București, 1865. 348 p. [p. 306—308 : Fanarioti. Dramă în cinci acte (Fragment)].

Grigoraș (Em. C.). — *Eminescu sociolog-matematic.* — „*Adevărul*”, Joi 15 Noembrie 1928 [Menționează existența unei piese : *Tudor Vladimirescu*, scrisă de Eminescu].

Iorga (N.). — *Trei drame. Doamna lui Ieremia. Gheorghe Lazăr. Contra Patriei.* București, 1924.

ROMANE, NUVELE, POVESTIRI

Arbure (Z.). — *Tudor Vladimirescu.* — „*Amicul copiilor*”, București, 1892 (I), Nr. 17—18.

Dan (Sergiu) și Romulus Dianu. — *Viața minunată a lui Anton Pann. Roman.* București, 1929, 227 p. [Publicat întâi în *Universul Literar*, 1928].

Densusianu (Ovid). — *Tradiții și legende populare.* (Biblioteca pentru toți, Nr. 600, p. 40).

— *Doritori nebuni.* — „*Dîmbovița*”, [București], 1864 (VI), Nr. 11—58, 66.

Ghilea (Ion). — *Scrisori ale lui... către V. Alecsandri.* București, 1884. [Pol-covnicul Ioniță Ceganu. Domnia lui Caragea. Din timpul Zaverii].

Karadja (Constantin I.). — *O curiozitate literară din timpul Eteriei.* — „*Convorbiri Literare*”, LVII, p. 319—320 [Mențiune despre *Schreckens-Tage der unglücklichen Elmira Helicar, einer jungen Griechin aus Jassy... Frei nach dem Englischen bearbeitet von Dr. E. M. Rittler.* Leipzig, 1822].

— *Moartea lui Tudor Vladimirescu* — *Schiță istorică* — [de] B. — „*Familia*”, XX (1884), Nr. 18, p. 215.

Rosetti (Radu). — *Povești Moldovenești.* Iași, 1920. [Un suflet mărinimos (1821), p. 123—140; Lepădarea de lege (1823), p. 141—172].

Sadoveanu (Mihail). — *Demonul tinereții.* București, 1928 [Publicat întâi în „*Viața Românească*”, 1928].

Teleajen (Sandu). — *Cămara maicii Suzana.* — „*Gîndul nostru*”, Iași, VII (1928), Nr. 2, p. 23—28.

Urechia (V. A.). — *Ana din Săcele.* — „*Pagini literare*”, București, I (1899), Nr. 5, p. 3—4.

ESEURI, CONFERINȚE, DISCURSURI, FOILETOANE, VULGARIZĂRI, RECENZII, BIBLIOGRAFIE, INCERTI GENERIS.

— *Arhivele Statului. Președinția Consiliului de miniștri. Dos. Nr. 28/1882:* „*Primiirea și aducerea în Capitală a stindardului lui Domnul Tudor Vladimirescu*”.

Aricescu (C. D.). — *Domnului redactore al Romanului.* — „*Romanul*”, București, 23 Iunie 1874.

[**Barțu (Ieronim G.)**] **Camillu.** — *Lupta pentru drept de Dr. Rudolf de Ihering.* „*Romanul*”, București, 1 și 2 Iulie 1874, p. 577 n. 1.

Brănișteanu (B.). — *Dreptatea.* — „*Adevărul*”, 17 Martie 1921.

— *Bucura Dumbravă.* București 1927. [p. 45—53: *Steagul albastru*; p. 75]

Bunescu (C. I.). — *Pe marginile istoriei. Legende în istoria contemporană a României.* Cîmpulung-Muscel, 1927, 63 p. [Publicat întâi în „*Cuvîntul*”, III (1927), Nr. 877, 880, 886].

Cecropid (Dim.). — *Monumentul comemorativ al lui Tudor Vladimirescu la Cerneți, Turnu-Severin.* — „*Noua Revistă Didactică*”, II (1913), Nr. 5—6, p. 97—103.

Cioresa (Marla). — *Tudor Vladimirescu după scrisorile publicate de Emil Virtosu.* — „*Cuget clar*”, București, I (1928), Nr. 13—16 (p. 238—244) și Nr. 17—20 (p. 269—275): [ibidem, I, Nr. 5—8, p. 101, se reproduce doc. Nr. XXXI din Virtosu (Emil).—*Tudor Vladimirescu—Glose, fapte și documente noi* (1821), București 1927].

Dinculescu (N. Gh.). — *Figuri din Oltenia. Tudor Vladimirescu.* — „*Vatra*”, Craiova, I (1929), Iulie, Nr. 5, p. 2—3.

Dumitreșcu (Al. T.). — *Chestiuni istorice.* — „*Șezătoarea Săteanului*”, XVII, (1915), Nr. 3—4, p. 3—5.

— *Inmormîntarea lui Ghiță Enescu.* — „*Romanul*”, XXIV (1880), din 14 și 21 Mai.

— *Eroii Grecii moderne.* — „*Almonachul Român pe anul 1866. Prelucrat după manuscrisul repausatului I. Gorjian...* București, 1865. [p. 2—5].

Fagure (Emil D.). — *Characterul social al revoluției lui Tudor.* — „*Adevărul*”, 17 Martie 1921.

Filiitti (I. C.). — *Emil Vîrtosu. Tudor Vladimirescu. Glose, fapte și documente noi.* București 1927. (Casa Școalelor) [Recenzie]. — „*Revista Arhivelor*”, IV (1927), p. 245—248.

Fortunesen (C. D.). — *Tudor Vladimirescu. Glose, fapte și documente noi (1821), de Emil Vîrtosu.* Buc. Ed. Casa Școalelor, 1927. [Recenzie]. — „*Arhivele Olteniei*”, Craiova, VII (1928), Nr. 35, p. 94—95.

Franendi (Epam. I.). — Πανηγυρικὸς τῶν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἀγωνισαμένων [= *Panegirice pentru cei căzuți pentru patrie*], București, 1863. 85[—87] p.+4 pl.

Goruneanu (Lt. Colonel). — [Notițe despre steagul lui Tudor Vladimirescu]. „*Ramuri*”, III (1908), Nr. 5, p. 92.

Hasdeu (B. P.). — *Centenarul lui Eliade. Cuvîntare aniversară.* — „*Analele Academiei Romîne*”, Seria II, 1901—1902, p. 82—88.

Hasdeu (B. Petriceleu). — *Cuvente den bătrâni. Cărțile poporane ale Romînilor în secolul XVI în legătură cu literatura poporana cea nescrisă.* București, 1879, 2 vol.

Hasdeu (B. P.). — *Discursul lui... pronunțat la Craiova în întrunirea electorală dela 13 Aprilie 1883.* [Republicat după „*Alarma*”, Craiova, 1883, de Teodorescu (Barbu). — *Contribuții la istoricul presii oltene.* — „*Arhivele Olteniei*”, VIII (1929) Nr. 43—44, p. 375].

[Heliade Rădulescu (I.).] — *Issachar sau Laboratorul. Scriere soșiale, politică și litterară.* [Paris, 1858]. [„Doi 1821, Doi 1848, Doi 1859”, p. 101—109, 119, 135].

Heliade-Rădulescu (Ion). — *Scrisori din Exil. Cu note de N. B. Locusteanu.* București, 1891, IV+744 p. [p. 364, 414, 432, 684—685, 690, 716, 740].

Ibrălleanu (G.). — *Spiritul Critic în Cultura Romînească.* Ed. III. Iasi, II+268+II p.

— *Istoria revoluțiunii romîne de la 1821* [Recenzie]. — „*Romanul*” (B), din 19 și 20 Iunie 1874.

Lăcustănu (N. B.). — *Amintiri din Trecut.* Craiova, 1896. 160 p.

Lăcustănu (N. B.). — *Dupe Exil. I—II.* Craiova, 1898, 1900.

Lăcustănu (N. B.). — *Ión Heliade și detractorii săi.* Craiova, 1898, 72 p. [p. 27—28].

Lăzăreanu (B.). — *Un „cișru” de acum un secol și mai bine.* — „*Adevărul*” din 1./I. 928.

Marmelluc (Dimitrie). — *Figuri istorice romînești în cîntecul popular al Romînilor.* — „*Analele Academiei Romîne*”, 1915, II, Tom. XXXVII, Mem. S. Lit., p. 107—108, 110, 112—113.

[Mihăilescu (Ștefan)] Stemil. — *Schiță de portret istoric.* — „*Literatură și artă romînă*”, I (1897), Nr. 10, p. 587—594.

Nădejde (Iosif). — *Centenarul revoluției din 1821. De ce s'au mișcat pandurii*. „Adevărul”, 20 Martie 1921.

Nădejde (Iosif). — „Domnul Tudor”. — *Adevărul*, 16 Martie 1921.

Nieoleanu (N.). — [*Revoluțiunea lui Tudor Vladimirescu*]. Academia Română, ms. 926, f. 72 v.—73.

Petrescu (I. D.). — *Ilustrațiunile bisericii române și Mitropolitul din zaveră*. [Academia Română, ms. 3748, f. 100—120].

Popescu (N. D.). — *Iancu Jianu haiducul*. Vol. II. București, [p. 495, 501].

[Popescu] (Preotul Niculae). — *Chipuri de preoți. 3. Preotul Costandin din Butoești — din pandur, preot*. — „Apostolul”, București, V, Nr. 4 din 15 Februarie 1928, p. 54—55.

Popescu-Scriban (Pitariul V.). — *Viacza D. Pahr. Vasilie Fabian seau Bob. În timpul pitrekeri sale 'n Moldova*. — „Foae pentru minte, inima și literatura”, Brașov, 1839, Nr. 20. [p. 153—155].

Rosetti (C. A.). — *Sabia Domnului Tudoru*. — „Romanul”, București, 1872, p. 7.

Rosetti (Dlm. R.). — *Dicționarul Contimporanilor*. Ed. I. București, 1897. [passim].

— *Sabia lui Tudor Vladimirescu*. — „Romanul”, XXIV (1880), 30 și 31 Mai.

Smara. — „*Moaștele lui Tudor Vladimirescu (Ancheta mea)*”. — „*Noua Revistă Didactică*”, I (1912), Nr. 9—10, p. 306—313.

Ștefulescu (Al.). — *Din istoria Tîrgu-Jiului*. — „*Șezătoarea Săteanului*”, I (1898), Nr. 11, p. 336—341.

ТРАЙКОВЪ НИКОЛА. — Участието на българите въ ромънската революция отъ 1821 година. — «Знаме», Sofia 1929 г., брой 113 [Participarea bulgarilor în revoluția română din anul 1821].

— *Tudor Vladimirescu*. — „*Ramuri*”, XV (1921), Nr. 3, p. 109—110.

— *Tudor Vladimirescu, Cuza-Vodă și Regele Ferdinand I-iu*. — „*Ramuri*”, XV (1921) Nr. 5, p. 153—156.

— *Din proclamațiile lui Tudor Vladimirescu. Din viața Domnului Tudor*. — „*Adevărul Literar și Artistic*”, Nr. 17 din 20 Martie 1921.

— *In legătură cu Tudor Vladimirescu*. — „*Arhivele Olteniei*”, IX (1930), Nr. 49—50, p. 278.

— *Cu privire la Tudor Vladimirescu*. — „*Arhivele Olteniei*”, VIII (1929), Nr. 43—44, p. 378—379.

Valerian (I.). — *De vorbă cu Dem. Theodorescu*. — „*Viața Literară*”, II (1927) Nr. 59, din 29 Octomvrie.

Yemeniz (Eugène). — *La Grèce moderne. Héros et poètes*. Paris, 1862, 332 p.

M U Z I C Ă

*Brediceanu (Tiberiu). — *Cîntecul lui Tudor, fragment din opera Tudor Vladimirescu*.

CUPRINSUL DOCUMENTELOR

	<u>Pagina</u>
I. 1821, Ianuarie 15. Marele postelnic Iacovachi Rizu pofteste pe Mitropolitul Dionisie la Curtea Domnească, pentru a face parte din căimăcămie	3
II. 1821, Ianuarie (după 21). Ingroparea lui Alexandru Vodă Suțu.	4
III. 1821, Ianuarie. Arz al locuitorilor Țării Românești, către unul din pașii dunăreni	10
IV. 1821, Februarie 1—28. Activitatea poștei	11
V. 1821, Februarie 10. Porunca Mitropolitului Dionisie pentru pomnirea în biserică a noului domn, Scarlat Alexandru Calimah Vodă	32
VI. 1821, Februarie 20. Iamandi Giuvăra încredințează că a primit tainurile de hrană pentru 300 ostași	33
VII. 1821, Februarie 21. Căpitanul Dimitrie primește tainul neferilor căpitanului Farmachi	33
VIII. 1821, Februarie 21. Mihale baraictarul primește tainul neferilor serdarului Iordachi	34
IX. 1821, Februarie 22. Delibașa Mihail primește tainul pentru 50 neferi cu agallile lor	34
X. 1821, Februarie 22. Bașbulucbașa Ghencea primește tainul a 50 neferi cu agallile lor	35
XI. 1821, Februarie 24. Adeverința lui Iamandi Gluvara de primirea lefiu pe 15 zile, pentru 300 neferi și două agale	35
XII. 1821, Martie 1—31. Activitatea poștei	36
XIII. 1821, Martie 2. Banul Grigore Brîncoveanu către Alexandru Fillpescu, privitor la desfășurarea evenimentelor în curs	59
XIV. 1821, Martie 4. Tagmatarhul Duca poruncește ispravnicilor de Prahova să orînduiească darea la poslușnici, scutelnici, mazili și alții	61
XV. 1821, Martie 4. Ioan stolnic încredințează că s'a primit la vistierie socoteala banilor trimiși de divan vornicului Constantin Samurcaș	63

XVI.	1821, Martie 5. Constantin Samurcaș arată chipul în care a întrebuințat cei 20.000 taleri, încredințați lui de căimăcămie.	63
XVII.	1821, Martie 5. Alexandru Vilara primește, pentru vistieria țării, banii restituiți de vornicul Constantin Samurcaș .	65
XVIII.	1821, Martie 14. Căpitanul Farmacii către marele vistier Alexandru Filipescu, pentru a i se pregăti orz, conace și bani .	65
XIX.	1821, Martie 30. Alexandru Ipsilanti laudă vrednicia și rîvna lui Pancu Hagi Hristu, căpetenia oștirilor din Zimnicea	66
XX.	1821, Martie 30. Tașmatarhul Constantin Duca scrie lui Pancu Hagi Hristu, la Zimnicea, despre chipul în care să se poarte cu Turcii și despre răscularea Bulgarilor .	68
XXI.	1821, Martie. Proclamația lui Alexandru Ipsilanti către Munteni	71
XXII.	1821, Aprilie 1—31. Activitatea poștei	73
XXIII.	1821, Aprilie 5. Catastih de pîinile date zilnic la căpeteniile ostașilor din București	84
XXIV.	1821, Aprilie 5—30. Tainurile date căpeteniilor ostașilor din București.	87
XXV.	1821, Aprilie 13. C. Negri și St. Vogoridi, caimacamii lui Scarlat Calimah Vv., către locuitorii din Zimnicea . . .	89
XXVI.	1821, Aprilie 20. Grigorie Băleanu către Alexandru Ipsilanti, trimițîndu-i un proiect pentru buna întocmire și mîntuirea patriei	91
XXVII.	1821, Aprilie 30. Pîinile date tain pentru căpeteniile ostașilor din București, pe luna Aprilie	92
XXVIII.	1821, Aprilie. Căminarul Sava primește 500 taleri de la vistierie	95
XXIX.	1821, Aprilie. Scrisoarea lui Nicolae (Chinopsi?) către Alexandru Filipescu, mare vistier, în chestii bănești . . .	95
XXX.	1821, Aprilie. Arz al locuitorilor Țării Românești către unul din pașii dunăreni, pentru trimiterea unui om împărătesc	96
XXXI.	1821, Mai 1—31. Activitatea poștei	99
XXXII.	1821, Mai 4. Căpitan Suliță și ceaușul lui sînt trimiși la ocnă de slugerul Tudor	107
XXXIII.	1821, Mai 31. Caimacumul C. Negri către Mitropolitul Dionisie, stătuindu-l să se întoarcă în patrie, din Brașov .	108
XXXIV.	1821. Jalba mitropolitului și a boerilor rămași în București, către Metternich, pentru ajutorarea Țării Românești	109
XXXV.	1821. Un istoric pe scurt al Eteriei.	115
XXXVI.	1821. Memoriul boerilor din Brașov către Rusia, pentru reorganizarea Țării Românești	117

XXXVII.	1822.	Cițiva boieri olteni cer rang boieresc pentru Iordache și Grigore Otetelișanu, feciori de boieri din Benești .	141
XXXVIII.	1822,	Ianuarie 1. Prefața lui C. Herăscul la tălmăcirea din grecește : „Ispită sau cercare pentru patriotism” . .	143
XXXIX.	1822,	Martie 21. Jurnalul boierilor munteni trimiși la Țarigrad	146
XL.	1822,	Mai. Cererile boierilor munteni duși la Țarigrad . .	155
XLI.	1822,	Mai 25. Scrisoarea unui Român către episcopii Romanului și Hușilor, despre dărăpănarea în care zac amîndouă principatele.	158
XLII.	1822,	Iunie 20. Pentru unirea „blagorodnicilor”.	161
XLIII.	1822,	Octombrie 11. Boierii din Brașov cer lui Grigore Ghica Vv. să-i ajute cu bani, spre a se putea întoarce în patrie	167
XLIV.	1822,	Octombrie 11. Mitropolitul Dionisie arată lui Grigore Ghica Vv. că din pricina bolii nu se poate întoarce încă în patrie	172
XLV.	1822.	Proiect pentru îndreptarea țării.	178
XLVI.	1822.	Legămînt pentru unire	183
XLVII.	1822.	Alt legămînt pentru unire.	186
XLVIII.	1822.	Indemn la unire	187
XLIX.	1822.	Cugetul adevăratului Român către frații săi	197
L.	1822.	Ithicon, adică moral	202
LI.	1822.	Inscrisul propus de boierii mici pentru unirea spre binele țării.	205
LII.	1822.	Apel pentru îndreptarea țării	210
LIII.	1822.	Inscrisul propus de Alexandru Vilara, pentru unirea tuturor boierilor Țării Românești	212
LIV.	1822.	Predoslovie la o carte despre patriotism	216
LV.	1826,	August 16. Anafora a către domn a judecătorilor criminalionului, pentru pedepsele cuvenite lui căpitan Simion Mehedințeanu, Ghiță Cuțui și altora, ce au încercat rebelie în țară	222

DOCUMENTE

1.

1821, Ianuarie 15.

Marele postelnic Iacovachi Rizu poștește pe Mitropolitul Dionisie la Curtea Domnească, pentru a face parte din căimăcămie.

Τὸν σεβαστὴν μοιαυτοῦ πανιερότητα ἑυλαυδὸς προσκυνῶ ασπαζόμενος τὴν δέξιάν της.

Κατ'ἐπιταγὴν τοῦ θεοφρουρήτου ὕψους, τοῦ εὐμενεστάτου μοι αὐθέντου, εἰδόποιω τῇ πανιεροτητί της ὅτι σήμερον, πρὸς τὰς ἑνδεκά ὥρας τὸ εσπέρας, νὰ λάβῃ τὸν κόπον νὰ ὀρίσῃ εἰς τὴν αυθεντικὴν τοῦ ὕψου τοῦ αὐλῆν. ἄωκα, Ἰανουάριου ιε'

Καὶ εἰμί τοῦ πανιερότιτός της,
υἱὸς κατὰ πνέυμα, προθυμοῦμενος δούλος,

Ἰακωδάκη

Traducere :

Respectatului meu preasfințit cu evlavie mă închin, sărutându-i dreapta.

Din porunca înălțimei sale de Dumnezeu ocrotit, prea binevoitorul meu Domn, fac cunoscut sfinții tale că astăzi, la ceasurile 11 seara, să te ostenești și să poștești la înalta Curte Domnească.¹

Și sînt al prea sfinției tale fiu sufletesc, slugă zeloasă,

Iacovachi ²

1821, Ianuarie 15.

1 Curtea Domnească, în vremea lui Suțu, se afla pe Calea Victoriei (Podul Mogoșoaiei), acolo unde acum este Clubul Tinerimii. Altădată locuise și Caragea Vodă, după arderea palatului de la Curtea Arsă (1813), și mai apoi tot de aici avea să obləduiască Grigore Ghica Vodă, cel dintii domn pămîntean. O descriere amănunțită și pitorească a acestui palat, pe vremea lui Caragea, o dă Nicolae Filimon în *Ciocoi vechi și noi* (ed. Baiculescu, Scrisul Românesc, Craiova, 1931, pag. 25—26). Sumar și sumbru îl descrie Alexandrina Ghica, pentru epoca lui Grigore Ghica Vodă (*Din istoria palatului regal. Amintiri*, cu prilejul unor vechi socoteli, în *Convorbiri Literare*, XLVII (1913), Nr. 4, p. 344).

2 Arhivele Statului, *Mitropolia București, Netrebnice*; pach. 343, doc. 2;

II.

1821, Ianuarie (după 21).

Ingroparea lui Alexandru Vodă Suțu.

1821, Ghenar

Cheltuiala ce s'au făcut la țirimoniia îngropării mării sale Alexandru Vodă Suțu.

750 taleri pentru clopot, la toate bisericile din poliția Bucureștilor, trăgându-să de câte trei ori pă zi; însă mănăstirile po taleri șapte și bisericile po taleri cinci.¹

95 taleri pentru 8 făclii mari, ceară albă, de câte una ocă, ce au ars lângă răposatu Domnul, și 12 mici, po 50 dramuri, pân lumieruri.²

37 taleri 60 bani la 300 dramuri zmirnă.

300 taleri pentru făcutul a trei colivi mari, însă una cu chipul Domnului, alta cu marca țării și alta cu flori³, i pentru zugrăvitu respetiei⁴ și a perunii.

10 taleri pentru o farfurie i o caranfiră⁵ cu vin i la cofeturi și un coșcior mic, ce să zice căpețel al colivii.

scris și semnat de Iacovachi Rizu. Fleischhackl von Hakenau, consulul austriac la București, comunică lui Metternich că boerii caimacami au fost chemați la Curte, Sîmbătă 15 Ianuarie, fără a preciza însă ceasurile. Afirmă, în schimb, că nu l-au putut vedea pe Vodă, ci numai au ascultat cetirea plăcului pentru orînduirea căimăcămiei, dat în aceeaș zi. (*Academia Romîna, Rapoarte consulare austriace, București, No. 11, f. 88 verso*). Se pare că alcătuirea căimăcămiei a fost influențată și de Pini, consulul Rusiei, el impunîndu-și elemente proprii, credincioase, pe Grigorie Filipescu (vistier) și pe postelnicul Iacovachi Rizu (*Ibidem, f. 89*).

¹ Moartea lui Suțu e vestită de dangătul tînguitor al clopotelor în dimineața zilei de Miercuri, 19 Ianuarie 1821 (*Academia Romîna, Rapoarte XI, București, p. 90*). Murise Marți noaptea spre Miercuri.

² Sfeșnice.

³ Despre aceste trei colivi, mențione și la Kreuchely (*Hurmuzaki, X, p. 102*).

⁴ Plinza ce acoperea fața mortului Alecu Vodă Suțu.

⁵ Garafă, sticlă.

22 taleri 60 bani pentru cinci coț și jumătate malteh¹ albu, de respetie și pernă.

20 taleri pentru 8 resuceli fir
8 taleri 60 bani la tulpă și mătasă } la urar.

10 taleri unii femei, plată pentru facerea urarului.

2126 taleri 30 bani pentru 30 coț și 3 rupi stofă grea, po taleri 70 cotu, însă pentru o pernă mare și 2 mici, ce s'au pus la așternutu după masă, când s'au așăzat răposatu Domn în divan², și pentru îmbrăcatu coșciugului pă dinafară.

500 taleri pentru 200 dramuri șiret la coșciug, po taleri 2, bani 60 dramu.

543 taleri 108 bani pentru 777 dramuri argint la picerele ce s'au făcut la coșciug i la șase toarte, dramul po parale 28.

66 taleri 60 bani pentru țintele de argint ipac la coșciug, dramuri 95; asemenea po parale 28.

48 taleri pentru 12 coț maldeh alb, la înbrăcatu coșciugului pă dinlăuntru.

40 taleri pentru făcutu lemnului și plata înbrăcămintii.

692 taleri 90 bani pentru 40 coț și 6 rupi catifea ghiuvez³, po taleri 17, însă pentru făcutu covorului ce s'au pus pă mormânt și pentru uranisc.⁴

750 taleri pentru 300 dramuri șiret, po taleri 2 bani 60, ce s'au pus la covoru după mormânt și la uranisc.

1001 taleri 30 bani pentru 400 dramuri și jumătate sageacuri de fir, po taleri 2 bani 60, ce s'au pus ipac la covoru după mormânt și la uranisc.

500 taleri 60 bani la 200 dramuri fir pentru 4 funte mari, ce s'au făcut și s'au pus la covoru după mormânt.

1 Un fel de stofă.

2 Kreuchely dăduse o descriere pe larg a chipului în care stăteau, în sala tronului, rămășițele lui Suțu; dar s'a pierdut (*Hurmuzaki*, X, p. 102, n. 2). Acolo fusese expus pînă în ziua îngropării (Academia Română, *Rapoarte cons. austriace* XI, f. 90 v), cînd la ceasurile două după amiază e dus la Sf. Spiridon Nou. La coborîrea în groapă se trag tunuri de la Mitropolie. (*Ibidem*, f. 91).

3 Roș închis.

4 Baldachinul acesta era purtat înainte și apoi veneau rămășițele lui Suțu, descoperite (*Hurmuzaki*, X, p. 102).

80 taleri pentru 40 dramuri și un tenchiu¹ beteală, po taleri 2, ce s'au pus iarăș la funtele de la covor.

54 taleri 45 bani plata ovreiului pentru făcutu acestor 4 funte

50 taleri 60 bani pentru 14 coț și 5 rupi malteh hunabil, la căptușitu covorului de catifea.

12 taleri 60 bani pentru topuzurile și lemnele uraniscului.

48 taleri la 12 coț maldeh alb, pentru lăsatu în groapă.

4794 taleri pentru 1198 coț maldeh negru, ce s'au dat, după trebuință, lente, precum în osebită foae arată anume, cotu po taleri patru.

302 taleri 60 bani pentru 55 coț zăbranic negru, lat, po taleri 5 bani 60 cotu, ce s'au dat lente pă la boerii cei mari, precum iarăș în deosebită foiță să arată anume.

200 taleri pentru 10 bucheturii flori bune de târg, po taleri 20, ce s'au legat pă la făcliile sfeșnicelor.

10 taleri la o bucată panglice atlas ghiuvez, pentru legatu acestor flori.

75 taleri pentru făcutu inelului de aur, pecetie mare, în care s'au săpat marca mării sale lui Vodă.

2950 taleri pentru 295 ocă făclii ceară albă, la împărțit, însă chirodosii breslelor după testrifat și cu cele ce s'au dat la pogribanie în beserică, pă la arhierii, boeri și preoți.

30 taleri la 2 lăzi pentru trebuință chirodosii.

130 taleri pentru 26 testemeluri ce s'au dat după trebuință, precum iarăș prin osebită însămnare să arată, cu 9 pentru pomneți², po taleri 5.

27 taleri ce s'au pus prin pomneț, po taleri 3 în fieș-care.

6 taleri pentru colace la colivi.

150 taleri părintelui mitropolitul.³

40 taleri sinodii.

70 taleri la 14 clirici, po taleri 5.

20 taleri la 2 protopopi, po taleri 10.

¹ τέγγι = un sfert de gram.

² Batiste ce se dau la înmormântări.

³ Mitropolitul Dionisie Lupul.

100 taleri la 2 episcopi, Buzău ¹ și Argeșiu ², po taleri 50.
40 taleri la 2 sinodii ale episcopilor, po taleri 20.

350 taleri la 14 arhierei, po taleri 25.

50 taleri la 10 igumeni, po taleri 5.

1500 taleri ce s'au împărțit pă la toț ceilalți preoți ai mahalalelor Bucureștilor și pă la săraci.

200 taleri ce s'au randisit ³ de către vtori vistier, de la Curte și până la biserică.

40 taleri preoților dela biserică unde s'au îngropat răposatul Domn. ⁴

20 taleri arhimandritului Curții Gospod.

50 taleri cântăreților domnești.

10 taleri dascălului Straton cântărețu.

25 taleri preoților bisericii gospod și conocașilor.

250 taleri arhiereilor și preoților ce au cetit stălpii și psaltiriia.

50 taleri pentru deschisul mormântului și așazatu pietrilor.

20 taleri oamenilor mănăstirii de unde s'au adus sfeșnicele cele mari de argint.

8 taleri pentru 4 coț pafta, po taleri 2, ce s'au făcut săculeț pentru oase. ⁵

91 taleri 102 bani ce s'au împărțit pă la milogi, însă taleri 15 bani 42 pentru 153 pâini și 76, bani 60, pentru străchini și urcioare, i dă mâncare po parale 20.

1000 taleri împărțiți pă la închisori, însă :

400 la pușcărie

200 la spătărie

200 la agie

100 la căpitan za dorobanț

100 la căpitan za lefegii

1 Episcopul Gherasim al Buzăului.

2 Episcopul Ilarion al Argeșului.

3 Aruncat.

4 Biserica Sf. Spiridon cel Nou, Calea Șerban Vodă.

5 Săculeț pentru oasele lui Scarlat Ghica Vodă și Constantin Gheorghe Hangerli Vodă. Mormîntul lui Suțu s'a săpat în biserica Sf. Spiridon Nou, chiar în locul unde odihniseră cei doi domni de mai sus. Inmormîntarea are loc Vineri, 21 Ianuarie 1821 (*Hurmuzaki*, X, p. 102).

30 taleri ciohodarilor gospod, ce au mers cu lip-sanon.¹

10 taleri ceadărgiilor.

25 taleri ciohodarilor mării sale Doamnei.

100 taleri la toți oamenii zapciilor divanului.

20 taleri ceașului și copilului din casă de vistierie.

30 taleri la căpitani spăthărești.

25 taleri la căpitani agiești.

25 taleri breasla armășii.

25 taleri la 24 mehteri.²

100 taleri muzicanților nemț.³

50 taleri lăutarilor.

75 taleri arnăuților, pentru fișecuri la aruncatul pușcilor.

250 taleri la toți neferii agalelor Curții Gospod.

10 taleri căpitanilor ce au dus colivile la groapă.

40 taleri tuturor viziteilor gospod.

20 taleri satărilor.

30 taleri ceașilor.

10 taleri gavazilor.

40 taleri iuzbașa al divanului cu 14 fustași.

25 taleri iuzbașa al haremului cu fustași asemenea.

18 taleri la 6 zapcii de seimeni ai bașbulugbași și căpitan dă nemți.

25 taleri la comișai, salahori și vătav de grajdi.

10 taleri la 2 căpitani ai podului.

15 taleri vătav de călărași cu călărașii.

10 taleri odobașa de lipcani cu lipcanii.

24 taleri zugrăvită a patru făclii po dramuri 600, cele după la sfeșnice, po taleri patru ocoa.

37 taleri 60 bani ce s'au dat la terzibașa, plată pentru lucru uraniscului și a covorului de catifea.

6 taleri chiria la trei tăvi pentru colivi.

¹ λείψανον = cadavru, rămășițe, în speță rămășițele pămîntești ale lui Suțu.

² Muzicanți.

³ Muzica introdusă de Al. Ipsilante Vodă. (Cf. Urechia (V. A.), *Istoria Românilor*, X A, p. 427).

38 taleri 60 bani la ză[răfie], la schimbato banilor pentru împărțit.

40 taleri pentru maslurile ce s'au cetit.

5 taleri trămbițașilor gospod.

4 taleri brămbițașilor spătării.

4 taleri ipac ai agii.

1000 taleri pentru sărindare și milă pă la obraze scăpătate și cinstite.

80 taleri ce s'au dat la 8 edeclii¹ carii au mers cu cățiile și buhurdarele pă lângă lipsanon, pentru 8 fesuri noaă.

33 taleri pentru 5 și jumătate ocă bumbac, la umplutu pernelor de stofă, po taleri 6.

21 taleri pentru o făclie zugrăvită, ce în urmă s'au pus la mormânt, de o ocă și jumătate.

22.688 taleri 45 bani adecă doaăzăci și doaă de mii, șase sute optzăci și opt, bani patruzeci și cinci.

Orânduitle saraf, să-i dai !

† *Al Ungrovlahiei Dionisie*

Grigorie Brâncoveanu

Constantin Crețulescu

Grigorie Ghica

Barbu Văcărescu

Grigorie Filipescu

᾽Ιαχωβᾶκη²

1 Slugi domnești.

2 Arhivele Statului, *Administrative vechi* Nr. 2218, f. 38, 47.

Observăm că relațiuni despre ceremonialul îngropării domnilor noștri în veacul al XIX-lea nu sînt, poate pentrucă încă din veacul al XVIII-lea domnii nu mai apucau să moară în scaun. Relația de mai sus, chiar supt forma aceasta de notă de plată, arată obiceiurile îngropăciunilor domnești, alaiul și toată amploarea în care s'a desfășurat ceremonia, completînd în chip fericit sumarele dar prețioasele informații ce le posedăm de la Kreuchely, consulul prusian la București (*Hurmuzaki*, X, p. 101—102; Ureche (V. A.), *Istoria Romînilor*, XII, p. 484—488 dă alaiul îngropării domniței Mărioara Suțu, din 19 Fevruarie 1820). Ne putem astfel reprezenta, veridic și cu înlesnire, cortegiul funebru de Vineri, 21 Ianuarie 1821, cînd crivățul gonea prin prapurele mortuare purtate pe străzile Bucureștilor, iar Tudor Vladimirescu își cetea proclamația revoluționară pe plaiurile Gorjului.

III.

1821, Ianuarie

Arz al locuitorilor Țării Românești către unul din pași dunăreni.*Prea luminate și prea făcătoriule de bine al nostru efendi!*

După aducerea plecatelor noastre celor de slugă închinăciuni la pragul înălțimii tale, înștiințăm că multele mili și privilegiuri — cele hărăzite de către Inalta Poartă strămoșilor noștri, pentru supunerea și credința cu carea după datoria cea de slugă s'au arătat atît cele mici cît și cele mari raele ce lăcuiesc în Țara Românească, care în toată vremea este cheler împărătesc—, aceste mili de mai sus, fiindcă noi slugile înălțimii tale le-am pierdut de vreo cîțva ani, din pricina lăcomiei și a necuviincioaselor fapte și porniri (împotriva prea înaltei împărăteștii voinți) a celor rînduiți noao domni, toți noi, glasuri de plîngere scoțînd, ne-am înecat în marea nedomeririi și desnădăjduirii! Și fiind deapururea închinați Inaltei Porți — pentrucă nu avem altă scăparc, nici loc de nădejde, afară de dînsa — cu toate că în trecutele zile am îndrăznit a trimite către Inaltul Prag prea plecată jalbă, cuprinzătoare pă scurt de marea credință și supunerea noastră și de ticăloasa noastră stare, și rugătoare ca să ne învrednicească de înaltă voință și slobozenie, spre a putea arăta mai pre larg necazurile noastre și ca să să milostivească, după aceia, a ne învrednici strămoșeștilor noastre mili. Dar nefiind la îndoială că vecinătatea Țării Românești cu locul unde petreci înălțimea ta, al căruia obraz este strălucit cu lumina milelor, a tuturor cunoștințelor și a dreptății, credem că va fi pricinuatori de bine și de folos slugilor înălțimii tale, drept aceia, după datorie, apucîndu-ne cu amîndoao mîinile de poalele înălțimii tale, fierbinte ne rugăm, ca să arăți Inaltei Porți că starea noastră fiind cu totul vrednică de jele—din pricina patimilor și nedreptăților ce au cercat de către domnii ce au stătătoare trebuință de dătătoarea de viață apă a milostovirii prea Inaltei Porți—, spre a ne ajuta, binevoind a-și

revărsa mila împărăției, atît asupra noastră cît și asupra pămîntului Țării Romînești, a căruia ticăloșie și derăpănare sînt cunoscute.

Așa dar, ocrotindu-ne înălțimea ta, să nu fii la îndoială că deapururea sîntem

ai înălțimii tale prea plecate slugi.¹

IV.

1821, Februarie 1—28.

Activitatea poștei.*Leat 1821, Februarie*

<u>Februarie</u>	<u>cai</u>	<u>Cele din București date</u>	<u>ceasuri</u>	<u>talari</u>	<u>bani</u>
[1]	2 lipcan	la sud Ialomița, Buzău și Slam Rîmnic și viitoare	30	10	—
	2 lipcan	la sud Prahova i Saac și viitoare	14	4	80
	2 lipcan	la sud Dîmbovița i Argeș și Mușcel și viitoare	59	9	100
	2 lipcan	la sud Vlașca, Teleorman i Olt și viitoare	65	10	100
	1 gînta,	Căinenii și viitoare ²	35	5	100
	4 copilu	din casă de visteriie până la Cărcinov, unde au dat în urma căminarului Scarlat și viitoare . . .	15	10	—
	4 Hristodor,	omul dumnealui căminarului Gheorghe, epistatul portării, la Urziceniei i la Călărași și viitoare . .	49	16	40

1 Academia Romîină, *ms.* 1062, f. 136 verso; copie. Desigur arzul acesta e posterior arzului îndreptat către pașa dela Vidin și publicat în Aricescu (C. D.), *Acte justificative*, p. 31—32. Data aproximativă: sfîrșitul lui Ianuarie 1821.

2 E interesant de menționat stațiile de poștă din drumul Cîinenilor: Bolintinul, Floreștii, Mărunțișul, Găeștii, cărcinovul, Piteștii, Mănăceștii, Curtea-de-Argeș, Sălătrucul, Pripoarele, Cîinenii (Arhivele Statului, *Jud. vechi* Nr. 1352, f. 13, 39).

Februarie cai

ceasuri taleri bani

[1]	8	Panaiotaiche Athanasiu, suditul ro- sesc, cu ai săi, la Iași	30	20	—
2	4	omul capuchehaeli Silistriei, la Lichi- reștii	20	6	80
	1	carte la Brăila, ¹ către capuchehaia .	37	3	10
	1	carte la Giurgiul, către capuchehaia .	17	1	50
	1	carte la Nicopoia, către capuchehaia .	30	2	60
	1	carte la Vidin, către capuchehaia . .	52	4	30
	4	stegar de lipcani până la mănăstirea Motru, unde au găsit pă sluger Theodor, și viitoare	42	28	—
	12	meleozului Mustafa aga, viind dela Giurgiul s'au dus la Brăila	37	37	—
	4	postelnic Ilie, la Craiova și viitoare .	36	24	—
	8	doi neferi la Craiova, cu geophane . . .	36	24	—
	4	lipcan la Iași și viitoare	30	20	—
	4	lipcan la Giurgiul și viitoare	32	10	80
3	6	Pavel Machedonschi la Craiova și până la mănăstirea Motru, unde au găsit pă sluger Theodor, și viitoare .	42	42	—
	8	Costiia, nefer căimăcănesc, i un lipcan, la Craiova, cu geophane ; și 4, viitoare, lipcanului	36	36	—
	2	lipcan la Câmpulung și viitoare	27	9	—
	2	lipcan la sud Vlașca, Teleorman i Oltul și viitoare	65	10	100
	2	lipcan la sud Argeș și viitoare	18	6	—
	2	lipcan la sud Saac și viitoare	14	4	80
4	4	Barbu logofăt, la sud Gorji, până la Râmnicu Vâlci	29	9	80
	2	lipcan la sud Olt i Romanați și vii- toare dela Ipoteștii	59	9	100

1 Menționăm poștele din drumul Brăilei : Tinganul, Drumul Sării, Obi-
lești, Bărăganul, Valea Vișinii, Slobozia, Zincul, Bertestii, Rama, Frumu-
șica (*Ibidem*).

Februarie caiceasuri talari bani

4	2 lipcan la sud Argeș i Vălcea și viitoare	29	9	80
4	un iasacciu, la Țarigrad, pe la Olteniță, până la Razgrad	24	8	—
4	un iasacciu al consulului roses, la Pitești și viitoare	18	12	—
5	42 dumneaei vistiareas Profirița Pășcanca cu ai săi, la Iași	30	105	—
1	plic la Brăila, către capuchehaia . .	37	3	10
1	plic la Lichirești, către capuchehaia Silistriei	20	1	80
4	un nefer dela dumnealui bașbeșliagasă, la Buzău i la Focșani și viitoare ¹ .	30	20	—
1	gianta la Căineni și viitoare	35	5	100
24	dumnealui dvornicu Nicolae Văcărescu, la Craiova și viitoare	36	144	—
8	stolnic Costaiche Brăiloiu, s'au întors la Craiova	36	24	—
4	omul dumnealui căminarului Iorgu Văcărescu, viind dela Gorji, cu înștiințări către dumnealor boerii otcărmuitorii din Râmnic	29	9	80
6	4 lipcan, până la Tecuciu, sud Teleorman, unde au ajuns pă Ilie postelnicel și viitoare	19	12	80
7	4 lipcan la sud Saac și viitoare	14	9	40
4	lipcan până la Motru, unde au găsit pă sluger Theodor, și viitoare . .	42	28	—
4	Grigore postelnicel, mehmandar cu neferii, la Craiova și viitoare . .	36	24	—
4	Zamfir logofăt, la Focșani și viitoare	30	20	—
4	bulugbașa Vasile, s'au întors la Craiova	36	12	—
4	Ali Uliali dela consulat prusesc, la Țarigrad, pe la Giurgiul	17	5	80

1 Poștele din drumul Focșanilor : Șindrilița, Movilița, Urziceni, Mărgineni, Călmățui, Buzău, Călnău, Râmnic, Cucul, Focșani (*Ibidem*).

<u>Februarie</u>	<u>cai</u>	<u>ceasuri</u>	<u>talari</u>	<u>bani</u>
8	4 omul vechilului consulatului rosesce dăn Focșanii, s'au întors la Focșani	30	10	—
	4 Gheorghe Titopoleos, s'au întors la Gorji, până la Râmnicu Vâlcii . .	29	9	80
	4 Ianache, omul lui Hagi Emin aga, capanlău rușciucălău, la Craiova și viitoare ¹	36	24	—
	4 lipcan la Craiova și viitoare	36	24	—
	1 gîanta la Căineni și viitoare	35	5	100
9	1 carte la sud Vâlcea, către ispravnici .	29	2	50
	8 sârdar Gheorgache și căpitan Far- mache, la Craiova	36	24	—
	4 lipcan la sluger Theodor, până la Motru și viitoare	42	28	—
10	4 Ianache, omul dumisale postelnicului Manul, la Bucov	14	4	80
	8 Ibrahim aga nicopoianul, cu al său, s'au întors la Nicopoiia.	30	20	—
	2 lipcan la sud Ialomiță, Buzău i Slam Râmnic și viitoare.	30	10	—
	2 lipcan la sud Prahova i Saac și vii- toare	14	3	80
	2 lipcan la sud Dâmboviță i Argeș și Mușcel și viitoare	39	9	100
	4 copil din casă de vistierie, la sud Ialo- mița și viitoare	17	11	40
	4 lipcan la Craiova și viitoare	36	24	—
	2 lipcan la sud Vlașca, Teleorman i Oltul și viitoare, i Craiova viitoare .	83	13	100
12	8 polcovnic Ianache cu doi oameni, la Craiova	36	24	—
	50 dumnealui dvornicul Samurcaș cu 12 neferii i 2 lipcani, la Craiova . .	36	150	—

1 Poștele din drumul Craiovei : Priseceni, Vadul Lat, Baciul, Talpa, Ciolăneștii, Tecucul, Șerbăneștii, Grecii, Ipoteștii, Mirila, 5 Aluiu, Craiova (*Ibidem*).

Februarie cai

ceasuri taleri bani

12	8 doi călăraș, la Țarigrad, iar din Oltenița cu 6 cai până la Razgrad . . .	24	14	—
	1 gîanta la Căineni și viitoare	35	5	100
13	4 Polizais, omul capuchehaeli Nicopoi, s'au întors la Nicopoia	30	10	—
	2 lipcan la Brăila și viitoare	70	11	80
	2 lipcan la Lichirești și viitoare	20	6	80
	2 lipcan la Giurgiu și viitoare	32	5	40
	2 lipcan la Calafat și viitoare	51	17	—
	2 lipcan la Buzău și viitoare	18	6	—
	1 plic la sud Vâlcea, către ispravnici . . .	29	2	50
	1 carte la sud Olt, către ispravnici . . .	30	2	60
	4 lipcan la Craiova și viitoare	36	24	—
	8 Antonie Cioni, suditu roses, la Galați . . .	30	20	—
14	8 vătăfu de călăraș, cu un călăraș cu geophane, la Craiova și viitoare . . .	36	48	—
	1 trei cărții dela visteriie, la sud Ialomița, Buzău i Slam Râmnic, către ispravnici . . .	30	2	60
	1 carte dela visteriie la sud Saac, către ispravnici	14	1	20
	1 trei cărții dela visteriie, la sud Dâmbovița, Argeș i Mușcel, către ispravnici . . .	32	2	80
	1 trei cărții dela visteriie, la sud Vlașca, Teleorman i Olt, către ispravnici . . .	35	2	110
	4 lipcan la sud Saac și viitoare	14	9	40
	4 călăraș, la Țarigrad, iar din Oltenița cu 3 cai până la Razgrad	24	7	—
15	5 Mustafa, tătaru mării sale Rumeli Valisă, la Nicopoia	30	12	60
	4 un beșliu dela dumnealui bașbesliagasă, la Oltenița și viitoare ¹	12	8	—
	1 gîanta la Căineni și viitoare	35	5	100
	4 Vasile, bulugbașa căimăcănesc, cu un nefer, la Craiova	36	12	—

1 Poștele din drumul Olteniței: Tinganul, Negoști, Oltenița (*Ibidem*).

<u>Februarie</u>	<u>cai</u>	<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
15	2 un logofăt, s'au întors la Focșanii cu răspunsuri dela visteriie	30	5	—
16	4 Iacup aga, ce s'au rănduit zabit la sud Mehedinți, la Cernet	52	17	40
	4 lipcan la Slatina, sud Olt, și vii- toare.	30	20	—
	1 carte dela visteriie către ispravnicii de Vâlcea	29	2	50
	8 Dimache logofăt cu un lipcan, la Cra- iova și viitoare	36	48	—
	4 Cozma bulugbașa, la Focșanii și vii- toare	30	20	—
17	8 Omer aga, omul lui Ali bei Muhdin, cu al său, s'au întors la Giurgiul ¹ . .	17	11	40
	4 omul dumnealui bașbeșleagasă, la Cra- iova și viitoare.	36	24	—
18	8 polcovnic Nicolae și Gheorghe logofăt, la Craiova	36	24	—
	4 Ion, ceauș isprăvnicesc de Ialomița, s'au întors la județ	17	5	80
	4 Polizoi, omul capuchehaeli Nicopoi, s'au întors la Nicopoi	30	10	—
	8 sărdar Grigore Boiaroglu, la sud Argeș și viitoare	18	24	—
	2 un slujitor de Romanați, s'au întors la Caracăl	32	5	40
	4 Ion, omul căminarului Iorgu Văcă- rescu, ispravnic de Gorji, s'au întors la județ, până la Râmnicu Vălcii . .	29	9	80
	4 Hagi Haralambiie, omul capuchehaeli Silistriei, s'au întors la Lichireștii . .	20	6	80
19	4 Lazăr ovreiu, omul mării sale pași ot Silistra, s'au întors la Silistra . .	22	7	40

¹ Poștele din drumul Giurgiului pînă la Zimnicea: Copăcenii, Feleștoaca, Pietrile, Dala, Stănești, Cacaletji, Bragadirul, Zimnicea (*Ibidem*).

<u>Februarie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>talari</u>	<u>bani</u>
19	4 călăraș la Țarigrad, iar din Olteniță cu 3 cai până la Razgrad	24	7	—	
	1 gînta la Căineni și viitoare	35	5	100	
20	6 prea sfinția sa părintele Mitropolit Nicodimștia, la Iaș	30	15	—	
	2 slujitor de Argeș, s'au întors la Pi- teștii	18	3	—	
	1 carte la Piteștii, a dîmnealor boerilor căt're ispravnici	18	1	60	
	8 logofăt Aleco Fotino, la Țarigrad, pe la Giurgiu	17	11	40	
	2 un buciucaș ¹ s'au întors la Focșanii . .	30	5	—	
	4 omul căminarului Sava, la Craiova și viitoare	36	24	—	
	4 un slujitor, s'au întors la Buzău . .	18	6	—	
21	16 dîmnealui caminar Samurcaș, la Giur- giul și viitoare	32	42	80	
	9 un lipcan cu o carătă, la Giurgiu, iar în viitoare cu '29 cai	17	49	—	
	1 cartea vistierii la Slatina, căt're is- pravnici de Olt	30	2	60	
	4 Nicolae Glichî, grămăticul, s'au întors la Brăila	37	12	40	
22	8 dîmnealui cuparul Manolaiche Negre, la Giurgiu și viitoare	32	21	40	
	4 lipcan la Bucov și viitoare	14	9	40	
	1 cartea vistierii la Râmnic, sud Vâlcea, căt're ispravnici	29	2	50	
	1 cartea portarbași la Nicopoi, căt're capuchehaia	30	2	60	
	1 gînta la Căineni și viitoare	35	5	100	
23	4 Salih aga, zabitu de Romanați, la Craiova	36	12	—	
24	1 cartea visterii la sud Olt, căt're is- pravnici	30	2	60	

1 Stegar

Februarie cal

ceasuri taleri bani

24	16	vătaf State cu 6 neferii, la Craiova și viitoare	36	96	—
	4	bulugbașa Petre, s'au întors la Craiova	36	12	—
25	4	nefer de la dumnealui bașbeșliagasă către zabitu de Vlașca, până la Odivoie și viitoare	19	12	80
	2	lipcan la Brăila și viitoare	70	11	80
	4	Gheorghe, vătaful de vistieriie, la Tărăceni, sud Dâmboviță, până la Cojăstii, unde au găsit pă zapciu de plasă și viitoare	10	6	80
	20	oameni dumisale postelnicului Manul, la Bucov	14	23	40
	20	Dinul, logofăt de vistieriie, cu patru neferii, la Craiova și viitoare . .	36	120	—
	4	stegar Nicolaie al spăthării, la isprăvnicatu Ialomiți și viitoare . .	17	11	40
26	1	cartea vistierii la sud Argeș, către ispravnici	18	1	60
	4	Hagi Haralamb, omul capuchihaeli Silistriei, s'au întors la Lichireștii . .	20	6	80
	4	Ion, catană căimăcămească, s'au întors la Craiova	36	12	—
	4	călăraș la Țarigrad, iar din Olteniță cu 3 cai până la Razgrad	24	7	—
	6	madam Iacovenco ¹ , la Ploeștii . . .	13	6	60
	4	lipcan la Bucov și viitoare	14	9	40
	1	gianta la Căineni și viitoare	35	5	100
	13	dumnealui clucer Nicolaie cu un lipcan, la Focșani	30	32	60
	4	slujitor, s'au întors la Buzău	18	6	—

¹ Soția lui Ignatie Iacovencu, funcționar al consulatului rus din București, autor al unei cărți foarte interesante privitoare la evenimentele de la 1821 (Cf. *Neamul Românesc Literar*, 1910 (II), p. 499 și urm.).

<u>Februarie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
26	4	omul dumnealui vel vistier, la Bucov.	14	4	80
27	1	cartea visterii la Mărăcineni, sud Buzău, către medelnicer Ghiță . . .	19	1	70
	8	dumnealui portarul Grigore, capuchehaia, s'au întors la Brăila	37	24	80
	4	Ibrahim aga, tătar gospod, la Țarigrad, iar din Olteniță cu 3 cai până la Razgrad	24	7	—
	6	Logofăt Nițu, sameș, s'au întors la Bucov, sud Saac	14	7	—
28	4	Iosifu, stegar de slujitori de Buzău, s'au întors la Buzău	18	6	—
	4	Ibrahim aga, tătar, la Giurgiul și viitoare	32	10	80
	4	un nefer, la Focșani și viitoare . . .	30	20	—
	8	dumnealui paharnicul Nicolaie Bălăcean cu ai săi, la Cămpina . . .	18	12	—
	8	stolnic Voicul cu ai săi, la Piteștii și viitoare	18	24	—
	16	dumnealui divan efendi, la Giurgiul	17	22	80
	4	tătarul mării sale Ibrahim pașa, la Giurgiul	17	5	80
	4	Ianache, omul dumnealui dvornicului Samurcaș, la Craiova	36	12	—
	8	căminar Angheli cu ai săi, la Iași . .	30	20	—
	8	dumnealui aga Costache Belu, la Urziceni	9	6	—
	2	slujitor la Slam Râmnic, s'au întors la Focșani	30	5	—
	8	Carabet, la Brăila i la Silistra și viitoare ¹	79	52	80
				2573	80

¹ Postele din drumul Silistrei: Ținganul, Drumul Sărli, Obilești, Bărăganul, Coadele, Călărași (Arhiv. Stat., Jud. vechi Nr. 1352, f. 13, 30).

Din Focșanii.

Februarie		cai		ceasuri	taleri	bani
1	4	un om la București		30	10	—
2	4	călăraș, dela Iași la Țarigrad, pe la Silistra		43	14	40
3	10	bragadirului Petru Nicolaovici Biza- che ¹ , dela Iași la București		30	25	—
7	16	logofătu dumnealui vistierului Cos- tandin Cantacuzino, de la Iași la Bucureștii		30	40	—
9	4	călăraș la Țarigrad, pă la Silistra .		43	14	40
10	4	buciucaș la București		30	10	—
17	8	logofăt Aleco Fotino, de la Iaș la Bucureștii		30	20	—
	4	buciucaș la Bucureștii		30	10	—
21	4	Dimitrie Cheșoglu, dela Iaș la Bucu- rești		30	10	—
22	4	vătaf de călăraș, dela Iaș la Țarigrad, pe la Silistra		43	14	40
	4	nefer dela Iași la Țarigrad		43	14	40
24	4	logofăt Costaiche, la Măxineni . . .		4	1	40
	1	ștafetă la București		30	2	60
	8	doi oameni, dela Iași la București .		30	20	—
	8	căminar Angheli, dela Iași la Bucu- rești		30	20	—
25	4	buciucaș la București		30	10	—
26	4	căpitan Necola, dela Iaș la București		30	10	—
	4	logofăt Mihalache, la București . . .		30	10	—
	4	un nefer la București, dela Iași . .		30	10	—
					206	20

Brăila, din Frumușica

3	12	oameni mării sale Isuf pașa, la Nico- poia	64	64	—
5	8	ogiac ceauș, la Călăraș	22	14	80

¹ Curier rusesc. Cf. p. 58.

<u>Februarie</u>	<u>cai</u>	<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
9	1 ștafetă la București	33	2	90
	1 ștafetă la București	33	2	90
12	4 tătarul mării sale pașa, la București .	33	11	—
	4 un ciohodar la Giurgiu	46	15	40
14	8 doi oameni ai mării sale pașa, din Frumușica la Brăila	4	2	80
16	4 Aleco Maiabensți, la București . . .	33	11	—
18	4 grămăticul capuchehaelii, la Bucu- rești	33	11	—
20	4 omul mării sale pașa, la Nicopcia . .	64	21	40
21	20 delibașa al mării sale pașa, la Nicopcia	64	106	80
	1 ștafetă la București	33	2	90
23	4 odabașa la Silistra	22	7	40
	4 devlet tătar la Giurgiu	46	15	40
	4 omul capuchehaelii, la Silistra . . .	22	7	40
24	8 capuchehaia, cu trebuință, la București	33	22	—
25	8 ici aga al mării sale pașa, la Dristor .	22	14	80
26	8 pașa ciodar ¹ al mării sale pașa, Becher- pașa, la Dristor	22	14	80
	4 bazargheanbașa, la Dristor	22	7	40
	4 tătaru mării sale pașa, la Dristor .	22	7	40
27	4 un nefer la Dristor	22	7	40
	4 lipcan la București	33	5	60
			374	90

Silistra, din Lichireștii.

1	1 ștafetă la București	20	1	80
	4 omul mării sale Bogdan bei, la Foc- șani	41	13	80
	1 ștafetă la București	20	1	80
	4 un călăraș la Focșani	41	13	80
2	8 Nicolae, vătaf de călărași, la Focșani .	41	27	40
7	4 omu lui Bicea Eminii, la Obilești .	10	3	40

¹ Desigur *bașciolodar*.

<u>Februarie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
8	8	maimarbaşa, la Brăila	24	16	—
9	4	Ristim aga, la Brăila	24	8	—
	4	călăraş la Focşani	41	13	80
10	4	beşliu la Brăila	24	8	—
12	1	ştafetă la Bucureşti	20	1	80
16	4	devlet tătar la Brăila	24	8	—
	4	lipcan la Bucureşti	20	6	80
17	4	Lazăr ovreiu, la Bucureşti	20	6	80
	4	omul capuchiaelii, la Bucureşti	20	6	80
18	12	un tătar i un călăraş, la Focşani	41	41	—
	4	omul mării sale paşa, la Brăila	24	8	—
20	1	ştafetă la Urziceni, către ispravnici	20	1	80
	8	Hali bei, la Brăilă	24	16	—
21	8	omul mării sale paşa, la Brăila	24	16	—
24	4	neferi la Focşanii	40	13	80
25	4	omul capuchehaelii, la Bucureşti	20	6	80
26	4	Mehmet, omul musulimului, la Brăila	24	8	—
	1	ştafetă, la Urziceni, către ispravnici	20	1	80
27	8	başcihodar la Bucureşti	20	13	40
	1	ştafetă la Bucureşti	20	1	80
	4	un călăraş la Focşani	41	13	80
28	4	tătar la Brăila	24	8	—
				<hr/>	<hr/>
				286	—

Giurgiul, din Daia.

3	4	Mustafa aga, din Hodivoiia la Nicopoaia	17	5	80
	4	un om la Bucureşti	15	5	—
	4	Gheorghe, omul mării sale paşa, la Bucureşti	15	5	—
4	1	ştafetă, la Bucureşti	15	1	30
7	8	Omer aga cu ai săi, la Bucureşti	15	10	—
8	4	omul mării sale paşa, la Bucureşti	15	5	—
11	4	călăraş la Bucureşti	15	5	—
13	1	ştafetă la Bucureşti	15	1	50
16	1	ştafetă la Nicopoaia	17	1	50

<u>Fevruarie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
19	4	un om cu scrisori, la București	15	5	—
25	8	bazargheanbașa al mării sale pașa, la București	15	10	—
26	1	ștafetă la București	15	1	30
27	8	Omar Efendin, la Brăila	48	32	—
28	1	ștafetă la București	15	1	30
				<hr/>	
				89	10

Turnul, din Piiatra.

2	4	Ibrahim aga, topcibașa, la Bucu- rești	25	8	40
6	12	Hagi Hasan Efendin, la Giurgiul	15	15	—
7	4	Polezaiche, omul capuchehaelii, la București	25	8	40
	4	Feizi aga, la Craiova	29	9	80
11	24	Ali aga, al mării sale Isuf pașa, la Brăila	63	126	—
14	4	Hasan aga, la București	25	8	40
15	8	Suliiman aga, la Brăila	63	42	—
16	4	omul capuchehaelii, la București	25	8	40
19	1	ștafetă la București	25	2	10
21	1	ștafetă la București	25	2	10
	1	ștafetă la Giurgiul	15	1	30
22	12	Ibrahim aga, la București	25	25	—
26	4	Nicola, omul capuchehaelii, la Bucu- rești	25	8	40
				<hr/>	
				264	90

Din Craiova.

1	4	iuzbașa al divanului i un nefer, cu trebuiță, până la Râmnic și până la Colibaș și întors	13	4	40
	4	nefer al căimăcămii, cu scrisorii la Lom, până la Băilești și întors	10	6	80

Februarie cai

ceasuri talari bani

1	4 polcovnic Vasile Ghermăgean ¹ cu gephanea, la Cerneț	16	5	40
	4 logofăt Dumitrică, întors la Târgu-Jăului, până la Țânțăreni	4	1	40
	4 Dumitraiche Roșirel, cu un slujitor cu gephanea, la sud Gorji.	4	1	40
	4 omul căimăcămii, cu scrisorii către sârdar Iamandi, cu gephane, până la Țânțăreni și întors	4	2	80
	2 catană cu grabnică trebuință, la sud Romanaț, până la Leu.	4	—	80
	4 lipcan cu scrisori către sluger Theodor, la Cerneț	16	5	40
	4 catană cu scrisorii la Rahova, până la Ciorac	4	1	40
2	8 omul căimăcămii, cu trebuință, la Bucureștii	36	24	—
	2 cătană, cu trebuință la Târgu-Jăului, până la Negoști și întors	3	—	60
	4 catană, cu scrisori către vistierul Creanicean ² , la Broscari și întors .	13	8	80
3	4 lipcan către sluger Theodor, la Țânțăreni	4	1	40
	4 Stan căpitan, întors cu scrisorii la Calafat	15	5	—
	4 nefer cu grab, la București	36	12	—
5	2 catană cu scrisorii la Caracal, până la Leu	4	—	80
	2 catană cu scrisori către sârdar Iamandi, la Țânțăreni și întors	4	1	40
	4 un trimis către ispravnici de Gorj .	4	1	40
	2 un trimis cu scrisorii către ispravnicii de Romanații, până la Leu	4	—	80

¹ Vasile Ghelmegeanu, căpitan al lui Tudor Vladimirescu.

² Vistier Constantin Crăinișanu, idem.

Februarie cai		ceasuri	taleri	bani
5	4 Scup aga, omul mării sale Derviş paşa, Vidin muhatfâz, la București . . .	36	12	—
6	4 catană cu scrisori către sârdar Giovania, la Țânțăreni și întors . . .	4	2	80
	4 omul căimăcămii cu scrisorii către ispravnici de Romanaț, până la Leu .	4	1	40
	4 catană cu scrisorii către sârdar Iamandi, la Țânțăreni și întors . . .	4	2	80
7	12 comisul Iancul Bengescul, ispravnicu de Gorji, la Șegarcea și întors . . .	4	8	—
	1 ștafetă către capuchehaia ot Calafat	15	1	30
8	4 nefer cu grabă, la Țânțăreni . . .	4	1	40
	1 ștafetă către dvornicul Văcărescul, la Brâncoveni	8	—	80
	1 ștafetă ipac, la Calafat	15	1	30
	8 patru neferii la Slatina și întorși .	12	16	—
16	în trebuința căimăcămii, pe la Slatina la București	42	56	—
	8 Nicolaie Brăiloiu, în treaba divanului; paharnic Nicolaie Brăiloiu, la Enușeștii	8	5	40
	1 ștafetă la Calafat	15	1	30
	4 Ahmet aga, trimis de bașbeșleaaga cu trebuință, la Caracal, până la Leu .	4	1	40
	4 un trimis la Țânțăreni și întors . . .	4	1	40
9	4 doi neferii înaintea oștirilor, până la Balș	4	1	40
	4 un om la București	36	12	—
	4 un om către sârdar Iamandi, la Țânțăreni și întors	4	2	80
	4 Feizu aga, al mării sale Bechir paşa, întors la Nicopoia	34	11	40
	4 Abdi aga, al zabitului de Cerneț, la Cerneți	16	5	40
	4 un om către sârdar Iamandi, la Țânțăreni	4	1	40

<u>Februarie</u>	<u>cai</u>	<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
9	4 dumnealui Hamin aga, la Vidin . . .	15	5	—
	2 un om la Târgu-Jăiului, până la Co-			
	țofeni	3	—	60
10	4 un nefer la Motru și întors	6	4	—
	2 un om la Râmnic, până la Colibaș și			
	întors dela Balș	13	2	20
	4 catană cu mare grab către sârdar			
	Iamandi, la Țânțăreni și întors .	4	2	80
	4 Gheorghe bulugbașa, cu trebuință, la			
	Coțofeni	3	1	—
	8 cu lucruri ale divanului, la București	36	24	—
	4 pandur, la Țânțăreni și întors	4	2	80
	2 catană la Enușești și întors	8	2	80
11	4 omul capucehaelii ot Calafat, întors			
	cu răspunsuri.	15	5	—
	4 arnăut al seraschirului, cu trebuință, la			
	Țânțăreni și întors	4	2	80
	4 un om cu scrisorii, la București . .	36	12	—
	4 un trimis cu trebuință, la Calafat. .	15	5	—
	4 un trimis cu scrisori, la București .	36	12	—
	1 ștafetă către capucehaia ot Calafat	15	1	30
	1 ștafetă ipac	15	1	30
	1 ștafetă ipac	15	1	30
	1 ștafetă către boerii otcărmuirii, la			
	București	36	3	—
	4 un trimis cu scrisori la Coțofeni și			
	întors	3	2	—
	1 ștafetă către sluger Solomon, la Țân-			
	țăreni	4	—	40
	8 trimiși la Coțofeni, în trebuința sâr-			
	darului Iamandi, și întorși	3	4	—
12	6 sârdar Bălțean, la Coțofeni	3	1	60
	4 un om întors cu răspunsuri la Calafat	15	5	—
	8 căminar Ștefan Bibescu, cu trebuință,			
	la Slatina și întors	12	16	—
13	4 nefer cu scrisori la București. . . .	36	12	—

Februarie cai

		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
13	1 un trimis pă drumul Bucureștilor, spre întâmpinarea sărdarului Iordache, până la Ciolănești și întors	20	13	40
	4 un arnăut cu scrisori, la Slatina . . .	12	4	—
	4 logofăt de divan cu scrisori la Enu- șești și întors	8	5	40
14	1 ștafetă către capuchehaia ot Calafatu	15	1	30
	4 un trimis la Coțofeni și întors	3	2	—
	1 ștafetă la Calafăt	15	1	30
	4 nefer către sărdar Iamandi, până la Coțofeni	3	1	—
	1 ștafetă către sărdar Iordache, pă dru- mul Bucureștilor, până la Talpa. . .	23	1	10
	8 Pavel Machidonschi, cu scrisori către sluger Theodor, la Motru și întors . .	6	8	—
15	2 nefer cu scrisori către dumnealui dvor- nicul Samurcaș, până la Vadu Lat și întors	30	12	—
	4 omul sărdarului Iordache i odabașa de beșlii, la Coțofeni și întorși . .	3	2	—
	4 nefer cu scrisorii la Coțofeni și întors .	3	2	—
16	4 ștafeta ce au venit cu bani dela Hagi Enuș, întors la Enușești	8	2	80
	8 Machedonschi, spre întâmpinarea dvor- nicului Samurcaș, până la Tecuci și întors	17	22	80
	4 Iordache Pleșoianu, logofăt de divan, cu scrisori către Marinică Gioro- cean, la Gioroc și întors	4	2	80
	1 ștafetă la Calafat	15	1	30
	4 nefer întors la Florești	2	—	80
	4 Emin aga întors la Rahova, cale de .	4	1	40
	12 Căpitan Dobre Dunăreanu cu cinci oameni, întorși la Țănțăreni.	4	4	—
17	4 nefer la Coțofeni și întors	3	2	—
	1 ștafetă la Calafat	15	1	30

<u>Februarie</u>	<u>cai</u>	<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
17	4 doi oameni la Coțofeni și întorși . .	3	2	—
	4 doi oameni ipac	3	2	—
	4 Machedonschi, la mănăstirea Motru și întors	6	4	—
	4 un trimis la Slatina și întors . . .	12	8	—
18	8 dooă agale la satul Coțofeni și întors .	3	4	—
	4 Raicul bulugbașe, la Coțofeni și întors	3	2	—
19	4 un om întors la Nicopoaia	34	11	40
	8 Machedonschi, la mănăstirea Motru și întors	6	8	—
	4 un nefer la Coțofeni	3	1	—
	2 un nefer la Caracal, până la Leu . .	4	—	80
20	1 ștafetă la Calafat	15	1	30
	4 bulugbașa Ghencea, la Coțofeni . .	3	1	—
	4 nefer întors la Coțofeni	3	1	—
	4 nefer la Coțofeni și întors	3	1	—
21	4 un pandur la satul Corlatul	2	—	80
	4 sârdar Iamandi, la Coțofeni	3	1	—
	4 un ceaș întors la București	36	12	—
	4 Hagi Prodan, la mănăstirea Motru și întors	6	4	—
	1 ștafetă la Almaș	4	—	40
	1 ștafetă la Coțofeni	3	—	30
	4 un beșliu la Izlaz, până la Leu . . .	4	1	40
22	2 o catană la Enușești și întors	8	2	80
	8 stolnic Vicșorean, la Calafat	15	20	—
	4 Hasan aga, la Calafat	15	5	—
	2 un om la Căluu și întors	3	1	—
	4 nefer la Coțofeni și întors	3	2	—
	1 ștafetă la Almaj și întors	4	—	80
23	4 Petre, arnăut al dumnealui dvornicului Samurcaș, la București	36	12	—
	2 catană până la Sigarcea	4	—	80
	4 omul sârdarului Iamandi, până la Leu și întors	4	1	40
	1 ștafetă la București	36	3	—

Februarie cai		ceasuri	taleri	bani
23	4 delibașa Mahale, întors la Coțofeni . .	3	1	—
24	2 un om la Coțofeni, și întors	3	1	—
	8 oamenii slugerului Solomon, viind dela Cioroiu cu hoț	9	6	—
	4 căpitan Dobre, dela Cioroiu la Craiova.	9	3	—
25	4 omul sărdarului Iamandi la Almaj . .	4	1	40
	4 omul capuchehaelii la Calafat. . . .	15	5	—
	8 Machedonschi, la mănăstirea Motru și întors	6	8	—
26	1 ștafetă la Nicopoia	34	2	100
	1 ștafetă la Calafat	15	1	30
	4 nefer, cu trebuință, la București . .	36	12	—
	4 un trimis la Slatina	12	4	—
	8 un trimis la București	36	24	—
	4 omul isprăvnicatului la Cioroiu și la Urzica și viitoare	9	6	—
	1 ștafetă la Caracăl	9	—	90
27	8 Sali aga, zabitul de Romanaț, până la Leu	4	2	80
28	4 nefer la Coțofeni și întors	3	2	—
	50 dumnealui dvornicul Samurcaș, la Bu- curești	36	150	—
	4 nefer la Almaj	4	1	40
			799	90

După la județe :

Din Pitești, sud Argeș.

6	16 unul din ispravnici până la Râmnic . .	11	14	80
7	1 ștafetă la București	18	1	60
16	4 un slujitor, cu bani, la București . .	18	6	—
19	1 ștafetă la București	18	1	60
21	1 ștafetă la București	18	1	60
24	1 ștafetă la București	18	1	60
26	1 ștafetă la București	18	1	60

Din Râmnic, sud Vâlcea.

<u>Februarie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>ban</u>
1	4	logofăt Barbu, cu scrisori, la Bucureşti	29	9	80
6	1	ştafetă la Bucureşti	29	2	50
	3	trei ştafete la Bucureşti	29	2	50
8	1	ştafetă la Bucureşti	29	2	50
12	1	ştafetă la Bucureşti	29	2	50
	4	ştafete, în patru rânduri, la Bucureşti.	29	9	80

Din Ipoteşti, sud Romanaţ.

14	4	un slujitor cu cărţi la Bucureşti . .	27	9	—
----	---	---------------------------------------	----	---	---

Din Ciochina, sud Ialomiţa.

16	4	slujitor la Bucureşti	17	5	80
26	1	ştafetă la Bucureşti	17	1	50
28	4	omul isprăvnicatului la Bucureşti . .	17	5	80

Din Olteniţă.

9	20	capuolanul i un călăraş la Bucureşti	12	20	—
11	4	Mustafa, la Bucureşti	12	4	—
20	8	cu trebuinţă la Bucureşti	12	8	—
				100	110

Curieri cei ruseşti, eşiţ.

1	8	din 12, curier ordinar cu un nefer până la Focşani, la Rosiia.	30	20	—
4	4	iasacciu la Piteşti	18	12	—
5	6	din 8, un curier cu un iasacciu ¹ , la Ța- rigrad, pe la Giurgiu	17	8	60
6	8	consulier d'eta Bizani ² la Țarigrad pe la Giurgiu	17	11	40

¹ Soldat turc pentru paza consulatului.

² Andrei Pisani, consul al Rusiei la Iași, consilier „d'état”.

<u>Februarie</u>	<u>cai</u>	<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
9	6 din 8, un curier cu un iasacciu la Rosiia	30	15	—
	4 un iasacciu la Rosiia	30	10	—
15	6 din 8, curier urdinar cu un arnăut la Rusiia	30	15	—
20	6 din 8, un curier cu un iasacciu la Ța- rigrad, pe la Giurgiu	17	8	60
24	6 din 8, un curier cu un iasacciu la Ro- siia	30	15	—
25	4 iasacciu la Țarigrad, pe la Giurgiu .	17	5	80
	6 din 8, un curier cu un iasacciu la Iași	30	15	—
28	8 din 12, munsu Moni, curier, cu un iasacciu la Căineni și 4 cai în viitoa- re iasacciului	35	35	—
			171	—

Cei veniț.

3	6 din 8, un curier cu un iasacciu dela Focșani	30	15	—
11	4 un iasacciu dela Giurgiu	15	5	—
12	6 din 8, un curier cu un iasacciu dela Țarigrad	15	7	60
	4 un iasacciu dela Țarigrad	15	5	—
	2 din 4, un curier dela Iași	30	5	—
15	4 un iasacciu dela Giurgiu	15	5	—
18	6 din 8, un curier cu un iasacciu dela Focșani	30	15	—
23	14 din 16, un curier cu trei iasaccii dela Țarigrad	15	17	60
28	8 din 12, feltegăr ¹ cu o slugă și cu un iasacciu dela Țarigrad	15	10	—
			256	—

1 Feldjäger.

Curieri și aghenții.

Februarie cai		ceasuri	talari	bani
1	2 din 8, doi căprari dela Căineni la București	35	5	100
2	4 din 16, doi iasaccii dela Giurgiu . . .	17	5	80
6	4 din 16, doi iasaccii dela Daia	15	5	—
	1 din 4, un iasacciu dela Daia	15	1	30
7	2 din 8, doi căprari la Căineni	35	5	100
17	2 din 8, doi căprari dela Căineni . .	35	5	100
20	4 din 16, doi iasaccii cu Nipa dragoman, la Giurgiul	17	5	80
23	2 din 8, doi iasaccii dela Daia	15	2	60
	4 din 16, trei căprari la Căineni . . .	35	8	90
25	4 din 16, un iasacciu cu doi oameni dela Daia	15	5	—
26	1 din 4, un iasacciu la Giurgiu	17	1	50
28	1 din 4, un căprar la Căineni și viitoare	35	5	100
		<hr/> 58 70 ¹		

V.

1821, Februarie 10.

Porunca Mitropolitului Dionisie Lupu pentru pomenirea în biserică a noului domn, Scarlat Alexandru Calimah Vodă.

Titlu.

Cucernic protopop..... al plăși.....
 sud..... blageslovenie.
 Fiindcă în locul răposatului domn, prea puternica Poartă ne-au orânduit domn țări aceștia pă măriia sa Scarlat Vodă Calimah², poruncim cucernicii tale să dai dă știre tu-

¹ Arhivele Statului, *Judecătorești vechi* Nr. 1352, f. 71—77. Poșta o țineau în arendă Ioan Scufa, vornicul Filip Lenș și căminarul Dimitrie Polizachi. (Arhiv. Stat., *Adm. noi*, Nr. 534/1832 roșu).

² Cf. și Iorga (N.), *Documente privitoare la familia Callimachi*. București, 1902; I, p. 604.

turor preoților din plasă-ți ca, de acum înaintea, să pome-nească numele mării sale la orânduitele bisericești slujbe, adică Scarlat Alexandru Calemah Voevod, Zmaranda Doamna și cu fii lor. Așa dar vei urma negreșit și fără zăbavă.¹

[P.]

1821, Fevruarie 10.

VI.

1821, Fevruarie 20.

Iamandi Giuvara încredințează că a primit tainurile de hrană pentru 300 ostași.

Dau adeverința mea la cinstită mâna dumnealui vel dvornic Costandin Samurcaș, cum să știe că de astăzi, de la doaăzeci ale luni lui Februar, pă cincisprezece zile înainte, adică până la șase de viitorul Mart, am priimit de la dumnealui, în bani, tainurile hrani la trei sute ostaș cu agalile lor și fîn i orz la doaă sute cincizeci cai, taleri doaă mie cinci sute cincizeci și cinci.

De aceia mă legă ca într'aciastă diastimă să cumpăr toate acestea de la lăcuitori cu rizapazar și cu bani peșin, fără dă a lua cel mai mic lucru dă la dănși fără dă bani, căci în urmă, dă mă va dovedi cu aciaștă împotrivă urmare, să fiu dator a plăti acele lucruri cu preț îndoit.

Și spre încredințare am iscălit.

1821, Fevruarie 20.

Διαμαντή Τζουδάρα ²

VII.

1821, Fevruarie 21.

Căpitanul Dimitrie primește tainul neferilor căpitanului Farmachi.

750 adică lei șapte sute cincizeci am priimit dă la dumnealui vel dvornic Costandin Samurcaș, pentru trei mii

¹ Academia Română, ms. 3999, p. 74; formular manuscris.

² Arhivele Statului, *Administrative vechi*, dos. 2218, f. 51. Iamandi Giuvara comanda o parte din ostașii trimiși de căimăcămie împotriva lui Tudor Vladimirescu. Cf. și nr. XVI.

ocă carne, tain la doaă sute neferi ai dumnealui căpitan Ianache Farmache, în care intră și bulugbașa Ianacu cu ai săi, pă cincisprezece zile, de astăz Fevruar în dooăzeci și una până la șapte ale viitorului Mart, pe fieșcare zi câte doaă sute ocă, socotită câte parale zece ocaoa. Și spre încredințare, iscălindu-mi-să numele, am pus pecetea mea.

821, Fevruarie 21.

L. P.

Καπηθάν Δημήτρης ¹

VIII.

1821, Fevruarie 21.

Mihale baraictarul primește tainul neferilor serdarului Iordachi

750 adică lei șapte sute cincizeci, am priimit de la dumnealui vel dvornic Costandin Samurcaș, pentru trei mie ocă carne, tain la doaă sute neferi ai dumnealui sârdar Iordache, pe cincisprezece zile, de astăz Fevruar în dooăzeci și una până la șapte ale viitorului Mart, pe fieșcare zi câte doaă sute ocă, socotită câte parale zece ocaoa. Și spre încredințare m'am iscălit, puind și pecetea mea.

1821, Fevruarie 21.

L. P.

*Eu Mihale baraictar dumnealui
sârdar Iordache ²*

IX.

1821, Fevruarie 22.

Delibașa Mihali primește tainul pentru 50 neferi cu agalile lor

210 adică lei doaă sute zece, am priimit de la dumnealui dvornic Costandin Samurcaș, pe opt sute patruzeci ocă carne, câte zece parale ocaoa, tainul la cincizeci neferi cu agalile

¹ Arhivele Statului, *Administrative vechi* Nr. 2216 c, f. 331. Cf. nr. XVI.

² Arhivele Statului, *Administrative vechi* Nr. 2216 c, f. 116. Cf. nr. XVI.

lor, pe zile patrusprezece, socotite de la doaăzeci și doaă Fevruar până la șapte ale viitorului Mart, care vine pe toată zioa câte ocă șaizeci. Și spre încredințare am dat aciașă adeverință.

821, Fevruarie 22.

L. P.

*Delibașa Mihali adeverez*¹

X.

1821, Fevruarie 22.²

Başbulugbașa Ghencea primește tainul a 50 neferi cu agalile lor.

210 adică lei doaă sute zece am priimit de la dumnealui dvornic Costandin Samurcași, pe opt sute patruzeci ocă carne, câte zece parale ocoa, tainul la cincizeci neferi cu agalile lor, pe zile patrusprezece, socotite de la doaăzeci și doaă Fevruar până la șapte ale viitorului Mart, care vine pe toată zioa câte ocă șaizeci. Și spre încredințare am dat aciașă adeverință.

821, Fevruarie

L. P.

*Başbulugbașa Ghencea*³

XI.

1821, Fevruarie 24.

Adeverința lui Iamandi Giuvara de primirea lefii pe 15 zile pentru 300 neferi și două agale.

Taleri 7731, adică șapte mii șapte sute treizăci și unu, am priimit de la dumnealui vel dvornic Costache Samurcaș, leafa pă trei sute de neferi, pă cincisprezece zile, socotindu-să de fieșcare nefer pă o lună po taleri patruzăci și cinci, și pentru

1 Arhivele Statului, *Administrative vechi* Nr. 2216 c, f. 332. Cf. nr. XVI.

2 Ziua dedusă din conținutul documentului.

3 Arhivele Statului, *Administrative vechi* Nr. 2216 c, f. 284. Cf. nr. XVI.

doază agale po taleri o sută cincizăci de unul, între care bani intră și taleri opt sute treizăci și unu, iost ¹ din deosebit perilipsis ce am dat supt a mea iscălitură, fiind dați mai mult de mine la leafa neferilor și plata tainului. Și spre credință am dat această adevăriniță supt iscălitura și pecetea mea.

1821, Fevruarie 24.

[L.P.] Διαμαντή Τζουβάρα ²

XII.

1821, Martie 1—31.

Activitatea poștei.

1821, pă luna lui Martie.

<u>Martie</u>	<u>cai</u>	<u>Cele din București date</u>	<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
1	8	serdar Stavrache cu un călăraș, la Țarigrad, iar din Olteniță cu 6 cai până la Razgrad	24	14	—
	4	omul clucerului Costache, ispravnicu de Argeș, la Pitești	18	6	—
2	8	Mustafa aga, zabitul de Argeș, cu un nefer, la Pitești	18	12	—
	4	doi turci la Gostinari	6	2	—
	4	lipcan la Târgu-Jiului, până la Rîm- nec și viitoare	58	19	40
	1	ștafetă la Griaca, către Pancul ar- năutul	15	1	30
	8	bașcihodar al măriei sale Bechir pași, dela Călărași la Giurgiul . . .	17	11	40
	4	omul dumnealui postelnic Ianco Sa- murcași, la Craiova și viitoare . . .	72	24	—
3	4	Iliie postelnicel, la Focșani și viitoare .	60	20	—
	4	călăraș la Rușciuc și viitoare . . .	32	10	80

1 Rămas.

2 Arhivele Statului, *Administrative vechi*, dos. 2218, f. 54. Cf. nr. XVI.

<u>Martie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
3	6	armaș Niculaie cu doi oameni, la Focșani	30	15	—
	4	lipcan la Lichirești și viitoare	40	13	40
	4	Polizoie, omul capuchehaeli Nicopoie, la Nicopoie	30	10	—
4	4	cinovnicul aghenții, la Rușciuc și viitoare	32	10	80
	4	un om s'au întors la Silistra	22	7	40
	4	Nicola Sărbul, călăraș, la Silistra și viitoare	42	14	—
	4	Machedonțchi, la Slatina și viitoare .	54	18	—
	4	un om s'au întors la Focșani, către clucer Niculescu	30	10	—
	4	lipcan pă drumu Cămpini, unde au întâmpinat pă madam Pini ¹ , la Brea-za și viitoare	32	10	80
5	32	șase neferi ai caimacamului Craiovi, la Giurgiu, iar în viitoare 24 cai, pentru aducerea vaselor	32	75	40
	4	doi bucigași ² , ce au venit cu curieri rosești, s'au întors la Focșani	30	10	—
6	4	un trimis al căminarului Savi, la Iași și viitoare	60	20	—
	4	un trimis ipac, la Obilești	10	3	40
7	4	lipcan la sud Vlașca, Teleorman, Olt și viitoare	65	21	80
	4	lipcan la sud Prahova i Saac și viitoare	28	9	40
	4	lipcan la sud Dâmboviță, Argeș și Mușcel și viitoare	59	19	80
	4	lipcan la sud Ialomiță, Buzăul i Slam Rîmnec și viitoare	60	20	—
	4	un om s'au întors la Lichirești . . .	20	6	80

¹ Soția lui Al. Pini, consul al Rusiei la București. Pleca spre Brașov.

² Desigur *buciucași* = stegari.

<u>Martie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>banî</u>
7	4	lipcan la Giurgiul și viitoare . . .	32	10	80
	4	Iordache, la sud Ialomiță și viitoare	18	6	—
	4	Hristea Iliopol, omu sărdarului Gorgache, la Focșani	30	10	—
8	4	lipcan pă drumu Cămpini, până la Breaza și viitoare	32	10	80
	4	un om s'au întors la Focșani . . .	30	10	—
	4	omu dragomanului Cărjanovschi, la Magula, sud Saac și viitoare . .	36	12	—
	4	călăraș la Țarigrad, pe la Giurgiul .	17	5	80
	1	gianta la Cîineni și viitoare	35	5	100
9	4	omu postelnicului Samurcaș, cu un călăraș, la Ruștiuc	17	5	80
	8	paharnic Manolache cu un om, la Giurgiul	17	11	40
10	4	Ibraim aga, la Silistra	22	7	40
	4	Mustafa aga, la Giurgiul	17	5	80
	4	Mihail, omu căminarului Savi, la Focșani	30	10	—
	4	dumnealui aga Nicolache Filipescu, la Ploești și viitoare	26	17	40
	4	tătar la Giurgiul	17	5	80
	4	Iancul Greceanul, la Buzău	18	6	—
	4	Ioan Zlatul, la Zimnicea	35	8	40
11	4	Stanciul logofăt, la sud Prahova i Saac și viitoare	28	9	40
	8	niște trimiși la sud Slam Rîmnec și viitoare	60	40	—
	4	Stoian, nefer al sărdarului Iorgache, la Cămpulung și viitoare	54	18	—
	4	omul căminarului Iancul Filipescu, la Bertești și viitoare	54	18	—
	4	ipac omul dumnealui, la Călărași și viitoare	40	13	40
	4	ipac la Olteniță și viitoare	24	8	—

<u>Martie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
11	4	ipac la Daia și viitoare	30	10	—
12	8	sluger Theodor Sevan, prin Slatina la Craiova și viitoare	74	49	40
	8	Gheorghe Apostol, la Focșani.	30	20	—
	1	gianta la Căineni și viitoare	35	5	100
	1	ștafeta vistierii la Argeș, Vlașca, Muș- cel i Vâlcea	36	3	—
	1	ipac la sud Dîmboviță	12	1	—
	1	ipac la sud Teleorman i Olt	34	2	100
13	8	în trebuința căminarului Savi, la Căm- pungu	29	18	—
	16	la Colintina ¹ , pentru venirea căpitanu- lui Farmachi în București	1	1	40
	3	lipcan la Buzău și viitoare	36	9	—
14	4	postelnic Nicolaie, om căminarului Iancu Filipescu, la Olteniță	12	4	--
15	4	Răducan, omu capuchehaeli Silistra, la Călărași	20	6	80
	4	logofăt Mateiu, omu ispravnicilor de Vlașca, la Găești	10	3	80
	8	Mihaiu postelnicel cu doi neferi, la Gostinari și viitoare	12	8	—
	8	chiurcibașa al mării sale Vidin Valăsă, la Vidin	51	34	—
	4	un om al isprăvnicatului de Buzău, s'au întors la Buzău	18	6	—
	4	un trimis la Buzău și viitoare	26	8	10
	6	călăraș la Țarigrad, până la Razgrad	24	12	—
16	1	gianta la Căineni și viitoare	35	5	100
	2	lipcan la sud Teleorman și viitoare	40	6	80
	1	plic al vistierii la sud Buzău	18	1	60
	1	ipac la sud Saac	14	1	20
	4	Ibrahim tătar, la Giurgiul	17	5	80

¹ La Colentina, în palatul banului Grigore Ghica, viitorul domn, se va instala Alexandru Ipsilanti, la sosirea în București.

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
17	1	carte la Cămpulung, către ispravnici..	29	2	80
	14	dumnealui vel vistier, la Ciorogărla și viitoare ¹	4	4	80
	2	un arnăut la Ciorogărlă	2	—	40
	12	feltegăr dela cinstitul consulat rosesce, la Sibiiu pela Căineni	35	35	—
	4	un slujitor s'au întors la Buzău . .	18	6	—
	64	cinstitul consulat rosesce și cinstitul aghent cu cei împreună, la Breaza.	20	106	80
	4	un slujitor s'au întors la Bucov . . .	14	4	80
	6	omu slugerului Theodor, la Cămpina și viitoare	31	15	60
	4	ipac omul numitului, la Buzău și viitoare	36	12	—
18	4	Anastase Vasiliu, la Zimnicea . . .	25	8	40
	8	Pavel Machedonschi, la Ciorogărlă și viitoare	4	2	80
19	8	omu dumnealui vel spăthar ² , la Bra- șov, până la Breaza	20	13	40
	8	căpitan Andricul, la Pășcani și vii- toare	4	5	20
	4	Pavel Machedonțchi, la Cotroceni și viitoare	2	—	80
	8	căpitan Farmachi, la Cotroceni și viitoare	2	1	40
	1	gianta la Căineni și viitoare	35	5	100
	4	arnăutu slugerului Theodor, la Craiova	36	12	—
20	2	odabașa de vistierie, la sud Dămbo- viță și viitoare	24	4	—
	4	Hristea, curier prințului Ipsilant, la Ploești	13	4	40

1 Alexandru Filipescu Vulpe, desigur plecat să se întâlnească cu Tudor Vladimirescu, sosit atunci în preajma Bucureștilor.

2 Mare spătar era vornicul Grigorie Băleanu, după fuga banului Grigorie Brîncoveanu; de la 5 Mai 1821, spătar este vornicul Mihalache Manul (Arhivele Statului, *Jud. vechi* Nr. 122, f. 121).

<u>Martie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
20	4	Dumitrache, omu lui căminar Scarlat, la sud Mușcel și viitoare	54	18	—
21	12	dohtorul Hristari, la Ploești	13	13	—
	4	Petre postelnicel i Dumitrache logofăt, la sud Romanați	32	10	80
	16	omu căpitanului Farmache, la Târgoviște și viitoare	24	32	—
22	1	gianta la Căineni și viitoare	35	5	100
	2	omu prințului ¹ , la Ploești	13	2	20
23	4	Anton arnăutul, la Pășcani	4	1	40
	4	un trimis la Călărași și viitoare	40	13	40
24	2	omu căpitanului Iorgache, la Câmpulung și viitoare	54	9	—
	4	căpitan Inge, omul căminarului Savi, pe la Ploești la Târgoviște și viitoare	31	10	40
	16	în trebuința prințului Ipsilant, la Târgoviște	12	16	—
	4	Theodor, omu căminarului Savi, la Zimnicea	25	8	40
25	16	monsieu Paze ² , consul franțuzesc, la Căineni	35	46	80
	8	căminar Angheli, la Focșani	30	20	—
26	8	un trimis la Pășcani	4	2	80
	2	lipcan la sud Olt și viitoare	57	9	60
	2	lipcan la sud Prahova i Saac și viitoare	28	4	80
	2	lipcan la sud Ialomiță, Buzău i Slam Rîmnec și viitoare	60	10	—
	8	medelnicer Hristache Grecean, la sud Teleorman și viitoare	40	26	80
	8	stolnic Borănescu, la Talpa și viitoare, dela Găești	24	16	—
	4	omu prințului Ipsilant, pe la Pășcani la Ploești	14	4	80

1 Prințul Alexandru Ipsilanti.

2 Pagé, girant al consulatului Franței la București.

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
26	1	gianta la Căineni și viitoare	35	5	100
27	4	un trimis la Pășcani și viitoare . . .	8	5	40
	2	lipcan la Vidin și viitoare	51	17	—
	2	lipcan la Brăila și viitoare	74	11	80
	2	lipcan la Silistra și viitoare	42	7	—
	4	omu căminarului Savi, la Giurgiul și viitoare	32	10	80
	2	lipcan la Giurgiul și viitoare	32	5	40
	2	lipcan la Nicopoie și viitoare	55	9	20
	4	omu dumnealui vel spăthar, la Pășcani	4	1	40
	4	omu sârdarului Iorgache, la Câmpulung	27	9	—
	4	Șarban, omu stolnicului Ioan Răhtivan, la Buzău și viitoare	36	12	—
	4	omu lui Gherasiie Orfanos, la Târgoviște	12	4	—
28	4	omu lui beizade Nicolache ¹ , la Vărăști	3	1	—
	4	ipac la Vărăști	3	1	—
	4	pentru 4 călărași, până la Colintina și viitoare	1	—	40
	4	lipcan la Giurgiul și viitoare	32	10	40
	4	omu lui beizade Nicolache, la Vărăști	3	1	—
	4	Dumitrache grămaticul, la Colintina.	1	—	40
	4	omu căpitanului Andricul Eschistambol, la Târgoviște și viitoare . . .	24	8	—
	4	Mihaiu postelnicel, la Găești, sud Vlașca, și viitoare	22	7	40
	8	trei oameni ai ispravnicilor de Teleorman, la Ruși de Vede	20	13	40
	4	bulugbașa Ispir, la Sloboziie, sud Ialomiță	21	7	—
	8	dumnealui logofăt Costandin Golescu, la Vărăști și viitoare	6	4	—
29	1	ștafeta vistierii către ispravnici de Teleorman, însă de Dâmboviță . .	12	1	—

¹ Nicolae Ipsilanti.

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
29	4	omu lui Gherasiie Orfanos, la Iași. . .	30	10	—
	4	un trimis la Filipești și viitoare . . .	30	10	—
	4	ceauș dă vistieriie, la sud Ialomiță i Buzău și viitoare	36	12	—
	1	gianta la Căineni și viitoare	35	5	100
	4	un trimis la Mărgineni și viitoare . . .	32	10	80
	4	un trimis al prințului Ipsilant, la Tărgoviște și viitoare	12	8	—
	1	ștafeta slugerului Theodor, la Zimnicea	25	2	10
	1	ipac, la Ruși de Vede	20	1	80
30	8	sluger Theodor Sevan, la Sud Vâlcea	29	19	40
	4	un trimis al lui Duca, la Tărgoviște și viitoare	24	8	—
	4	Mihaiu postelnicel, la Găești și viitoare	22	7	40
	4	Costache logofăt, s'au întors la sud Argeș	18	6	40
	4	un trimis al lui Duca, la Zimnicea. . .	25	8	—
	1	ștafeta lui Anastase Alvanos, la Focșani	30	2	60
31	4	Inge, omu căminarului Săvii, la Giurgiu și viitoare	32	10	80
	8	oameni slugerului Theodor, la Cămpulung	27	18	—
	16	dumnealui dvornic Iorgache Florescu, la Tărgoviște	22	16	—
	8	sărdar Părvul, ispravnic de Mușcel, la Cămpulung	27	18	—
	8	sărdar Haralamb, ispravnic de Dolji, la Căineni, iar în viitoare la Craiova	71	47	40
	4	un trimis al slugerului Theodor, la Zimnicea i Ruși de Vede și viitoare. . .	60	20	—
	4	omu lui Gherasim Orfanos, la Bărlat, până la Focșani și viitoare	60	20	—
				1835	10

Din Focșani.

<u>Martie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
2	4	un trimis cu un om al lui Vasile Caravia, la București	30	10	—
4	4	un om întors dela Iași, la București	30	10	—
	4	un trimis al lui Vasile Caravia, la București	30	10	—
5	4	ipac un trimis la București	30	10	—
	4	un trimis la Buzău	12	4	—
6	4	un trimis la Urziceni	21	7	—
	4	un trimis la București	30	10	—
	8	dohtorul Hristari ¹ , la București. . .	30	20	—
	6	un trimis în județ, cale de (<i>loc alb</i>) și viitoare.	12	12	—
7	4	un trimis la București	30	10	—
	8	Mihail polcovnic, la București . . .	30	20	—
	4	omu lui Vasile Caravia, la București.	30	10	—
8	4	Theodosiie polcovnic, întors la Buzău	12	4	—
	8	un trimis al lui Vasile Caravia, la București	30	20	—
10	6	un trimis ipac al său, la București .	30	15	—
	4	un trimis ipac, la Buzău	12	4	—
11	8	un trimis anume Dumitrache, la Rîm-			
		nec	8	5	40
	4	Simeon neamțul, la București . . .	30	10	—
13	6	un trimis al clucerului Niculescu, la Rîmnec	8	4	—
14	4	un om al lui Duca, la București . .	30	10	—
	4	un trimis al lui Caravia, la București	30	10	—
	4	în trebuința hiliarhului Parla, la București	30	10	—
	4	lipcan la Silistra și viitoare	84	27	80
	4	un trimis la București	30	10	—
	8	un trimis la București	30	20	—
16	4	omu lui Orfanos, la București . . .	30	10	—
	8	un curier rosesca la București. . . .	30	20	—

1 Mihail Hristari, învinuit a fi otrăvit pe Al. Șuțu Vv.

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
16	4	Ianacu arnăut, la București cu curier.	30	10	—
18	4	Theodosiie Hristodul, după prinț, la Ploești	24	8	—
	4	lipcan după prinț, la Ploești	24	8	—
	4	căpitan Efstathiie, la București	30	10	—
19	8	căminar Angheli, prin Ploești la București	30	24	80
20	4	un nefer la București	30	10	—
	8	pitar Iliie cu un om al prințului, la Ploești	24	16	—
	4	un oțicheal ¹ ipac	24	8	—
23	12	Gheorghiiie Melidon, cu trei oameni, ipac	24	24	—
26	4	un om al prințului, venit dela Galați, ipac	24	8	—
	4	Anastasiie Hagi Simu, omu lui Gherasim Orfanos, la București	30	10	—
	4	Maior Roată, curier rolesc, cu al său, la București	30	10	—
27	4	curier rolesc la București	30	10	—
29	4	curier rolesc la București	30	10	—
	8	doi ofițeri la București	30	20	—
30	4	un trimis după prințul, la București.	30	10	—
				509	80

Brăila, din Frumușica.

1	4	tătaru mării sale pașii, la Dristor . .	22	7	40
2	4	tătaru mării sale pașii ot Dristor, la Dristor	22	7	40
	1	ștafetă către boeri caimacami, la București	33	2	90
4	1	ștafetă ipac	33	2	90
9	1	ștafetă ipac	33	2	90
11	4	omu cinstitului musulim ² , la Dristor.	22	7	40
15	8	fiiul capuchehaeli, la Slobozia și întors	28	18	80
				48	110

1 Observator (?)

2 Locșitorul guvernatorului turc, sub-guvernator.

Giurgiul, din Daia.

<u>Martie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
2	1	ștafeta capuchehaeli către boeri caimacami, la București	15	1	30
3	16	căminar Aleco cu doi oameni, la București	15	20	—
	8	Ibraim, tătar mării sale lui Vodă ¹ , la București	15	10	—
5	4	Ibraim, tătar mării sale Ianisia Valăsă, la București	15	5	—
	1	ștafetă către boeri caimacami, la București	15	1	30
6	16	oameni dumnealui căminarului Aleco, la București	15	20	—
7	4	Ibraim, tătar mării sale lui Vodă, la Silistra	33	10	—
	24	dumnealui Parhaciu, epistatul portării, la București	15	30	—
8	4	armaș Costache, omul postelnicului Samurcaș, la București	15	5	—
9	1	ștafetă la București	15	1	30
11	4	Ioniță lipcan, la București	15	5	—
14	1	ștafetă la București	15	1	30
15	1	ștafetă la București	15	1	30
16	1	ștafetă la București	15	1	30
	16	Inge ² , cu o carătă i o caleașcă, la București	15	20	—
24	8	un om al boierilor caimacami i un lipcan, la București	15	10	—
27	3	pentru trei ștafete ale omului căminarului Iancu Filipescu, ce era orânduit la Daia	15	3	90
				146	30

1 Scarlat Alexandru Calimah Vv.

2 Căpitan Inge, acelaș poate cu Inge tutungiu din Iași anilor 1854—1855.
(Cf. Moruz. (D. C.), *Pribegi în țară răpită*. P. I. Iași, 1912, p. 123).

Din Zimnicea.

<u>Martie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
30	4	postelnicel Pancea, omul isprăvnicatului, întors la Ruși de Vede . . .	10	3	40

Din Nicopoeie ot Piiatra.

1	1	ștafeta capuchehaeli, la București .	25	2	10
4	20	Hagi Ali Efendi cu ai săi, la București	25	41	80
21	4	Polizoie, omu capuchehaeli, la București	25	8	40
			<hr/>		
				52	10

Din Craiova.

1	8	un nefer al delibași Mihale, la București	36	24	—
	4	nefer al sărdarului Diiamandi ¹ , la Coțofeni i la Bodoești și la Gura Ploșci	6	2	—
	4	nefer la Calafat și viitoare	30	10	—
	8	trei arnăuți la Enușăști și întorși . .	16	10	80
	4	nefer la Brâncoveni și întors	16	5	40
	4	nefer la Caracal, până la Leu	4	1	40
	4	nefer la Calafat	15	5	—
3	4	nefer la București	36	12	—
	4	nefer la Enușăști	8	2	80
	8	nefer al sărdarului Iorgache și altul al slugerului Solomon, s'au întors la Enușăști	8	5	40
4	4	nefer la Calafat	15	5	—
5	4	nefer la Caracal, până la Leu	4	1	40
6	4	doi neferi la Cioroiu și întors	18	6	—
	4	nefer către sluger Theodor, la Slatina și întors	24	8	—

1 Iamandi Giuvvara. Cf. M, VI.

<u>Martie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
6	1	ștafetă către sluger Solomon, la Coțofeni	3	—	30
7	1	ștafetă la Calafat, către capuchehaia	15	1	30
	1	ștafetă către sluger Theodor, la Slatina și întors	24	2	—
	1	ștafetă la Calafat și înapoi	30	2	60
8	4	un trimis la Balș și întors	8	2	80
	1	ștafetă către dvornic Samurcaș, la București	36	3	—
9	4	doi neferi la București	36	12	—
	4	doi oameni ai slugerului Theodor, s'au întorsu la Slatina	12	4	—
10	4	un nefer al slugerului Solomon, la Calafat și întorsu	30	10	—
	1	ștafetă către sluger Theodor, la Slatina	12	1	—
	1	ștafetă ipac	12	1	—
11	4	omul slugerului Solomon, la Cerneți și întors	32	10	80
12	4	un spițer la Slatina și întors	34	8	—
	4	un trimis la Slatina și întorsu	24	8	—
	4	un pandur la Cioroiu i Catanile și întorsu	12	8	—
15	4	dohtorul Biiancone, la Slatina	12	4	—
16	8	Stavrache, omul mării sale Vidin Valăsă, la București	36	24	—
	4	omul slugerului Solomon, la București	36	12	—
18	4	Iota, vechilu de magazier al untului, la Diiu și întorsu	30	10	—
	4	un pandur cu dooă capete de hoți, la Vidin și întorși	30	10	—
19	4	omul polcovnicului Hașu, la Balș și întors	8	5	40
	4	armaș Costache, omul dumnealui postelnic Samurcași, la Caracal și întorsu	18	6	—
20	4	un căpitan la București	36	12	—

<u>Martie</u>	<u>cai</u>	<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
21	4 armaș Costache, întors dela Caracal, la Diu	15	5	—
22	4 căpitan Vasile Crăpatul, la Broscari și întors	26	8	80
23	4 omul vistierului Boboc, cu scrisori către sluger Theodor, la București	36	12	—
25	4 armaș Costache, omul postelnicului Samurcaș, dela Vidin la București	36	12	—
26	4 odabașa Petru al sărdarului Iamandi, la Vidin și întors	30	10	—
27	4 omul slugerului Theodor, s'au întors la Slatina	12	4	—
	4 omul slugerului Solomon, la București	36	12	—
	4 ipac omul numitului, către sluger Theodor, la București	36	12	—
28	4 chir Stavri chiurcibașa, omul postelnicului Samurcaș, la București . .	36	12	—
29	4 niște trimiși ai slugerului Solomon, la București	36	12	—
	4 omul dumisale postelnicului Samurcaș, caimacam Craiovii, viind dela Vidin au trecut la Slatina	12	4	—
30	4 omul slugerului Solomon, la Cerneți și întorsu	30	10	80
	4 omul postelnicului Samurcași, viind dela Slatina, la Vidin	15	5	—
31	4 dohtorul Biiancone, la Slatina . . .	12	4	—
	4 omul slugerului Solomon, la București	36	12	—
16	pentru ducerea unii carăte și o caleașcă a dumnealui postelnic Samurcași, la Vidin	15	20	—
			<u>411</u>	<u>80</u>

Din Calafat.

4	4 vistierul Enache, la Craiova, cu cărți către caimacam	15	5	—
---	---	----	---	---

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
6	4	Enache, arnăutul sărdarului Iamandi, s'au întors la Craiova	15	5	—
10	1	ștafeta capuchehaeli către casieru poș- tilor, la Craiova	15	1	30
14	1	ștafetă ipac	15	1	30
15	8	Stavri chiurcibașa al mării sale Vidin Valăsă, la Craiova	15	10	—
19	4	armaș Costache, la Craiova.	15	5	—
	8	Ianache, omul caimacamului, cu al său, la Craiova	15	10	—
23	4	armaș Costache, la București, până la Craiova.	15	5	—
25	4	Apdi aga, omul zabitului de Cerneți, cu al său, la Salciia cale de	4	1	40
	4	Stavrache, la Craiova	15	5	
26	8	un arnăut cu un slujitor, cu cărți grabnice, la Craiova	15	10	—
28	4	omul caimacamului, la Slatina și în- tors la Craiova	24	8	—
31	8	medelnicer, omă dumnealui caimaca- mului, cu doi neferi la Craiova și întors	30	20	—
			<hr/>		
			86 100		

După la județe :

Din Buzău, sud Buzău.

2	6	un om al isprăvnicatului, la Bucu- rești	18	9	—
5	8	logofăt Iancu, omul lui Ghiunleri aga, la Sărata	3	2	—
7	4	polcovnic Theodosiie, la Focșani	12	4	—
8	1	ștafeta isprăvnicatului către vistieriie, la București	18	1	60
	2	un slujitor i un surugiu, la București	18	3	—
9	4	un trimis la București	18	6	—

<u>Martie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
11	4	grămatic Costache, la București. . .	18	6	—
	4	Costache Greceanu, omul isprăvnică- tului, la București	18	6	
15	4	omul lui Duca, la Rîmnec	4	1	40
16	1	ștafetă la Rîmnec și înapoi	4	—	80
	6	mehmendaru prințului, la Ploești. . .	12	6	—
	4	un stegar de slujitori, la București .	18	6	—
	4	un stegar isprăvnicesc, la București	18	6	—
18	4	omul prințului, la Ploești și întors .	24	8	—
	1	ștafetă la Focșani	12	1	—
128		la rădicarea prințului din Buzău cu toată ecpaiaoa ¹ și cu oștirea, cu care au mers la Ploești i la Pășcani i la Vărăști și la București	24	256	—
19	4	omul ispravnicilor la București . . .	18	6	—
	4	omul lui Ghiunler aga, la Focșani și întors	24	8	—
	4	omul isprăvnicatului la București . .	18	6	—
20	8	omul prințului Ipsilant, la Ploești și întors	24	16	—
	4	omul lui Ghiunler aga, la Nișcov și întors	6	2	—
	4	omul lui Duca, la Vernești și întors	4	2	80
	4	omul prințului, la Ploești și întorsu .	24	8	—
21	4	omul lui Vasile Parla, la Nișcov . .	3	1	—
22	8	oameni prințului, la Ploești	12	8	—
23	4	omul lui Vasile Parla, la Focșani și întorsu	24	8	—
24	16	căminăreasa, soția căminarului Rasti, la București	18	24	—
	4	omul lui Vasile Parla, la Ploești . .	12	4	—
26	4	doi oameni ipac, la București	18	6	—
	4	un om ipac, la mănăstirea Bradu, sud Saac și întorsu	12	4	—

1 Suita, alaiul.

<u>Martie</u>	<u>cal</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
26	2	omul prințului, la Urziceni și întorsu .	18	3	—
27	4	un om al lui Vasile Parla, la Căndești și întors	4	1	40
28	60	la rădicarea lui Vasile Parla cu oștiria, la București	18	90	—
	8	sameșul județului, la București . .	18	12	—
	8	o căruță a căminarului Rasti, la Bu- curești	18	12	—
29	4	stegar de slujitori, la Ploești și întorsu	24	8	—
30	8	doi ofițeri la București	18	12	
	8	doi trimiși la București . . . , . .	18	12	—

Din Ploești, sud Prahova.

7	8	dumnealui logofăt Costandin Golescu, la Cămpina	5	3	40
	8	unul din ispravnici, la Cămpina și întorsu	10	6	80
8	2	dooă ștafete ale isprăvnicatului, în dooă rânduri, la București . . .	12	2	—
16	2	arnăutul ispravnicilor de Săcueni, la București	13	2	20
	4	bulugbașa Ianache, omul dragomanului rosesc, la București	13	4	40
17	1	ștafeta isprăvnicatului de Săcueni, către dumnealui vel vistier, la Bu- curești	13	1	10
	4	Petre, arnăutul isprăvnicatului de Să- cueni, la București	13	4	40
19	6	omul lui Gherasim Orfanos, la Bu- curești	13	6	60
22	4	un trimis la București	13	4	40
23	8	ipac la București	13	8	80
	4	ipac un trimis al lui Orfanos, la Bu- curești	13	4	40
24	4	ipac la București	13	4	40

<u>Martie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
24	4	ipac un trimis la Galați	24	8	—
	4	pentru mergeria mehmendarului la Bășcani	9	3	—
	8	un trimis al prințului Nicolăie, la Bu- curești	13	8	80
29	4	un om al isprăvnicatului de Săcueni, la București	13	4	40

Din Pitești, sud Argeș.

2	1	ștafeta ispravnicilor către gazda jude- țului, la București	18	1	60
7	1	ștafeta ipac	18	1	60
20	căpitan	Farmache, la București . . .	18	30	—
	4	gephaneaoa delibași Mihale, la Bu- curești	18	6	—
9	1	ștafeta isprăvnicatului, la Bucu- rești	18	1	60
	1	ștafetă ipac	18	1	60
14	1	ștafeta isprăvnicatului, la Curtea de Argeș și înapoi	12	1	—
18	1	ștafetă la București	18	1	60
	1	plic cu porunci ale vistierii, la Căm- pulung	9	—	90
22	4	un trimis către sluger Theodor, dela Vasile Ghelmăgean, la București .	18	6	—
25	1	ștafetă dela Vasile Ghelmăgean către sluger Theodor, la București . . .	18	1	60
28	4	un trimis ipac al său, la Bucu- rești	18	6	
30	1	ștafetă la Câmpulungu, către isprav- nici	9	—	90
	4	un curier i un om al lui Vasile Ghe- lmăgean, la București	18	6	—
31	4	un trimis ipac al lui, la Bucu- rești	18	6	—

Din Cucul, sud Slam Rîmnec.

<u>Martie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>banî</u>
17	4	sluger Costandin, mehmandaru hiliiarhului Vasile ¹ , la Rîmnec . . .	4	1	40
31	6	omul cinstitului consulat rosesce, la Bucureşti	26	13	—

Din Rămnec, sud Slam Rămnec.

12	1	ştafeta mehmandarului, către clucer Niculescu, la Focşani	6	—	80
14	4	omul lui Duca, la Focşani	8	2	80
	4	omul lui Duca, la Buzău şi întors	8	5	40
15	8	un trimis la Buzău	4	2	80

Din Urziceni, sud Ialomiţă.

1	2	un slujitor al isprăvnicatului, la Bucureşti	9	1	40
3	4	un trimis al ispravnicilor, la Focşani şi întorsu	42	14	—
8	4	un trimis ipac, la Bucureşti	9	3	—
14	4	grămatic Hristodor, la Focşani şi întorsu	42	14	
16	6	Panait judeţu, cu înştiinţări, la Bucureşti	9	4	60
24	1	ştafetă la Buzău, către hiliiarhul Vasile	9	—	90
28	1	ştafetă la Bucureşti, către vistierie	9	—	90

Din Ciochina, sud Ialomiţă.

31	4	chiuciuc Ispir, la Urziceni	8	2	80
----	---	---------------------------------------	---	---	----

Din Berteşti, sud Ialomiţă.

8	5	un nefer al lui Osman aga, zabît de Slam Rîmnec, i o ştafetă, la Slobozia şi înapoi	12	5	—
---	---	---	----	---	---

1 Hiliiarhul Vasile Parla din Buzău.

Din Zmeul.

<u>Martie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
15	1	ștafetă dela omul căminarului Iancul Filipescu, la București	24	2	—
23	1	ștafetă ipac	24	2	—
24	1	ștafetă ipac	24	2	—

Din Ipotești, sud Olt.

2	8	sărdar Iordache cu tovarăș, la București	27	18	—
15	8	oameni slugerului Theodor, la Craiova	9	6	—
24	4	dohtorul Biiancone, la Caracal și întorsu	20	3	40
26	4	un trimis al stolnicului Gigărt ¹ către sluger Theodor, la București . . .	27	9	—
	2	un om pentru dohtorii, la Craiova și întors	18	3	—
27	4	un trimis al sărdarului Iamandi către sluger Theodor, la București . . .	27	9	—
29	4	căpitan Anghel al sărdarului Iamandi, la București	27	9	—
30	4	omul dohtorului Hierari, pentru dohtorii, la Craiova și întorsu . . .	18	6	—
31	4	un om la Drăgănești și întorsu . .	12	4	—
	4	omul stolnicului Gigărt către sluger Theodor, la București	27	9	—
	1	ștafetă către sărdar Iamandi, la Caracal	5	—	50

Din Paia, sud Mehedinți.

2	2	slujitor isprăvnicesc cu înștiințări, la Craiova	8	1	40
	4	slujitor cu înștiințări, la Craiova . .	8	2	80

1 Stolnic Nicolae Gigărt.

<u>Martie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
9	8 doi slujitori la poștea Broscari și în-				
	torși	10	6	80	
28	2 un nefer la Maglavit, cale de . . .	2	—	40	

Din Sfințești, sud Teleorman.

3	4 Costandin căpitan, cu înștiințări, la				
	București	19	6	40	
23	4 omul bulugbași Sfetco, cu scrisori către				
	sluger Theodor, la București . . .	19	6	40	
24	4 doi oameni cu scrisori către otcărmuire,				
	la București	19	6	40	
	4 logofăt Dumitrache, cu scrisori către				
	vistierie, la București	19	6	40	
30	4 omul slugerului Boroglu, cu scrisori				
	către sluger Theodor, la București	19	6	40	
31	4 fratele numitului, cu trebuință către				
	sluger Theodor, la București . . .	19	6	40	

Din Plosca, sud Teleorman.

11	12 ispravnicii județului, la Slatina . .	20	20	—	
	12 baraictar Sfetco i unul din ispravnici,				
	la Slatina i Potcoava și întorși . .	24	48	—	
18	4 Petre postelnicel și Dumitrache logo-				
	făt, la București	22	7	40	
22	4 un trimis al isprăvnicatului cu scrisori				
	la București	19	6	40	
25	2 slujitor la Zimnicea și întors . . .	16	2	80	
30	4 un om cu scrisori, la Zimnicea și în-				
	torsu	16	10	80	

Din Ciolănești, sud Teleorman.

31	4 slujitor, cu grab către dumnealui vel				
	vistier, la București	16	5	40	

Din Târgoviște, sud Dâmbovița.

<u>Martie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
9	1	ștafeta isprăvnicatului, la București .	12	1	—

Din Curtea de Argeș.

13	8	baraictarul slugerului Theodor, întorsu la Pitești	6	4	—
21	1	ștafetă în Pitești	6	—	60

Din Câmpulungu, sud Mușcel.

12	4	slujitor la Pitești și întors	9	3	—
14	1	ștafeta isprăvnicatului, la Pitești și înapoi	9	1	60
	4	doi oameni ai sărdarului Iordache, la București	27	9	—
16	8	porocinic ¹ Gheorghe, la București . .	27	18	—
20	1	ștafeta isprăvnicatului, la București .	27	2	30
23	2	un trimis al ispravnicatului, la Bucu- rești	27	4	60
25	1	ștafeta isprăvnicatului, la Pitești și înapoi	9	1	60
26	1	ștafetă ispravnicească, la București	27	2	30
27	1	ștafetă ispravnicească, la Pitești și în- napoi	9	1	60
28	1	ștafetă ipac	9	1	60
31	1	ștafetă la București	27	2	30
			1080	70	

Curieri rosești.

1	8	din 12, un curieri urdinar, cu un arnăut, la Rosia	30	20	—
	4	un iasacciu la Roșciuc	17	5	80

¹ Porucinic, porucie = locotenent (rusește).

<u>Martie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>banii</u>
7	6 din 8, un curier cu un iasacciu, la Giurgiul	17	8	60	
11	8 din 12, un curier cu un arnăut, la Rosia	30	20	—	
12	4 un iasacciu la Giurgiul	17	5	80	
15	4 un iasacciu la Iași	30	10	—	
16	8 doi iasaccii la Rușciuc	17	11	40	
23	10 din 12, un curier cu doi arnăuți, la Iași	30	25	—	
24	8 Vizane curier, cu un arnăut, la Căineni	35	23	40	
			129	60	

Cei veniți.

3	10 din 12, un curier cu doi arnăuți, dela Focșani	30	21	—	
5	4 Mustafa iasacciu, dela Giurgiul	15	5	—	
7	6 din 8, un curier cu un iasacciu, dela Giurgiul	15	7	60	
14	14 din 16, un curier cu trei iasaccii, dela Giurgiul	15	17	60	
	2 din 4, un curier urdinar, dela Focșani	30	5	—	
15	2 din 4, Ignat curier, dela Focșani	30	5	—	
24	8 Petre Bizache, dela Focșani	30	20	—	
			214	60	

Cei nemțești.

1	2 din 8, doi căprari dela Căineni	35	5	100	
	6 din 18, patru iasaccii la Rușciuc	17	8	60	
7	2 din 8, un căprar cu un iasacciu, dela Daia	15	2	80	
	2 din 8, doi căprari la Căineni	35	5	100	
	2 din 8, un ofițer cu un căprar la Căineni și patru cai în viitoare	35	17	60	

<u>Martie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
12	2 din 8, Bart căprar și doi copii, la Căineni		35	5	100
13	1 din 4, omul aghenții la Rușciuc		17	1	50
15	2 din 8, Mihale iasacciu dela Daia		15	2	60
17	2 din 8, doi căprari la Căineni		35	5	100
19	2 din 8, Iohan căprar la Rușciuc și viitor Mihale iasacciu		32	5	40
22	2 din 8, doi căprari la Căineni		35	5	100
23	1 din 4, Moga căprar la Rușciuc și viitoare		32	2	80
26	1 din 4, Gabir căprar la Căineni și viitoare		35	5	100
31	1 din 4, Berinde căprar la Căineni și viitoare		35	5	100
				<u>81</u>	<u>50¹</u>

XIII.

1821, Martie 2.

Banul Grigorie Brîncoveanu către Alexandru Filipescu, privitor la desfășurarea evenimentelor în curs.

Τὴν εὐγενείαν τῆς ἀδελφικῶς προσκυνῶ.

Εἶδον τὰ σταλέντα μοι καὶ εἶναι ἄριστα, ἂν ἀληθεύωσιν αἱ περιστάσεις καὶ τὰ πράγματα, ὥς μοι σημειοῖτε. Δὲν ὑπέγραψα ὁμῶς, μὲ τὸ νὰ μὴ ἦτον σύμφωνα μὲ ὅσα ὠμιλήσαμεν καὶ μὲ ὅσα ἔγραψα δι' ἐτέρου μου πιττακίου τῷ πανιερωτάτῳ μας μητροπολίτῃ; καὶ τὸ νὰ ὑπογραφῶσι παρὰ τῶν ἐπισήμων ἀρχόντων, καὶ νὰ διευθυνθῶσι πρὸς τὸν μητροπολίτην Ἰογδανίας μὲ κονφιδέντζαν εὐορκον. Ὅτι ἂν καὶ ἐκεῖσε ἔκαμαν οἱ ἄρχοντες παρόμοια κινήματα διὰ τῶν ἐγγράφων τους, τότε νὰ ἐξαποστείλῃ καὶ τὰ ἀπὸ Βλαχίας, φθασάσης εἰς ἀπελπισίαν καὶ ἀμηχανίαν. Μοὶ γράφετε νὰ ὑπαγορεύσω ἐγὼ τὸ πρὸς τὸν πρίγκηπα, παραγγέλλων τῷ καμηναρίῳ νὰ τὸ γράψῃ.

1 Arhivele Statului, *Judecătorești vechi* Nr. 1352, f. 61—68.

Ἐγὼ εἶμαι μεμονωμένος καὶ ἀσθενὴς ἀπὸ τῶν καθ' ὁδὸν δυστυχημάτων. Κάμετε τὰ δλα καθὼς τὰ ὠμιλήσαμεν, καὶ ὑπογράψετε τα, καὶ στείλετέ τα εἰς τὴν Ἰριάξαν πρὸς τὸν σλουτζάρων Νικόλαον Σαϊτζῆν, γαμβρὸν τοῦ σιγιόρ Νικολόπουλου καὶ μὲ εὕρσκει ὅπου εἶμαι καὶ τότε ἀφεύκτως τὰ ὑπογράψω. Σᾶς ἐπεύχομαι σωτηρίαν, τὸν δὲ μονσιοῦ Γεώργιον Δραγομάνον Λεδέντην μεγαλοψυχίαν, ἐπειδὴ ἔμαθον ὅτι θέλει διαμείνῃ.

Εἰς αὐκα Μαρτίου 6.

Τῆς εὐγενείας της

ὡς ἀδελφὸς [καὶ] δοῦλος,

Γρηγόριος Ἰπραγκοβάνος.

[Υ.Γ.] Ἐγὼ σὺν Θεῷ ἀφ' οὗ ἀναλάβω καὶ καταπραῦνουν τὰ πράγματα ἐπιστρέφω. Τὸν Κνέζον Ὑψηλάντην θέλει προσφέρει, παρακαλῶ, τὰς ταπεινάς μου προσκυνήσεις.¹

Traducere :

Eugheniei tale frățește mă închin.

Am văzut cele trimise mie și sînt foarte bune, dacă faptele și împrejurările le adevăresc, după cum îmi scrieți. Totuși n'am iscălit, de oarece nu au fost conforme cu cele ce am vorbit și cu cele ce am scris preasfințitului mitropolit, printr'un alt pitac al meu ; și să-l iscălească boerii dregători și să-l trimită cu confident jurat mitropolitului Moldovei.² Iar dacă și acolo boierii au făcut demersuri la fel în scris, atunci să se trimită și cele din Valahia, ajunsă în desnădejde și impas.

Îmi scrieți ca să dictez eu scrisoarea către prinț³, invitînd

1 Originalul în arhiva C. Basarab Brîncoveanu.

2 Mitropolitul Veniamin Costache.

3 Se pare că e vorba de o scrisoare adresată principelui Metternich, pentru justificarea mișcării lui Tudor Vladimirescu. Scrisoarea, nedată, în *Hurmuzaki*, X, p. 319—320. Memorîul trimis lui Metternich îl publicăm mai departe supt Nr. XXXIV. În manuscrisele lui Naum Rîmniceanu (Academia Romîna, ms. 322) se păstrează, în cople greacă, o scrisoare a divanului Țărci Romînești către Mihail Suțu, domnul Moldovei, din 2 Februarie 1821. Arătîndu-i măsurile luate pentru întîmpinarea răscoalei lui Tudor Vladimirescu, boerii munteni îi cer sfaturi cum să iasă din greul impas. (Scrisoarea publicată întregă în Erbiceanu (C.), *Vieața și activitatea literară a protosinghelului Naum Rîmniceanu*, București, 1900, p. 86—87).

pe căminar să o scrie. Eu sînt izolat și bolnav de neajunsurile drumului. Faceți toate cum am vorbit, și iscăliți-le și trimeteți-le la Breaza, slugerului Nicolae Saitzi, ginerile lui sinior Nicolopol, și mă găsește unde sînt, și atunci negreșit le iscălesc. Vă urez mîntuire, iar lui monsiu Gheorghe Dragomanul Leventi, tărie de suflet, căci am auzit că va rămîne.

Al evgheniei tale

ca frate [și] slugă,

Grigorie Brăncoveanu.

[P. S.]. Eu cu ajutorul lui Dumnezeu, după ce mă restabilesc și se liniștesc lucrurile, mă întorc. Cneazului Ipsilanti, rog să-i transmițeți prea umilele mele închinăciuni.

XIV.

1821, Martie 4.

Tagmatarhul Duca poruncește ispravnicilor de Prahova să orînduiască darea la poslușnicii, scutelnici, mazili și alții.

Κόπια ἀπαράλλακτος

Ἀπὸ τὸν ταγματάρχην Δοῦκαν

πρὸς τοὺς ἄρχοντας Ἰσπράδνικους Πράχδας.

Πολλάκις σᾶς ὠμίλησα διὰ ζώσης φωνῆς, κατ' ἐπιταγὴν τοῦ ἐκλαμπροτάτου πρίγκηπος ἀρχιστρατήγου ἡμῶν, ὅτι νὰ φροντίζεται νὰ διορίσεται τὸ δόσιμον, εἰς τοὺς ποσλousνίκους, σοκοτελνίκους, μανζήληδες καὶ ἄλλους τοιοῦτους, καὶ νὰ τὸ συνάξεται ἀπὸ αὐτοὺς, ὁμοίως καὶ ἀπὸ τοὺς λακουϊτόρους τὸ δόσιμόν τους, διακηρύττοντες συγχρόνως, ὅτι τὸ δόσιμον βιναρίτζον, καμιναρῆτον, κοταρίτον, ὀγιαρίτον, διζμαρίτον καὶ ἕσα τοιαῦτα εἶναι, δὲν ἔχουν νὰ πληρώσουν εἰς τὸ ἐξῆς ὁδουλὸν εἰς κανένα. Καὶ ἐπειδὴ βλέπω ἀδιαφορίαν ἀπὸ μέρους σας εἰς ταύτην τὴν διαταγὴν, ἰδοὺ σᾶς γράφω καὶ διὰ τοῦ παρόντος μου, νὰ ἐπιμεληθῆτε νὰ βάλετε εἰς πρᾶξιν αὐτὰ τὰ νέα δοσίματα κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον, χωρὶς ἄλλην παρέλευσιν καιροῦ καὶ νὰ τὸ συνάξεται ἀφεύκτως ὅσον οὔπω, διὰ νὰ δοθῶσιν ἐνθα δεῖ, καὶ νὰ μὴν ὑποπέσετε εἰς ὀργὴν καὶ ἐνοχοποίησιν.

Πρὸς τούτοις, νὰ μὲ δώσετε καὶ τὸν λογαριασμὸν τῶν ζώων καὶ ζαχιρέδων τῆς ὀρεντουγιάλας τῶν λακουϊτόρων ὅλου τοῦ καδηλικίου σας, τῶν ὅσων ἐδόθησαν μέχρι τοῦδε εἰς τὴν τροφήν μας, καὶ τῶν ὅσων ἐστάλησαν μέχρι τοῦδε εἰς τὸ γενικὸν στρατόπεδον.

Τῇ 4-ῃ Μαρτίου 1821

Πλοέστι

‘Ο Ταγματάρχης Δοῦκας.¹

Traducere :

Copie întocmai

Dela tagmatarhul Duca,

către boerii ispravnici de Prahova.

Din porunca prea strălucitului principe, general-șef al nostru, de multe ori v'am spus, prin viu grai, să îngrijiți a orîndui darea la poslușnici, scutelnici, mazili și alții ca aceștia, și să adunați dela ei, precum și dela locuitori, darea lor, vestind în acelaș timp că [pentru] darea vinăriciului, căminăritului, cotăritului, oeritului, dijmăritului și cîte sînt de acest fel, nu au să plătească pe viitor, nimănui, nici un ban.

Și pentrucă văd nepăsare din partea dvs. la această poruncă, iată vă scriu și prin aceasta a mea de față, să vă îngrijiți a pune în lucrare aceste noi dări, în felul de mai sus, fără altă zăbavă; și să le adunați, negreșit, numaidecît, ca să să dea unde trebuie, și să nu cădeți supt mînie și învinuire.

Pe lîngă acestea, să-mi dați și socoteala vitelor și zaherelilor după orînduelile locuitorilor întregului județ al dvs., a celor cîte s'au dat pînă acum pentru hrana noastră și a celor cîte s'au trimis pînă acum la tabăra obștească.

Tagmatarhul Duca.

Le 4 Martie 1821, Ploești.

¹ Actul în arhiva C. Basarab Brîncoveanu.

XV.

1821, Martie 4.

Ioan stolnic încredințează că s'a primit la vistierie socoteala banilor trimiși de divan lui Constantin Samurcaș.

Pentru taleri dooăzeci miie, ce s'au trimisu la Craiova în priimirea dumnealui vornicului Samurcaș, s'au dat socoteala la visteriie prin dumnealui sluger Preda Săulescu, împreună cu iost ce au mai rămas și cu tacvilurile¹ ce au adusu. Și spre încredințare s'au dat aciaastă adeverință, iar cartea ce au trimis-o dumnealui pentru priimirea aceor bani, veriunde să va găsi, să rămăie fără nici o putere asupra acei socoteli.

821, Martie 4.

*Ioan stolnic saraf*²

XVI.

1821, Martie 5.

Constantin Samurcaș arată chipul în care a întrebuințat cei 20.000 taleri, încredințați lui de căimăcămie.

20.000 taleri, adică lei dooăzeci mie, ce mi s'au trimis la Craiova, cu cartea dumnealor boierilor caimacami, a să da în plata tainurilor i a lefilor ostașilor de acolo, din care :

2555 taleri dumnealui sârdar Iamandi Giuvăra, pentru toate tainurile la 300 ostași, socotite pe 15 zile, de la 20 Februar până la 6 ale următorului Martie. Cu tacvil.³

228 taleri, bani 90, dumnealui Hagi Prodan, pentru 915 ocă carne la 61 neferi, câte ocă 61 pe zi, oca po parale zece,

1 Chitanțe, adeverințe. Cf. Nr. VI—XI.

2 Originalul în colecția Al. Tzigara-Samurcaș. O adeverință în acelaș sens, nesemnată, la Arhivele Statului, *Administrative vechi* Nr. 2218, f. 56. Cf. Nr. XVI și XVII.

3 Cf. nr. VI.

socotite pe cincisprezece zile, de la Fevruar 21 pă[nă] la 7 Martie. Cu tacvil. ¹

750 taleri dumnealui căpitanului Ianache Farmache i bulugbaşa Ianacu, pentru 3000 ocă carne la 200 neferi, pe zi câte 200 ocă, iarăş pe 15 zile, de la Fevruar 21 până la 7 Martie. ²

750 taleri, dumnealui sârdarului Iordache, asemenea. Cu tacvil. ³

7731 taleri, leafa sârdarului Iamandi cu a neferilor săi, pe 15 zile, în care au intrat şi taleri 831, iost ce au avut să ia mai dinainte, după socoteala ce au căutat-o cu Divanu Craiovei. ⁴

26 taleri 30 bani, cheltuială la doi arnăuţi ce s'au trimis la Bucureşti, Fevruar 25.

210 taleri, dumnealui delibaşi Mihali, tainu cărnii, ocă 840 pe 14 zile, de la Fevruar 22 până la 7 Martie, pentru 50 neferi i agalile lor, pe zi câte ocă 60. Cu tacvil. ⁵

210 taleri, dumnealui başbulugbaş Ghencea, asemenea. Cu tacvil. ⁶

150 taleri daţi lui Machidonschi, cheltuiala sa.

325 taleri în 13 mahmudiele, daţi la 13 arnăuţi ai Curţii Gospod, ce au fost orânduţi cu mine, pentru cheltuiala i osteneala lor.

[Total] 12.936 taleri

7064, adică taleri şapte mie şaizeci şi patru, au mai rămas asupra-m, care i-am răspuns la domneasca visterie prin sluger Preda Săulescu.

1821, Martie 5.

Κωνσταντῖνος Σαμουράσης ⁷

1 Lipseşte.

2 Adeverinţa supt nr. VII.

3 Cf. nr. VIII.

4 Cf. nr. XI.

5 Cf. nr. IX.

6 Cf. nr. X.

7 Arhivele Statului, *Administrative vechi*, dos. 2218, f. 57. Cf. nr. XV şi XVII.

XVII.

1821, Martie 5.

A. Vilara primește, pentru vistieria țării, banii restituiți de vornicul Constantin Samurcaș.

Γρόσια Παράδες

35.887,60

ἦτοι τριάκοντα πέντε χιλιάδες ὀκτακόσια ὀγδοήκοντα ἑπτὰ γρόσια καὶ μισὸν ἐλίφθησαν εἰς τὴν βηστιάριαν παρὰ τοῦ ἄρχοντος βορνίκου κυρίου Κωστάκε Σαμουρκάση, ἐκ τῶν ἑκατὸν ἐβδομήκοντα δύο χιλιάδες γρόσια ὅπου ἐστάλησαν τῇ εὐγενείᾳ του εἰς Κραγιώδαν.

Καὶ εἰς ἔνδειξιν ἐδόθη τὸ παρόν.

A. Βηλλαρεᾶ ¹.

1821, Μαρτίου 5.

Traducere :

35.887,60 adică treizeci și cinci de mii opt sute optzeci și șapte taleri și jumătate s'au primit în vistierie de la dumealui vornicul chir Costache Samurcaș, din cei o sută șaptezeci și două mii taleri care s'au trimis domniei sale la Craiova.

Și spre încredințare s'a dat prezentul.

1821, Martie 5.

A. Vilara

XVIII.

1821, Martie 14.

Căpitanul Farmachi către marele vistier Alexandru Filipescu, pentru a i se pregăti orz, conace și bani.

Προσκυνῶ.

Ἄρχον βεστιάρι,

Ἐγὼ εἶπα διὰ τὰ μοῦ ἐτοιμάσουν ἑπτοκόσια γεμνὰ κριθάρι καὶ ἑπτακόσια ταήνια, καὶ δὲν ἤξεύρω τί τρέχει καὶ δὲν διορίζετε ἀμέσως,

1 Originalul în colecția Al. Tzigara-Samurcaș.

καθὼς καὶ τὰ κονάκια. "Οθεν εὐθὺς νὰ προστάξῃτε νὰ δοθοῦν, διὰ νὰ εὐφησυχάσω τοὺς ἀνθρώπους, διότι ἔσπασε τὸ κεφάλι μου.

Ὁ δοῦλός σας

Μαρτίου 14.

Φαρμάκης

[Υ. Γ.] Πρὸς τοῦτοις, ἔχω χρεῖαν μεγάλην, ἕως αὐριον, νὰ ἐτοιμαστοῦν καὶ οἱ λουφέδες τοῦ τρέχοντος Μαρτίου, αὐριο ἐξάπαντος.¹

Traducere :

Mă închin.

Arhon vistier,

Eu am lăsat vorbă să mi se pregătească 700 măsuri de orz și 700 tainuri, și nu știu ce este de nu dați grabnic poruncă, precum și pentru conace. Deci îndată să dați poruncă să se elibereze, pentru a liniști oamenii, căci îmi bat capul.

Sluga dumneavoastră,

Martie 14.

Farmachi.

(P. S.). Totodată, am nevoie mare, pînă mîine, să se pregătească și lefurile pentru curgătoarea lună Martie, mîine neapărat.

XIX

1821, Martie 30.

Alexandru Ipsilanti laudă vrednicia și rîvna lui Pancu Hagi Hristu, căpetenia oștirilor din Zimnicea.

Ἀγαπητέ κύριε Πάνκω,

Πρὸ πολλοῦ ἤδη τὴν ἐγνώρισα πόσον χρήσιμος καὶ μάλιστα ἀναγκαῖος εἶσαι, καὶ δὲν ἀμφίβαλον ποτὲ εἰς τὴν ἀξιότητα καὶ προθυμίαν της τοῦ νὰ δουλεύῃ τὴν φίλην πατρίδα μας. "Οθεν ἐστοχάσθην πρόσφορον νὰ διατρίψῃ εἰς τὴν Ζιμνίτζα νὰ ἀναλάβῃ τὰ ἐκεῖ πράγματα, καὶ μὲ τὴν συνήθη της φρόνησιν νὰ τὰ ἐξοικονομῇ. Μὲ ὅλον ὁποῦ δὲν ἔχει ἀνάγκην τῶν ὁδηγιῶν μου καθὼς ἔμπρων καὶ πρόθυμος,

¹ Originalul în arhiva C. Basarab Brîncoveanu. Cîteva notițe despre Farmachi și familia lui la Gorovei (Artur, Teodor Teodorini... în *Arhivele Olteniei*, VII (1928), nr. 37—38 și nr. 43—44.

πλὴν εἶπον καὶ διὰ ζώσης φωνῆς καὶ τῷ ἰδίῳ της ἀνθρώπῳ καὶ πρὸς τὸν ταγματάρχην κοινὸν, ἀδελφὸν Δοῦκαν, ὅσα ἐστοχάσθην χρήσιμα καὶ πρόσφορα εἰς τὰς νῦν περιστάσεις. Μὴ παύης, λοιπὸν ἀδελφέ μου, ἀπὸ τοῦ νᾶ ἐργάζεσθαι τὰ καλὰ; ἡ πατρίς ὅλους θέλει μᾶς ἀνταμοίψει, εἶναι ἀνάγκη ὅμως νὰ φροντίζῃ τὰ μέγιστα περὶ τῆς κοινῆς εὐταξίας καὶ ἡσυχίας.

ἀδελφὸς
Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης

τῇ 30 Μαρτίου 1821.
Κολεντίνα

[Vo:] Πρὸς τὸν κύριον Πάγκρον Χατζῆ Χρίστου, φίλον καὶ ἀδελφόν.

Traducere :

Iubite chir Pancu,

Încă dedemult am cunoscut cât de valoros și mai cu seamă cât de necesar ești, și nu m'am îndoit niciodată de vrednicia și rîvna dumitale ca să slujești iubita noastră patrie. De aceea m'am gîndit că este potrivit să stai în Zimnicea și să ei asupra-ți afacerile de acolo, și cu înțelepciunea-ți cunoscută să le orînduești. Deși nu ai trebuință de sfaturile mele, ca om înțelept și cu rîvnă, totuși am spus și prin viu grai omului dumitale și către tagmatarhul Duca, fratele comun, cele ce am găsit de trebuință și potrivite cu împrejurările de astăzi.

Nu înceta, deci, fratele meu, să lucrezi cele bune; patria ne va răsplăti pe toți, însă este nevoie să te îngrijești cât mai mult de buna orînduială și liniștea obștească.

frate,
Alexandru Ipsilanti

In 30 Martie 1821,
Colentina.

[Vo:] Către dumnealui Pancu Hagi Hristu, amic și frate.¹

¹ Academia Romîină, ms. 3266, f. 15. Pentru Pancu „bun ostaș al revoluției”, cf. și Romansky (Stojan), Заговорът на Г. С. Раковски... *Le complot de G. S. Rakovsky (Georges Makédon) à Braila en 1842*. Sofia, 1921, p. 112. Pentru Pancu la 1821, cf. Emil Virtosu, *Tudor Vladimirescu*, p. 115 (XL).

XX.

1821, Martie 30.

Tagmatarhul Constantin Duca serie lui Paneu Hagi Hristu, la Zimnicea, despre chipul în care să se poarte cu Turcii și despre răscularea Bulgarilor.

Τὴν εὐγενεΐαν της ἀδελφικῶς προσκυνῶ,

Τὸ ἀδελφικόν της ἔλαβον καὶ ἔγνων τὰ σημειωθέντα της. Ὅθεν ἀφ' οὗ καὶ τὸ γράμμα σας ἔδειξα πρὸς τὸν πρίγκηπα καὶ τὸν γραμματοκομιστὴν ἐπαρρησίασα παρ' αὐτοῦ καὶ θέλετε πληροφορηθεῖ τὰ ἔσα στοματικῶς διετάχθη νὰ σᾶς εἰπῇ.

Ὁ πρίγκηπας εἶναι καταχαριστημένος ἀπὸ τὸν φρόνιμον τρόπον σου, καὶ πλέον μένει εἰς τὸ συνηθισμένον οὐσκουζαρλίκι σου, διὰ νὰ ἀποκοιμήσης τοὺς Τούρκους ὅτι μίρ σὲ γίox, καὶ πάντοτε νὰ τοὺς λέγῃς ὅτι ἡ εὐγενεΐα σου εἶναι ὁ πιστότερος βασιλεὺς τοῦ σουλτάνου, πλὴν μὲ ἕναν ζαρίφικον καὶ φίνον τρόπον δὲν ἦτον ἀχαμνὸν νὰ τοὺς λέγετε ἐμδαίνωντας εἰς ὁμιλίαν τοῦ συστήματός μας, ὅτι αὐτὰ ὅπου γίνονται φαίνεται νὰ εἶναι μὲ τὸ χέρι τῆς Ρωσίας.

Ἡ εὐγενεΐα σου, ὅταν θέλῃς, ἀδελφέ, καὶ δὲν κάμνεις; Ὅθεν σᾶς λέγω ὅτι ἡμεῖς μετὰ μερικὰς ἡμέρας θὰ στείλωμεν κάμποσους στρατιώτας καὶ πρὶν τοῦ ἐρχομοῦ μᾶς ἡμέρας θέλετε εἰδοποιηθεῖ διὰ νὰ ἔχετε ἐξηκριβομένην ἰδέαν τῶν πραχθησομένων μας. Δὲν ἦτο ἀχαμνὸν νὰ διοργανίξης, ὅσον ἐνδέχεται μυστικῶς, καὶ τὸ ἀπέναντι μέρος Σιστοβίου, Τυρνάβου, Καμπρόβου καὶ τὰ περίξ, ὅτι εἰς τὴν πρώτην προσταγὴν νὰ εἶναι ἔτοιμοι καὶ αὐτοί.

Ἀδελφὲ κύρ Πάνκο! ἡ ἱερὰ σημαία τῆς ἐλευθερίας ἐσुकώθη! ὁ κόσμος ὅλος ἀγελήδαν τρέχουσιν ὑπ' αὐτήν! Χρεῖα λοιπὸν νὰ κάμωμεν τὰ ἀδύνατα δυνατά, διὰ νὰ ἀκούσωμεν τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος: «Δεῦτε, οἱ πιστοὶ υἱοὶ μου! ἀπολαύσατε τοὺς καρποὺς τῶν κόπων σας!»

Πρὸς τοῦτοις δὲν ἦτον γελήσικον ἂν ἔστελνες καὶ δεξιόθεν καὶ ἀριστόθεν ἀπέναντι Δουνάβεως μερῶν τινὰς διὰ νὰ μᾶς φέρουν βασίμους καὶ ἐξηκριβομένας εἰδήσεις τῶν φρονημάτων τους.

Ὅταν, δὲ λάβετε εἰδήσεις ὅτι αἴσιν αὐτοῦ φθάνει τὸ στράτευμα τότε τὴν ἰδίαν ὥραν κάμετε χαρὰκώματα τόσον εἰς Ζερνίτζιαν καθὼς καὶ εἰς τὴν ἀντικρὴν Δουνάβεως, ὅπου ὁ ἰδικὸς μας στρατὸς νὰ ἔχη

πῶς νὰ ἀντιπαραχθῇ εἰς μίαν ἔφοδον αἰφνηδῶν καὶ ἄλογον τῶν Τούρκων.

Ταῦτα πάντα πρὸς κὺρ Πάγκον καὶ ὡς φρόνιμος, ἃς νομίζῃ καὶ ἐξ ὀλίγου τὰ περισσότερα.

Εἴμη τῆς εὐγενείας τῆς ὡς ἀδελφὸς πρόθυμος,

Τῇ 30 Μαρτίου 1821¹

Δοῦκας.

Traducere :

Evgheniei tale frățește mă închin.

Am primit frățeasca dumitale scrisoare și am luat cunoștință de cele arătate de dumneata.

Deci, după ce și scrisoarea dumitale am arătat-o prințului, i-am înfățișat și pe aducătorul scrisorii — dela care te vei informa de cele ce prin viu grai a primit poruncă să-ți spună.

Prințul este foarte mulțumit de priceperea ta și rămîne mai departe la deșteptăciunea ta obișnuită, să-i adormi pe Turci că nu e nimic, și întotdeauna să le spui că evghenia ta ești cea mai credincioasă raia a sultanului ; mai ales, într'un chip serios și fin, n'ar fi rău să le spui, intrînd în convorbire potrivit sistemului nostru, că cele ce se petrec se văd că sînt cu mîna Rusiei.

Evghenia ta, ce vrei și nu faci, frate ? Deci, îți spun că noi, după cîteva zile, vom trimite cîțiva soldați, și cu o zi înainte vei fi înștiințat, ca să ai o idee exactă de cele ce avem de gînd să săvîrșim. N'ar fi rău să organizezi, cît se poate mai pe ascuns, și partea de dincolo, Șîstov, Tîrnova, Gabrovo și împrejurimile, ca la cea dintîi poruncă să fie gata și ei.

Frate chir Pancu ! Sfîntul steag al libertății s'a ridicat ! Lumea întreagă a pornit, ca turma, supt dînsul ! Deci e nevoie să facem cu putință și cele cu neputință, ca să auzim

¹ Un cuvînt indescifrabil. Originalul la Academia Romîna, ms. 3266, f. 13. Semnat, și poate scris, de Duca, din ordinul și după indicațiile lui Alexandru Ipsilanti. Cf. nr. XIX și planșele 5, 6, 7.

glasul patriei : „Înainte, credincioșii mei fii ! Bucurați-vă de roadele muncii voastre !”

Pe lângă acestea, ar fi bine dacă ai trimite și în dreapta și în stînga părților de peste Dunăre cîțiva (oameni), ca să ne aducă vești sigure și încercate despre sentimentele lor.

Deci, cînd vei primi știri că oștirea a ajuns cu bine, atunci din acel ceas să faci șanțuri atît în Zimnicea cît și în partea de dincolo de Dunăre, pentru ca oștirea noastră să fie în stare să se împotrivească unui atac neașteptat și nehibzuit al Turcilor.

Toate acestea către chir Pancu, și, ca înțelept, vei pricepe, și din cele puține, mai multe !

Sînt al evgheniei tale ca frate și supus,

Duca.

30 Martie 1821¹

1 Scrisorile acestea către Pancu, Bulgar băjenar din Șiștov, confirmă știrile nesigure de pînă acum, privitoare la o mișcare a Bulgarilor supt steagul Eteriei, pentru eliberarea țării lor. Note interesante, dar nedocumentate, găsim și în *Časopis Českeho Musea* (1832, p. 73—74) : Bimbașa Sava ar fi atras mulți Bulgari în Eterie, încă din 1817, în urma unei călătorii întreprinse acolo în acest scop, arătîndu-le că totul pornește din imboldul și supt protecția Rușilor. Sosind Ipsilanti la București, s’au prezentat la Colentina și delegații bulgari, vreo 17, între cari Hagi Mihalache din Sliven, Hagi Ivan din Osman Bazar și Hagi Mihalache din Filipopoli. După înțelegere, și-au luat cele necesare și s’au pregătit să treacă Dunărea, pentru răscularea orașului Șiștov. Turcii însă, în curent cu tot ce se uneltea, i-au prins pe cînd treceau dela Zimnicea la Șiștov și i-au tăiat. Aceiași soartă au avut-o și mulți alți Bulgari. Dr. S. Tabacov în *Опять за история на градъ Сливень* (Tom. II, Sofia, 1924, p. 68—69), adaugă că Ipsilanti a fost sfătuit de Vladimirescu să treacă Dunărea. La Șiștov erau pregătite 76 caice, iar 400 Bulgari așteptau numai semnalul spre a lua armele. Mai menționează, după Liprandi, martor ocular, că trimișii bulgari ar fi fost primiți destul de rece de Ipsilanti, care n’ar fi acceptat propunerea lor. Unul din delegați, Hagi Mihail din Sliven, îmbolnăvind-se la Zimnicea, n’a mai trecut peste Dunăre, la Șiștov. Ceilalți 15 au fost însă prinși de Turci și tăiați, precum și o mare parte din cei 400. Hagi Mihail ar fi fugit la pandurii lui Tudor și apoi la Brașov. Și Zinkeisen (*Geschichte der griechischen Revolution nach dem Englischen des Thomas Gordon bearbeitet... Erster Theil. Leipzig, 1840, p. 127*) cunoaște știrile de mai sus din sursă contemporană. Scrisorile de față pun la punct adevărul, schimbind și adăugînd mult la cele știute pînă acum. La începutul lui Martie, Tudor spunea : „Noi vom înlesni trecerea prințului Ipsilant peste Dunăre, să meargă spre mîntuirea patriei sale”. (Aricescu, *Acte*, p. 91).

XXI.

1821, Martie.

Proclamația lui Alexandru Ipsilanti către Munteni.

Π Ρ Ο Κ Η Ρ Υ Ξ Ι Σ

Ἀνδρες Δᾶκες !

Σήμερον ἀφήνω τὴν εὐλογημένην γῆν τῆς Μολδαυίας, καὶ πατῶ εἰς τὸ ἔδαφος τῆς ἡγαπητῆς σας πατρίδος· μετ' ἀγκάλας ἀνοικτάς· καὶ μετ' ὀδύρεα χαρᾶς μᾶς ὑπεδέχθη ὁ φιλελεύθερος λαὸς τῆς Μολδαυίας. Μετ' αἰσθήματα τοιαῦτα περιμένω νὰ ἰδῶ, καὶ τὰ ἐϋγενῆ τέκνα τῆς Δακίας.

Ἀνδρες Δᾶκες ! πορευόμενος, ὅπου ἡ φωνὴ τῆς πατρίδος μου μετ' προσκαλεῖ, ἔρχομαι καὶ πρὸς ὑμᾶς, ὡς ἄγγελος, καὶ τῆς ὑμετέρας πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας, καὶ εὐδαιμονίας. Αἰῶνας ἀρκετοὺς ἡ δυστυχὴς πατρίς σας, κλίνουσα τὸν αὐχένα, εἰς τὸν ἀπάνθρωπον ζυγὸν, τοῦ τερατώδους δεσποτισμοῦ, εἶχε χάσει, καὶ αὐτὰ τὰ λείψανα τῶν δικαιωμάτων της, ἐν ᾧ ἡ τυραννία, τῶν ἡγεμόνων σας, εἶχεν ἐξαμβλύνει τὰς πνευματικὰς δυνάμεις σας, καὶ ἐξαχρειώσῃ, τὸν ἔθνικὸν ἐκείνον χαρακτήρα, δι' οὗ ἐδυνήθητε εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους νὰ φυλάξῃτε τὴν πολιτικὴν σας ἀνεξαρτησίαν, καὶ νὰ ἀντιπαραταχῇτε, χρόνους ἱκανοὺς, εἰς τὰς ἐφόδους τῶν ἀσπόνδων ἐχθρῶν τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἡ ὥρα τέλος πάντων, καὶ τῆς ἀνακτήσεως τῆς ἐλευθερίας σας ἐκτύπησεν. Ἐνα μέγα ἔθνος, μέγα διὰ τὰ προπατορικὰ κατορθώματα, μέγα διὰ τὴν εἰς τὰς δυστυχίας του ἀπαραδειγμάτιστον γενναϊότητα, τρέχει τὸ λαμπρὸν στάδιον τῆς ἐλευθερίας του, καὶ μακρὰν δὲν εἶναι νὰ θερίσῃ τοὺς καρποὺς τῶν γενναίων καὶ ἐνδόξων του ἀγώνων. Ὑμεῖς δέ, τί ἔτι περιμένετε ; Πότε θέλετε εὑρεῖ προσφορτέραν εὐκαιρίαν, εἰς ἀνάκτησιν τῶν πρὸ τόσων αἰώνων, καταπατούμενων ἱερῶν δικαιωμάτων σας ;

Καιρὸς λοιπὸν φίλοι Δᾶκες ! νὰ ἐξυπνήσητε, καιρὸς νὰ αἰσθανθῇτε, καὶ νὰ ζητήσητε τὰ φυσικὰ, καὶ πολιτικὰ ἐκεῖνα δικαιώματα, τὰ ὅποια ἡ φύσις ἐχάρισεν εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἡ πολιτικὴ κοινωνία, χρεωστεῖ νὰ ὑπερασπίσῃτε, καὶ νὰ ἀσφαλίσῃ· ἐστὲ βέβαιοι, ὅτι παρήλθεν ὁ καιρὸς, καθ' ὃν ἡ φωνὴ τοῦ ὄχλου ὀλίγον εἰσηκούετο, εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν κρατούντων. Τὴν σήμερον βλέπομεν αὐτοὺς τοὺς ἰδίους ἀρχηγοὺς τῶν ἐθνῶν ἐκουσίως νὰ ἀποδίδωσι, τὰ εἰς τοὺς

λαοὺς ἀνήκοντα, ἔθνικὰ δικαιώματα, καὶ νὰ σπεύδωσι, νὰ εὐχαριστήσωσι τὰς εὐλόγους ἐπιθυμίας των.

Ἄνδρες Δᾶκες! ἐν ᾧ διέρχομαι ἀπὸ τὸ ἔδαφος τῆς φίλης πατρίδος σας, ἡ πρωτίστη μου φροντίς, θέλει εἶναι, νὰ φυλάξω τὴν στρατιωτικὴν ἐκείνην εὐταξίαν, τὴν ὁποίαν χρεωστεῖ νὰ διατηρῇ ἔθνος ἐμψυχούμενον, ἀπὸ τὰ γενναῖα τῆς ἐλευθερίας, καὶ πατριωτισμοῦ φρονήματα. Εἰμὴ δὲ βέβαιος, ὅτι καὶ ἡμεῖς θέλομεν ἀπαντήσῃ ἐκ μέρους σας, τὴν φιλοφρονεστάτην ὑποδοχὴν, καὶ τοιαύτην, οἷα χρεωστεῖται εἰς ἄνδρας ἀγωνιζομένους, ὑπὲρ τῆς κοινῆς εὐδαιμονίας.

Τὴν... Μαρτίου 1821 ἐν Ἰασιίφ.

Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης.

V E S T I R E.

Bărbați Romîni !

Astăzi lăsînd blagoslovitul pămînt al Moldaviei, păsesc în ținutul iubitei voastre patrii. Iubitoriul de dezrobire norod al Moldaviei, cu brațe deschise și cu lucrări¹ de bucurie, m'au priimit. Asemenea cugetări aștept a vedea și la blagocektivii rîi ai Valahiei.

Bărbați Romîni ! Pornindu-mă unde glasul patriei meale mă cheamă, viu și cătră voi ca un blagovestitoriu al politiceștii voastre dezrobiri și al fericirei. Indestule veacuri ticăloasa voastră patrie, avîndu-și grumazul plecat la neomenitul jaf grozavei obidiri, îș pierdusă și cheaia² rămășițele dreptăților sale. Căci tirania domnilor voștri vă întunecase cu totul duhovniceștele puteri, și defăimase acea vrednicie a neamului, prin care în veacurile de mai nainte n'ați putut păzi politiciasca voastră nerobire, și a vă înpotrivi îndestui ani la pornirile neînblînziților vrăjmași ai omenirii.

Ceasul dar și al dobîndirii dezrobirii voastre au sunat. Un mare neam, mare zic și pentru stremoseștile isprăvi, mare și pentru cea fără asemănare bărbăție la ticăloșiile sale, aleargă în luminoasa cale a dezrobirii sale. Și departe nu iaste a săcera

1 In textul grec *lucrări*.

2 Idem *chiar*.

rodurile viteazelor și slăvitelor sale osteneli. Voi, dar, ce-i mai adestați; cînd veți mai putea găsi mai înlesnitoare îndemănare spre dobîndirea acelor de multe veacuri călcate sfintele voastre dreptăți?

Vreame iaste dar, prietinilor Romîni! să vă deșteptați, vreame iaste să simțiți și să ceareți aceale firești și politicești dreptăți, pã care firea au dăruit omului, și politiceasca însoțire iaste îndatorată a feri și a ocroti. Fiți bine încredințați că au trecut acea vreame întru carea glasul norodului să auzea puțin în urechile stăpînitorilor. Astăzi vedem chiar pã acei stăpînitori ai neamurilor, de a lor bună voe a întoarce noroadelor cuviincioasele lor dreptăți, și a să grăbi ca să îndestuleaze dreaptele lor doriri.

Bărbați Romîni! Pre cît voi trece prin ținutul iubitei patriei voastre, cea mai dintîiu îngrijire în va fi acea ostășească bună crînduială, pre carea este datoriu a păzi un neam însuflețit de vitejile cugetări ale iubirei patriei și a dezrobirei. Sînt dar încredințat că și noi vom întămpina, din parte-vă, cea mai prietenoase primire, care sînteți datori la niște bărbați ce se sîrguesc pentru cea de obște fericire.

În Iaș . . . Martie 1821.

*Alexandru Ypsilant.*¹

XXII.

1821, Aprilie 1—31.

Activitatea poștei.

1821, pã luna lui Aprilie.

Aprilie	cai	Cele din Bucuresti	date	ceasuri	taleri	bani
1	4	sluger Iordache, la Tîrgoviște . . .	12	4	—	
	4	Costache logofăt, la sud Vîlcea . . .	21	9	80	

¹ Academia Romînă, *ms.* 322, f. 101. Imprimat contemporan, textul grec în stînga, romîn în dreapta. Aceeași proclamație, Aricescu o dă, în traducere schimbată, după Fillmon și Fotino (*Acte justificative*, p. 100—101), datînd-o însă: Focșani, 13 Martie.

Copie romînă, datată tot din Focșani, Academia Romînă, *ms.* 323, f. 47. Altă copie, *ibidem*, f. 307. Copie greacă, *ibidem*, f. 306 verso.

<u>Aprilie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
1	4	un trimis al lui celibi Iorgu Manul, la Iași	30	10	—
	4	Efstathiie Alevra, al tagmatarhului Caraviia, la Galați	37	12	40
	4	un trimis al hiliiarhului Orfanos, la Tîrgoviște	12	4	—
	8	sameșu Buzăului, la Buzău.	18	12	—
2	4	arnăut al căminarului Sava, la Călărași și întors	40	13	40
	8	grămăticul Ianache al ispravnicilor de Saac, la Bucov	14	9	40
	8	exelenția sa ghinăral Laptev, la Măr- gineni	12	8	—
	8	niște trimiși ai slugerului Theodor, la Cîmpina și viitoare	30	20	80
	6	un trimis al hiliiarhului Orfanos, la Iași și viitoare	60	30	—
	16	dumnealui logotăt Costandin Goleescu, la Cîmpina	16	21	40
	6	un trimis al luminatului prinț, la Tîrgoviște.	12	6	—
3	4	un logofețel la sud Mușcel.	27	9	—
	4	Drăghici lipcanu, la Cîmpina	18	6	—
	4	patru lipcani la Ciorogîrlă	2	—	80
	2	sluger Dimitriie Borăscu, la Rușii dă Vede	20	20	—
	4	omul sihritarului ¹ Simeon Andreovici, la Ploești	13	4	40
4	4	Athanasiiie Balea, omu luminatului prinț, la Tîrgoviște.	12	4	—
	4	Costandin Pendedeca, la Tîrgoviște	12	4	—
	4	omul luminatului prinț, la Tîrgoviște	12	4	—
6	8	bairactar Hagi Nicola cu șapte neferi, la Tîrgoviște	12	8	—

1 Sihritar = secretar.

<u>Aprilie</u>	<u>cai</u>	<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
8	8 în trebuința căminarului Savi, la Bu- dești și viitoare	7	9	40
	4 un trimis al sărdarului Anagnoste, ispravnic de Ilfov, la sud Vlașca și viitoare	22	7	40
	4 ipac la sud Teleorman și viitoare. .	40	13	40
	4 ipac la sud Olt și viitoare.	57	19	—
	4 ipac la sud Argeș și viitoare.	36	12	—
	4 ipac la sud Ialomiță și viitoare . .	18	6	—
9	4 Sotir Emanoil, la Tîrgoviște	12	4	
10	1 ștafeta vistierii, la sud Vlașca . . .	11	—	110
	4 Iotul, la Tîrgoviște	12	4	—
	8 Petrache, omul dumnealui vel vistier, la sud Prahova i Saac, iar în viitoare 4 cai	28	14	—
11	4 Nicola căpitan, omul dumnealor cai- macamilor, i un lipcan, la Giurgiul și viitoare	32	10	80
	4 omul lui Alexandru Nicolao Pavlovici, la Ploești	13	4	40
	4 Hristea, omul prințului Nicolache, la Tîrgoviște	12	4	—
	4 slujitor dă Teleorman, întors la județ .	20	6	80
12	16 dumnealui căminar Alexandru i dooă agale, s'au întors la Giurgiul . . .	17	22	80
13	4 lipcan la Focșani și viitoare	60	20	—
14	4 omul lui Alexandru Pavlovici, la Ruși de Vede și viitoare	40	13	40
15	4 Stavru, omul luminatului prinț, la Tîrgoviște.	12	4	—
16	8 pentru caleașca dumnealui dvornicului Nenciulescu, la Breaza	20	13	40
	4 Alexandru Pavlovici, la Giurgiul și viitoare.	32	10	80
	4 omul luminatului prinț, s'au întors la Tîrgoviște.	12	4	—

<u>Aprilie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
16	4	slujitor de Teleorman, s'au întors la Ruși de Vede	20	6	80
17	4	lipcan la sud Saac și viitoare . . .	28	9	40
	4	Hristache Pashal, la Cîmpina și vii- toare	31	10	40
	1	ștafeta lui Hagi Prodan către tufecci- bașa Bojin, la Găești	11	—	110
19	28	stolnic Borănescu și pitar Jiian, la Silistra	22	51	40
20	4	omul consulatului rosesce, la Focșani .	30	10	—
22	8	șătrar Băjăscu, ispravnicu Vlășci, la Găești	11	7	40
23	4	omul prințului, la Tîrgoviște	12	4	—
	16	calabalîcurile dumnealui dvornicului Slătineanul, la lazaret	27	36	—
	1	dooă pacheturi dela aghenție, la Cîineni	35	2	110
26	12	dumnealui Costandin Ghica, omul prințipului, pe la Tîrgoviște la Cîmpulung	32	32	—
	4	omul slugerului Theodor, la Cîmpina și viitoare	31	10	40
	4	omul căminarului Sava, la Ploești . .	13	4	40
	8	vornicu Naie Golescu, la Dobreni și viitoare.	12	8	
27	4	Nicola Theohare, omul prințului, la Tîrgoviște	12	4	—
	8	Mihale, iasacciu aghenții, la Silistra și viitoare	42	28	—
29	1	ștafeta vistierii către sameșu Vlășci, la Găești	11	—	110
	4	Alexandru Pavlovici, la Tîrgoviște și viitoare	24	8	—
	4	Gheorghe, arnăutu secretarului Doș- net, la Cîineni	35	11	80
	4	Andreiu Ivanovici și Gheorghe, oa- meni slugerului Theodor, la Pitești	18	6	—

<u>Aprilie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
30	4	maior Roata, la Tîrgoviște și viitoare	24	8	—
	4	omul căminarului Sava, la Cîmpulung și viitoare	54	18	—
	4	omul sârdarului Iamandi, la Caracal și viitoare	59	19	80
			<hr/> 722		

Giurgiul, din Daia

1	1	ștafetă din Hodivoia, la București . .	18	1	60
3	4	dumnealui capuchehaia, până la satul Pielu din Stănești	6	2	—
	1	ștafetă din Hodivoia, la Giurgiul, către boeri caimacami	3	—	30
	4	lipcan întors la București	15	5	—
4	4	Nuri aga, la București	15	5	—
	16	dumnealui căminar Aleco, la Bucu- rești	15	20	—
6	1	ștafetă din Hodivoia, la Giurgiul, către boeri caimacami	3	—	30
7	4	în trebuința capuchehaeli, la Hodivoia.	3	1	—
	4	ipac pînă la Daia	3	1	—
8	4	logofăt Costache, din Hodivoia la Giur- giul	3	1	—
9	1	ștafetă din Hodivoia la Giurgiul, către boerii caimacami	3	—	30
	4	omul capuchehaeli, din Hodivoia la Giurgiul	3	1	—
	4	ipac din Hodivoia la Giurgiul . . .	3	1	—
10	4	în trebuința capuchehaeli, din Hodi- voia la Giurgiul	3	1	—
	4	un trimis la București	15	5	—
11	4	doi oameni ai boerilor caimacami, la Zimnicea din Stănești	7	2	40
	4	nefer al dumnealui bașbeșleagă, din Hodivoia la Căcaleți și întors . . .	2	—	80

Aprilie	cai		ceasuri	taleri	bani
11	1	ștafetă din Hodivoia la Giurgiul	3	—	30
13	4	un nefer cu un tîrhar ¹ din Hodivoia la Giurgiul	3	1	—
	4	în trebuința isprăvnicatului, din Hodivoia la Giurgiul	3	1	—
	4	un om la Perepeni, din Hodivoia și întors.	6	2	—
	1	ștafetă din Hodivoia, la Giurgiul . .	3	—	30
	1	ștafetă ipac	3	—	30
14	1	ștafetă ipac	3	—	30
	1	ștafetă ipac la Daia	3	—	30
15	4	omul isprăvnicatului, din Hodivoia la Giurgiul'	3	1	—
16	1	ștafetă din Hodivoia la Giurgiul . .	3	—	30
17	1	ștafetă ipac	3	—	30
			<hr/>		
			55 —		

Din Zimnicea.

9	4	oameni dumnealui căimacamului ot Craiova, la Giurgiul	10	3	40
10	4	omul isprăvnicatului către boeri caimacami, la Giurgiul	20	6	80
	4	neferu zabitului la Cule	10	3	40
12	4	Usein aga, la Giurgiul	10	3	40
	4	oameni isprăvnicatului de Teleorman, la Ruși de Vede	10	3	40
	1	ștafetă ipac	10	—	100
13	4	un arnăut la Mavrodin i Ruși de Vede și întors	20	6	80
14	4	un om către boerii caimacamii, la Giurgiul	10	3	40
15	16	neferi turci, spre goana altor Turci făcători de rele, până la satul Țigă-			

¹ Tîlhar.

<u>Aprilie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
		nești și întorși	9	24	—
17	4	omul zăbitului la Giurgiul	10	3	40
	4	doi oameni ai dumnealui caimaca-			
		mului Craiovii, la Giurgiul	10	3	40
18	4	omul isprăvnicatului la Ruși de Vede	10	3	40
31	4	Iusuf aga, la Giurgiul	10	3	40
				<hr/>	
				68	20

După la județe :

Din Rîmnec, sud Vîlcea.

5	2	un pandur către sluger Theodor, la București	29	4	100
6	1	ștafetă către sluger Theodor, la București	29	2	50
11	1	ștafetă ipac	29	2	50
12	4	un pandur, din Tîrgu-Jiuului la București	29	9	80
13	1	ștafetă către sluger Theodor, la București	29	2	50
15	4	căpitan Ioniță, la București	29	9	80
	2	slujitor la București	29	4	100
	4	Mihaiu bechiiaru către sluger Theodor, la București	29	9	80
16	1	ștafetă ipac	29	2	50
18	4	un ceauș cu scrisori, ipac	29	9	80
20	2	chir Efthimiie Papalezu cu scrisori, ipac	29	4	100
21	8	căpitan Ianache Solomon cu scrisori, ipac și întorsu	29	38	80
	4	doi bechiiari cu scrisori, ipac	29	9	80
23	4	doi oameni ai praporcicului Ștefu către prinț Ipsilant, la Tîrgoviște	22	3	40
24	4	slujitor către sluger Theodor, la București	29	9	80
	1	ștafetă ipac	29	2	50

Aprilie	cai		ceasuri	taleri	bani
25	4	ceauș de panduri, ipac	29	9	80
27	4	slujitor ipac.	29	9	80
	4	polcovnic Gheorghe Negreanu i alt om, ipac	29	9	80
28	4	Costandin Gioroceanul, ipac	29	9	80
	1	ștafetă către ispravnici de Vlașca, la Pitești	11	—	100
	4	bechiiar cu scrisori către vistieriie, la București	29	9	80
29	4	Niță ceauș, cu scrisori către sluger Theodor, la București	29	9	80
	1	ștafetă ipac	29	2	50
30	1	ștafetă ipac	29	2	50

Din Ploestii, sud Prahova.

2	4	omul isprăvnicatului Saac, la Bucu- rești, către vistieriie	13	4	40
7	4	Ispir bulugbașa, la Tîrgoviște.	6	2	—
	4	trimisu isprăvnicatului cu lucruri către prințul, la Tîrgoviște	6	2	—
14	4	doi oameni ai tagmatarhului Duca, la București și întorși	13	8	80
15	4	Prodrom, omul ipac, la București	13	4	40
16	8	căpitan Theodosiie, la Tîrgoviște	6	4	—
17	4	un ostaș la Tîrgoviște	6	2	—
18	4	Mihale curier, la Tîrgoviște	6	2	—
19	4	un ostaș la Tîrgoviște	6	2	—
20	4	Dimitriie ostaș, la București	13	4	40
22	4	un trimis la Mărgineni	3	1	—
24	4	Mihale, la Tîrgoviște.	6	2	—
27	6	pendicondarhul Gramaticopul, la Tîr- goviște	6	3	—
28	4	grămăticul lui căpitan Inge, la Tîr- goviște	6	2	—
	4	Themeli, la Văleni de Munte	4	1	40

Din Pitești, sud Argeș

<u>Aprilie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
2	1	ștafeta isprăvnicatului, la Cîmpulung, către ispravnici	9	—	90
3	1	ștafetă către sluger Theodor, la București	18	1	60
8	4	nefer cu cărți către sluger Theodor, la București	18	6	—
	8	pentru ducerea geophaneli ¹ , la București	18	12	—
11	1	ștafetă către sluger Theodor, la București	18	1	60
	4	nefer către slugeru Theodor, la București	18	6	—
12	4	omul prințului Ipsilant, la Tîrgoviște	11	3	80
	4	arnăut către slugeru Theodor, la Rîmnec	11	3	80
18	6	omul isprăvnicatului, cu cărți la București	18	9	—
	4	nefer cu trebuință la Tîrgoviște. . .	11	3	80
	1	ștafetă către sluger Theodor, la București	18	1	60
20	4	sluger Iancul, vătaf plaiu Loviștii, la Cîineni	16	5	40
22	4	arnăutu sârdarului Iordache Olimbiadis, serascher, la Teleorman. . . .	24	8	—
24	1	ștafetă către sluger Theodor, la București	18	1	60
	4	un om cu scrisori, după serdar Iordache, la Golești	1	—	40
	3	omul sârdarului Iordache, din Golești la Ruși de Vede	24	6	—
27	6	unul din ispravnici, spre întîmpinarea prințului, la Episcopiia Argeș . .	6	23	—
29	1	ștafetă către ispravnici de Vlașca, la Găești	7	—	70
	1	ștafetă la București	18	1	60

1 Muniție.

Din Cîmpulung, sud Mușcel

<u>Aprilie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
1	2	un trimis la București	27	4	60
2	6	unul din ispravnici, la București . .	27	13	60
8	4	praporcic Costache, omul slugerului Theodor, la București	27	9	—
	2	un om către sluger Theodor, la Bu- curești	27	4	60
	2	Ștefan postelnic, cu scrisori către sluger Theodor, la București	27	4	60
16	8	patru panduri către slugeru Theodor, la Cotroceni	27	18	—
20	4	un trimis la Pitești	9	3	—

Din Tîrgoviște, sud Dîmboviță.

4	4	căpitan Gheorghe, la București . .	12	4	—
	4	căpitan Mihale, la Pitești.	11	3	80
	4	un trimis al hiliiarhului Gherasim ¹ , la București	12	4	—
5	4	Ioan odabașa, la București	12	4	—
	4	omul hiliiarhului Gherasim, la Foc- șani	36	12	—
6	4	doi oameni ai dumnealui celebi Iorgu Manul, la Focșani	36	12	—
7	4	un trimis la București	12	4	—
8	4	un trimis ipac la București.	12	4	—
10	4	omul hiliiarhului Gherasim, la Ploești	—	2	—
12	4	un om ipac, la București	12	4	—
14	4	un trimis ipac, cu trebuință, la Me- hedinți și întorsu	63	42	—
15	4	omul hiliiarhului Gherasim, la Cîineni.	28	9	40
16	4	omul ipac la București.	12	4	—
	4	omul ipac la București.	12	4	—
18	2	un trimis la Ploești	6	1	—

1 Hiliiarhul Gherasim Orfanos.

<u>Aprilie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
22	6	dumnealui dvornicu Theodorache Văcărescu, la Cîmpina	11	5	60
	2	un trimis cu calabalîcurile hiliiarhului Gherasim, la Mărgineni	5	—	100
25	4	Niculaie Theoharitu, la București	12	4	—
28	4	un trimis la Mehedinți	63	21	—
	4	căpitan Dimitrie, la Cîmpulung	20	6	80
	4	un trimis la Focșani	36	12	—
29	4	Dimitrie Zotul, la Focșani	36	12	—
	4	Pavel Machedonschi, la București	12	4	—
30	6	un trimis cu trebuință, la Mehedinți	63	21	—
			572 100		

Pentru calul ce încalică surugiu la curier i alți slujbași ai aghenții.

1	1	din patru, om al aghenții la Giurgiu și în viitoare	32	2	80
4	2	din 8, un dragoman la Sibiiu, pînă la Cîineni și viitoare	35	5	100
5	1	din 4, om al aghenții, la Giurgiu și în viitoare.	32	2	80
8	1	din 4, om al aghenții, la Focșani și în viitoare	30	5	—
9	2	din 8, dohtorul Stalman cu un căpi-prar și în viitoare căpraru	33	11	40
10	2	din 8, un curier cu ștafetă, dela Focșani și întorcându-să	30	10	—
13	1	din 4, streajă-meșter Raș la Cîineni și în viitoare	35	5	100
15	2	din 8, Poloran căpraru, la Cîineni	35	5	100
	1	din 4, Ioan Muntean și Berinde, dela Cîineni	35	2	110
25	1	din 4, Păcuran căpraru, la Cîineni și în viitoare	35	5	100

<u>Aprilie</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
27	2 din 8,	Mihale iasacciu, la Silistra și în viitoare	42	7	—
29	2 din 8,	Ioan curierul cu un iasacciu, la Iași și viitoare	30	10	—
30	1 din 4,	Berinde căprarul, la Tîrgoviște și în viitoare	12	2	—
			77	30 ¹	

XXIII

1821, Aprilie 5.

Catastih de pîinile date zilnic la căpeteniile ostașilor din București.

Ἴσον κατὰ τὸ κατὰστηχον τοῦ λογοθέτου Γρηγόρη Ἀνδρονέσκου.
1821 Ἀπριλλίου 5.

τὴν ἡμέραν ψωμία

1100	Τῷ καμηνάρη Σάββα καὶ αὐταδέλφου του σερδάρη Παναγιότη μὲ 2 τεσκερέδες, προσθήκη διὰ 300 ἀπὸ Ἀπριλλίου 4.
1200	Τῷ Γεωργίῳ σερδάρη.
1000	Τῷ καπετὰν Φαρμάκη.
200	Τῷ Μηχάλη δελημπάση.
200	Τῷ Γέντζη ἀγᾶ.
100	Τῷ τουφεκτζήμπαση Μπουζῆ.
200	Τῷ τουφεκτζήμπαση Δημήτρη.
50	Τῷ Γιοδάνῳ Καραμανλῆ.
50	Τῷ Γιανάκῳ.
50	Τῷ Μήτρῳ δελημπάση.
50	Τῷ Σωτήρη.
50	Τῷ Τζολάκῃ.
50	Τῷ Τζαφέρῃ.
40	Τῷ κήρσεδάρη Θανάση.
30	Τῷ Πέτρῳ καδάζῃ.

1 Arhivele Statului, Judecătorești vechi Nr. 1352, f. 55—59.

Τὴν ἡμέραν ψωμία

30	Τῷ Θανάσῃ; 30 εἰς τὸ ἰσπραδνικάτο τοῦ Ἑλ- φόδου
30	Τῷ Ἀναστάσῃ.
30	Τῷ Σταυρῇ.
30	Τῷ Μόσκῳ.
30	Τῷ Γιάνῃ.
50	Τῷ Κιουτζούκῃ.
200	Τῇ σπαθαρίᾳ.
100	Τῇ ἀτζίᾳ.
80	Τῷ Ἀνδρῖκῳ καπετάνῳ; 70 —
40	Τῷ Γιάνῃ κήρσερδάρῃ.
250	Τῷ Γιάσημῳ καπετάνῳ.
40	Τῷ Γεώργῃ καπετάνῳ ἀπὸ Χάνι Φιλιπέσκου.
15	Τῷ Φλορόπουλῳ.
20	Τῷ Σεργίῳ.
20	Τῷ Γεωργίῳ Σταύρου.
30	Τῷ Ματέϊ.
30	Τοὺς Ἀρβανίτας τῆς Κούρτης Ἑλίας.
38	Τοὺς φουστασίδες.
20	Τοὺς ληκάνους.
35	Τῷ ἰσπραδνίκῳ τῆς κούρτης.
10	Τῷ τουλουμπατζήμπαση.
15	Τοῖς ὀδαγιασίδεις τῆς βιστιαρίας.
30	Τῷ Μπέλῳ.
60	Εἰς σαράντα ἀνθρώπους τοῦ πρήγγηπος.
24	Τῷ σιὸρ Ὀρφάν.
10	Εἰς πέντε ἀνθρώπους τοῦ πρήγγηπος.
30	Εἰς τῷ ἰσπραδνικάτῳ τοῦ Ἰλφόδου.
200	Τῷ Ἀλεξάνδρῳ Παυλοδήτςῃ.
30	Τοὺς παντουρίδους τοῦ Γέντζι ἀγῆ.
10	Τῷ Γρηγορίῳ καὶ Παναγιότη μπουλούκμπαση.

Ἀλλειμματοκαίρια, φασούλια, κρομίδια, ἄλλας, καὶ ἄλλα τοιαῦτα
δίδονται κατὰ ζήτησιν.¹

1 Originalul în arhiva C. Basarab Brîncoveanu.

Traducere :

Intocmai cu catastihul logofătului Grigore Andronescu.
1821, Aprilie 5.

Piunile
pe zi

- 1100 căminarului Sava și fratelui său, serdarului Panaite,
cu 2 teșcherele, adăugate la cele 300 din 4 Aprilie.
1200 lui Gheorghe serdarul.
1000 căpitanului Farmachi.
200 lui delibașa Mihali.
200 lui Ghencea aga.
100 lui tufecibașa Buzi.
200 lui tufecibașa Dumitru.
50 lui Iovan Caramanli.
50 lui Ianacu.
50 lui Mitru delibașa.
50 lui Sotir.
50 lui Ciolac.
50 lui Geafer.¹
40 cîrserdarului Tănase.
30 lui Petru cavazul.
30 lui Tănase; 30 la isprăvnicatul Ilfovului.²
30 lui Anastase.
30 lui Stavri.
30 lui Moscu.
30 lui Iani.
50 lui Chiuciuc.
200 spătăriei.
100 agiei.
80 lui Andricu căpitanul; 70³ —

1 In Mai 1831, Gheorghe Geafer cere răsplată pentru slujbele din vremea apostasiei de la 1821. Era și decorat de Ruși cu Sf. Ana, cl. IV. Sfatul Administrativ îi acordă 100 lei pe lună, pensie pînă la moarte, fiind bătrîn, căci „în vremea trecutei răzvrătiri cu rîvnă s'au arătat apărător aceștii politici” (București). (Arhivele Statului, *Administrative noi*, Nr. 491/1831 roșu).

2 Adaus marginal, de altă mîină,

3 Adaus marginal; urmează un cuvînt indescifrabil.

Puinile
pe zi

- 40 lui Iani cîrserdarul.
 250 lui Iasim căpitanul.
 40 lui Gheorghe căpitanul de la hanul Filipescu.
 15 lui Floropul.
 20 lui Serghie.
 20 lui Gheorghe Stavru.
 30 lui Matei.
 30 lui Ilie, pentru Albanezii de la Curte.
 38 la fustași.
 20 la lipcani.
 35 ispravnicului Curții.
 10 lui tulumbagibașa.
 15 odăiașilor vistieriei.
 30 lui Belu.
 60 la patruzeci de oameni ai prințului.¹
 24 lui sinior Orfano.
 10 la cinci oameni ai prințului.
 30 la isprăvnicatul Ilfovului.
 200 lui Alexandru Pavlovici.
 30 la pandurii lui Ghencea aga.
 10 lui Grigore și Paḥaite bulucbașa.
 Lumînări de seu, fasole, ceapă, sare, și altele de acestea
 s'au dat după cerere.

XXIV.

1821, Aprille 5—31.

Tainurile date căpeteniilor ostașilor din București.

᾽Αλλὰ ταῖνάτια κατὰ προσταγὴν καὶ ζήτησιν ἀπὸ 5 ᾽Απρηλίου
 ἄχρι τέλους τοῦ αὐτοῦ; 1821

564 ὁκάδες ἀλλεῖμιματοκαίρι ἐδόθησαν — ἦτοι

145 εἰς τὰ φανάρια τῆς πολιτείας

¹ Principele Alexandru Ipsilanti.

266	τῷ ἄρχοντι σλουτζάρη Θεοδώρῳ	}	μὲ τεσκερέδες.
80	τῷ ἄρχοντι καμηνάρη Σάββα		
30	τῷ Γέντζ ἀγᾶ		
20	τῷ δελήπαση Μηχάλη		
21	τῷ τουφεκτζήπασι Δημήτρῳ		
2	τῷ Ἀλεξάνδρῳ Παυλοβήτζῃ		
1000	δκάδες φασούλια μὲ 5 τεσκερέδες	}	τῷ ἄρχοντι σλου- τζάρῃ Θεοδώρῳ.
200	δκάδες κρομήδια μὲ 5 τεσκερέδες		
20	δκάδες ἔλλας μὲ 1 τεσκερέ		
1000	δκάδες ἄλεῦρι μὲ 1 τεσκερέ, ἦτοι		
500	ἀπὸ τοὺς σημητζίδες		
500	ἀπὸ τοὺς φαϊνάριδες ἄλευράδες		
10	χηρδάγια μεγάλα —		
50	χηρδάγια μικρά —		
40	κοπάγια —		
360	νούμερα ζαρζαβάτια — ἦτοι		
10	δκάδες σπανάκι		
50	δεμάτια μαϊδανὸ		
100	δεμάτια κρομήδια		
100	δεμάτια πράσα		
100	δεμάτια σκόρδα ¹		

Traducere :

Tainurile după poruncă și cerere, dela 5 Aprilie pînă la sfîrșitul lui 1821.

564	ocale de lumînări de seu s'au dat — adică	}	cu teșcherele
145	pentru fanarele politiei.		
266	arhon slugerului Teodor.		
80	arhon căminarului Sava.		
30	lui Ghencea aga.		
20	lui delibașa Mihali.		
21	lui tufeccibașa Dumitru.		
2	lui Alexandru Pavlovici.		

¹ Originalul în arhiva C. Basarab Brincoveanu.

1000	ocale fasole cu	5	teșcherele.	}	Dumnealui slugerului Theodor.
200	ocale ceapă cu	5	„		
20	ocale sare cu	1	„		
1000	ocale făină cu	1	„		
			adică		
500	de la simigii				
600	de la făinari				
10	hîrdae mari				
50	hîrdae mici.				
40	copăi.				
360	legături de zarzavat —		adică		
	10	ocale de spanac.			
	50	legături de pătrunjel.			
	100	legături de ceapă.			
	100	legături de praz.			
	100	legături de usturoi.			

XXV

1821, Aprilie 13.

C. Negri și St. Vogoridi, caimacamii lui Scarlat Al. Calimah Vv., către locuitorii din Zimnicea.

Τιμιώτατοι κάτοικοι τῆς Ζιμνίτζας ὑγιαίνοιτε ἐν εὐημερίᾳ.

Τὸ ἀπὸ τῆ-ας τοῦ Ἀπριλλίου γράμμα σας, ἐλάδομεν καὶ ἴδομεν ὅσα σημειοῖτε ἡμῖν περὶ τῶν ἀπὸ Κούλε ἐξεληθόντων στρατευμάτων. Ἡμεῖς ἄγκαλα κατὰ τὰς προεκδοθείσας βασιλικὰς προσταγὰς, νὰ μὴ στοχαζώμεθα ὅτι οἱ παρὰ τῶν εἰρημένων στρατευμάτων φονευθέντες νὰ ἦναι ἀπλῶς ρεαγιάδες, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐскиγιάδων τοῦ Θεοδώρου, μ' ὅλον τοῦτο διὰ περισσοτέραν ἀσφάλειαν καὶ ἡτυχίαν σας, ὁ ὑψηλότατος Γιούργιοβον μουχαφιζή ἰδοὺ στέλλει εἰς Ζίμνιτζαν τὸν Βελὶ πασᾶ Ζαδὲ Ἀλί πέϊ μὲ ἐξήκοντα νεφέρια ὑπὸ τὸν Φεϊζὶ ἀγά, διὰ νὰ σᾶς προστατεύσῃ ἐν πάσῃ ἀνάγκῃ καὶ περιστάσει. Συγχρόνως δὲ γράφει ἡ ὑψηλότης του καὶ τῷ Σιστόβ βοϊδοδασί, εἰς τὸ νὰ μὴ ἐπιτρέπῃ νὰ διέλθῃ εἰς Ζίμνιτζαν κἀνέναν διαταράττων τὴν ἡσυχίαν σας, ἀλλὰ μάλιστα νὰ συνεισφέρῃ καὶ ἐκεῖνος εἰς τὰς τῆς ἀσφαλείας καὶ τεινίου σας.

Αὐτὰ λοιπὸν ταῦτα πληροφοροῦμενοι θέλετε μένη ἡσυχοὶ κατὰ τόπον, καλῶς εἰδᾶται ὅτι ἡ κραταιὰ βασιλεία καθ' ὅσον διώκει τοὺς ἀντάρτας κατὰ τοσοῦτον περιθάλλει τοὺς πιστοὺς αὐτῆς βραγιάδες.

Ἀπριλλίου ιγ-η.

Κ. Νέγρης.
Στ. Βογορίδης.

Traducere :

*Prea cinstiți locuitori ai Zimnicei, cu sănătate
și fericire.*

Scrisoarea voastră de la 12 a lui Aprilie am primit-o și am văzut câte ne scrieți despre oștile eșite din Cule. Noi măcar că potrivit poruncilor înpărătești publicate, să nu credem că cei omorâți de numitele armate sînt numai raiale, ci și eschiale de ale lui Tudor, cu toate acestea, pentru o mai bună siguranță și liniște a voastră, înălțimea sa muhafizul Giurguiului, iată trimite la Zimnicea pe Veli pașa Zade Ali Bei cu 60 neferi supt Feizi aga, ca să vă apere la toată nevoia și întîmplarea. În acelaș timp scrie înălțimea sa și voevodului de Șiștov, să nu mai îngăduie nimănui a trece în Zimnicea, spre a turbura liniștea voastră, dar mai ales să ajute și el la siguranța și credința (?) voastră. Deci acestea aflîndu-le, veți rămîne liniștiți pe loc, știind bine că puternica înpărăție pe cît urmărește pe răsvrătiți, pe atît îngrijește de raialele sale credincioase.

Aprilie 13.

C. Negri

St. Végoridi ¹

¹ Academia Romînă, ms. 3266, f. 17. Pentru incursiunea Turcilor în Zimnicea, la 10 Aprilie 1821 (în ziua de Paște), cf. Nr. XXX, precum și Virtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 112—115, cu notele respective.

XXVI.

1821, Aprilie 20.

Grigorie Băleanu către Alexandru Ipsilanti, trimiteîndu-i un proiect pentru buna întocmire și mîntuirea patriei.

Ἐκλαμπρότατε, περιδλέπτατε καὶ εὐμενεστάτε μοι πρίγκιπ!

Κατ' ἐντολὴν καὶ προτροπὴν τῆς αὐτῆς περιδλέπτου ἐκλαμπρότητος, συναναντιλαμβανομένης με ἄκρον ζῆλον τοῦ μόνου ἡμῶν ἐφετοῦ, τῆς καλῆς δηλαδὴ συστάσεως καὶ ἀπολυτρώσεως τῆς ἀθλίᾳς ἡμῶν πατριδος, ἐσχεδιάσται τὸ παρὸν ἐμπερίκλειστον, καθ' ὅσον τὸ τοῦ ἐμοῦ νοὸς ἄπειρον καὶ ἄμβλυ ἰδυνήθη νὰ ἐκφρασθῇ. Προσφέρω αὐτὸ με ὅλον τὸ σέβας εἰς τὴν ἐπίκρισιν τοῦ ὑψηλοῦ πνεύματός της, νὰ τὸ μεταρρυθμίσῃ ἐπὶ τὸ βέλτιον καὶ τελειότερον, νὰ τὸ χρωματίσῃ με τὸ πολυπείρόν της, καὶ νὰ τὸ ἐμψυχώσῃ, ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ κρεῖττον νὰ ἐξηγηθῇ καὶ εὐπρόσδεκτον νὰ φανῇ εἰς τὰς φιλανθρωπίας ἀκοᾶς τοῦ τρισημέγιστου προστάτου τῆς πατριδος ἡμῶν. Ἀφ' οὗ δὲ ἐπιειορθώθῃ, ἐπανίτω παρὰ τὸν πέμψαντα ταπεινὸν δοῦλον της, ἐφωδιασμένον με ἔγγραφον ὁδηγίαν καὶ προσταγὴν αὐτῆς περὶ τοῦ πρακτέου. Καὶ με βαθύτατον σέβας, εἰμὶν τῆς ὑμετέρας περιδλέπτατου ἐκλαμπρότατος, ταπεινὸς καὶ εὐγνώμων δοῦλος

Γρηγόριος Μπαλιάνος.

1821 Ἀπριλλίου 20
ἀπὸ Κουμπουλοῦργι

Τῷ ἐκλαμπροτάτῳ καὶ περιδλέπτῳ πρίγκιπ, κυρίῳ μοι κυρίῳ Ἀλεξάνδρῳ Κωνσταντίνου Ὑψηλάντῃ τῷ εὐμενεστάτῳ μοι, προσκηνήτως.¹

Traducere :

Prea luate, prea strălucite și al meu binevoitor principe.

Din porunca și îndemnul prea strălucitei voastre luminății, ajutîndu-ne totodată cu înaltul zel al singurei noastre

¹ Academia Romîna, ms. 322, f. 127; Copie, luată de Naum Rîmniceanu.

dorinți, adică a bunei întocmiri și mîntuiri a nenorocitei noastre patrii, s'a întocmit actul alăturat aici ¹, pe cît mintea mea îngustă și slabă a fost în stare să se exprime.

Il înfățișez cu tot respectul la cenzura înaltului dumnea-voastră suflet, să-l modificați cum ar fi mai bun și desă-vîrșit, și să-l colorați cu experiența voastră și să-l însuflețiți într'atîta, încît să fie mai lămurit și să apară mai acceptabil la auzul binevoitor al prea măritului protector al țării noastre. ² Iar după ce va fi fost corectat, să fie înapoiat umi-lului vostru rob care vi l-a trimis, prevăzut cu instrucțiunile înscris și porunca dumnea-voastră despre cele ce sînt de făcut.

Și cu prea adînc respect sînt al prea strălucitei voastre luminății, umilă și recunoscătoare slugă,

Grigorie Băleanu.

1821, Aprilie 20
Din Cîmpulung.

[Adresa :] Prea luminatului și prea strălucitului principe, dumnealui domnului binefăcător al meu, Alexandru Con-stantin Ipsilanti, cu plecăciune.

XXVII.

1821, Aprilie 30.

**Fiinile date tain dela agie pentru căpeteniile ostașilor
din București, pe luna April.**

<u>Ψωμία</u>	ή περιληψις των σουμμων οπου εδόθη ταίνι από τας 5 άπρηλ. 1821 μέχρι τέλους του αυτού.
28.600	τῷ ἀρχ. Καμηνάση Σάββα και κήρσερδάρη Παναγιώτη δια 26 ημέρας.
5.200	τῷ Δελήμπαση Μηχάλη.
7.800	τῷ Γέντζ ἀγῆ.
5.200	τῷ Ἀλεξάνδρω Παύλοθητζη.
1.300	τῷ Δελήμπαση Μήτρω.
1.300	τῷ Τζαφέρη.

1 Pare a fi o copie, greacă, în acelaș ms. 322, f. 124—127.

2 Impăratul Rusiei.

- 1.300 τῷ Καραμανλή.
 1.300 τῷ Σωτήρη.
 1.300 τῷ Τζολάκη.
 780 τῷ Σταυρῇ.
 780 τῷ Γιάνη.
 780 τῷ Μόσχῳ.
 780 τῷ Πέτρῳ Καβάζη.
 2.530 τῷ καπετάνῳ Ἰάσωνη.
 1.260 τῷ Θανάση.
 780 τοῖς Ἀλδανίτοις τῆς Κούρτης Ἠλίας.
 780 εἰς τὸ Ἰσπραβνηκάτον τοῦ Ἠλφόδου.
 910 τῇ Ἰσπραβνητζία τῆς Κούρτης.
 988 τοῖς φουστάσιδες.
 520 τῷ τουλουμπατζιμπάσι.
 260 τῷ καπετάν Ἀνδρίκῳ.
 390 τῷ Φλορόπουλῳ.
 260 τῷ Γρηγορίῳ καὶ Παναγιώτῃ μπουλούκιμπαση.
 6.195 εἰς τὸ τάγμα τῆς σπαθαρίας.
 3.250 εἰς τὸ τάγμα Ἀτζίας.
 30.160 τῷ σερδάρῃ Γεωργάκη.
 26.000 τῷ καπετάν Φαρμάκη.
 2.600 τῷ τουφεκτζήμπ. Μπουζῇ.
 5.200 τῷ τουφεκτζήμπ. Δημήτρῃ.
 1.040 τῷ κηρσερδάρῃ Θανάσι.
 780 τῷ Ἀναστάση.
 1.040 τῷ Γιάνῃ κηρσερδάρῃ.
 1.040 τῷ Γεωργίῳ καπετάνῳ.
 1.560 τῷ Βέλῳ.
 1.300 τῷ Γιανάκῳ.
-
- 145.263
 1.400 τοῖς πανευγενεστάτοις ὀτληρμουϊτόροις τῆς τσάρας.
 137.037 μὲ τεσκερέδες εἰς τὸ τάγμα τοῦ ἄρχοντος σλουτζάρου Θεοδορου—ἦτοι 86.771 εἰς τὸ Κοτροτζένι.
 50.266 εἰς ταῖς ἄλλαις στράζαις καὶ X.
 [Πρόδανον
 283.700 ἦτοι διακόσιαις ὀγδοῇντα τρῆς χιλιάδες καὶ ἑπτακόσια.¹

¹ Originalul în arhiva C. Basarab Brîncoveanu.

Traducere :

Totalul sumelor cari s'au dat tain, de la 5 Aprilie 1821 pînă la sfîrșitul acestuia.

Piini

- 28.600 dumnealui căminarului Sava și cîrcserdarului **Panaite**,
pentru 26 zile.
- 5.200 lui delibașa Mihali.
- 7.800 lui Ghencea aga.
- 5.200 lui Alexandru Pavlovici.
- 1.300 lui delibașa Mitru.
- 1.300 lui Geafer.
- 1.300 lui Caramanli.
- 1.300 lui Sotir.
- 1.300 lui Ciolac.
- 780 lui Stăvri.
- 780 lui Iani.
- 780 lui Moscu.
- 780 lui Petru cavazu.
- 2.530 căpitanului Iason.
- 1.260 lui Tănase.
- 780 lui Ilie, pentru Albanezii dela Curte.
- 780 la isprăvnicatul Ilfovului.
- 910 isprăvniciei Curții.
- 988 la fustași.
- 520 lui tulumbagibașa.
- 260 căpitanului Andricu.
- 390 lui Floropol.
- 260 lui Grigore și Panaite buluchbașa.
- 6.195 la tagma spătăriei.
- 3.250 la tagma agiei.
- 30.160 serdarului Iordache.
- 26.000 căpitanului Farmache.
- 2.600 lui tufeccibașa Buzi.
- 5.200 lui tufeccibașa Dumitru.
- 1.040 cîrcserdarului Tănasă.
- 780 lui Anastasie.

Pini

1.040 lui Iani cărcsendarul.

1.040 lui Gheorghe căpitanul.

1.560 lui Belu.

1.300 lui Ianacu.

145.263

1.400 la dumnealor otcîrmuitoarii țării.

137.037 cu teșcherele, la tagma dumnealui slugerului Theodor,
adică : 86.771 la Cotroceni.

50.266 la celelalte străji și lui Hagi Prodan.

283.700 adică două sute optzeci și trei de mii șapte sute.

XXVIII.

1821, Aprilie

Căminarul Sava primește 500 taleri de la vistierie.

Ἐλάδα πεντακόσια γρόσια ἀλλῇ χεσάπι ἀπὸ τὴν αὐθεντικὴν βε
στιαρίαν διὰ τὸν Ἀπρίλλιον μῆνα.

Σάββας Καϊηνάρης¹

Traducere :

Am primit cinci sute de taleri alelhisap de la vistieria dom-
nească pentru luna April.

Sava Căminar

XXIX.

1821, Aprilie

**Serisoarea lui Nicolae (Chinopsi?) către Alexandru Filipescu,
mare vistier, în chestii bănești.**

Μὲ τὸ δουλικὸν σέβας φιλῶ τὸ χέρι της

Τζελεπη Ἀλέκο, ὁ ἄρχων σλουτζάρως εἶπεν ὅτι ὁ καιρὸς δὲν τὸ

¹ Originalul în arhiva C. Basarab Brîncoveanu.

συγχωρεῖ νὰ ἀναβάλωμεν τὰς ἀποκρίσεις εἰς τὸ Ρίμνικον, ὅπου καὶ ἡ πανευγενία της ἔχει νὰ γράψῃ, καὶ ἐπομένως νὰ κάμῃ τὸ τῆς ὀρενδουγιάλας τῶν γροσίων τοῦ Χατζίου Ἰανούση γράμμα. Διὸ δὲν λείπω, κατὰ τὸ δουλικόν μου χρέος, νὰ τῇ γνωστοποιήσω, παρακαλῶν νὰ μοι στείλῃ τὰς ἀποκρίσεις καὶ τὸ τῆς ὀρενδουγιάλας γράμμα τώρα. Τὰ γρόσια ἐδγῆκαν σῶα, γρόσια 2300, ἦτοι δύο χιλιάδες τριακόσια.

Μὲ τὸ βαθύτατον σέβας, μένω τῆς πανευγενίας της ταπεινότατος δοῦλος,

Νικόλαος¹

Traducere :

Cu plecat respect sǎrut mîna dumitale.

Cilibi Aleco, arhon sluger² a spus cǎ vremea nu-l îngăduie sǎ amînăm rǎspunsurile la Rîmnic, unde și domnia ta ai a scrie, și deci sǎ-ți faci și scrisoarea de orînduială a banilor lui Hagi Enuș. Deaceea nu lipsesc, dupǎ umila mea datorie, sǎ-ți fac cunoscut, rugîndu-te sǎ-mi trimiți acum rǎspunsurile și scrisoarea de orînduială. Banii au eșit tocmai, taleri 2300, adică două mii trei sute.

Cu adînc respect, rămîn a dumitale prea plecată slugă,

Nicolae³

XXX.

1821, Aprilie

Arz al locuitorilor Țării Romînești către unul din pașii dunăreni, pentru trimiterea unui om împărătesc.

Priimind înaltă scrisoarea mării tale, poruncitoare noao, cu mare cinste ăm sǎrutat-o, cerînd de la Dumnezeu adăogare zilelor prea strălucitului și prea puternicului nostru împărat,

1 Originalul în arhiva C. Basarab Brîncoveanu.

2 Slugurul Tudor Vladimirescu.

3 Această scrisoare este desigur în legătură cu scrisorile Nr. LVI și LXVIII din 22 și 28 Aprilie 1821, publicate în Vîrtosu (Emil), Tudor Vladimirescu, p. 127 și 134.

și lungire de zile și de norocire înălțimii tale ! Slugile înălțimii tale, încă de la strămoși fiind hrăniți cu milile prea înaltului Devlet, obștescului făcători de bine, și deapururea gata a săvârși prea înaltele porunci, puind toată silința și osîrdia spre cele plăcute, și atît noi cît și toți săracii raele ce să află în Țara Romînească, împărătescul cheler, nici odinioară din calea supunerii nu ne-am abătut. Așa fiind, noi, robi plecați ai înaltului Devlet, nu sîntem la îndoială că atît înaltul Devlet cît și prea strălucitele regealuri lui voesc să ne bucurăm totdeauna de dreptățile noastre, cîte prea puternica sa mărire noao ni le-au întărit ; cu toate că și mai în trecutele zile, prin mahzar al nostru, în scurt am arătat cea desăvârșită ticăloșie întru carea le-au adus domnii cei orînduiți, haini fiind și chiar Inaltei Porți și vînzători aceștii țări, iară îndrăznim să le arătăm înălțimii tale, fierbinte rugîndu-ne ca prin tacir să o faci cunoscut către prea Inalta Poartă, cu acest chip și să mijlocești a o porni spre milostivire către noi.

Fieșcare domn nou, în venirea sa, mîngie pre toată raiaoa, ce lăcuiește într'acest împărătesc cheler, cu cetirea împărătescului hatișerif, și auzind dovalele noastre ale tuturor, cele pentru vecinica neclătire a înaltului Devlet, în loc să ne ocrotească cu dobîndirea dreptăților noastre, el ne lasă lipsiți, și ca lipitoarea sughe sîngele săracilor raele, și, după ce ne aduce în desăvârșită ticăloșie și golătate, hainul și nemulțămitorul fuge.¹

Țara Romînească, de cînd s'au supus Inaltei Porți, arătat-u-s'au vreodinioară vreunul din raele hain împărăției ? Iar din domni cunoaște cu adevărat împărăteasca sa mărire pre haini, ale căroră necuviincioase și chiar înpotriva prea Inaltei Porți herecheturi ne-au făcut ca să nu mai avem către dînșii credință, nici ca să cerem prin mijlocirea lor dreptățile noastre dela prea Inalta Poartă, a noastră milostivă hrănitoare.

De aceia și am îndrăznit mai în trecutele zile să cerem un credincios și sozagnar efendi, om al înălțimii tale, căruia să încredințăm plîngerile noastre și prin carele să ne rugăm înălțimii tale ca să binevoiești a mijloci către prea Inalta Poartă, pentru mîntuirea și odihna noastră, a căruia

1 Cum a procedat Ioan Gheorghe Caragea Vv.

om venire aşteptîndu-o, am aflat că din părţile Nicopoli şi Cule, eşind cîţva din eschiale, au despoiat şi au omorît pă mulţ din săracile raiale a Țării Rumîneşti, siluind şi multe fecioare înlăuntrul bisericilor noastre, lucru cu totul necuvincios şi înpotriva prea înaltei porunci, în vreme ce nimeni dintr'această raia n'au îndrăznit să arate cia mai mică înpotrivire, ci ca nişte credincioşi şi supuşi au suferit aciaastă răutate şi cruzime nesuferită.

De acest lucru, cu totu înpotriva voinţii înălţimii tale, încredinţîndu-te înălţimea ta, ne rugăm ca să scrii către luminaţii paşale du pă la împărăteştile serhaturi, ca să facă zapt şi să poprească pă acest feliu de eschiale de a mai trece în pămîntul Țării Rumîneşti şi de a mai pricinui acestui dumnezăesc ecmanet pă lîngă alte ticăloşii şi aceste răutăţi şi, dînd ascultare la cele scrise într'acest al nostru arzuhalū şi la cele ce s'au făcut hevale a le arăta prin graiu cei trimişi oamenii înălţimii tale, să te milostiveşti asupra stării noastre şi să trimiţi cu un ceas mai nainte omul înălţimii tale, cel cerut, ca să mîngie raiaoa carea, avînd buna nădejde că i să va asculta rugăciunea, să va întoarce fieşcare întrule sale. Căci într'alt chip, cu neputinţă este să să odihnească, cu toate că noi destul i-am povăţuit şi-i povăţuim în toate zilele, dar nimenea nu ne ascultă. Şi acest mehtup l-am cetit în auzul tuturor, carii strigă cerînd omul înălţimii tale ce zicem, căci mai mult sînt bucuroşi să sufere sabie împărătească decît cele ce au suferit pînă acum dela hainii împărăţiei, încredinţaţi fiind că prea milostivul împărat nu va erta să jărtfească un norod credincios şi nevinovat, ca să mulţumească lăcomia hainilor şi nemulţumitorilor, ale cărorarele cugetări şi pornire vrăjmăşască şi acum de curînd luminat s'au dovedit ! ¹

1 Academia Romîna, ms. 1062, f. 122, 136 ; ciornă. Datăm acest arz după 10 April — cînd are loc incursiunea turcească amintită — şi după 12 April 1821, cînd divanul trimite un arz către paşa dela Giurgiu, cerînd un „efendi” pentru a asculta păsurile norodului (Cf. Aricescu, *Acte justificative*, p. 139). E desigur răspunsul la scrisoarea anterioară a paşii de la Giurgiu, publicată în Vîrtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 120—121 ; cf. *ibid.*, p. 112—115.

XXXI.

1821, Mai 1—31.

Activitatea poștei

Inamuri pă luna lui Maiu

<u>Maiu</u>	<u>cai</u>	<u>cele din București date</u>	<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
2	4	Nicolaie, întors cu răspunsuri la ispravnici Vălcii	29	9	80
	6	Grigore Cealăcu, la Cămpina	18	9	—
3	8	niște trimiși ai căminarului Sava, la Găești	11	7	40
	8	ipac un om al căminarului Sava, la Târgoviște	12	8	—
	4	un trimis la Ploești și în viitoare .	26	8	80
4	1	ștafetă către medelnicer Nicolae, sa-meș Vlășcii, la Găești	11	—	110
	2	un lipcan la Almați și în viitoare. .	6	1	—
5	4	trei oameni la Mizil și în viitoare .	36	12	—
6	4	trimiși ai slugerului Theodor, la Dru-mul Sării și în viitoare	7	4	80
7	16	în trebuința căminarului Savi, la Târgoviște	12	16	—
	4	ipac la Găești și în viitoare	32	7	40
	4	ipac la Târgoviște și în viitoare . .	24	8	—
8	4	căpitan Dimitre, la Pitești	18	6	—
9	4	doi oameni ai ispravnicilor dă Vlașca, s'au întors la Găești	11	3	80
	4	Panait, omul slugerului Theodor, la Târgoviște și în viitoare	24	8	—
10	6	un trimis al căminarului Sava, la Tăr-goviște	12	6	
	4	Vasile Anastasiu, omul prințipului, s'au întors la Târgoviște	12	4	—
12	142	la rădicarea slugerului Theodor, până la Golești și Pitești	18	213	—

Maiu	cai		ceasuri	taleri	bani
11	4	Hagi Dumitru cu un om, întors către Duca la Ploești	13	4	40
	4	un trimis al căminarului Sava, la Târgoviște	12	4	—
13	4	ipac la Târgoviște	12	4	—
	4	ipac la Pitești și întors	18	12	—
14	8	în trebuința Ghencii, la Târgoviște .	12	8	—
	4	omul căminarului Sava, la Târgoviște	12	4	—
21	3	lipcan la sud Ialomița, Buzău i Slam Râmnic și în viitoare	30	15	—
	3	lipcan la sud Dâmbovița, Argeș i Mușcel și în viitoare	59	29	60
23	2	lipcan la Craiova și în viitoare . .	72	12	—
	8	pitar Gheorghe, după ordie, la Târ- goviște, cu slăvit Chehaia Beiu . .	12	8	—
25	4	tătar la Silistra	22	7	40
	4	trei lipcani cu slăvit Chehaia Beiu, la ordie, la Târgoviște	12	4	—
29	4	tătar la Silistra și în viitoare	42	14	—
	3	tătar la Giurgiul și în viitoare . . .	32	8	—
31	4	tătar agasă cu un lipcan, la Călăraș, spre întâmpinarea dumnealui cai- macamului și în viitoare	40	13	40
	4	tătar agasă la Giurgiul.	17	5	80
			<hr/>		
			485 50		

După la județe :

Din Ploești, sud Prahova.

1	8	în trebuința tagmatarhului Duca, la Târgoviște	6	4	—
2	4	un trimis la Văleni	4	1	40
3	4	Hagi Dimitrie, la București	13	4	40
5	4	în trebuința Duchii, la București . .	13	4	40
6	4	oamenii vistierului Filipescu, la Bu- curești	13	4	40

Maiu	cai		ceasuri	taleri	bani
6	4	un trimis la Albești i la Mizil	4	1	40
	4	un trimis la Mărgineni	3	1	—
7	4	un ostaș la Mizil	4	1	40
8	8	ispravniciei dă Săcueni i dă Prahova, la Târgoviște	6	4	—
	4	un trimis la Târgoviște	6	2	—
10	4	un trimis ipac	6	2	—
11	8	ipac la București	13	8	80
	8	ispravniciei dă Săcueni, la Văleni	4	2	80
12	4	un curier pă la Mizil, la Buzău.	10	3	40
14	4	Mihale curierul, la Târgoviște	6	2	—
	12	tagmatarh Duca, la Târgoviște	6	6	—
	4	Ioan Velbemechi, la Tîrgoviște	6	2	—
15	8	cu trebuință, la Mizil	4	2	80
	4	căpitan Tasu, la București și întors	26	8	80
	4	ipac pentru dănsul, la București	13	4	40
	4	Sava curierul, la Mizil	4	1	40
16	4	pentru Cămpina	5	1	80
	4	pentru Târgoviște	6	2	—
			<hr/>		
				75	40

Din Pitești, sud Argeș

17	4	Ioan Grosul, la Drăgănești și întors	36	12	—
	4	un trimis la Livezeni	4	1	40
	4	un trimis la Târgoviște.	11	3	80
18	1	ștafetă la Slatina	12	1	—
	1	ștafetă la Craiova, către sărdar Ia- mandi	24	2	—
	2	un pandur la Târgu-Jiului	11	2	—
19	1	ștafetă la Râmnic	11	—	110
	4	trimiși la Cămpulung.	9	3	—
	1	ștafetă la Râmnic	11	—	110
	4	un trimis la Târgoviște și întors	11	3	80
	1	ștafetă la Cămpulung	9	—	90
21	8	trimiși la Târgoviște și întorși	11	14	80

<u>Maiu</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
21	1	ștafetă la Căineni	16	1	40
22	1	ștafetă la Câmpulung	9	—	90
	4	un trimis la Golești și întors	1	—	80
	4	un trimis la Râmnic	11	3	80
	1	ștafetă la Râmnic	11	—	110
	4	un trimis la Câmpulung și întors . . .	9	3	—
	4	Nicolae grămaticul, la Tutana și întors	12	4	—
23	6	stolnic Gigărt, la Slatina	12	6	—
	4	doi oameni ai Ghencii, la Târgoviște	11	3	80
	1	ștafetă la Drăgoești	15	5	—
	4	trimisul lui Hagi Prodan, la Târgoviște și întors	11	7	40
	1	ștafetă la Căineni	16	1	40
	8	niște trimiși la Târgoviște și întorși .	11	7	40
	4	un trimis la Băjăști	5	1	80
	1	ștafetă la Râmnic	11	—	110
24	4	un nefer al bulugbașii Stoica, la Vați	11	3	80
	4	un cazac la Curtea dă Argeș	6	2	—
	4	un trimis la Râmnic	11	3	80
25	4	un trimis la Câmpulung	9	3	—
	4	un trimis la Târgoviște și întors . .	11	7	40
26	4	un trimis la Câmpulung	9	3	—
	4	polcovic Vasile Ghelmegean i un om al sârdarului Iordache, la Râmnic.	11	3	80

Din Curtea dă Argeș

17	4	un trimis la Pitești	6	2	—
23	4	ipac, la Pitești și întors	6	4	—

Din Târgoviște, sud Dîmbovița

1	4	un trimis al prințului, la Găești . .	4	1	80
2	4	ipac, la București	12	4	—

Main	cai		ceasuri	taleri	bani
4	4	căpitan Nicolae, la Focșani.	36	12	—
5	4	un trimis al prințului, la Buzău . .	24	8	—
	4	ipac, la București	12	4	—
8	4	în trebuința tagmatarhului Caraviia, la Câmpulung și întors	20	13	40
	4	un trimis la Buzău	24	8	—
10	4	ipac trimis la Focșani	36	12	—
11	4	ipac, la Mehedinți	63	21	—
12	4	omul tagmatarhului Caraviia, la Cămpina	11	3	80
14	4	Gheorghe, la București.	12	4	—
	4	Costea arnăutul, la Pitești	11	3	80
	1	ștafetă la București	12	1	—
16	4	un trimis la Buzău	21	8	—
18	4	un trimis la Câmpina	11	3	80
20	8	un trimis la București	12	8	—
21	4	tahidrom, la Ploști	6	2	—
	4	domnul Manul, la Focșani	36	12	—
23	4	Dimitrie Gianoglu, la Florești . . .	6	2	—
	4	gramatocomisti ¹⁾ la Focșani.	36	12	—
			345	20	

Curieri nemțești

2	2	din 8, Ioan curierul, la Iași și în viitoare	30	10	—
3	1	din 4, un căprar la Căineni și întors	35	5	10
4	2	din 8, Marcu Petrovici, la Giurgiu și întors	32	5	40
9	2	din 8, dragoman Manolache, la Tăr- goviște și viitoare	12	4	—
	1	din 4, Ștefan Ivanovici, la Căineni .	35	2	110
10	1	din 4, Costandin lipcan la Silistra și în viitoare	42	3	60
11	2	din 8, dragoman Manolache, pe la Tărgoviște, la Câmpulung	20	3	40

¹ Curier.

<u>Maiu</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
13	1	din 4, streajă-meșter Bart, la Căineni și întors	35	5	100
19	1	din 4, un căprar la Căineni	35	2	110
23	1	din 4, Marcu Petrovici, la Mărgineni și în viitoare	16	2	80
31	1	din 4, Marcu Petrovici, la Brașov, pînă la Cămpina	18	1	60
				<u>47</u>	<u>10</u>

Cele date din Craiova, cu tescherelele caimacamului Craiovii

1	8	la oameni dumnealui silihtar aga Tair aga, la satu Gărla, cale de dooă poștii și în viitoare, însă din Calafat	6	4	—
	1	plic din Calafat la Craiova către sluger Solomon	15	1	30
	4	vistier Ianache, pănă la satu Cetatea, din Calafat, către silihtar	3	1	—
2	1	ștafetă la Calafat, dela căimăcămie, la capuchehaie	15	1	30
	4	Tair aga al silihtarului dela căimăcă- mie, din Calafat pănă la Moțăței, cale de	4	1	40
	4	Mladin dela căimăcămie, din Calafat la Craiova și în viitoare	15	10	—
	1	ștafeta căimăcămii, trimis din Calafat la Craiova, către logofăt Dincă Iz- bășoiu	15	1	30
6	1	scrisoare dela căimăcămie, la Craiova	15	1	30
9	1	scrisoare din Craiova la Calafat, către caimacami	15	1	30
	4	doi oameni din Craiova la Calafat .	15	5	—
17	4	pentru aducerea unii căruți dela Cărcea în Craiova	3	1	—
18	4	Ali baraictar, din Craiova la Calafat .	15	5	
	2	Dumitru, din Craiova la satu Cituroie	4	—	80

<u>Maiu</u>	<u>cai</u>	<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
19	4 Lațcu suditu, din Craiova la Râmnic și în viitoare	25	16	80
20	1 scrisoare la Calafat din Craiova . .	15	1	30
24	6 medelnicer Scarlat Mănescu, până la satu Radomir	6	3	—
	6 un trimis la Calafat și în viitoare .	15	15	—
	4 un trimis la Calafat	15	5	—
25	1 scrisoare la Țânțăreni, către Halil aga	8	—	80
	1 scrisoare până la poștea Balșu, către orânduiți pentru zaherea și în vii- toare	4	—	80
29	4 un trimis la Calafat și în viitoare .	15	10	—
	8 trei neferi până la Seaca, să aducă pă logofăt Mihai Furtună, omu me- delnicerului Poroinean, ce au scăpat dela tâlhari	15	10	—
30	4 omul silihtarului, la Dii	15	5	—
			<u>101</u>	<u>60</u>

Din Calafat

3	4 un ascherliu al lui Ali aga până la Cetate	3	1	—
	1 scrisoare la Cetate, către silihtar Tair aga și în viitoare	3	—	60
	8 la silihtar Tair aga, la Cetate . . .	3	2	—
4	4 omu lui silihtar Tair aga, cale de 3 poștii, la satu Cerătu și viitoare . .	9	6	—
	8 ascherlii ai lui silihtar Tair aga, cale de trei poștii, la Perișoru și viitoare	9	12	—
5	4 doi ascheri ai silihtarului, la Perișoru și în viitoare	9	6	—
20	Hasan aga cu oamenii săi, la satu Pe- rișoru și în viitoare	9	30	—
6	4 dascălu Botlen, la Craiova	15	5	—
11	12 oameni silihtarului la Perișoru . . .	9	9	—

<u>Maiu</u>	<u>cai</u>		<u>ceasuri</u>	<u>taleri</u>	<u>bani</u>
12	4	un om al silihtarului, din Moțăței la Perișor, ca de o poștie și în viitoare	3	2	—
32		dumnealui caimacam Samurcaș, la Craiova	15	40	—
13	4	omu silihtarului, dela Moțăței până la Cioroiu și în viitoare	3	2	—
14	1	ștafetă din Moțăței până la Calafat și în viitoare	4	—	40
	4	omu silihtarului, cale de o poștie, din Moțăței pînă la Cioroiu și în viitoare	3	2	—
15	4	tătar al pași la Cioroiu	6	2	—
	2	oameni ai silihtarului, la Șăgarcea . .	9	1	60
	4	Vasile arnăut, până la Moțăței și viitoare.	3	2	—
16	2	omu caimacamului, din Șăgarcea la Jătiian, cale de 4 ceasuri și în vii- toare	4	1	40
	4	gephanagibașa al pași, la Craiova . .	15	5	—
	2	un amanet al silihtarului, la Șăgarcea, cale de	9	1	60
	4	armașu Costache, la Craiova,	15	5	—
	4	omu caimacamului, din Șăgarcea până în Craiova și în viitoare	4	2	80
	4	omu silihtarului, din Șăgarcea la Ca- lafat, cale de 3 poștii și viitoare .	9	6	—
17	4	omu caimacamului, din Șăgarcea la Craiova.	4	1	40
	4	omu silihtarului, din Șăgarcea la Cra- iova și viitoare	4	2	80
	4	Husein tătaru, la Craiova.	15	5	—
18	1	ștafetă la Craiova	15	1	30
19	4	Ali Mole, tătar pași, la Craiova . . .	15	5	—
20	1	ștafetă la Craiova	15	1	30
21	4	Husein baraictar, tătar al pași, la Cra- iova	15	5	—
22	4	Mustafa aga, la Craiova	15	5	—

Maiu	cai		ceasuri	taleri	bani
23	4	tătar al pași la Craiova	15	5	—
24	4	Cara Mehmet, la Craiova	15	5	—
25	4	om al capuchehaeli la Craiova . . .	15	5	—
26	6	Mehmet aga, om al pași, cu gephana până la Craiova	15	7	60
28	4	om al caimacamului la Craiova . .	15	5	—
	4	Abdi aga, om al pași, la Craiova . .	15	5	—
29	4	om al capuchehaeli la Craiova . . .	15	5	—
30	16	Ibraim, gavazu pași, la Craiova . . .	15	20	—
					228 108 ¹

XXXII

1821, Mai 4.

Căpitanul Mateiu Suliță și ceașul lui sînt trimiși la ocnă de Tudor Vladimirescu.

Tot [ocna] Slănicu.

Căpitan Mateiu Suliță; ceașul lui :

După pitacu dumnealui slugerului Theodor, coprinzător că aceștiia fugind cu 40 panduri, au săvârșit și jafuri. După care prinzându-i, pandurilor le-au făcut deosebită pedeapsă cu câte doaă sute nuele la spete. Iar acestor doi, ca niște căpetenii, să li se facă deosebită pedeapsă și cum că să să trimiță la ocnă, în soroc dă luni șase.

Dupe care, făcându-să porunca boerilor otcărmuitori către cămărașii ocnei, ca să-i primească pe mai sus numiții, s'au trimis porunca tot la slugeru Theodor, ca să-i pornească cu panduri.

Leat 821, Maiu 4. ²

1 Arhivele Statului, *Judecătorești vechi* Nr. 1352, f. 50—52, 114—116.

2 Arhivele Statului, *Judecătorești vechi*, Nr. 53, f. 64 v. Pentru activitatea departamentului de criminalon (penal) din București în timpul răsvrătirii, cf. Vîrtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 93—94, și notele respective, precum și acelaș, *Activitatea departamentului criminalon din București în timpul răsvrătirii dela 1821 în Arhivele Olteniei*, IX (1930), Nr. 51—52, p. 453—458; *ibidem*, X (1931), Nr. 53, p. 84—88.

XXXIII

1821, Mai 31.

**Caimacamul C. Negri către Mitropolitul Dionisie, sfătuindu-l
să se întoarcă în patrie, din Braşov.**

Τὴν σεβαστὴν μοι αὐτῆς πανιερότητα, υἱκῶς προσκυνῶν, ἀσπάζομαι
πανευλαβῶς τὴν ἱεράν αὐτῆς δεξιάν.

Ἐπειδὴ, δι' ἐπίτηδες ἐκδοθέντος βασιλικοῦ προσκυνητοῦ ὁρισμοῦ,
ἐγὼ μὲν ἐπικυροῦμαι καὶ αὐθις εἰς τὸ καῖμακαμλίκι τῆς Βλαχίας, ὁ
δὲ ἄρχων χάτμανος διορίζεται καῖμακάρχης τῆς Μολδαβίας, ἀμέσως
ὑπείκων τῷ προσκυνητῷ ὁρισμῷ ἐπανῆλθον σήμερον εἰς Βουκουρέστι.

Ὅθεν ξεκινῶ τὸ παρόν μου υἱκὸν ἔγγραφον, ἔχων ἐμπερίκλειστα
τὰ ἴσα τοῦ τε διαληφθέντος βασιλικοῦ ὁρισμοῦ, καὶ τοῦ ἐκλάμπρου
αὐθεντικοῦ ἐπιτακτικοῦ. Αὐτὰ ταῦτα δημοποιῶν ἤδη τῇ πανιερότητί
της, ἐπιμόνως παρακαλῶ, ἄνευ καὶ ἡμέρας ἀναβολῆς, νὰ ἐπιταχύνη
τὴν εἰς Βουκουρέστι ἐπιστροφὴν της κατὰ τοσοῦτον περισσότερον,
καθ' ὅσον ἐπ' αἰσίας ἀσφαλείας ἤδη ἡ ἔξοδος.

Ὁ υψηλότατος Σιλίστρας Βαλεσι ἐφένδης μας ὁ καὶ σερασκέρης
τῆς Βλαχίας, οὐχ' ἦττον μοι ἐπέταξε νὰ γράψω τῇ σεβαστῇ μοι αὐ-
τῆς πανιερότητι, τὸ νὰ ἐξέλθῃ ἀμέσως, ὅπου παρευρισκόμενοι σύμ-
παντες εἰς Βουκουρέστι, νὰ συστείλῃτε διατάττοντες τὴν διαλελυμένην
ὕμῶν πατρίδα. Ὁ εὐμενέστατος ἡμῶν αὐθέντης, τὰ αὐτὰ ἰδιαιτέρως
μοι ἐντέλλεται νὰ εἰδοποιήσω τῇ πανιερότητί της ἐξ ὀνόματος προσ-
διορισμένως ἐπιτάττεται ἡ σεβαστὴ μοι αὐτῆς πανιερότης ἐν τῷ εἰ-
ρημένῳ βασιλικῷ ὁρισμῷ, διὰ τὴν ἐν ἔργοις ἐκπλήρωσιν τῶν ἐν αὐτῷ
διαλαμβανομένων. Περιμένων λοιπὸν ἄμεσον τὴν αὐτῆς παρουσίαν,
μένω τῆς σεβαστῆς μοι αὐτῆς πανιερότητος, υἱὸς ἐν Χριστῷ καὶ δοῦλος

Κ. Νέγγρης.

αἰκα Μαῖου λα

Traducere :

*Sfinției tale prea respectate, fiește închinându-mă, cu
evlavie sărut dreapta-ți sfință.*

De oarece, prin poruncă împărătească publicată, eu sînt
din nou întărit la căimăcămia Țării Românești, iar dum-

nealui hatmanul ¹ este rînduit caimacam al Moldovei, îndată supuindu-mă slăvitei porunci, m'am întors astăzi la București. Pentru aceasta trimit fiiasca mea scrisoare de față, avînd înăuntru copia amintitei porunci împărătești, ordonată de prea strălucitul domn. ²

Acestea făcîndu-ți-le cunoscute acum prea sfinției tale, te rog stăruitor ca, fără întîrziere de o zi măcar, să grăbești întoarcerea ta la București, cu atît mai mult cu cît venirea acum este favorabilă și în siguranță.

Prea înălțatul Silistra Valesi, efendi și seraschierul Valahiei, nu mai puțin mi-a poruncit să scriu prea sfinției tale, ca să vii imediat, să fim toți de pretutindenea la București, să conlucrați, punînd regulă în desordinea patriei noastre.

Prea milostivul nostru domn, în mod special, îmi poruncește să vestesc prea sfinției tale că în chip hotărît (nominal) se orînduește prea sfinția ta, prin sus numita poruncă împărătească, să împlinești în faptă cele cuprinse în ea.

Așteptînd deci venirea imediată a sfinției tale, rămîn al prea sfinției tale fiu în Hristos și slugă,

C. Negri ³

1821, Mai 31.

XXXIV.

1821

Jalba mitropolitului și a boerilor rămași în București, către Metternich, pentru ajutorarea Țării Romînești.

Inștiințarea mitropolitului cu boerii cei rămași în București cătră prinșipul Meternih, ministrul pricinilor de afară al puternicii austriaceștii monarhii.

1 Ștefănache Vogoridl.

2 „Prea strălucitul domn” este Sultanul. La 21 Mai îi scria și Scarlat Calimah Vv. Ordinele de numirea postelnicului C. Negri în căimăcămia Țării Romînești date la Aricescu, *Acte justificative*, p. 155—159.

3 Academia Romîină, ms. 1155, f. 228. *Ibidem*, f. 229, scrisoarea cu acelaș text și dată, adresată de Negri boerilor aflați în Brașov. (Traducere în Aricescu, *Acte justificative*, p. 161—162). Amîndouă în copile lui Vilara.

Cunoscând iubirea de oameni a chesaro-crăeștii împărății și având scăparea noastră la vreme de primejdii în cel cu liniște și bine oblăduit pământ al împărăției sale, unde și acum cei mai mulți din noi au năzuit, cu herbințeală ne rugăm înălțimii tale, să pliroforisești pă milostivul împărat pentru cele de asupra noastră din toate părțile pătimiri cu înfricoșări primejdioase, care măcar că este cu neputință a le scrie și a le povesti pă toate, dar, îndrăznind, făcurăm o slabă arălare.

Prea înălțate prințipe ! Noi în pace și în liniște aflându-ne, fără de veste, pentru nepilduitele strămtorări ale săracilor lăcuiitori în Valahia cea mică, unde și tiraniile neomeniților otcărmuitori au prisosit cu răutățile peste măsură, săracii lăcuiitori luând pă un Theodor Vladimirescul, căpetenie lor, s'au arădicat înpotriva tiranilor jăfuitori, cerând dela prea Inalta Poartă scăpare dela ei și a dobândi călcatele noastre dreptăți; care cereri ale lor, drepte cunoscându-le și noi mai jos iscăliții, ne-am unit cu dănșii și dinpreună cu tot norodul cel pornit de afară și adunat aicea în București, am scris pe la toate părțile unde să cuvine, arătând jalnica stare a patrii noastre și cerând ajutor spre încetare relelor celor făcute și câștigarea dreptăților celor călcate.

Tot într'acea vreme ne-am pomenit, dintr'altă parte, că ntră în ticăloasa noastră țară prințipul Ipsilant, căpetenie unei adunări necunoscută noao și de tot streină.

Acest părlej găsind tâlharii și făcătorii de rele, adecă arnăuții ce din nenorocire s'au aflat răsipiți într'acest pământ, până într'atât patriia noastră și de obște pă toți lăcuiitorii au jăfuit și i-au prăpădit, încât pentru acestea și cea mai nemilostivă și vărtoasă inimă cu neputință este a nu vărsa acrămi; și bunele nume ale priete[sugu]lui și ale unirii le-au prefăcut și cele mai înfricoșate și turburătoare fapte la simțirea omenească, la care cu neputință și cele mai nenoro-coase veacuri să poată da vreo pildă.

Cea de obște pornire a lor asupra tuturor stărilor politiceștii soțietăți au silit în scurt pă toți boerii și cea mai multă parte din lăcuiitori a să depărta într'alt pământ streinu, și

fericiți ar fi fost când acea măhnită a lor pază i-ar fi scăpat din răutățile acelor tălhări. Dar ei, coprinzând toate drumurile, au despuiat, au căznit, întregi familii ale fugarilor au necinstit, dăruindu-le lor viață numai pentru mai multă simțire a stării lor cei jalnici.

Aceste sălbatice și îngrozitoare ale iadului hiiară nici cinstea au păzit unui neam, a căriia slăbiciune, strigările, rugăciunile trebuia să le pricinuiască zdrobire de inimă, de ar fi fost aceste necuvioase suflete primitoare de milostivire! Multe fecioare ș'au răpus viața din multe și sălbatica lor învierșunare și într'atâta de multă grozime au ajunsu, care cu neputință este a o povesti cinevaș fără dă înfiorare! Mume ticăloase, desăvârșit le-au batjocorit acești mai sălbătăciți decât fiiărale, fără omenie și fără milostivire. Drept jucărie aruncând pă prunci în sus, îi sprijinea în ascuțitul săbiilor, și într'aceste jalnice și înfricoșate vederi părinții lor, neputându-și înfrâna necazul și obida cea dreaptă, au cercat și ei însuși turburarea acestor tigri. Intr'acest chip au fost mânia gonacilor și îngrozita fugă celor ce să gonea, încât părinți pă fii, soți pă soții și în scurtu toți, cele mai iubite, mai scumpe și neprețuite uitându-și, sau de bună voie năpustindu-le, să răpunea alergând prin ogrăzi și câmpuri, înbrâncindu-să și unul pă altul călcându-să, prin strămtori și treceri de gârle și heleștee, încât din mulțimea și greutatea trecătorilor pă poduri umblătoare, dinpreună cu vârsnici și nevârsnici ce să afla deasupra, în apă au căzut, și neputincioase fămei și prunci s'au înecat, sate întregi s'au înprăstiat, iar lăcuiitorii țărani prin crânguri și prin văi, goli și cu trențe ticăloșaste înfășurați, ca niște dobitoace ce să rătăcesc, flămânzi și însetoșați, în toate părțile, unii despuiați, alții trențaroși și alții în ciudețime de înbrăcăminte petrec. Nici însuș sărăciia n'au fost dăstoinică a umbri pă ticăloșii țărani de hrăpirea acestor tălhari, ci hrana, vite, țoale, înbrăcăminte, de toate ticăloșii s'au lipsit. În câtă nevoie au ajunsu, ca niște vite sălbatice prin păduri să sălăsluiască, și dintr'aceasta ni să întinde noao o jalnică zărire a unii desăvârșit întru toate lipsire, negreșit pricinuiuindu-să

Întru neputința întru care să află acum plugarii de a-ș semăna arăturile, cele multe tâlhării care au tăiat toată împărțășirea, tot felul de negoț au încetat, a căruia lipsire rădică toată nădejdea de verice ajutor. Orașul nostru cu totul s'au pustiit, nici una din cele din lăuntru și din afară case nebântuite și zdravene n'au scăpat, sfintele lăcașuri s'au prădat, bisericăștile vase ale sfintelor taine s'au batjocorit, sfinte icoane s'au sfărămat și s'au călcat și, ce-i mai înfricoșat și de mirare, că de oameni ce mărturisesc a noastră credință !

Noi cei ce am mai rămas în jalnicul nostru oraș, ne-am jăfuit din însuș casele noastre și prin mănăstiri abii ne-am aflat scăpare. Pă înșine, ca pă niște vinovați, în închisori cu groase ziduri închizându-ne, cele mai din urmă înfricoșări așteptăm.¹ Toți tâlharii arnăuți, coprinzând și stăpânind în scurt mai toate județele țării și cele de prin prejurul orașului sate, nu numai toate mănăstirile și bisericile țării le-au jăfuit și pă toți i-au despuiat, i-au înprăștiat, i-au zdrumicat, ci într'acest fel de stenahorie ne-au adus, încât nu avem de unde să iconomisim nici cele trebuincioase ale hranii bieților ticăloși pământeni. Bani, hrană și toate cele trebuincioase dela noi le cer cu mari și primejdioase înfricoșări și cu totul ne topește o întristată simțire, nu care cumva pământenii, ce s'au arădicat pentru dreptățile lor, vor fi siliți să bată cu ei pentru hrană, și pentru patrioți — neavând de unde să căpătuim de bani, de hrană și notrețul vitelor neînzăbălaților arnăuți — ajungând la cea mai desăvârșită neputință a îngrijirii acestora, din lipsirea a tot felul de ot-cărmuire și răsipirea norodului. De aceia și ne aflăm în primejdioasă peire lângă neînfrănată mulțime, la care nechibzuirea anarhiei zăticnește toată apropierea cătră glasul dreptului cuvânt.

Pă lângă aceasta îndeșită ceață, de care sântem încunjurați, să alătura și frica năvălirii Turcilor, căci prin multe

1 Boerii cu mitropolitul Dionisie Lupu erau închiși la Belvedere, casa lui Dinicu Golescu, lângă Cotroceni.

sate după marginea Dunării, intrând cu o sălbătăcie, au junghiat, au robit, au arsu fără milostivire pă ori care au întâmpinat și le-au eșit înaintea, cu cât mai vartos socotindu-să că au a cădea asupra răzvrătiților; care Turci, prin toate trecătorile ivindu-să, pă ticălosul nostru pământ să întăresc și cât de curând cu cele mai rele spaimi ne înfricoșază, în vreme ce sântem nevinovați, precum, cercetându-să, să va dovedi.

Să crează bunătatea înălțimii tale că toate acestea este o slabă dar adevărată perigrافی¹ a patimilor noastre, pentru care patimi mai pe largă pliroforie va putea lua dela chesaro-crăiasca aghenție și dela mulți oameni împărătești su-diți ce lăcuiesc aici, pre carii nici cea nebiruită umbrire a mării sale n'au putut să-i păzească nesupărați de turbarea acestor neomeniți arnăuți, ci pă unii cu băni, pă alții cu haine și pă alții cu vite și în felurimi de chipuri i-au jăfuit și i-au păgubit. Și numai Dumnezeu și bunul împărat poate a ne izbăvi dintr'această jalnică și proastă stare a noastră!

Fireasca bunătate a puternicului împărat, frățearca unire ce are cu împăratul Alexandru al Rosii și prieteneasca dragoste ce are cătră Innalta Othomanicească Poartă, ne îndemnează, dându-ne mari nădejdi, că prin milostivirea înălțimii tale să cădem la picioarele puternicii sale, spre a să milostivi să asculte cu omilință tănguitoarele glasuri unui norod vecin ce pătimește foarte tare și să bine priimească mărirea sa, dinpreună cu împăratul Alexandru al Rosii, a mijloci cătră Innalta Poartă, ca să înceteze pătimirile și stingerile noastre, care ni s'au pricinuit din multele năpăstui și nedreptăți a celor după vremi trimiși dela Poartă otcărmuitori, și să ni să dea strămoșăștile noastre privileghiuri și cele din vechime obiceiuri care le-au avut pământul. Și ne făgăduim, în numele mării sale și al monarhului Alexandru, împăratul Rosii, că vom păzi și noi nestrămutat toate câte strămoșii noștri s'au făgăduit la prea Innalta Poartă, când au cerut-o ocrotitoare țării, a căriia Porți ocrotire o cerem și

¹ περιγραφή = descriere.

o pohtim cu toată dragostea și supunerea, atât numai, herbinte și cu multă plecăciune ne rugăm ca să înconteneze cele câte până acum câte puțin încăpute nedreptăți și rele obiceiuri urmate de cătră cei orânduiți otcărmuitori. Pentru care în multe rânduri jăluindu-ne prea puternicii Porți, s'au cunoscut că fireasca răutate a celor otcărmuitori rău tălcuindu-ne Porții și prefăcându-ne într'alte chipuri, după cum ci au vrut, pentru ale lor interesuri, și nu numai că nu s'au făcut țării vreo mângăiere sau îndreptare, ci și mulți din frații noștri s'au surghiunit, au petrecut rele, și unii cu viclene și tainice mijloace s'au și omorât. Din care pricină să află astăzi țara noastră întru cea desăvârșit dărăpănare și pustiire, și spre îndreptarea acestor rele urmări alt mijloc nu poate fi, decât lipsirea acestora. Și adânca înțelepciune a împărățiilor sale va chibzui chipul dreptei oblăduiri, care poate liniști și a îndrepta dărăpănarea aceștii țări!

Ci dar, cu lacrimi ne rugăm împărății sale, ca atât pentru iubirea de oameni cât și pentru a dreptului cuvânt de vecinătate, să-i tie milă de un întreg ticălos norod și binevoind, împreună cu monarhul Alexandru, împăratul Rosii, protectorul aceștii țări, să mijlocească cătră Înalta Poartă, ca să ne aducă la cea dintâi stare bună, cu o dreaptă otcărmuire, întemeierea privilegiurilor, încât și noi ticăloșii, supt umbrirea a doi iubitori de oameni și de dreptate mari împărați, rădicându-ne capetele din înpilarea jugului nedreptăților, ce de multă vreme să află asupra noastră, să putem, dinpreună cu atâta mulțime de mântuite noroadе, să slăvim aceste doao sfinte nume, Franțiscul și Alexandru! ¹

1 Academia Română, ms. 322 t. 145—146; copie, de Naum Rîmniceanu. Cu plîngerea aceasta pare că urmau să plece la Laybach — pentru a o preda principelui Metternich — Petrache Poenaru, stolnicul Geani Oroșan și eplscopul Ilarion al Argeșului (Aricescu, *Istoria revoluțiunii*, p. 225). În orice caz misiunea nu și-a mai îndeplinit rolul, odată cu precipitarea evenimentelor și plecarea neașteptată a lui Tudor Vladimirescu din București. O dată *Mai*, intervenția fiind hotărîtă, pare-se, pentru această lună.

Memoriul s'a mai publicat, cu erori de lectură și interpretare, în Erbiceanu (C), *Note asupra Istoriei Bisericești a Romînilor pentru Seculul al XIX-lea în Biserica Ortodoxă Romînă*, XXVIII, (1904—1905), p. 647—652.

XXXV.

Un istoric pe scurt al Eteriei.

Affaires de la Grèce.

1821 Iulie 3.

Nous recevons la lettre suivante d'un de nos correspondants d'Angleterre; nous la donnons avec autant plus de plaisir que la société dont il est question semble tout à fait inconnue à ceux qui l'ont assimilé à des sociétés secrètes, et en ont traité les membres comme des perturbateurs de la paix publique, et des amis de toutes les révolutions.

Société des hétéristes ou amis.

Sur quelle terre marchons nous? Dans quel ordre d'idées existons nous? Serions nous devenus Mahometans? Je me suis déjà fait plusieurs fois ces questions, en entendant incriminer par une foule de prétendus politiques et de prétendus chrétiens une institution sage, raisonnable et religieuse, dont il ne paraissent pas même connoître les premières bases, je veux parler de l'hétériste, ou société des amis. Sommes nous revenus au siècle de Domitien, où les agapes (banquet des amis) furent qualifiés de saturnales par les persécuteurs du christianisme? Qu'on déclame contre l'enseignement mutuel, je répondrai à ses détracteurs ce que je disais aux Turcs: „Il faut que vous jugiez vos doctrines bien mauvaises, puisque vous ne les croyez pas capables de soutenir le grand jour, tandis que le christianisme invoque l'éclat du soleil pour briller dans toute sa gloire!”

On sait d'ailleurs à quoi s'en tenir sur le compte des obscurantins, mais lancer l'anathème religieux et civil contre l'hétériste, c'est calomnier les intentions des augustes protecteurs de la Société Biblique, dont je m'honore d'être membre, c'est faire le procès à la plus charitable des institutions du 19 siècle.

J'étais à Vienne en 1814, attaché à une des légations qui siégeaient au Congrès, lorsque j'eus connaissance de la Société des hétéristes, dont le but était de répandre dans la Grèce les lumières, et avec elles les principes du christianisme. Il s'agissait de procurer, à un clergé ignorant, le moyen d'instruire, de propager les Saintes Écritures, et de donner aux fidèles Grecs, dont les dix-neuf-vingtièmes ne savent pas l'oraison dominicale, une instruction capable de les élever à la dignité de l'honneur évangélique. Tel fut le grand objet qu'on se proposa, sans y accoler aucune idée politique.

D'après cette base morale et religieuse, le ministre d'un des premiers auteurs de la Sainte Alliance (Mr. Capo-d'Istria) dressa les statuts de l'ordre des hétéristes, qui ne diffèrent presque en rien, pour les petites écoles, de ceux de notre doctrine chrétienne, et pour les collèges, des méthodes adoptées par les frères de la foi. Jusque là, je pense, il n'y avait pas de quoi s'effaroucher, aussi tous les monarques, à qui l'on fit part, approuvèrent-ils l'acte d'institution des hétéristes. On ouvrit une souscription, des fonds furent faits pour l'établissement des petites écoles, et pour l'entretien de plusieurs collèges, déjà existants et tolérés par le gouvernement turc. En même tems, les protecteurs souscripteurs, maîtres, élèves, associés, bienfaiteurs, affiliés, aggrégés, furent désignés sous la dénomination d'hétéristes; enfin la caisse des dépenses fut établie à Munich, sous la protection du gouvernement, comme celle de plusieurs collèges grecs l'était à Vienne, et l'est encore à Moscou. Une bienveillance générale semblait animer la chrétienté pour les Grecs, les personnages les plus distingués avaient concouru à cet acte de piété, et on se demande : „qui a pu si subitement convertir en un plomb vil l'or pour l'aumône?“ Des souverains, des princes, des savants, des voyageurs, des sages missionnaires, des hommes pieux, des femmes remplies de la charité, des diaconesses de la primitive église, font partie de l'hétérisme, et tout-à-coup on crie l'anathème contre l'oeuvre de la sagesse.

Je ne prétends point m'ériger en juge de la validité des événemens qui ont éclatés dans l'Orient, mais je soutiendrai

que l'hétérisme tient essentiellement à la cause de la religion et de l'humanité. Je sais que les statuts n'ont point reçu la sanction du Mufti, qui ne voit, tout bon Turc, dans l'espèce chrétienne que des chiens, d'infidels (Kiopekler Giaourlar) taillables à merci et miséricorde, mais les vénérables status avaient été approuvés et bénits par le patriarche-martyr Grégoire, ainsi que par le saint synode orthodoxe.

Tels sont les faits, à ma connaissance, et je pense qu'il n'est pas un homme sage et généreux qui ne voulut avoir concouru à une entreprise dirigée dans une espèce de sagesse, et dont le but tendait uniquement à améliorer le sort d'un peuple indignement chargé de chaînes.

Th. hétériste et membre d'une Société Biblique.

P. S. Je pourrais, si cela était nécessaire, faire connaître les noms d'une multitude des bienfaiteurs et de souscripteurs même royaux de l'hétérisme, mais je ne m'expliquerai pas plus amplement sur ce sujet, par des raisons qui vous sont connues à vous et à vos lecteurs. Le nombre des hétériste est de plus de 80.000, sans y comprendre la plupart des pairs anglais, et quelques membres de la famille royale d'Angleterre. On y compte enfin jusqu'à des enfans de neuf ans, des deux sexes. Voilà quels sont les révolutionnaires de la Grèce !¹

XXXVI.

1821.

Memoriul boerilor din Brașov către Rusia, pentru reorganizarea Țării Românești.

La prea puternica, pravoslavnică și prea slăvita împărăție a toatei Rosii, prea milostiva apărătoare a tot neamului creștinesc, iar mai vârtos a neamului nostru, lăcuitorilor

¹ Academia Română, ms. 1081, f. 22, 27. Copie contemporană după corespondența londoneză din 3 Iulie 1821, publicată în „le Constitutionnel”. (Paris, 1821, Nr. 190), cotidian cetit la Brașov de boeri refugiați acolo; plin însă numai de știri fanteziste favorabile Grecilor.

Dachii, acum, după ce ne-au covârșit creștetul nevoile, scărbele și cea desăvârșit obștească pustiire, năzuim cu mare credință, noi ticăloșii și dăznă[dăj]duiții, înălțând jalnicile noastre strigări, cu suspinuri din adâncul inimii ; și într'această vreme—când, din dumnezeiasca pronie, ni s'au deschis ușile ascultării—așternând la pământ genuchele noastre înaintea strălucitului împărătesc scaun al marelui și prea puternicului monarhu, cu izvor de lăcrămi cerem milostivire, mântuire și dreptate, arătând cu mare jale tot adevărul dintru început, de unde au izvorât scăderea ființei noastre, necurmatele și nepovestitele jafuri și acum cea desăvârșit prăpădenie, cu hotărâre ca să stingă de tot neamul nostru și să rămăie streinul și vrăjmașul neam moștenitor averilor și patrii noastre, schimbându-i și numirea, ca să nu să mai pomenească nici urma moștenirii și ființei noastre !

Neamul grecesc cât au fost de turburător, răzvrătit și vătămător, atât celor ce din nenorocire au avut vreo politicească înclinare sau adunare cu dănșii, cât și chiar loruș, istoriile pe largu, cu deslușire îndăstulată, ne arată. Intriga grecească au cutezat mai întâi a rădica într'atâtea rânduri războiu asupra bisericii lui Hristos, ce au răscumpărat-o cu scump sângele său, și asupra propoveduirii sfinților apostoli, cu atâtea eresuri ce după vremi au născocit, înșălând duhovniceasca turmă, care apostolii cu multe primejdii și trude de osteneli au adunat-o din bezna întunecului necunoștinții ! Intriga grecească au dat pricină de s'au dejghinat în cea după urmă și toată agonisita apostolească, adecă întregimea pravoslavniciei bisericii noastre, căci de unde era numai una și un trup, s'au despărțit de au rămas până în veacul de acum doao, numindu-să una a Răsăritului și alta a Apusului.

Tot acest neam îndărătnic și trufaș, depărtând cu totul din inimile lor frica lui Dumnezeu și iubirea de frați, pentru spurcata filăftie¹, mândrie și nelegiuita lăcomie, au răzvrătit și armonia celor politicești și, ca să nu întâmpine cei în putere vreo zăticnire la relele lor cugetări, împreunând oblăduirea

¹ φιλαυτία = dragoste de sine, egoism.

bisericească cu oblăduirea politică, făcându-să adecă patriiarși Țarigradului, fiii împăraților, au adus dreptatea și starea supușilor în voința celor puternici ; apoi și cei puternici unul pă altul au răsturnat și au zdrobit, încât nu li s'au cunoscut nici urma. Și la atăta slăbiciune au adus toată sistima politică, încât au și surpat cu totul împărăția lor și, din deșertare dumnezeiască, au căzut grumazul lor cel mândru și învărtoșat în robia jugului de her, ș'au pierdut și lumina învățăturilor și lipsindu-să de tot părlejul ce le-ar fi putut sluji la relele lor năvăliri, l-au rămas robia ca o povață de înfrânare și de astămpărare. Cel ce va ceti istoria, văzând cele după vremi întâmplăte la împărăția lor, negreșit că să va cutremura, pentrucă și cerul și pământul au arătat la acele vremi multe și groaznice semne, scărbindu-să de sălbaticile și necuvioasele lor fapte și însemnându-le mai nainte căderea și zdrobirea ce era să le vie, cu toate că răotătea, înpietrindu-le inima, nu i-au lăsat să să deștepte și să înțeleagă !

În cursul de câteva veacuri, dobândind lumini de învățătură din Evropa, au arătat de multe ori în faptă că firescul lor nărav încă nu s'au stinsu de tot, ci îl hrănesc ațătat câte puțin în inimile lor, adăstând vreme îndemănată ca să dea văpaia răotății lor de față. Adevărul acestui cuvânt poate să-l adevereze și alte țări streine, pă unde au ajunsu acest neam, că și acolo n'au petrecut cu astămpărare și fără intrigă. Iar mai vartos în Țarigrad, la scaunul împărăției othomanești, nu este nimeni să nu aibă această deplină știință, că necurmătele lor intrigi au făcut nenumărate amestecături și turburări până și la împărățiile streine. Cu toate că ascuțitul săbii pă mulți dintr'ânșii au mâncat, dar de năravul lor nu i-au putut dezbăra !

Patria noastră, Valahia, s'au supus la împărăția othomanească în leat —, cu legături înscris să răspunză pă tot anul suma de bani ce s'au legat drept semnu de supunere tocmită și să nu aibă Poarta Othomanească nici un fel de amestec în pământul nostru, cătuș de puțin, ci să să stăpânească țara de domni pământeni, cu toate obiceiurile ce au

avut pă deplin. Dar această tirană împărăție și vrăjmașă neamului creștinesc, nebăgând în seamă cinstea legăturilor sale, de multe ori s'au pornit ca să ne aducă în jugul robii; însă țara fiind în bună stare și având oareșcare putere de oaste pământească, s'au tot apărat din vreme în vreme, cu toate că sălbatica tiranie au călcat hotarul țării, ce era jumătate apa Dunării, și au făcut și trei cetăți pă pământul nostru, Brăila, Giurgiul și Turnul, într'armându-le cu oaste turcească și artilerii, așazănd într'ânsele lăcuitori de familii turcești și întărind acolo vecinică oblăduire turcească, atât politicească cât și a legii lor, cu geamii.

Neamul grecesc, cu care neamul nostru nu avea nici un fel de înclinare sau adunare, izbutind câte puțin la duhurile turcești, au ajunsu în trebi mari politicești ale scaunului sultanului turcesc, făcându-să dragomani ai Porții. Toată lumea știe în cătă slavă și putere este un dragoman al Porții! Și unindu-să Grecii cu duhurile tiranilor, ca să-ș poată să-vărși ale lor interesuri, în cele după urmă le-au și săvârșit întocmai după al lor cuget și dorință, căci cu zavistiile lor dănd Porții să înțeleagă că neamul nostru nu este credincios, au înduplecat-o de au stricat legătura veche, să nu să mai facă adecă domni pământenii, ci să să facă domni streini din neamul grecesc. La leat — făcându-să cel dintăi domnu grec în țara noastră, trei lucruri îndată au pus în lucrare, ca să strice de tot eleftheria¹ neamului românesc și să-l supuie supt jugul robii, adecă: miliția pământului, ce era cu armele în mână pentru paza și strejuirea țării, de tot au stricat-o; capichehaiele Greci în Țarigrad au orânduit, în locul celor pământenii, și slobodul negoț al țării de tot l-au tăiat a nu trece peste granițe, fără numai prin voința domnilor, pentru al lor folos. Tot în zilele domnilor greci cei dintăi, Turcii din serhaturile Brăilii, Giurgiului și Turnului, întinzându-să în pământul țării, au coprinsu multe moșii boierești și mănăstirești, cu sate întregi de lăcuitori pământenii, dejghinându-i din trupul țării și făcându-i raia su-

¹ Ἐλευθερία = libertatea.

puși la acele serhaturi, și cu aceasta s'au izvodit alte doao lucruri rele și vătămătoare obștii Țării Românești : una, că Turcii, oricând voiesc, să preumblă prin țară, făcând multe răutăți și luări în silă de orice ; și alta, că hoții ce să izvodesc în țară, la aceste raiele turcești îș găsesc scăparea, întovărășindu-să însă de multe ori și cu Turci, în fapte de hoții. Și, cu acest chip ce s'au zis mai sus, nevinovatul norod al țării aceștia, pierzându-ș de tot eleftheria, au căzut supt jugul oblăduirii neamului strein grecesc, celui nesățios și îndărătnic. Și ajungând robi la robii Porții, nu numai că am pățimit groaznice și necontenite jafuri și stingeri caselor și averilor noastre, ci încă ne-au îngrădit și toate canalurile prin care am fi putut alerga cu jăluiri spre aflarea ajutorului și mângăierii, prin așezarea adecă ce au făcut ei de capichehaieli Greci, atât la toate serhaturile turcești — câte sunt pă amândoaio mărginile Dunării — cât și în Țarigrad lângă Devletul turcesc, și prin rudele lor de acolo, cum și prin ministrii Porții, pe carii îi îndăstula cu prisos din jafurile ce lua din țară și îi avea uniți la toate voințele lor. Și cu însoțiri de Greci cu pământence, prin puternicile mijlociri ale domnilor și cu întemeiere de tot felul de averi, acareturi și moșii ce dobăndea în silnicie, cugeta cu vreme să surpe din ființa lor pă toți pământenii și să rămăie ei desăvârșit stăpâni pământului țării, numindu-o Noao Grechie. Care această a lor vrăjmașă cugetare veacul acesta de acum au arătat-o în faptă.

Nu s'au mulțămit numai cu atât, ci, ca să-ș acopere urmele și să să arate că ei sunt credincioși ai Porții, de multe ori, cu chipurile lor cele răzvrătitoare, au adus pă Poarta Othomanească la bănuieli și turburări asupra nevinovatului norod al țării, osebit că dobândiseră însuș ei deplină putere să pedepsească cu rădicarea vieții și averii pă oricine din pământeni interesurile lor ar fi cerut de trebuință să-l învinovățească ; unul ca acela ticălos pământean judecată nu avea, vina nu i să cerceta, ci îndată ce domnul făcea arătare pentru dănsui, oricum ar fi voit, sultanul îi hotăra vina lui și da ferman ca să-l omoare. Poarta Othomanească, și de înțelegea

răotățile ce să urma de Greci în țara noastră, dar, avându-ne ca pă niște gheauri, socotea că este cu cuviință și de mare trebuință cât de tare să fim împilați supt jugul tiranii. Și ministrii cei de lângă sultanul, îndăstulându-să apururea de bani ce lua dela domni greci, tcate ale lor le făcea bune și drepte, numai ca să urmeze acest negoțu ce făcea cu dănșii, spre sărăciia și stingerea neamului nostru.

Proniia dumnezeiască, însă, nu ș'au depărtat cu totul umbrirea sa de asupra aceștii nevinovate țări, ci grăind la pravoslavnică și milostiva inimă a prea puternicii împărății ro-sești, au adus-o la filotimiia slavei sale, de au luat supt a sa puternică protecție aceste doao pravoslavnice și mult pă-timașe țări, Moldaviia și Valahiia, încă din zilele prea marei, prea slăvitei și prea fericitei, nebiruitei împărătesii Ecaterinii a II, ce au fost prea dornică mumă a tuturor pravoslavnicilor creștini (dela al căriia prea puternic brațu încă și acum vrăjmașul creștinătății simte ranele în spinare), întărind odihna, privilegiurile și toate obiceiurile lor cu legătura ce au făcut la Cainargic în leat 1774, cu Poarta Othomanească. Dar această legătură au tras-o Grecii numai spre al lor folos, tot prin acelaș al lor negoțu ce făcea cu ministrii Porții, mai vârtos îndoindu-l din cât au fost, iar noi, ticăloșii lăcuatori ai acestor doao țări, mai cu asupra am fost prădați și în multe chipuri jăfuiți, înbogățindu-să cu toții din nevinovatul sânge al norodului și îndăstulând și pă cei din Țarigrad, pentru ale lor interesuri. De multe ori pravoslavnică împărăție rosească, filotimisindu-să asupra protecții sale și asupra slavei măririi sale, cu armele în mână și cu vărsare de sânge a nebiruitelor sale oștiri s'au nevoit de au întărit acele legături din Cainargic cu alte legături, în urmă încă și cu oareșcare adaos, numai ca să întemeieze nebântuirea și liniștita petrecere cu toată dreptatea a norodului acestor doao țări. Dar duhul cel neastămpărat și hrăpitor al Grecilor toate aceste osteneli le-au arătat zadarnice, pentrucă ei și mai cu asupra au arătat tiranie asupra noastră, cum-părând domniile dela Poarta Othomanească, cu mari și groaznice sume de bani, și pă noi de tot ne-au împilat voin-

țelor lor și în multe chipuri ne-au prădat; până și cinurile și mansupurile toate, ce să da mai nainte după cuviință și după vrednicii, i slujbe credincioase ale țării, le vindea toate pe bani, până la cel mai mic !

Anul acesta 1821 au socotit că va fi epohi a lor, adecă vremea cea îndemănatecă spre săvârșirea celor ce să vede că din vechime au cugetat neastămpăratul lor duh. Făcură o epohi de tot urătă, și lui Dumnezeu și tuturor neamurilor, de au răsunat în toată Evropa. Dar încă până a nu să întemeia bine în nădejdlile lor spre săvârșirea lucrărilor celor mari ce au izvodit în gândul lor, să ațâță această epohi din Mihai Vodă Suțul, domnul Moldavii, la Fevruarie trecut. Înălțară simea¹ neamului lor, zugrăvind într'ansa închipuirea lui Finix, ca să arate că cu minune ciudată aleargă spre învierea neamului lor, și începură nu dela Dumnezeu, de unde îș face începerile până și limbile cele păgâne, ci din fapte nelegiuite, după năravul lor, și numai în doao luni, fără nici o milostivire, goliră toată obștea norodului acestor doao țări de toată averea, de dobitoace și de toată hrana lor, răsipind cu multă jale pă fii patrii în țări streine, pă vreme de iarnă, cu copii mici, cu mare lipsă și cu toată ticăloșia, încât mulți ș'au primejduit și viața din mâinile acestor năprasnici tălhari și din iuțimea vremii în care li s'au întâmplat fuga, năpustindu-ș casele cu tot ce au avut. Nu s'au sfiit nici de dumnezeieștile lăcașuri, a nu le despuia de sfintele odoară, arginturi după sfintele icoane, scule și cu un cuvânt toată averea, luând și sume de bani cu mare sălnicie atât dela țărani, cu nume de bir—pă cât au putut rupe—cât și dela toată tagma preoțească și igumenii mănăstirilor, ca să-i cheltuiască în săvârșirea scoposului lor cel mare, ce era însemnat în simea lor. Din tot felul de dobitoace și zahirele au rădicat cu cărdurile, de au vândut peste graniță și s'au făcut pricină a intra și oștirile turcești în țară, spre izgonirea lor, care oștiri și acum stau pă loc cu nesuferite supărări cătră ticăloșii lăcuitori.

¹ Σημάτα = stindard.

Aceasta este jalnica stare în care au adus țara noastră, cu nepovestită sălbătăcie, vrăjmașii și nemilostivii Greci ! Aceasta este răsplătirea ce au făcut patrii noastre, care în sumă de atâtea ani i-au hrănit și i-au înbogățit cu sângele ticăloșilor lăcuiitori ! Poate că țările streine nu vor fi luat deplină știință de patimile noastre, ce am cercat în zilele domnilor de acest neam vrăjmaș și nesățios, sau, și de vor fi auzit, nu vor fi crezut. Iar acum, într'această înfricoșată epohi, credem fără îndoială că să va fi îndăstulat toată lumea de adevăr, căci țara noastră să află în vederea tuturor de tot prădată și golită, de nu-ș va putea veni în stare mulți ani !

Dar noi, avându-ne toată nădejdea la mila marelui Dumnezeu, celui ce zdrobește cursele vrăjmașilor, și la fireasca dreptate și nemărginita milostivire a marelui monarhu al Rosii, puternicului protector al ticăloasei patrii noastre, credem, fără îndoială, că nu vom fi trecuți cu vederea și năpustiți într'această mare ticăloșie, ci această epohi, a scârbelor celor cumplite și a dăznădăjduirii, să va prefăce în epohi de deplină și statornică bucurie, rădicându-să din mijloc toate hiiarale sălbatece, ce în diastimă de atâtea ani ne-au supt sângele și acum ne-au adus peirea cea desăvârșit, depărtându-să cu totul, de acum înainte în veci, toți Grecii, până și cei ce să află însoțiți cu pământence, de toată politiceasca slujbă în țara noastră—până la cea mai mică, ca nu cumvaș după vremi, cu neastămpărarea duhurilor lor și cu fireștile lor intrigi și lăcomii, să ne depărteze și să ne lipsească de pâinea noastră !

De aceia, așternându-ne la pământ genuchele noastre, cu izvor de lacrimi ne rugăm milostivirii prea puternicii împărății rosești, să-ș aducă aminte de ticăloasa noastră patrie și de acest nevinovat norod, pe carele acea prea norocită, prea puternică, prea fericită și pururea pomenită împărăteasă, maica creștinilor, sfărământ capul sălbatecului și veninatului balaur, au binevoit de l-au pus supt adăpostirea arepilor rosești și în urmă, după vremi, s'au mai vărsat atâta sânge al nebiruitelor oștiri ale Rosii, numai ca să să aducă norocirea și temeinica bună petrecere într'această țară ! Să

nu să îndure de noi, toată plinirea pământenilor, ce alergăm cu mare nădejde la această tare sprijinire, ci, căutând cu ochiul cel milostiv la suspinurile și jalnicile glasuri, ce din adâncul inimii înalță toată obștea, să binevoiască a ne asculta și a ne întări cu statornicie vecinică aceste drepte cereri ale noastre, ce cu toții de obște am socotit, am chibzuit și am găsit că sânt folositoare la o dreaptă și lină oblăduire, prin care să poate aduce norocirea și buna petrecere în tot pământul nostru, cu mulțămirea și priimirea a toată obștea :

I. Să să întemeieze de acum înainte iarăș hotarul cel vechiu al țării noastre despre Țara Turcească, adecă jumătate apa Dunării să fie nestrămutat și vecinic hotar despărțitor între Țara Românească și între Țara Turcească, slobozindu-să toate moșiile boierești și mănăstirești, împreună cu toți creștinii ce să află lăcuind pă acel pământ, fără osebite. Iar Turcii păzitorii cetăților și fameliile turcești, cu ale lor drepte lucruri, să treacă peste Dunăre în Țara Turcească, rămăind și acele cetăți Brăila, Giurgiul și Turnul întregi și nevătămate în stăpânirea țării noastre, fiindcă nu cu cheltuială din hazinea împărații othomanicești s'au zidit, ci cu sudorile și ostenele Țării Românești, cu mare siluire, și s'au zidit și de multe ori s'au prefăcut și din vreme în vreme s'au dres și cu tot felul de zahirele s'au umplut din țară !

II. Cerem pă deplin, în puterea legăturilor tractaturilor ce s'au făcut la Cainargic în leat 1774, ca să avem toate acele folosințe de care ne împărtășam în vremea împăratului othomanicesc Sultan Mehmet al patrulea, la leat 1641, când în Valahiia domnea Mateiu Vodă Basaraba, adecă până a nu intra patriia noastră supt jugul oblăduirii Grecilor, și să nu fie îndatorată țara la mai multă răspundere, nici măcar la cel mai mic și puțin lucru, cu nici un fel de pricină, fără numai la aceia ce să coprinde în legăturile cele vechi ale țării.

III. Negoțul să ne fie slobod, adecă din tot venitul ce agonisim din pământul nostru i din dobitoacele noastre și din alte mijloace de lucrări ce ne-am putea îndemăna, să nu fim popriți de nimeni a scoate peste granițe, în orice parte vom putea găsi folosul alișverișului nostru, ca cu acest mijloc

să să poată ajutara patriia noastră și a veni în stare bună, după cum să urmează la toate țările, de să chivernisesc și să folosesc prin mijlocirea slobodului negoțu.

IV. Să putem deschide fabrice de orice fel de meșteșug și să ne neguțătorim cu cele ce vor eși din lucrarea lor.

V. Să deschidem câte metale va da pământul nostru, să le lucrăm și să să folosească țara prin negoțul lor slobod.

VI. Dregătoriile cele după cuviință ale oblăduirii țării și stările de orice treaptă să să dea pământenilor. Iar Grecii cei sălășluitoari în țară, prin cuvântul că să află însoțiți cu pământence, să nu aibă împărtășire de privileghiurile ce să cuvin pământenilor și, cu un cuvânt, să nu fie primiți în veci la nici un fel de dregătorie politicăscă, măcar cât de mică, nici să aibă privileghiurile ce să cuvin celor ce au dregătorii și cinuri.

VII. Cinurile să le dobândească fieșcare pământean după credincioasele slujbe și vrednicii cu care să vor arăta, cărora să li să canonisească și privileghiul scutelnicilor, ce dintru început l-au avut. Iar boerii greci, după tot cuvântul drept, să nu fie împărtășiți nici de acest privileghiu al scutelnicilor, căci nu în haru sau fără cuvânt au dobândit pământenii din vechime privileghiul de scutelnici, ci căci era desăvârșit stăpânitori de ocini de moșie, cu toți lăcuiitorii după dănsale, și slobozindu-i din acea robie, ca să fie dajnici ai vistierii țării, ca un chip de răsplătire aceștii pagube și pentru iubirea de oameni căci i-au slobozit, li s'au dat acest privileghiu să aibă scutelnici.

VIII. Poslușnici din vechime au avut pământenii pe la moșii, ca niște lucrători de cele trebuincioase caselor boierești, din pricină că întâmpină trebuințele lăcuiitorilor cu cele ce le sânt de hrană, adecă locuri de semănături, livezi de fân, izlazuri pentru pășunea vitelor, lemne de foc și de făcutul namestiilor lor, și altele trebuincioase. Și acest privileghiu fiind al pământenilor, streinii nu au a să împărtăși de dănsul, cătuș de puțin.

IX. Toată tagma boierească, adecă căți sânt cinstiți cu cinuri și căți să vor mai cinsti, după vremi, după credincioase

și vrednicile lor slujbe, până la cel mai mic cinu, să fie scutiți de vamă, dijmărit, oierit, pogonărit, tutunărit și orice alt rusumat, drepte bucatele lor să nu să supere, după cum au fost din vechime. Asemenea să fie scutite și văduvele și copiii răposaiilor—ce au slujit și s'au cinstit cu cinuri—având și jumătate scutelnici din suma ce au avut mortul, după cinul său, după vechiul obicei.

X. Slujba vinăriciului să lipsească cu totul, fiindcă la această slujbă multe chipuri de nedreptăți s'au urmat, iar mai vartos cu măsurătorile cele strămbe și cu alte multe nesuferite supărări ce făcea tahsildarii¹ și slujbașii vinăriceri, cum și dregătorii județelor, trecând cu vederea jafurile, și cu nici un fel de chip n'au stătit puțină să să facă îndreptare și să să păzească dreptatea. De aceia, de trebuință este să să șteargă de tot această slujbă dintre rusumaturile țării, și în locul vinăriciului să să așaze pogonărit, adecă măsurându-să toate viile țării în pogoane, însă ale celor ce nu au privileghiu de scuteală, să să canonisească un prețu hotărât, câte cât au să plătească stăpânii viilor de fieșcare pogon cu rod într'ănsul.

XI. Ponturile vămii, și mai vartos tarifa, să să îndrepteze precât să va putea mai cu deslușire și cu dreptate, spre folosul țării, fiind multe din ponturi întunecoase, din care să să dă pricină de asupriri, năpăstuiți și de necurmăte judecăți, să să zăticnește și folosul negoțului și al țării. De aceia, să să puie toată silința ca să să alcătuiască ponturi deslușite și cu dreptate, de vreme ce acest rusumat este din cele mai întâi ale țării și după cum este știut, că toate țările cu vămile să folosească; însă vameși oameni streini să nu să orânduiască nici-decum, ci numai pământeni, însă și pământeni să fie popriți a nu să întovărăși cu oameni streini la această slujbă.

XII. Rusumaturile țării, adecă vămile, ocnele, dijmăritul, oieritul, pogonăritul și orice alt rusumat, strigându-să la cochi-vechiu² spre vânzare, să să dea la boerii pământeni, și aceia, făcând al doilea vânzare, după obicei, să fie datori

¹ Taxidar = cel ce adună dările, perceptor.

² Licitație.

a le da iarăş la pământeni ; iar la streini nicidecum, nici odinioară, cu nici un fel de pricinuire să nu să dea.

XIII. Vinurile şi rachiurile din Țara Turcească să fie pprite a nu intra nicidecum în Țara Românească, ca să să treacă vinul şi rachiul țării, pentrucă domnii greci şi această pagubă făcea țării, dând voie vinului şi rachiului strein de intra în țara noastră şi scădea preţul celui de pământ, sau rămănea nevândut ; nici să fie slobod vinul şi rachiul strein să treacă pân Țara Românească, cu cuvânt că-l duce în altă țară, fiindcă demulte ori, cu această pricinuire că-l duc aiurea, l-au vândut aici în țară.

XIV. Sarea ce ese dăn ocnele țării şi să vinde în Țara Turcească, de vreme ce să păgubeşte visteriia de câştigul ce avea din rusumatul vinăriciului, care rusumat s'au hotărât să lipsească cu totul, să să hotărască a să vinde peste Dunăre ocoa de sare po parale şaisprezece, care preţu socotim a fi drept, de vreme ce în vecinătate vedem că să vinde sarea pământului de acolo cu îndoit preţu, şi chiiar la ai lor lăcuiitori şi supuşi. De aceia, cu cuviinţă este ca şi patriia noastră să să folosească cu oareşce din matahul său¹ ; care sare scoborându-să la schelile Dunării, pă pământul țării, să vie muşterii să o cumpere cu bani peşin.

XV. Merticile de sare, fiind şi acestea un privilegiu vechiu de ale țării, să să urmeze şi de acum înainte a să da la toţi cei ce s'au cinstit şi să vor cinsti cu cinuri, până la cel mai mic, şi la văduvele lor, după starea cinurilor, dându-li-să obicinuitele răvaşe, cu trei luni mai nainte de încheierea anului ocnelor, ca să aibă vreme fieşcare să-ş ia sarea dela gura ocni. Şi cei ce iau acest mertic, de nu le va fi de trebuinţă sarea, să fie slobozi a o vinde oriunde vor voi şi vor putea.

XVI. Ludele țării să să strice, fiind şi aceasta o pricină de necurmăte jafuri şi mănăătorii, căci mulţi din lăcuiitori să apăra şi mulţi să năpăstuia, căzând toată greotatea pă cei slabi şi neputincioşi, şi mai vârtos pă satele care nu avea norocire să fie supt apărarea celor mari şi celor în putere şi,

1 Produsul local al țării.

cu toate aşăzământurile ce după vremi s'au făcut ca să întocmească o bună cumpănire, n'au statut puțină să cerce lăcuiorii cei împovărați ușurință, ci acele aşăzământuri născându-să din casa lăcomii a domnilor, să făcea o pricină de câștig și acelor orânduți aşăzământari și celor ce îi orânduia ; precum și îndreptările ce făcea dregătorii județelor, între carii era cei mai mulți Greci, n'au fost îndreptări, ci la unii apărări pentru al lor în parte folos sau hatăruri, și la alții împovărări. De aceia dar, stricându-să ludele, să să hotărască de acum înainte ce are să plătească la visteriia țării fieșcare lăcuitor, în trei stări de oameni.

XVII. Să să facă o întocmire de pravilă pentru veniturile moșiilor, în care să să adune toate obiceiurile pământului. Și cu toate că au fost legiuit ca lăcuiorii să facă clacă la stăpânul moșii, câte doasprezece zile pă anu fieșcare, dar din pricina lăcomii cererilor domnilor, neputând ticăloșii lăcuiori a birui răspunderile, stăpânii moșiilor rămănea tot în urmă, încât nici de această clacă nu să folosea pă deplin. Iar acum, fiindcă ludele lipsesc — ce era toată pricina împovărării și sărăcii lor — și ei dobândesc de obște multă ușurință la răspunderea dăjdiilor, cu cuviință este să dobândească stăpânii moșiilor acest dreptu al pământului, întocmai după cum să urma în zilele vechi, adecă câte doazeci și patru de zile pă anu de fieșcare lăcuitor al moșii, ce vine câte doao zile pă lună.

XVIII. Pentru verice alte politicești lucruri folositoare patrii — atât la ale bunei oblăduiri cu răpaosul și odihna lăcuiitorilor, cât și la sporirea norocirii și îmbunătățirii pământului — vor fi de trebuință a să pune în lucrare, cum și pentru înfrânarea răotăților, noi pământenii să avem deplină putere a le chibzui cu sfat de obște și a le legiui cum să să urmeze.

XIX. Pentru streinii căți să află acum cu sălășluirea în pământul Țării Românești, și căți vor mai veni spre sălășluire, ori case ale lor făcând, sau cu chirie șazănd, pentru toți aceștia să să hotărască ca, căți dintr'ânșii vor fi neguțatori, aceia să să lege la compania neguțătorească a pământenilor, păzind întru toate obiceiurile și canoanele neguțătorești, după

cum sânt întocmite și legiuite aici în pământul țării, supundu-să întru toate la stăpânirea pământului întocmai ca și pământanii, fără osebire. Căți vor fi cu meșteșug, să să așaze la esnaful acelu meșteșug ce-l știe, cu toată ascultarea și supunerea iarăș ca și pământanii întocmai, supt canoanele țării. Căți nu vor fi neguțători, nici vor ști vreun meșteșug, ci să vor hrăni cu mâinile, aceia să să așaze în dajdie, de rând cu pământanii birnici. Iar într'alt chip streinii să nu fie primiți, ci să să scoată afară din țară, a să duce înapoi la țările lor de unde să vor fi trăgând.

XX. Părinții arhieriei ai eparhiilor țării, adică părintele mitropolitul și părinții episcopi, să-ș aibă venitul epitrahilului slobod, să facă ce vor voi cu dănsul, și cheltuiala mesii cea după cuviință să li să dea din veniturile casii mitropolii sau episcopiilor; să-ș aibă și orânduita leafă pentru căci sânt șazători la divan, în teoriia pricinilor politicești, și la alte sfaturi și îndreptări pentru folosul obștii. Protopopiile județelor să să dea, fără rușfet, la oameni cuvioși, vrednici și învățați la ale bisericii, iar celelalte venituri toate, atât din cele canonisite dăjdii ale preoților, cât și din cele ce să adună după moșiile și acareturile mitropolii sau episcopiilor, strângându-să până la un ban și scoțându-să mai întâi trebuincioasele cheltueli ale tacămului bisericii și altor trebuincioși oameni ce vor fi în slujba casii mitropolii și episcopiilor, prisosul să să ia la visteriia țării, ca dintr'acela să să cheltuiască iarăș la acareturile mitropolii și episcopiilor, când cu vreme să vor strica — din vechime sau din vreo neapărată întâmplare — și ce va mai prisosi să să cheltuiască la alte folosuri obștești.

XXI. Toți igumenii mănăstirilor, și celor pământenești și celor streine, să fie cu simbrie orânduită pă anu, care ei să fie îngrijitori numai pentru slujbele bisericii; așijderea să să orânduiască simbrii și la doi preoți, un diacon, doi cântăreți și un paracliser de fieșcare mănăstire. Măncarea tuturor acestora să le fie orânduită din venitul casii mănăstirii, iar peste celelalte venituri toate să orânduiască oblăduirea pământului iconomi mireni, oameni cinstiți, cre-

dincioși, cu frica lui Dumnezeu, orânduindu-li-să și lor simbrii. Acești iconomi, strângând toate veniturile mănăstirilor, să le răspundă la vistieria țării, din care scoțându-să mai întâi embatichiul cel orânduit, să-l răspundă la mănăstirile unde sânt închinat fieșcare mănăstire, și cu prisosul să să urmeze întocmai după cum s'au zis mai sus pentru eparhii.

XII. Jăluirea țării să fie de acum înainte slobodă, ca să ne putem arăta păsurile și nevoile noastre ce ni să vor întâmpla, și să dobândim mângăiere de îndreptare. Iar nu după cum s'au urmat până acum, de ne sfărâma unghile cele sălbatece ale lăcomii cu ușile închise și nu era putință să să auză tănguirea glasului nostru, afară, la nici o parte de loc.

XIII. Fiindcă domnii de acum înainte lipsesc, și țara au scăpat de a fi supusă supt tirania voinței unui om strein și lacom, ce avea canon și pravilă numai slobodă voința sa, cerem, cu genuche plecate la pământ, dela iubirea de dreptate a prea puternicului monarh al Rosii, să să întărească și cea mai jos arătată întocmire a otcărmuirii țării, atât asupra divanului ce închipuiește domnia și cea desăvârșit stăpânire amândurora Valahiilor, și cei mari și cei mici, cât și asupra vistierii, ce este casa obștii, unde să adună toate veniturile țării. Această reformă a otcărmuirii, chibzuindu-o noi a fi cea mai folositoare la toată obștea patriii noastre, cu priimirea tuturor o arătăm întocmită într'acestaș chipu :

Reforma divanului și a toatei tagmei politicești.

Divanul cel dintâi, ce are toată puterea săvârșitoare și toată stăpânirea peste tot pământul și norodul Valahiilor amândurora, să fie întocmit de mitropolitul țării, cu doi episcopi, Buzău și Argeșiu, și de patru boeri din cei mari, ce nu să vor afla în mansupuri¹, și de un nomicos.² La acest divan să fie supus un director al cancelarii, cu bună știință, carele

1 Slujbe.

2 Jurist, legist.

să fie neschimbat în câtă vreme să va purta cu slujbă vrednică și credincioasă, și supt ascultarea lui să fie patru logofeți de taină, un perivocic¹ cu bună știință de a scrie și a tălmăci în alte limbi streine, un condicar pentru păstrarea condicilor și hărtilor divanului și pentru alte trebi obicinuite ce privesc la această slujbă, alt condicar al jălbilor, și trebuincioșii scriitori.

Acest divan dintăi să aibă toată puterea a lua socoteala eparhiilor din amândoa Valahiile și tuturor mănăstirilor de obște, și celor de pământ și celor streine, și, din venituri, scoțând mai întâi dreptele cheltuieli, prisosul să ia la vistieria țării, urmându-să întocmai după cum la cap XX și XXI s'au zis.

Divanul de al doilea, întocmit de vel ban, vel dvornec de țara de sus, vel dvornec de țara de jos, vel dvornec al obștirilor, vel logofăt de obiceiuri și trei din veliții boieri cei mazăli. La acest divan să fie supus iarăș un logofăt, ce să numește al veliților, cu bună știință și neschimbat în câtă vreme îș va păzi datoria sa cu credință și vrednicie, un condicar, și trebuincioșii scriitori. Acest divan, pentru toate pricinile de judecăți ce theorisește, arată cu anafora înscris la Divanul cel dintăi și de acolo îș iau pricinile întărire, ori cu înfățișare prin apelație, sau fără înfățișare – când să mulțămesc amândoa prigonitele părți și dau înscris adeverință de mulțămire, prin adevărea orânduitului zapciu, supt iscălitura sa.

Logofeții cei mari de țara de sus și de jos, ce să vor orândui halea, să-ș aibă mansupurile lor, căutând toate pricinile câte privesc la aceste dregătorii și câte prin buiurdizmă să orânduiesc dela Divanul dintăi, cătră carele au să arate cu anafora, ca să dea hotărâre, având supt ascultarea lor pă doi vtori logofeți, doi treti logofeți, condicarul divanului și șaisprezece logofeți scriitori ai rândului; șase zapcii ai divanului cu slujitorii lor cei obișnuiți, carii scot pricinile de judecată atât la departamenturi și la Divanul de al

¹ Tîlmaci.

doilea, cât și la Divanul cel dintâi, și după hotărâre fac împlinire.

Departamentul logofeții pricinilor streine. Acest departament este întocmit de vel logofăt halea al aceștii numiri și de doi boeri de a dooa sau a treia stare. Caută pricinile streinilor sudiți ce au cu pământenii, după jălbile ce vor da ori o parte sau alta cătră Intâiul Divan și după buiurdizma ce să face în dosul jălbii cătră acest departament, și de aici cel nemulțămît ese cu apelație la Divanu cel dintâi, spre înfățișare, și de acolo să dă hotărârea.

Doao departamenturi, însă unul de optu boeri și altul de șapte, de a doao și a treia stare, cu obicinuiții lor scriitori, care să caute pricini de judecăți politicești, prin înfățișarea zapciilor cu buiurdizma divanului și să arate cu anafora către divan.

Un departament al criminalului, de patru boeri asemenea, i un nomicos, cu obicinuiții logofeți și cu zapcii armășăști, care să caute cu luare aminte și cu scumpă cercetare toate pricinile criminale și, cu anafora, în care să să puie și ponturi din pravilă, să arate la Intâiul Divan, ca să să dea hotărâre.

Un departament de trei boeri asemenea, cu numire *Departamentul Înpăciuirilor.* La acest departament să înfățișeze zapcii orice judecăți vor eși din cercetarea celorlalte departamenturi, neodihnite părțile amândoa, și după ce vor face theoriia pricinii, să să silească a-i înpăciui. Iar neputându-i învoi, să alcătuiască cea după cuviință apelație, pă care să o adevereze în dos, spre știință că au trecut prin theoriia sa.

Un departament al hotărnicilor. Fiindcă crisologhiile¹ moșilor sănt multe și pricini grele, unde face trebuință a să ceti și a să cerceta sumă de felurimi de hărtii, și dintr'această pricină să dă zăticnire celorlalte judecătorii a să înlesni la theoriia celorlalte chipuri de crisologhii politicești, de trebuință este a să așaza acest departament de patru boieri

1 Pricini, procese.

de starea a doao sau a treia, din cei mai cu deplină știință și praxis de hotărnicii, împreună cu un inginer și cu obicinuiții scriitori, carii, cu buiurdizma divanului, să cerceteze numai pricini de hotărnicii și să arate cu anafora.

Reforma vistierii.

Vistieria fiind pungă a țării, unde să adună toate veniturile pă seama și folosul obștii pământenilor, domnii greci o făcuse pungă a lor, și peste această pungă avea orânduită pă unul din boerii pământeni, cu numire de vel vistier, supus cu totul voinței domnilor, având și osebit casier grec, credincios al lor, și, din dăjdiile și orânduilele ce să scotea în toată țara, după slobodă voința domnilor, banii toți să aduna la casier și la alți Greci credincioși ai lor, iar hărțile, adecă extracturile și socotelile, venea la vistierie și vistieria încheia socoteală cu pecetluituri domnești oarbe, adecă taleri atâtea dați la parte știută domnii sale; și acele socoteli, theorisindu-le boierii divanului, de nevoie le iscălea și le avea domnii drept senet.¹ Și fără temere de Dumnezeu și fără a-i muștra cugetul, lua pă seama lor și venitul rusumaturilor, ce din vechime era canonisit dreptu al lor, și toată punga țării, din care să folosea obștea patrii.

De aceia dar, în lipsa tălhăreștii voințe streine, cerem să să facă îndreptare cu folosința patrii. Și mai întâi să lipsească cu totul numirea de vel vistier, numindu-să de acum înainte *Comisie a vistierii țării*, unde să să adune atât rusumaturile, cât și dăjdiile și toate veniturile din amândoa Valahiile, supusă fiind la poruncile Întăiului Divan, și cu ale aceuia porunci să să facă cheltuelile. Iar socotelile să le încheie Divanul de al doilea, să le theorisească apoi Divanul dintăi și să le întărească.

La această Comisie a vistierii să să așaze un boeru din cei mari cu alți doi împreună șazători, căutând toate trebile vistierii. La aceștia să fie supuși și trebuincioșii cinovnici

¹ Sinet = document justificativ.

ai vistierii, carii să numesc calemgii, și rădică toată greotătea trebilor vistierii, adecă un sameș asupra socotelilor, un deputat al tuturor județelor, carele să le fie gazdă în vistierie, și orice întâmplătoare cercetări de ispravnici și alți cinovnici ce privesc la ale vistierii, să să caute de comisarii vistierii și de acești doi, adecă sameșul și deputatul, întru o glăsuire, raportuind la divan; un extractor, un logofăt de bresle, carele să aibă și breasla slujitorească, un casier al tuturor lefilor, un logofăt de scutelnici și poslușnici, un logofăt de jălbi, toți aceștia având și câte doi scriitori ajutor; un condicar, șase sarafi și unul din zapcii divanului, ce să numește vataf de vistierie — carele să înfățișeze pă cei ce cu buiurdizma divanului să orânduiesc în cercetarea Comisii vistierii — un perivocic cu știință de limbi streine și șaisprezece logofeți scriitori ai rândului.

La fieșcare județ să să orânduiască câte doi ispravnici, din carii unul, cel mai vrednic și cu deplină știință de treabă și cu bun cuget, să fie însărcinat cu toată treaba județului și răspunzător la divan și la vistierie pentru orice, iar celălalt să-i fie ajutor. Acesta să-ș aleagă sameș al județului pă carele va voi și să va încrede, pentru care are a fi răspunzător. Acel sameș să fie pentru strânsul banilor dela zapcii, pentru extracturi, pentru corespondență cu vistierii și pentru încheierea socotelilor cu zapcii și cu vistierii. Ispravnici amândoi să orânduiască și câte un zapciu la fieșcare plasă, din pămănteni și din oamenii lor, prin alegere de vrednici și credincioși, și să fie ei răspunzători în locul zapciilor pentru orice urmare înpotrivă vor face. Așijderea să aibă și un condicar i un judecător pentru pricinile de judecăți, aleși și orânduți de logofeția cea mare, cu cărți la mână ale Intăiului Divan, pentru carii logofeția să fie răspunzătoare. Condicarul să facă anaforale de crisologhii cătră divan, sau cărți de judecată, și să ție corespondența ispravnicatului cu divanul, cu logofeția cea mare și alte părți cu care are ispravnicatul înclinare.

Acești ispravnici în toată țara să să orânduiască după alegere, cu cărțile divanului, fără interes nici măcar de un

ban, care interes să urma până acum numindu-să avaet, filotimon, și cu alte numiri, acoperind faptă de tot necuvioasă și pricinuitoare de stingerea țării, până ajunsese în cea din urmă grecească epohi la tocmeală de mulți bani, și de aceia să orânduia în ispravnicii cei mai bogați, iar nu cei mai vrednici și cu bună cugetare și iubire de săraci și de patrie. De aceia să stingă cu totul această numire de avaet, să nu să mai pomenească, ci și când să va întâmpla vreodată, măcar cu cât de puțină dare, să să pedepsească negreșit cu strășnicie, spre pildă, și cel ce au dat și cel ce au luat, de verice stare va fi, fără osebite, și să să lipsească și de mansupuri în veci. Iar ispravnicii să să mulțamească pă hotărâta simbrie, din care să iasă și cheltuiala sărăfii, și pă zeciueli din banii ce vor împlini, și pă venitul grosului¹, care acest irat din zeciueli și din grosărit au să-l împartă la fieșcare județ amândoi ispravnici deopotrivă frățește, ca niște tovaroși. Așijderea și zapciilor plășilor să li să hotărască simbrii și să să mulțamească pă acele simbrii și pă zeciuielile dela împlinirile ce vor face, iar mai mult întinzându-să la orice fel de luare, cât de mică, să întoarcă înapoi, să să pedepsească strașnic, spre pildă, și să să lipsească din slujbă.

Vătașii de plaiuri să lipsească și să să orânduiască—la fieșcare județ ce are plaiuri—câte un ispravnic asupra plaiurilor, tot cu aceiaș stare de dregătorie ca și ceilalți ispravnici: să-ș păzească granița, să strângă dăjdiile, să judece, să îplinească, și să coresponderisească cu divanul și cu Comisia vistierii, ca și ceilalți.

Reforma zabitlăcului, adecă a paznicilor, atât în orașul Bucureștilor, cât și afară în tot coprinsul țării.

Agia și spătăriia din vechime au fost zabiții și paznicii țării, însă agia în orașul Bucureștilor și spătăriia în toată lățimea țării Valahiilor amândurora. Aceste doao mansupuri, domnii greci apururea le da la rudele lor și la credincioșii

¹ Venitul închisorilor = grosărit.

lor Greci, precum și armășia, și, pă lângă slujitorii cei vechi ai acestor doao dregătorii, au întocmit lângă dănșii—agii și spătarii — bulucbașii, oameni streini, arnăuți, cu sumă mare de arnăuți streini înarmați, numindu-i neferi, căroră era silită țara să le plătească îndăstulate lefi, să le dea și iamaci¹, dela carii iarăș lua bani. Așijderea și domnii au întocmit lângă dănșii, osebit de slujitorii pământeni, și tacăm de pași turcești, ce n'au fost în zilele domnilor rumăni, adecă tufecibașa, delilbașa, ghionuleraga, cărsărdar (osebit din căți avea și beizadelele i ceilalți ministri greci), cu mulțime de arnăuți, neferi, și cu mulțime de iamaci, toți aceștia săturându-să cu lefi din suspinurile țării. Aga prăda târgul Bucureștilor și esnafurile, fără sfiială, cu felurimi de chipuri, cu gloabe nesuferite — și cu vină și fără vină —, neguțătorindu-să și cu cele de hrana obștii. Era o mare ticăloșie la cel ce din nenorocire cădea în unghile acestui dregător. Oricarele din streinii altor țări va fi șazut în București, musafir măcar numai zece zile, va mărturisi adevărul acestui cuvânt.

Spătarul, făcând polcovnici și căpitani prin județe, oameni streini, arnăuți, luându-le sume mari de bani, prăda lumea cu toată îndrăzneala, de era o jalnică vedere, căci nu lăsa nici măcar găină la ușa săracului lăcuitar, osebit din bătai și cumplete cazne. Pă acești sălbateci zabiți, polcovnici și căpitani spătărești, nu putea nimeni să-i judece, să-i cerceteze, sau măcar să-i întrebe, din dregătorii județelor, fiind supt otcărmuirea și sprijinirea cinstului spătar, marelui zabit, celui ce le lua bani de-i orânduia. Mulți dintr'aceștia s'au făcut și tâlhari, păzind pădurile și drumurile, despuind pă trecători, călcând prin sate—pă unde știa sau simțea pă câte cinevaș cu bani—pă mulți și omorând. Toți acești streini, arnăuți agești și spătărești, cum și ai domnilor, și cei prin țară răsipiți, au slujit la fuga domnilor—după ce s'au îndăstulat câștigând din sângele săracilor. Și tot aceștia în anul de acum, rădicară numai în doao luni toată starea dela toată

1 Soldați.

obștea țării, după cum am arătat mai sus, fiind uniți prin jurământ cu începătorii apostasii.

De aceia, herbinte ne rugăm ca tot neamul arnăuțesc să să izgonească în veci afară din țara noastră și să nu mai fie priimiți într'acest pământ, supt nici un fel de numire. Iar spătăriia și agiia să să strice de tot, asemenea și dvorniciia politii, și în locul lor să să așaze însă în politiia Bucureștilor un boer cu numire de părcălab al politii, cu șăderea între cei mari, carele să strângă dajdiia birnicilor din oraș și să o răspunză la vistierie. Să să așaze și poliție de un altu obrazu, carele împreună cu doi judecători să caute trebile nizamului politii și pricinile întâmplătoare, să aibă și nizamul tuturor esnafurilor și toate esnafurile să aibă câte un staroste întru supunerea poliției, păzindu-li-să și toate canonisitele obiceiuri ale lor ce le-au avut din vechime.

Tot la poliție să fie supusă și *Casa lazareturilor*.

Pentru paza țării, iar mai vărtos a hotarului și a mărginii despre Țara Turcească, ca să nu mai îndrăznească Turcul a călca pă pământul țării, cu nici un fel de pricină (de vreme ce și neguțătoria din țară cu totul li să taie și îș cumpără cu bani peșin dela schelele mărginii orice le trebuiesc și are țara de vânzare, viind însă fieșcare de dincolo la schele fără arme, și numai atunci să fie primit), să să alcătuiască miliție de ostași pământeni îndestui, ca să poată sprijini și a zădărnici orice sălbatică năvălire, având comandirii lor cei trebuincioși și artilerii pe la cetăți. Așijderea și la toate vădurile Dunării să aibă țara toată voia a zidi cetăți și a le înarma cu toate cele trebuincioase spre apărare, după orânduială.

Iar pentru alți făcători de rele, să fie numai un polcovnic de poteră și un polcovnic de vânători, având catanele țării, carii să fie datori numai unde să vor ivi tâlhari să năvălească, cu porunca divanului, a-i sfărăma. Iar după alți borfași prin țară să nu fie volnici a să preumbla, căci acele pricini să vor căuta de ispravnicii județelor. Și fiindcă făcătorii de rele sau borfașii nu să pot ținea în relele lor fapte, de nu vor avea gazde prin sate, care să le poarte grija pentru ale mănării

unde să află ascunși, și a le da de știre când umblă poterile după dănșii, ispravnicii județelor să îndatoreze pă lăcui-torii satelor a da prinsoară cu chezășii, că în satele lor nu să va simți nici o gazdă. Iar dovedindu-să vreo gazdă la vreun sat, acel sat să plătească toată paguba câtă au făcut tălharii cei înclinați cu acea gazdă și acea gazdă să să pedep-sească întocmai ca și tălharii.

Dregătoria armășii să rămăie în orânduiala ei, însă armașul cel mare să aibă tot rangul cel din vechime, iar nu între boerii mari. Să aibă supt ascultarea lui pă vtori și treti armaș și pă zapcii armășăști, i pă logofeții cei obicinuiți. Să scoată judecăți la departamentul de criminale, să să-vărșască hotărârile divanului, să strângă birul ȝiganilor lăieți ai scaunului țării și să-i răspunză la visterie.

Rânduiala Valahii cei mici.

La Craiova să să așaze un boer de cei mari din București, întâi șazător al divanului de acolo, i episcopu Râmnicului și cinci dintre boeri pământeni divaniți, ca să caute pricinile de judecăți și să raportuiască la divanul țării cel mare din București, având supt ascultare logofeții și zapcii cei obicinuiți, i departamentul de patru și de criminale de acolo, cu logofeții lor, care căutând crisologhii politicești și englimatica¹, să arate cu anafora la divanul Craiovei, după obicei.

Să să așaze în orașul Craiovei un județ al poliții, cu osebită poliție și cu toată orânduiala, precum este și în București, i un vițecomandir spre îngrijirea miliții cei de paza mărginii. Inșă județul acestui oraș i poliția și vițecomandir să fie adresarisiți la cei din București, carii să numesc ai țării.

Toate celelalte dregătorii, și mari și mici, să să schimbe pă fieșcare anu, ca să să împărtaşască toți. Iar calemurile divanului, ale visteriei și ale divanului Craiovei, cum și departamentele de criminale să nu să schimbă niciodată —

1 Ἐγκληματικός = criminal.

fără pricină dovedită și judecată—fiindcă cu schimbarea să zmintește cursul trebilor.

Lefile tuturor, după cuviință, să să întocmească dela cel mare până la cel mic, atât în București cât și în Craiova și în tot coprinsul țării la căți să orânduiesc în slujbe, fieșcăruia după mansupul și slujba sa, ca să-ș ia seama fieșcare de orice stare va fi și să crează fără îndoială că numai în leafă spânzură toată slujba și osteneala lui, fără a să mai pomeni mituire și altă hrăpire. Iar carele va îndrăzni a să abate la cătuș de puțină luare peste leafa lui, să fie negreșit, spre pildă, pedepsit și dat în publică, a nu să mai împărtăși de nici o slujbă în toată viața sa.

Acestea sânt cererile dreptăților noastre, ce ar putea să aducă în bună și norocită stare ticăloasa noastră patrie, pe care cu mare nădejde și credință le așternem la luminatele picere ale marelui și prea puternicului monarhu al toatei Rosii, milostivului nostru protector, celui ce ține în mâinile sale cumpăna dreptății a toatei Evropei și cu brațul său cel tare și nebiruit sfăramă capetele vrăjmașilor omenirii și depărtează tot duhul neastămpărat și toată lăcomiia ce năvălește asupra dreptății! Și cu izvor de lacrimi ne rugăm, toată obștea Valahiei, ca să binevoiască a ni le asculta și a ni le întări, ca să-ș aibă urmarea lor temeinică în veci! ¹

1 Academia Română, ms. 322, f. 134—140; copie. Inceputul acestui memoriu, pînă la „reforma divanului”, e publicat și în Iorga (N.), *Studii și documente*, XI (1903), p. 190—201, după o copie din Ardeal. Continuarea e dată în Filitti (I. C.), *Cite-va documente politice muntene de la 1822 în Arhivele Oltenei*, X (1931). Nr. 54—55, p. 247—253. Copia publicată de noi, pe lângă o claritate deosebită, prezintă și avantajul de a avea la un loc întreg memoriul, nu în fragmente, ca pînă acum. La Academia Română, ms. 1155 (f. 297—309), format din hîrtii ce provin, în parte, de la aga Alexandru Vilara, conține ciorna unui memoriu (*mémoire*) al boerilor munteni, scris grecește și adresat Rusiei, în 1822. Scrisă de Vilara și corectată amplu de Grigore Brîncoveanu, ciorna a fost utilizată pe vremuri de Aricescu (prin intermediul proprietarului de atunci, Cezar Boliac), care a tradus-o și publicat-o (*Acte justificative*, p. 187—205), atribuind-o însă numai lui Brîncoveanu (*ibid.*, p. 205 n.).

În același ms. (f. 268), o scrisoare a lui Alexandru Pini, consulul Rusiei la București, refugiat apoi la Sibiu, aduce date noi și concludente. Mulțumindu-i

XXXVII.

1822

Cîțiva boeri olteni cer rang boeresc pentru Iordache și Grigorie Otetelișanu, feciori de boeri din Benești.

Prea înălțate doamne,

Cu multă plecăciune înștiințăm mării tale pentru doi frați, anume Iordache și Grigorie Otetelișani, ce după moșia ce o au le zic și Benești, că sînt feciori de boeri, fii ai răposatului vtorii vistier Ioan Otetelișanu, carele au murit de sînt acum peste ani 30, și numiții rămăind copii mici, însărcinați cu grea datorie părintească și în răspundere de zestri la trei fete surori ale dumnealor, iar periusia casii părintești toată

pentru o scrisoare din 1/13 Martie 1822, precum și pentru „la pièce annexée”, Pini îi scrie lui Vilara, la 20 Martie (1 Aprilie) acelaș an : „*je l'ai parcouru [memoriul, „la pièce”] avec d'autant plus de plaisir que j'y ai trouvé des aperçus sur diverses dispositions aussi sages que judicieuses qui, si les circonstances permettaient de les mettre en pratique, ne manqueraient pas de produire des resultats salutaires. L'esprit qui a preside à ce travail, j'ose vous l'assurer, monsieur, sera toujours une preuve honorable des sentimens qui vous animent pour le bien de votre partie*”. Credem că e vorba de memoriul dat de Aricescu, aflat mai departe, în ciornă, și pe care, atribuindu-l definitiv lui Alexandru Vilara, îl vom denumi de acum „memoriul Vilara”, cu toate că anumite articole au suferit o redactare nouă din pana lui Grigore Brîncoveanu.

Tot aici, f. 279, 281, sînt două liste de arhieriei și boerii cari au semnat „în rugăciunea către Curte și în scrisoarea rugătoare trimisă lui M. Pini”. Iată acești semnatari : Mitropolitul Dionisie, Galaction al Rîmnicului, Ghe-rasim al Buzăului, Ilarion al Argeșului ; vornicii : Grigore Băleanu, Constantin Samurcaș, Gheorghe Slătineanu, Teodor Văcărescu, Alexandru Ghica, Nicolae Văcărescu, Mihalache Cornescu, Nicolache Ghica ; logofeți : Constantin Gole-scu, Iancu Văcărescu, Constantin Rasti, Dimitrie Hrisoscoleu, Manolache Băleanu, Ioan Fălcoianu ; hatman Nicolae Mavru ; agă : Nicolae Filipescu, Mihail Ghica, Gheorghe Florescu, Constantin Cornescu, Alexandru Vilara, Constantin Cantacuzino, Manolache Florescu ; comis Alecu Ghica ; căminari : Dimitrie Ghica, Ioan Cocorăscu, Alexandru Filipescu, Constantin Ghica, Ioan Gole-scu, Ioan Ghica, Ioan Filipescu, Pană Băbeanu ; paharnici : Ioan Ralet, Nicolae Bălăceanu ; sluger Grigore Obedeanu.

Adăugăm și pe vornicul Gheorghe Filipescu, logofăt Alexandru Filipescu (Vulpe), căminar Costache Vlădăianu, postelnic Arghiropol, clucerii Vlă-dăianu și Dincă Otetelișanu, menționați numai într'o altă listă alăturată celei dintîi. Amîndouă listele sînt scrise grecește, de Alexandru Vilara.

numai o moșie, prin bune și drepte mijloace cu care s'au purtat, ușurându-să de acea datorie și zestri, și văzindu-să că au ajuns de vârstă fără învățătură de carte, și la atâta sărăcie căt nu le da mâna să plătească la dascăl, s'au închis de sineși la moșie, unde, cu o prea puțină de la dascăl începere de învățătura limbii grecești, prin multă silință ce au pus numai cu singure cărțile ce au avut, au izbotit pă căt le-au fost prin puțință; și tot fără dascăl căzind și la învățătura inginerlăcului, l-au învățat atâta căt ș'au făcut singuri cu mâinile sale din ergaliile¹ ce au văzut închipuite la mathematică, căte au cunoscut că le sânt înlesnitoare spre întrebuițarea măsurării de moșii și rădicării de hartă, arătându-să între pământenii de dincoaci de Olt cei mai întâi următori acestii epistimi², cu care mult folos au făcut patriei la hotărnicii ce, din porunci domnești și ale divanului, au fost orânduiți. Sânt și peste zece ani de când acest Iordache slujaște între judecătorii depertamentului, fiind cel mai întâi cu cunoștința la judecăți și păzitor dreptății.

Dar, din cele mai sus arătate pricini, să află amândoi tre-cuți cu vârsta peste ani 45, și nu s'au învrednicit la vreun cin de boerie. Nenorocirea le-au stătut înpotrivă și la începerea apostasiei, căci neputincioși fiind a fugi, neștiind și sfârșitu, s'au strâns multe familii de boeri la casa dumnealor — fiind ca o culă și socotind că să vor putea apăra de apostai — unde coprinzindu-i peste 400 apostai, au ținut război cu dănșii trei zile, până au sfârșit gephaneaoa, și mai înmulțindu-se apostaii, ne mai putând ținea război, au căzut în mâinile lor. Pă unii i-au lăsat numai în cămăși, iar pă ații — spre mai mare batjocură — i-au despuiat și de cămăși, lăsindu-i în pieile goale. De la carii scăpând numai cu trupurile și abia vii, în haine țărănești, au fugit în țara nemțească, unde au trăit cu milă și cu împrumutare, până când au venit oștirile împărătești; și eșind în țară, de nici o altă chiverniseală nu s'au putut împărtași, decât iarăș judecător la depertament, și aceasta după trebuință, iar nu drept chiverniseală.

1 Instrumente.

2 Știință.

Deci, ne mai rămăindu-i nici o nădejde, aleargă la mila mării tale, ca să te milostivești a să împărtăși de bogatele mili. Luminate doamne, cu noi toți boerii este rudă, fecior de boer și în vârstă peste 45 de ani, carele când nu ar fi avut greutatea și sarcina datoriei, după cădere și după cinstea neamului și după ajutorul fiirii, purtându-să cu înțelepte mijloace, putea să fie acum un paharnic sau și clucer mare. Pentru aceea, rugăm pă măriia ta cu umilință, să te milostivești a rădica acest neam căzut, cu cinste și cu chiverniseală, după cum Dumnezeu te va lumina. Pentru că ne este la toți cu necinste să-l vedem pă urma slugilor boerești și altor proști carii, în streina stăpânire a Grecilor, cu dare de bani s'au făcut ceia ce nu li să cădea ! Și va rămănea vecinică pomenire înălțimii tale, iar anii mării tale fie mulți fericiți în domnescul scaun.

Ai mării tale prea plecați slugi,

1822

† ὁ Πιμνηκοῦ Γαλακτιὸν

Dimitrie Bibescu

Dumitrache Brăiloi, logofăt

Costandin Brăiloi

Nicolae Glogoveanu, clucer

Ioan Gănescu, clucer

Gheorghe Bengescu, paharnic

*Costandin Buzăscu, căminar.*¹

XXXVIII.

1822, Ianuarie 1.

Prefața lui C. Herăscul la tălmăcirea din grecește : „*Ispită sau cercare pentru patriotizm*”.²

Ispită sau cercare pentru patriotizmu.

Tălmăcită din limba grecească

1822, Ghenarie 1.

¹ Arhivele Statului, *Administrative vechi*, Nr. 2423. Pentru cele ce au suferit toți cei retrași la Benești, cf. la Aricescu, *Acte justificative*, p. 77—91, memoriul lui Iordache Otetelișanu și scrisorile lui Tudor.

² Pentru acest Herăscu („Fiirescu”), fost căpetenie în oastea lui Ipsilante, cf. și Virtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 135—136. Fugind, după Drăgășani, la Brașov, lasă în curtea Bărății din Rîmnici Vlcea o caleașcă și două perechi hamuri, spre păstrare (Iorga (N.), *Studii și documente*, I—II, p. 461 (XXI).

Către toți simbatrioții români !

Frați Români, mie și simbatrioți, și din vechime ați fost slăviți și acum puteți fi norociți ! Ochii celorlalte nații aveți dă multă vreme puși spre voi și cu întemeere aruncați asupra-vă !

Cea făcătoare dă bine providenție a celor viteji dă cuget stăpînitori ai Evropei, cînd pune a bună orînduială soarta a fieșcărei nații, întru cei du pre urmă vrednici dă pome-inre fericiți ani, nu au lipsit să hotărască și pentru noi o norocire vrednică cu cea din vechime slavă a patriei noastre, și îndestulă a ne îndrepta în desăvîrșita noastră norocire !

Aciastă dă acum schimbare însă a politicîescului nostru orizont dăstupase o luare dă seamă asupra-ne a tuturor celor siviliziți¹ din lume, carii cu ochi dăștepți caută cu deamă-runtul în urmele mergeri înainte ce facem la cele bune fapte !

Pentru aciasta dar, nu iaste de nici o mirare dacă întîl-nim pă drumurile orașelor noastre în toate zilele mulțime de streini, ce vin ca să [să] plimbe. Adevăratul cuget al a-cestor băgători de seamă oameni nu iaste (încredințați-vă !) ca să vază zidirile cele vechi ale patriei noastre, ci ca să bage de seamă puterea ithiceștii noastre stări. Neamul romînesc iaste, din nenorocire, îndăstul vrednic de laudă, fiind verice închipuiri priimite ca să dăștepte băgarea de seamă a na-țioanelor streine, cu care poate, o zi, să sfădească pentru înălțarea lui. Am zis din nenorocire, căci toți știu că într'a-cest de multe dureri plin theatru (privești) a lumii să află națioane nenorocite, pentru acele întîmplări ale vremii care înaltă în vîrfurile politiceștii fericiri alte nații, mai puțin ne-norocite decît dînsul !

Bucurați-vă însă, frați simbatrioți, și încredințați-vă că cariera luptelor voastre nu este mare ! Puțină voință, și bi-ruința este gata ! Mică scîntee de patriotizm, și cea dă obște și în parte fericire iaste fără îndoială !

Așa dar, dă bun neam frați patrioți rumîni, aceștii înaltei bune faptei avem trebuință mai cu deosebire, în cea de acum stare a patriei și nației noastre, și nimic alt nu poate

1 Civilizați.

băga, în inimile cele simțitoare ale simbatrioților noștri, bune fapte, decît un glas patrioticesc, măcar și de va fi neputincios, a unuia din patrioți, care va socoti în parte fericirea patriei, după dreptul adevăr, ca o slavă și fericire a neamului lui !

Deci, prin dumneata, biv vel dvornice Nicolae Văcărescule, ce singur poți, cu deosebire, a simți datorii ce te supune a te jărtvi pentru folosul patriei, îndrăznind, aduc la sfințele inimi ale compatrioților noștri aciastă mică cercare a patriotizmului, încredințat fiind că o veți primi cu bucurie, nu ca cea mai desăvîrșit, într'a ei părtinire, ci ca o povățuire a unui patriot, ce o hărăzește sufletelor celor ce-și iubesc neamul !

Patrioți vrînd să vază
Adevărul și să crează
Pentru patriotizmos,
Înainte să citească,
Unde pot ca să găsească
Roduri car' aduc folos,
Și să pue în lucrare,
Făr' dă nici o pregetare,
Fireștile datorii,
Cu care să-ș lumineze
Neamul și să-l îndrepteze
După cum au fost întîi.

Rădăcina strămoșască
Dă vor vrea să odrislească
Ca să poată înflori,
Aibă toți o sîrguință
Cu un cuget și voință
Împrejur a o 'ngrădi;
S'o lucreze, s'o păzească,
Ca să n'o mai bîntuiască
Niscăi gîndaci stricători,
Și atunci vor fi în lume
Cu acel strălucit nume,
Dă patrioți doritori !

C. Herăscul ¹

1 Academia Romîină, ms. 1651, f. 45, 47; autograf. Transcriem precuvîntarea acestei „cercări” spre a învedera atmosfera și preocupările boierimei fugite la Brașov, dar mai ales pentru a determina oarecum izvoarele de inspirație ale atîtor texte, îndemnuri la patriotism și unire. Traducerea, uneori destul de nesigură, după un text grec al cărui original nu-l cunoaștem, cuprinde: „prolog sau precuvîntare; care este cel adevărat patriotism; pilde asupra patriotismului Elinilor (Licurgus, Solon, Aristidis, Thrasivul, Pelopidas, Epaminondas, Chimon, Leonidas); pildele Romanilor celor după vreme slăviți (Regulus, Oratiu Coclu, Caton, Curion, Chicheron)”. Termină: „*frați simbatrioți și buni Romîni, patria noastră, tot neamul românesc și Evropa întreagă hrănește bune nădejdi în persoanele voastre și cu nerăbdare așteaptă rodirile celui de bun neam patriotism și slăvitele noastre trude*”. E deci mai mult o prelucrare și adaptare stîngace. Întreagă această „ispită

XXXIX.

1822, Martie 21.

Jurnalul boerilor munteni trimiși la Țarigrad.

La leat 1822, Martie 21, chemînd slăvit Chehaia Pașa Hagi Mehmet pă dumnealui banu Grigorie Ghica, i pă dumnealui banu Barbul Văcărescu, i pă dumnealui clucer Mihăiță Filipescu, i pă dumnealui clucer Filip Lenciu¹, i pă dumnealui căminar Ianco Cocorăscu, și le-au arătat cum că-i cheamă la Silistra, măriia sa pașa Silistra Valisi.

Iar adooăzi *Miercuri, Martie 22*, au plecat toți, conăcînd seara la satu Obilești. Iar Joi, adoozi, au mers la Călărași, și Vineri dimineața au trecut peste Dunăre, la Silistra.

Iar *Sîmbătă, Martie 25*, mergînd toți boerii împreună la conacu mării sale pași, le-au arătat măriia sa pașa fermanu al Dovletului, că-i cheamă înpăratu la Țarigrad. Însă cerînd dumnealor boerii voie ca să se întoarcă la București, să se gătască, le-au zis măriia sa pașa că nu se poate, de vreme ce vin și boerii dă la Moldova, ca să meargă împreună cu toții, ci să trimiță oameni înapoi, a le aduce cele trebuincioase, precum s'au și urmat.

Deci șăderea la Silistra a boerilor au fost dela Martie 25 pînă la Aprilie 2, în zioa șîintei Invieri, cu toate cele trebuincioase ale mănăririi și băuturii tot dela măriia sa Pașa. Și în Joia cea mare au sosit și șase boeri moldoveni :

Dumnealui logofăt Ioniță Sturzea

Dumnealui dvornic Gheorghe Cuzea

pentru patriotism" aflată în două exemplare, unul copie și altul original al lui C. Herăscul, în acelaș manuscris, f. 27—34, 45—51, 233, 239—260. Prefața transcrisă aici are cîteva corectări lexicale de pana lui Nicolae Văcărescu, însă nu le-am introdus în text. Versurile sînt, desigur, tot ale lui.

¹ Lenș. Delegația munteană era însă mai numeroasă. Dirzcanu (apud Iorga, *Izvoarele contemporane*, p. 132), adaugă pe vornicul Nicolae Goleșcu și pe spătarul Scarlat Mihălescu, iar în loc de clucer Mihăiță Filipescu pune pe clucerul Mihail Florescu. (Cf. și Kogălniceanu, *Letopiseți*, III, ed. II, p. 435 și urm.).

Dumnealui hatman Costandin Cerchez

Dumnealui aga Ioan Grecean

Dumnealui dvornic Ioan Dăut¹

Dumnealui dvornic Iordache Răscanu

Aprilie 3, a doozi dă sfânta Inviere, plecând dela Silistra toți boerii, adică șapte romani boeri și șase boeri moldoveni, avînd împreună meemendar pã Mehemet Topci Efendi cu oamenii săi, i doi cavazi ai mării sale Silistra Valisi, însă boerii romani cu 3 calești i cu 4 căruțe brașovenești i 3 cară mocănești tot cu cai; iar boerii moldoveni toți numai în 3 cară mocănești. Și mergând cale de 8 ceasuri, tot cam pînă pãdure, și am conăcit seara la satu Baelechioiu, în drept Carala. Dela Silistra pînă la Carala sânt 8 ceasuri.

Iar *Luni, Aprilie 4*, dela Baelechioiu am plecat și am mers iarăși cale de 8 ceasuri, tot prin păduri și văi, și am conăcit seara la Carabașlii. Iarăși cale de 8 ceasuri pînă la Carabașli.

Iar dela Carabașli, *Aprilie 5*, cale de 6 ceasuri, tot prin păduri și văi, trecând și 4 păraie curgătoare, am conăcit la orașu Semlea.² Oraș mare, cu aian i serdari și cadiu. Pînă aci merge cai dă mizil dela Silistra, cale de 22 de ceasuri. Însă foarte mare oraș i tãrg, cu multe fântăni de pîiatră i dooă păraie curgătoare. Dela Caraș pînă la Șumle cale de 6 ceasuri.

Aprilie în 6, Joi, plecând dela orașu Șumla și trecând Cam-țiușiiu cel mic, și mergând cale de 4 ceasuri, drum bunișor, am conăcit la Drăgoiu, sat de Sărbi, ca la 100 de case. Dela Șumla pînă la Drăgoiu, 4 ceasuri.

Vineri, Aprilie 7, plecând dela Drăgoiu și începând a sui și coboră muntele Ceallicavă sau Cogiabalcam, cu caldărăm de pîiatră la un deal nămolos, făcut de răposatu Nicolaie Mavroghenie Voevod, și mergând ceasuri 5, călărește, am conăcit la satu Cialăccavac, sat sãrbesc i turcesc, ca la 100 case.

Dela Drăgoiu pînă la Cialăccavac, ceasuri 5.

Sîmbătă, Aprilie 8, dela Cialăccavac mergând pã munți ceasuri dooă și jumătate, am trecut într'o vale apa dela Cam-

¹ Vornicul Ioan Tăutu.

² Șumla

ciucșiiu cel mare, prin apă, unde sânt pietre și căț; va nuci— pînă acolo zic că ar fi mers graf Romanțol — și mai mergînd un ceas și jumătate au făcut emeclic¹ la Dobravo, cam în poalele munților. Și mergând alte 5 ceasuri, am conăcit seara la orașul Carnabat. Are ca la 100 de case, turcești, grecești și armenești.

Dela Cialăcavac până la Dobrali, ceasuri 5; și de la Dobrali până la satu Carnabat, ceasuri 5.

Duminică, Aprilie 9, dela Carnabat mergând cam pînă pădure și dealuri, ceasuri 7 și jumătate, am ajuns la un sat sârbesc ce să cheamă Beimahala, sat ca de 40 de case sârbești. Dela Cialăcavac (?) până la Beimahala, ceasuri 7 și jumătate.

Luni, Aprilie 10, mergând tot prin dealuri și văi, au ajuns la satu Fachi, sat de 120 case sârbești și turcești, cale de ceasuri 5 și jumătate. Aci să schimbă cai de mizil dă la Șumla.

Dela Beimahala până la Fachi, ceasuri 5 și jumătate.

Marți, Aprilie 11, mergând dela Fachi înnainte, tot prin văi și dealuri neconținut, și trecând prin sat Erecleri, unde este și o cetățuie, după ceasuri 5 am ajuns la satu Dovetlăaci, sat sârbesc ca la 100 case, unde am făcut emeclic. Am ajuns seara la Cârkeclisiia², oraș mare cu cetate întărită dela Greci, veche. Sânt ca la 5000 case, mai multe turcești, iar vreo 1500 case grecești, i puține armenești și ovreești.

Dela Fachi până la Dovetlăaci, ceasuri 5. Iar dela Dovetlăaci până la Cârkeclisiia, ceasuri 7.

Miercuri, Aprilie 12, dela Cârkeclisiia am mers ceasuri opt, fără sat la drum; și am mers de am conăcit la Lule Burgaz, unde să fac lulelile cele poleite și alte multe lucruri. Ipac oraș măricel, cu târg, ca la 1500 case turcești, din care vreo 300 grecești. Dă aci să dăspart drumul spre Idrine³ și spre Ruștiuc.

Dela Cârkeclisiia până la Lule Burgaze, ceasuri opt.

1 Emeclic = masă; Romanțol = Romanțov.

2 Kirkilisse, orașul celor patruzeci de biserici.

3 Adrianopol.

Joi, Aprilie 13, dela Lule Burgazim am mers ceasuri 4 și jumătate, până la Caraciran, unde asupra drumului, lângă sat, este pod de piatră cu coloane piste o apșoară, unde am făcut emeclic. Și de acolo am mers alte ceasuri 5 și jumătate pînă la Ciorlu, oraș mărițel, cu prăvălii de Turci, Greci și Sărbi.

Dela Lule Burgaze până la Caraciran, ceasuri 4 și jumătate; de acolo până la Ciorlu, ceasuri 5 și jumătate.

Vineri 14, dela Ciorlu plecând, am început a merge după dooă ceasuri pă marginea mării. Deci mergând 4 ceasuri, am făcut emeclic pă câmp; și mergând după prânz alte ceasuri 4, am conăcit seara la Silivriia, oraș mare cu cetate veche grecească, ca la 2000 case; unde este cetatea veche, înăuntru, este mitropolie și mitropolit grec. Și înăuntru în cetate șăd Greci, iar înprejurul cetăți mai mulți Turci și puțini Armeni.

Dela Ciorluc până la Silivriia, ceasuri 8.

Sămbătă, Aprilie 15, dela Silivriia mergând pă malu mării tot în sus, spre răsărit, după 2 ceasuri am trecut prin satu Pivatis, sat de Greci. Și mergând alte 4 ceasuri, am ajuns la Buiuccecege, oraș ca la 1200 case mari i prăvălii și han, unde am conăcit seara.

Dela Silivriia până la Buiuccecege, ceasuri 6.

Duminică, Aprilie 16, dela Buiuccecege, unde ne-au întimpinat alt meemandar trimis dela prea slăvita Poartă, anume Sachir Beiu Memet Salahor, plecând înpreună cu noi, am mers 3 ceasuri și am ajuns la Chiociuccecege, unde am făcut emeclic.

Aci păzesc iniiceri și haraccii, orânduți unde este dăspre apus pod de piatră i coloane i plăci de piatră așternute pă pod, și pod foarte lung, trece peste balta ce curge din mare; podu făcut de Sultan Mehmet, care au luat Țarigradu. Și de acolo plecând, după 3 ceasuri am ajuns în Țarigrad, la Ipū și din schelă, teftedar schelasi puindu-ne în caice dă beilic, ne-au dus la Beilerbeiu dispre Anadol, la conac, la chioșchiu lui Chior Iusuf Pașă, drept Curuceșmea.

Dela Buiuccecegea până la Chiociuccecege, ceasuri 3; și de acolo până la Ipū, ceasuri 3, care fac 6.

Cele ce s'au urmat în Țarigrad, oarecum mai deosebit.

Luni, Aprilie 17, lăsând toate trăsurile cu cai și surugii la teftedar șchelesi și trecând cu caice la Beilerbeiu, ne-au conăcit în ialău¹ răposatului Chior Iusuf Pașa, ce au fost și vezir, având meemandar tot pă Sachir Meemet Beiu i fii-său și ecpaiu lui, unde șazănd 3 zile, ni s'au făcut icram² de toate ale mîncării de către Abdula Pașa, ce șădea aproape de noi, la Cenghelchioiu, ce să află ot Scutari muhafiș, care mai nainte au fost o doi căpitan pașa, cu tot tacămul ecpaiului său.

Iar *Miercuri, Aprilie 19*, au început Sachir Meemet Beiu a ne da tain înpărătesc, bucate cu îndestulare, i cafea, vin, rachiu, iar chirigiilor câte taleri 15 pă zi la 30 dă inși, i 60 de pîini, i orez și paie pentru cai, până i-au scos la ciair.

Joi, Aprilie 20, pă la 5 ceasuri din zi, au mers toți boerii împreună cu Șachir Beiu dă s'au întâlnit cu prea slăvitu Reizi Efendi (la ghealiu său, to într'această mahala) la ghialiu slăvirii sale, unde le-au tălmăcit slăvitu Ali Beiu (cubaznazăr, adică zaherefîu Țarigradului), socru lui Silistra Valisi, știind bine grecește. Cu care Ali Beiu și *Duminecă, Aprilie 23*, iarăș s'au întâlnit la ghialiu său, alătura cu ghialiu lui Chior Iusuf Pașa; cum și *Miercuri, Aprilie 26*, iarăși au mers doi boeri din partea celorlaltî. Asemenea și *Sămbătă, Aprilie 29*, iarăși au mers toți boerii; și iarăși în alte rînduri, când cu Ali Beiu, mai adesea, și uneori cu Reizi Efendi. Iar *Vineri, Aprilie 21*, viind înpăratu cu caice pă mare la giamiia ot Beglerbeiu, aproape dă noi, s'arunca mulțime de tunuri du prin corăbii, pă unde trecea, și dela tophana (căci așa este obicei); și intrănd sus în geamiie, numai cu Silictar Efendi și cu Căzlar agasi; cum și la întoarcere, ori pă unde va trece să aruncă multe tunuri.

Când merge Vinerea la geamiie, îi trage cizmile inicer agasi.

Iar la *Maiu 2*, plecând înpăratu pă mare dela saraiu ot Beșictaş (s'au aruncat multe tunuri pă unde trecea, după obicei) și trecând saraiu ot Bahce Capusi, au dat leafa ortalilor pă 6 luni, unde au zăbovit dă dimineața dela 12 cea-

¹ γυζαί=chioșc.

² Turcește=cinstire, bună primire.

suri pîn la 5 ceasuri din zi, căci la darea lefii obicinuesc dă scoate cazanele inicerilor și, făcîndu-le pilaf ce-l numesc zerda (făcut cu orez, cerviș, petmez și vâpsitu cu șofran), când îl gătesc și îl pun în mijlocul curții cei mari ai palatului, aleargă toți iniceri unul peste altul și care cum apucă iau cu mîinile, în pumni, și mănîncă (iar unchearu) șade dă-i privește din cafas unde este față sadrăazanu, adecă vizir, și cu seislam, adică patriiarh turcesc. La acea zi orănduită este obiceiul de să face cheltuiala prin ceaușbașa împărătesc. Deci de acolo puindu-să bani prin pungi, iau iniceri pungile cu bani la spinare, împreună cu tefterdarefendi și inicer agasi, și mergu de le împărțesc acasă la iniceragasi.

Sîmbătă, Maiu în 6, au mers unchearu, adecă împăratu, la Dolma Bahce Saraiu, unde s'au întălnit cu saadrazaru (căci viziri în Țarigrad le zic tutulor pașilor celor cu 3 toiuri, iar vizirului al Țarigradului, ca să-l deosibească că este mai mare, îi zic sadrăazanu). Asemenea au fost și seislam, cu care amăndoi au făcut împăratu halvetu mușavere.

Marți, Maiu 9, au adus un ciohodar a lu Reizi Efendi întiiu scrisorile boerilor dela București și dela Brașov.

Sîmbătă, Maiu 13, luînd voie, boerii au trimis pă șătraru Scarlatu întiiu în tîrgu Țarigradului, de le-au cumpărat căte ceva din cele trebuincioase.

Luni, Maiu 15, le-au venit boerilor o scrisoare dela unii din boeri bucureșteni, pentru Tair aga bașbeșleaga.

Joi, Maiu 10 (?), au intrat Muhametanii în Ramazanu, toată zioa cum am zice postînd (nemîncînd nici apă sau altcevași în gură puînd) și noaptea dela 12 ceasuri mînăncă și bea pîn la 6 ceasuri, umblănd pă la gîamii, pă la cafenele și în mosafirlăcuri. Iar la 15 zile ale Ramazanului să împărțește dela haremu împărătesc baclava la icerlăi și mansuplii; tot într'această zi să dă împăratului dă teftardarefendi și silictari, tefterfoaie anume de toți cei ce să află în mansupuri, ca să-și ia seama pîn la Baeram, pă care să schimbe și pă care voește a-i lăsa, iarăși le face șat în foaia cea arătată. Iar Sîmbătă, la 27 de zile ale Ramazanului (care să cheamă la dănșii Cadărgunu), în care zi o zic ei că este zioa

însurări împăratului în toți anii cu câte o fată mare, iar alții zic cum că dă-i va lipsi împăratului vreuna din cele trebuincioase (sic). Pe la 9 ceasuri din zi au trecut împăratu marea, și au mers spre închinăciune la giamiia ce odinioară era Aghia Sofia, însă și acum îi zic tot așa, unde au zăbovit până la 3 din noapte (am arătat că, pe oriunde trece, să slobod mulțime de tunuri). Și era într'aciastă noapte mare luminație pe la toate locurile, cum și pe la corăbii, afară din giamii, la care în toate nopțile tot Ramazanului sânt aprinse mulțime de candelă; pe la eminarele pe sus, înprejur, asemenea s'au făcut înfricoșată luminație. Și *Miercuri seara, Iunie 7*, fiindcă să cheamă noaptea Baeramului, fiind luminația și zefcurile până adoozi dimineața, în zioa dă Baieram. Ramazanul turcesc ține dela o lumină până la ivirea lunii viitoare, care să socotește 29 de zile.

Iar *Joi, Iunie 8*, au avut Baieram, slobozindu-să mulțime de tunuri dimineața i la chindii și mai pe seară, care s'au urmat dearându în 3 zile, când a treia zi, Sămbătă, au trecut unchearu la Iuscordar, mergând la un saraiu la câmpii ce să numește Ialiu lui Mehmet Pașa, împreună cu tot ecpaiul împărătesc și ortalele, unde au făcut schiri ecpaiului său și zefcure cu cântări și jucând pe câmpii geret iciagalele împărătești. Iar a 4 zi, *Duminică Iuni 11*, când după obicei este schimbarea a 81 dă mansupuri împărătești, din care 14 sânt cele de protiipentada, iar celelalte sânt trepte mai mici și mai mici, bez 44 pași cu 3 toiuri ce le zic și veziri și valesi, și bez 112 iarăși pašalicuri cu câte 2 toiuri, care aceste 156 sânt pe afară zabitlicuri; din care 81 au schimbat numai 4, adică pe casapbașa i alte trei, iar pe ceilalți 77 i-au lăsat tot în mansupurile lor și i-au făcut ipca, cum am zice la noi mucarele, dar au tălmăcire.

81 de mansupuri mari și mici sânt ale Țarigradului care înbracă caftane și merg pe hagi împărătești. Iar adunarea ce face împăratu cu vezir i seeslamu și cu căpitan pașa, a să sfătui câte 4 pentru orânduirea mansupurilor, să cheamă ilcheap.

Încă de cum am ajuns aici în Țarigrad, am aflat prăpădenia bietului mare ostrov Hio de către Moametenii, cu cu-

vânt că și ei ar fi rădical arme împotriva stăpâniri, de unde era aduși robi mulțime de copii, fete și fămei. Câți bărbați de vârstă au fost, s'au pus toți supt sabiie. Asemenea și aici, din cei ce s'au dovedit a fi Moraiți s'au tăiat mulți, cum și haznale multe s'au adus la hazneaoa împăratului dela toate, Ali Pașa ot Ianina i haremul în Țarigrad.

Joi, Iunie 16, au sugrumat la două cetăți ce le zic Iisare ¹, lângă Țarigrad, pă Marea Neagră, i dăparte ca la 2 ceasuri, câțiva din Turci făcători de rele. Aceste 2 cetăți Iisare sânt mai sus dă Țarigrad, împotrivă peste mare una dă alta, care țin amândooă oarecum tot dă mahalalele Țarigradului, însă una ce este dăspre răsărit sau dăspre meazăzi, mergând în sus pă Marea Neagră, spre răsărit să cheamă Anadol Iisariu, iar cea dăspre meazănoapte Rumele Iisari, cetatea pieli boului are tîlmăcire; și sânt dă paza Mării Negre, afară din alte cetăți și multe bă[s]tării tot cu tunuri, spre pază alcătuite.

La 18 Iuni, s'au făcut iasaccaraelile, adică afară din Turci să nu mai poarte brănila învăluite, adică înfășurate ca sulu la cap, zicând că să închipuesc cu ale Galaonților.

Vineri, Iunie 23, au făcut împăratu biniș alaiu, mergând în sus pă mare, la ghealiu împărătesc ot Ghiocsun, cu tot ec-paiul său; pă la 4 ceasuri au mers și pă la 10 ceasuri s'au întors, tot pă mare, cu slavă mare. Tot într'aciastă zi, după prânz, au mers dumnealui banu Ghica i dumnealui logofăt Sturzea și dumnealui clucer Filip la Ali Beiu. Iar adoozi, Sămbătă, dă dimineață, tot câte trei la slăvitu Reiz Efendi, de când s'au întetîit mergerea dumnealor adesea la amândoi, și zioa și noaptea, din care am început a înțălege sfârșit bun și mai în grab, căci ni să urise auzind: „Eișala”, „Eivəla” ! Tot într'aciastă vreme s'au auzit că să face gătire la saraiu rusesc, pentru venirea elciului ² aici în Țarigrad.

Joi, Iunie 29, șezând unii din boeri, pă la 10 ceasuri din zi, la poartă dăspre uscat, au trecut slăvitu Halet Efendi, și

¹ Rumeli Hissar și Anatoli Hissar.

¹ Ambasador.

haretisindu-i, au stătut și le-au zi; cum că, ca niște credincioși ai împărății, în puțină vreme vor pleca cu bucurie.

Iar *Vineri, Iunie 30*, s'au hotărât orânduirea domniilor, și că adoozi, Sămbătă, este mergerea la Țarigrad cu tot ecpaiul.

Joi, August 11, au plecat, cu ajutorul lui Dumnezeu, măriia sa Grigoriie Ghica Vodă din Țarigrad, lăsând pentru trei patru zile pă dumnealui postelnic Filip, vel cămăraș pentru trebuințe nesăvârșite, a veni pă urmă, să-l ajungă pă drum. Și au mers de au șazut trei zile la Avașcoiu, cale dă dooă ceasuri dă Țarigrad, spre apus.

Iar *Vineri, August 12*, au purces pă mare măriia sa Ioan Vodă Sturzea, împreună cu ecpaiul său, bez doi boeri moldoveni, carele, fiindu-le frică a merge cu corabiia pă mare, s'au împreunat cu chervanul domnii Valahii, a merge pă uscat pînă la Silistra.

Iar Duminică au plecat măriia sa Grigoriie Ghica Voevod dela Avașcoiu cu tot ecpaiul său, Domnul să-l poarte cu bine !

August 16, Miercuri, a doozi de Sântă Măriie, s'au făcut de către Turci Curbam Baeram, care îl au mai mare decât celelalte, mergând împăratu până în zioă cu tot alaiul și forme i regealurile la geamiie Meehmet Pașa, lângă At-Maidan. Patru zile ține acest baeram. Astăzi s'au împlinit un an de când au tăiat la schela Fanarului pă sârdar Iamandi arnăut.

1822, Octomvrie 10, au sosit la Țarigrad luminăția sa beizaade Costache Ghica, nazăr din partea Țării Rumânești, cu dumnealui clucer Ioniță, bașcapichehaia, rămăind șătrar Scarlat al doilea ; cum și beizaade Nicolache Sturzea, cu dumnealui Aga Nicolaie Bosici, din partea Moldovii, care au cōnăcit la Fanar. Iar a treia zi, mergând spre închinăciune la Pașa Capăsă, li s'au orânduit luminaților beizaadele conace a șădea deosebi la Ceselchiui, supt comanda lui Abdula Pașa ot Scodrea Valisi, unde s'au și mutat, carele Scodrea peste dooă săptămăni s'au făcut sadriazar adecă vizir, surghiunind

îndată pă Halet Efendi, iar pă capuchehaele le-au mutat la Fanar, dumnealui clucer Ioniță la Vlah Saraiu, unde șădea de mai nainte șătrar Scarlatu, ca să caute trebile prea înălțatei Porți mai îndămână. ¹

XL.

1822, Mai.

Cererile boerilor munteni duși la Țarigrad.*Cererile boerilor celor duși în Țarigrad 1822, Mai.*

I. Domnia ca să fie pă șapte ani este planos grecesc, care sfătuindu-să cu celelalte părți l-au pus în lucrare. Lucru învederat, că decând prea puternicul Devlet au hotărât a fi domniile pă șapte ani, nu s'au mai întorsu nici un domnu în Țarigrad, ci toți au pribegit în alte țări, pentruca să poată să-ș facă scoposul lor, adecă aceasta care s'au întâmplat. Și de vor rămănea domniile tot așa, cu adevărat și de acum înainte nici unul nu să va mai întoarce înapoi, și a domnilor fugă este cea mai vătămătoare și supărătoare Devletului, căci, fugând, pizmuesc Devletul și în țări streine și, aflându-să domnii cu bani mulți, dau pricină și sfătuesc, arătând drumuri vătămătoare Devletului, și celelalte împărății îi ascultă. Iar orânduindu-să domnii, să rămăie în domnie până la moarte și, murind domnul, să aleagă pă altul care va găsi cu cale și aducându-l, să-l orânduiască, iar nu pă fii-său.

1 Academia Română, ms. 1753, f. 30—33. Copie; jurnalul este datorit, desigur, unui om de casă sau mic boerinaș ce a fost cu boerii la Țarigrad, fără a fi introdus în tainele și conversațiile lor oficiale. O comparație cu jurnalul boerilor moldoveni ne arată jurnalul de față mai mult ca un itinerariu, lipsit de farmecul literar, de amănuntele de natură politică și de o viziune mai largă a scopului și modului în care s'a desăvârșit misiunea boerilor trimiși la Țarigrad, calități ce se găsesc rudimentar în jurnalul Moldovenilor. Acesta, publicat pentru prima oară în Drăghici, *Istoria Moldovei*, II, 133 sqq., a fost socotit opera lui Al. Beldiman. De curînd e atribuit vornicului Ioan Tăutul, membru al delegației moldovene trimisă la Țarigrad. Părerea aceasta, emisă de d. N. Iorga (*Revista Istorică*, XVI (1930) Nr. 7—9, p. 192), întemeiată credem, e în orice caz mai aproape de adevăr.

II. Căți Arnăuți, Sârbi și Greci să vor afla într'aceste doao cheleruri împărătești, să să izgonească din țară, ca să meargă fieșcare la patrida sa, măcar fie și însurat, având și neveste pământence, măcar fie și boeri de verice treaptă vor fi; pentru a cărcera izgonire să să trimiță om împărătesc.

III. Domnul cel orânduit de Devlet să n'aibă voie să aducă din Țarigrad Greci, decât numai un postelnic, un sirchiatipi și trei iciagale și să să slujască cu oamenii țării.

IV. Căți din Greci sau Sârbi vor fi sudiți, sau căți din boeri pământeni vor avea cavalerii¹, să să cerceteze și, de vor fi făcuți după coprinderea sfintelor contracturi, să fie nesupărați și sudiți adevărați, urmând tractaturilor, avându-i domnii depărtați de toate maslahaturile țării și de privileghiurile pământului.

V. Consol, atât Rosiia cât și Nemțiia, să nu aibă a trimite Grecu într'aceste țări, nici secretarul lor să fie Grecu, ci adevărați Roși și Nemți.

VI. Ponturile sfintelor tractaturi, ce vor privi asupra nizamurilor acestor țări, să să facă cunoscute la toți pământenii de obște, iar nu ascunse.

VII. Domnii să aleagă în urmă pă boerii țării și atât iscăliturile lor cât și pecețile să le trimiță la prea înaltul Devlet, pentruca să fie știute și cunoscute, și verice arzu vor trimite domnii la prea înaltul Devlet, pentru verice maslahaturi ale țarei, să nu să priimească până nu vor fi toți iscăliți, făcând prea înaltul Devlet rubar² atât iscăliturile cât și pecețile, și de vor fi toate și adevărate, atunci prea înaltul Devlet să dea stăpâneasca sa poruncă.

VIII. Verice poruncă va trimite Devletul la aceste doao chileruri, să o facă domnii cunoscută tuturor boerilor.

IX. Domnii să nu aibă voie să înbrace caftan pă nici un strein, nici să-i dea privileghiuri de ale țării, adecă scutelnici și poslușnici.

X. Toți boerii acestor doao chileruri să fie slobozi, veri când vor vrea, să meargă la prea puternicul Devlet, să nu fie popriți de nimeni.

¹ Decorații.

² Turcește = confruntare.

XI. Toate capicheaelile serhaturilor să fie Români pă-mănteni, iar nu Greci.

XII. Toți călugării, vlădici, arhimandriți, igumeni greci să fie izgoniți din țară, și să meargă pela eparhiile lor.

XIII. Domnii să nu aibă voie a înălța în mansupuri din boerii țării pă carii vor vrea, ci cu rândul, cel bătrân să înalțe pă cel de al doilea, nici să dea mansupurile la cine vor vrea, ci pă rând la fieșcare, ca să să împărtășască toți de mila împă-rătească, și fără de rușfet și cu sfatul tuturor boerilor.

XIV. Domnia să orânduiască patru vistieri boeri la vistierie, iar nu numai unul.

XV. Calemurile sameșiilor să lipsească cu totul, cu ferman împărătesc.

XVI. Ispravnici să să orânduiască boeri cu știință și să fie răspunzători pentru județul lor.

XVII. Domnii să nu aibă voie să facă nici mazăli, nici neamuri, nici cumpaniști, nici postelnicei, fără de știrea boerilor; și când va face câte unul după slujba lui, în carte să fie toți boerii iscăliți, iar nefiind toți iscăliți să nu să ție în seamă.

XVIII. Domnii să nu aibă voie să dăruiască privileghiuri de ale țării, nici lucruri de ale țări să dea zestre.

XIX. Toate socotelile țarei să fie deschise la vistierie și fără dă știrea boerilor să nu să facă nici o cheltuială, nici să ia mai mult din țară decât ceia ce va trebui țării pentru cheltuelile țării și pentru lefi. Iar domnul să-ș ia pă seama sa numai rusumaturile.

XX. Toți streinii fără dă privileghiu să să așaze la dajde cu țara, iar să nu fie bășcăluți.

XXI. Neguțătoriaa pământenilor să fie slobodă a trece veriunde, plătind vama după vechiul obicei.

XXII. Beiliccibașa să nu aibă voie să aducă cu dănsul mai mulți oameni decât 17 pazarghideni, pe carii are să-i orânduiască la 17 ispravnicaturi și cu oamenii ispravnicatului să strângă oile ce sânt orânduite numai cu fiat, dându-le ispravnici ciobanii cei trebuincioși, care ciobani să aducă oile numai până la Dunăre, și să să întoarcă înapoi. Inșă toți ciobani să nu aibă arme.

XXIII. La școalele țării, ce să numesc domnești, dascalii să nu fie volnici a priimi copii nici de Grec, nici de Ar-năut, nici de Sărbu, și cu poruncă împărătească să să trimiță și hogi procopsiți, cu plata țării, ca să învețe și pământenii limba prea puternicului Devlet.

XXIV. Toți sudiții să fie îndatorați a fi supuși sfintelor tractaturi și privileghiurilor țării.

XXV. Spătăriia să să dea la patru boeri de ai țării, pentru a putea păzi nizamul țării, iar [nu] la unul, nici la Greci.

XXVI. Caimacam la Craiova să să trimiță boeru pământean, cu știință de ale țării, și să nn aibă în slujbă streini oameni, decât numai de ai țării.¹

XLI.

1822, Mai 25.

Scrisoarea unui Român, către episcopii Romanului și Hușilor, despre dărăpănarea în care zac amîndouă principatele.

Cu fiiască plecăciune închinându-mă, cu evlavie sărut blagoslovitoarele drepte ale preaosfinții voastre, prea sfințiți slăpâni !

Năprasnica turburare a neamului celui strein de limbă iar nu de dogmă, carele, supt masca fratelui și a celui de o credință, de atălă sumă de ani brănind în veninatul său suflet pre cugetul cel de istov dărăpănător al amândorora dachi-ceștilor eparhii, al Moldaviei adecă și al Vălahiei, dintru început n'au încetat, prin felurimi de mijloace, a unelti cele aspre cugete spre a desputernici, a micșora și a nimicnici întregimea puterii acestor doao bune eparhii, care s'au arătat

¹ Academia Română, ms. 322, f. 150. Copie ; incomplect, în Aricescu, *Acte justificative*, p. 214—216, după Dîrzeanu, (Iorga, *Izvoarele contemporane*, p. 134—136). Aceste cereri se deosebesc întrucîtva de cele pe cari boerii munteni le prezintă Porții la 24 April 1822 (Textul în Ghibănescu (Gh.), *Studiu și documente cu privire la familia Rașcanu*. Iași, 1915, p. 284—295). Se știe că plecînd prin surprindere din București, și neuniți, boerii munteni au fost nepregătiți și și-au însușit în mare parte cererile Moldovenilor. Compară cu cererile acestora, din aceeași zi, *ibidem*, p. 324—333.

mai libovnice maici cătră dănșii, decât cătră cei ade-vărați fii ai lor, până ce prin cumplita lor năvălire le-au aș-ternut, mai moarte, în grozava groapă a anului cu leat 1821, după cum aevea să mărturisește din ranele și sagnele¹ cele nu lesne de vindecat ale eparhiilor, carele cu glas tăcut vor răcni, tânguindu-să, în câtă vreme va fi pământul Moldo-Vlahii, spre vecinica rușinare a protivnicului neam și spre nevremelnica dășteptare a amândurora dachiceștilor noroade, pre care firea le-au făcut ca deapururea să fie unitc, iubite și de o ființă împreună strănsu legate cu cele mai sfințite legături ale uniia și aceiaș credință, ale uniia și aceiaș limbi, și ale aceiaș estimi.² Protivnicul și vicleanul neam, depărtându-să cu încetul dela stămoșasca sa răsadniță, s'au încuibat mul-țime în pământurile noastre și au prinsu rădăcini de multe feliuri. Pentrucă este, însă, firește nemulțămitor și necunoscă-tor, în loc de binecunoștință pentru cele nenumărate faceri de bine care au simțit dela lăcuiitorii amândurora eparhiilor, au rădicat arme împotriva Moldo-Vlăhilor, au așternut pustiirea întru amândoa pământurile și le-au adus în stare vrednică de tânguit. Dar, oare, o prea sfințiților stăpâni ! nu cumva până aici le-au fost pornirea răutății ? Nu cumva s'au saturat turbarea cu deschiderea ranelor în spinarea noastră ? Nu cumva, după ce s'au zdrumicat ca puzderiia de cătră puterea împă-rătească, să vor liniști ? Nu cumva s'au înțeleptit din ceia ce au pătimit ? Nu cumva cred că este Dumnezeu răsplăti-rilor, carele cercetează inimile și rărunchii ? Nu ! Răutatea lor este mare, nescrisă înprejur, netălcuită, neastămpărarea lor este firească la dănșii, și pre pohta spre rău o au strămo-șască moștenire ! Ei sânt Isaf, pânditorul lui Iacov ! Ei și cugetă și zic că „treacă zilele plângerii tatălui meu, și voi uide pre fratele meu Iacov” ! Și aceasta pentru ce ? Numai pentru pizmă ! Moldo-Vlahii însă sânt Iacov, și cătră Dumnezeu să întorc și pre acela chiiamă întru ajutoru lui, zicând : „scoate-mă, Doamne, din mâna fratelui meu, din mâna lui Isaf !”

1 Răni.

2 Ființă.

Scriind prea osfinții voastre acestea, nu sânt pornit nici din pizmă, nici de răutate, nici de altăceva asemenea, ci numai dintru că usturimea ranelor care mi s'au deșchis mie în parte și fraților miei Moldo-Vlahi de obște, de cătră Isafi, nu este lesne de suferit ! Și dintru că și cea bisericească și cea politicească pravila mă sloboade și firea îm dă dreptate ca să mă apăr.

Multe sânt la număr datoriile care am către frații miei Moldo-Vlahi, dar însă neputința nu mă îngăduiește a le împlini pă deplin, ci pre cât poci din parte-m.

Aflându-mă băjănărit în pământul Transilvaniei, după în-
tâmplare mii-au căzut în mână alăturata copie după o poruncă a Divanului Moldaviei cătră ispravnicii ținutului Bacăului ¹, precum și o copie după o scrisoare grecească a iscălitului sârdar ², pre care am alăturat-o lângă a Divanului. Această scrisoare a numitului sârdar, pentrucă este dovadă mai sus ziselor mele, că adevăcă „treacă zilele plângerii tatălui meu și voi ucide pre Iacov, fratele meu !”, iată o trimiț prea osfinții voastre, spre semnu de moldovlahicească datorie, și veți chibzui cele de folos. Însă, pentrucă nu am putut pune în mână chiiar pre cea adevărată scrisoare a acelui șârdar, ci numai copie, dată și mie dela alt frate Român, bine este ca să păndească corespondența sârdarului, adevăcă să vedeți de este adevărată coprinderea scrisorii sale, ce prin copie a trimiț, și atunci vă veți socoti, ca doară va cădea în ceia ce sapă. Iar prea sfințiia voastră, blagoslovindu-mă, cereți-mă ca deapururea precum doresc să fiu,

1822, Maiu 25, în Săcele.

Prea plecată slugă,

Un Român, carele după politicescul cuvânt nu sânt slobod deocamdată a mă arăta prin iscălitură, ci în vreme binecu-

¹ Cf. acelaș ms. 332, f. 146.

² *Ibid.*, f. 146 v.—147; Serdarul Gheorghe Lascaris. Scrisoarea, îndreptată către „Papadopol”, e tradusă românește de C. Erbiceanu în *Biserica Ortodoxă Română*, XXVIII (1904), p. 743—744.

vântată mă voiu arăta prea osfinții voastre prin cea de față întâlnire.

[Adresa:] Prea cinstiților și prea osfințiților episcopi ai Moldaviei, chirio chir Gherasim al Romanului și chirio chir Meletie al Hușului, duhovniceștilor miei părinți, cu cea de slugă plecăciune. ¹

XLII.

1822, Iunie 20.

Pentru unirea „blagorodnicilor”.

Unirea de toți să laudă, dar nu de toți să priimește și în lucrare, ci numai că să cinstește cu buzele.

Trupul omului, alcătuit fiind de mădulări, să slujească cu ele și să ajută la toate trebuințele. Întâmplându-să a pătimi vreunul, fie măcar cel mai mic deget, tot trupul pătimește, turburându-să, și îndată celelalte mădulări aleargă spre ajutorul celui ce pătimește, și cu aceasta să dovedește cătă unire au mădulările trupului între ele și căt de tare sânt legate a sluji unul altuia și a pătimi unul pentru altul. Așijderea și un neam de oameni sălășluitoari tot într'un pământ, să socotește ca un trup alcătuit de mădulări, carele de vor fi legate strânsu, cu sfânta legătură a unirii, a ajuta adecă unul pă altul, a sluji unul altuia și a folosi unul pă altul, fiind cu toții un trup, un suflet, o cugetare și o glăsuire, poate atunci a să apăra de orice rea cugetare și năvălire streină, care cu ochiul cel pizmaș pândeste a băga înăuntru boala cea politicească. Istoriile ne arată căte neamuri, după vremi, întărite fiind cu această sfântă legătură, s'au apărat de toată bântuirea streină și s'au înălțat la mare putere și slavă.

Neamul nostru românesc, fiind un trup prea ticălos, întocmit adecă de un cap streinu și de mădulări foarte înponcișate, să văzu de toată lumea la ce mare beznă a periciunii și de toată jalea vrednică pustiire l-au aruncat leatul 1821,

¹ Academia Română, ms. 322, f. 147; copie. Publicată și de C. Erbiceanu în *Biserica Ortodoxă Română*, 1904 (XXVIII), p. 744—746.

din pricină că nici capul au voit vreodată binele mădulărilor, dar nici mădulările au avut acea sfântă legătură a să ajutara unul cu altul ! Inponcișarea mădulărilor este născută și crescută în casa fandasiilor blagorodii Țării Românești, căci acești blagorodnici, nesocotind că cea adevărată blagorodie îș are ființa sa nu în părerile bunătăților trupești, ci întru bunătățile cele sufletești, adecă în frica lui Dumnezeu, în luminări de învățături, în petrecere de viață cinstită și neprihănită, în îndemnări, sfătuiri și povățuiri spre cele de folos cătră aproapele său patriot, în vrednicii de slujbe credincioase, în dragoste curată și nefățarnică cătră toți patrioții și în silință cu toată răvna cătră cele folositoare patrii, care acestea toate să câștigă, iar nu să pogoară de moștenire, nici să hărăzesc ! Dar ei, nebăgându-le în seamă acestea, și mulțumindu-să numai a zice că să trag, după nașterea trupească, din cutare și din cutare, adecă că au eșit din sălașul fandasiilor și zadarnicilor păreri ale stremoșilor, ș'au făcut de sineș și privileghiuri, prin care să dea să cunoască ceilalți simpatrioți ai lor (ce nu să trag dintr'acele fandasii !) ce va să zică blagorodie, adecă că blagorodnic este acela care poate să înjure pă cel mai mic patriot, când va voi, și el să nu să înjure de nimeni ; să necinstească și să nu să necinstească, să bată și să nu să bată, să siluiască și să nu să siluiască, să păgubească și să nu să păgubească, să defaime și să nu să defaime, și celelalte asemenea ! Cu aceste, urâte și vrednice de toată hula, fandasii, osebindu-să de sineși blagorodnicii din trupul neamului, și făcându-să o sistimă trufașă și cu totul slobodă de netăgăduitele datorii și legături ce să cuvenea să aibă cu simpatrioții lor, au ațâțat toată scărba, urăciunea și nestinsa vrajbă a neamului asupra lor, cu cât și ei s'au arătat mai cu asprime și cu multe chipuri de posomorâte silnicii și defăimări cătră frații lor patrioți !

Fandasiia blagorodii, coprinzând cu totul slabele și neluminatele lor duhuri, i-au făcut să uite că sânt oameni ca și ceilalți, supuși adecă la toate nenorocirile și stricăciunile firii omenesti, și că cei mulți sânt mai destoinici a să apăra de sălbătăcia celor mai puțini. Ci înpotrivă socotind, că toți

ceilalți simpatrioți neblagorodnici sânt zidiți de o altă Dumnezeire, numai pentru ca să fie organe măririi lor, materie trufii și desfătărilor lor, jucăree patimilor lor și jărtvă lăcomii lor, de aceia și nici un chip de tiranicească pornire, nici mijloc de sălbatecă jătuire n'au lăsat de a-l pune în lucrare cu deadinsul, desfătându-să și înbogățindu-să cu sângele simpatrioților ! Nu poate nimeni să acopere acest mare și luminat adevăr, fiindcă s'au dat de față în cunoștința și altor neamuri mari și slăvite ! Nu să pot ascunde lucrătorii sărăcii neamului românesc, fiindcă să pot arăta și cu degetul !

Osebindu-să blagorodnicii din trupul patrioților și călcând cu picerile pă frații lor, nici ei n'au rămas fericiți, pentru că interesele lăcomii răzvrătindu-i și pă dănsii, au fost siliți a să alătura pă lângă streinii stăpânitori — ce avea deplină tiranicească putere să facă orice vor voi. Și așa, blagorodnicii țării ajunsesse la altă ticăloșie necinstită, căci la frații lor simpatrioți să arăta ca niște Dumnezei, ocărându-i și ponosluindu-i, iar la streinii stăpânitori cu o foarte proastă curerie, zmerenie și lingușire, încât nu să deosebea din cele mai mici slugi, făcând încă și acelora destule colachii, ¹ încât blagorodnecul, cel sălbatec și mândru cătră simpatrioții lui, de multe ori să vedea zmerindu-să la un bașcihodar !

Streinii vrăjmași ai neamului nostru, și, la vedere, oblăduitori ai țării, pândind cu neadormită priveghere toate vremile îndemănite și vrând să să folosească din slabele duhuri ale blagorodnicilor, au adunat mulțime din cei mici — pă căți au cunoscut iubitori de slavă deșartă —, și amestecând pântre dănsii și din streini, i-au băgat între blagorodnici, înălțându-i în protipendada cu barbe, ce este semnul cinstii și treptii cei mai mari și cu care să cunosc că sânt negreșit blagorodnici. Și după ce au înmulțit numărul blagorodnicilor și i-au coprinsu pă toți în întunecatul sălaș al zadarnicilor fandasii, apoi cu sataniceștile duhuri din Fanar n'au conținut a ațâța răzvrătiri între dănsii, ca să să îndemneze însuși să să lupte, să să războiască, să să părăscă și să să zdro-

1 *κολακεία* = lingușire.

bească între ei ! Le-au vândut pâinea lor pă bani, adecă man-supurile țării, și ei, neguțătorindu-să cu ele, s'au înbogățit cu sărăciia și stingerea norodului ! Și așa, blagorodnicii, după ce între dănșii nu au niciodată pace și nu pot trăi, fiind răzvrătiți, apoi au căzut în cea desăvârșit urăciune a patrioților, aducându-i la dăznădăjduire ! Aceasta au silit pă Theodor Vladimirescu, cu lăudata răvnă a patrii sale, să strângă pă cei obidiți și năpăstuiți fii ai patrii, și să ceară dreptățile obștii țării ! Nici cea dumnezeiască, nici cea firească pravilă nu poate osândi pă un neam căci îș cere obșteștile dreptăți ! Blagorodnicii sânt datori a fi apururea supuși la pravilele și dreptățile patrii ! Iar patrioții nu sânt datori a să aduce jărtvă trufii, lăcomii și desfătărilor lor !

Blagorodnicilor ! Cunoașteți odată adevărul, că nu puteți fi blagorodnici, până nu veți fi mai întâi patrioți ! Nu pot face blagorodnicii patrie, ci patriia face pă blagorodnici ! Patrioții vă plătește ca să priveghiați pentru dănșii, să grijiți pentru folosurile lor, să-i iubiți și să-i cinstiți ca pă niște frați, iar nu pentru ca să-i huliți, să-i defăimați și să-i despuieți ! Depărtați-vă de duhurile streine și, deznărăvindu-vă, vă îndreptați, ca să puteți trăi cu patrioții voștri, după cum și Dumnezeu voește, biserica și credința poruncește și firea ne învață ! Priviți în oglinda anului 1821, și înțelegeți la ce prăpastie v'au adus streinii și câtă mare dejghinare este între patrioți și între cei ce să numesc blagorodnici ! Nu vă paraponisiți la aceasta, pentrucă înșivă santeți pricina, aducându-i la deznădăjduire ! Cunoașteți blagorodiia cea adevărată, aceia ce să urmează și în Evropa, iar nu cea după fandasie, căci fandasiile să răsipesc înaintea adevărului ! Nu socotiți pă patrioții voștri de dobitoace ! Au trecut vremea dobitociei ! Acum fii patrii au dobândit simțiri ! Și de era a să mai zăbovi cu dobândirea, dar voi i-ați grăbit spre deșteptare, și firea povățuește pă fieșcare simțitor să să apere de cele vătămătoare ! De aceia, dar, vă îndreptați, ca nu cumvaș obida și dăznădăjduirea neamului să nască alți Theodori ! Patrioții să vă cunoască de blagorodnici, când veți fi uniți cu dănșii, cinstindu-să, iubindu-să și folosindu-să de voi,

iar nu voi să vă arătați de blagorodnici, cu trufii, defăimări și nebăgări de seamă cătră ei, căci, în adevăr să știți, că nu veți mai fi !

Fraților patrioți Români, parte bisericească și parte mirenească ! Cuvântul acum este pentru tot neamul nostru, dinpreună și cu blagorodnicii ce să vor îndrepta și să vor uni cu noi într'o cugetare și într'o glăsuire ! Patimile ce am cercat să ne slujească noao întru deșteptare ! Am înțeles cu toții că dezghinările trupului neamului nostru au dat vreme și putere vrăjmașilor streini, ca să ne stingă cu totul ! Veniți dar, în numele Domnului, să ne înviem neamul și să ne întocmim patriia, că încă nu ne este vremea trecută, nici nădejile pierdute !

Dumnezeul păcii și al unirii să fie în veci în mijlocul nostru, și înaintea lui să întărim cu înfricoșat jurământ îndreptarea patrii noastre, printr'aceste ponturi :

I. Precum la suirea pă scară, cea dintâi suire este depărtarea dela pământ, așa și îndreptarea noastră să-și aibă începutul din depărtarea cu totul de streini, cu carii să nu mai avem de acum înainte nici un fel de înclinare, nici aevăd, nici prin taină, precum și ei asemenea să fie cu totul depărtați în veci de noi și neîmpărtășiți de toate dreptățile neamului nostru, cele politicești, cele firești și ale pământului, și lepădați de toate adunările și sfaturile noastre, rămânând pentru dănsii a să hrăni în țară cu neguțătoria și meșteșugurile mâinilor ce vor fi de folos patrii, supuși la pravile și obiceiurile pământului, sau cu lucrarea pământului, plătind dajdie la vistieria țării.

II. Blagorodnic să să numească numai acela ce să va arăta cu mai multă dragoste și cinste, după cuviință, cătră simpatrioții lui, și cu mai multă slujbă cătră obșteștile folosuri ale patrii ; iar că să trage din cutare și din cutare, sau că s'au suit la treaptă mare, nimic să nu ajute pă cel trufaș, silnic și cu mândrie cătră ceilalți !

III. Să fie drumul deschis tuturor patrioților, de orice treaptă sau stare va fi, ca fieșcare cu învățătura, cu silința și cu vredniciia sa, folosind obștea, să dobândească dela pa-

trie cea după cuviință cinste și înălțare stării lui, ca cu acest mijloc să să îndemneze toți fiii patrii a să sili spre sporire la învățături și slujbe vrednice, fiind încredințați că-ș vor lua răsplătirea ostenelilor, după cum să urmează și la celelalte luminate neamuri ale Evropei, iar să nu fie trecuți cu vederea, depărtați și călcați cu picerile de blagorodii ce au fost până acum !

IV. Dregătorii să să dea la pământenii cei mai cinstiți și cu frica lui Dumnezeu, iubitori de dreptate și cu răvnă cătră folosurile obștești, carii să fie datori a să arăta cu libov părintesc cătră supușii lor, și supușii iarăș să fie datori a să arăta cătră ei cu căzuta supunere, cinste și evlavie.

V. Toată silința să să puie pentru întemeierea școalelor țării, cu dascali de tot felul de învățături, ca să să lumineze tiii patrii.

VI. Din toate județele țării să să trimiță la scaunul stăpânirii câte doi deputați, aleși de obștea județelor, cari, ca niște epitropi ai simpatrioților lor, să să afle față la toate sfaturile obștești, dându-și și ei cuvântul și părerea pentru cele ce folosesc județelor lor.

VII. Cu sfatul și priimirea a tot neamului românesc, să să alcătuiască pravilă a țării, întemeiată în cele mai sus arătate șase ponturi, și adăogită cu câte altele să vor mai chibzui folositoare țării. Acea pravilă în veci să să socotească că este capul cel poruncitor în țara noastră, și la aceia să arate desăvârșită supunere tot neamul românesc, de toată starea, fără osebite, cum și chiar puterea cea săvârșitoare, adecă stăpânirea aceia care milostivul Dumnezeu, prin ajutorul prea puternicului protectorului nostru, ne va așăza. Iar călătorul pravilii, de orice stare și treaptă va fi, să să pedepsească negreșit, făcând pără asupra-i tot neamul românesc !

Această bună întocmire a patrii, veniți, fraților, să o întărim cu unirea noastră, să-i zidim, turnu neclătit, răvna noastră cătră folosurile obștești ! Cu toții să fim un suflet, o cugetare și o glăsuire pentru toată obștea ! Să ne fie legătura vecinică printr'această scrisoare iscălită de toți, cu jurământ în numele prea sfintei și de viață făcătoarei Troițe !

Iar cel ce să va dovedi cugetând numai pentru al său în parte folos, depărtându-să de răvna folosurilor obștești, sau că cearcă a să folosi cu vreo vătămare a obștii, sau că, văzând vreo vătămare obștească cât de mică, nu o va arăta de față, și nu-ș va uni glasul și strigarea lui cu ceilalți, unul ca acela, socotindu-să între călcătorii de lege, să fie lepădat de numirea patriotului și neînpărtășit de folosințele ce să cuvine a dobândi un adevărat patriot, și în osânda dumnezeestii judecăți, după legătura jurământului său.¹

1822 Iunie 20.

XLIII

1822, Octomvrie 11.

Boerii din Brașov cer lui Grigore Ghica Vv. să-i ajute cu bani, spre a se putea întoarce în patrie.

Υψηλότητα, Εὐσεβέστατε καὶ Εὐμενέστατε ἡμῖν αὐθέντα,

Τὴν ὑμετέραν θεοφρούρητον ὑψηλότητα, ταπεινῶς ἐν Κυρίῳ εὐχόμεθα, καὶ ὑποκλινέστατα προσκυνοῦντες, ἀσπαζόμεθα τὴν πανέκκλημ-
πον αὐτῆς δεξιάν.

Τὴν ἀπὸ 6-ας Ὀκτωβρίου προσκυνητὴν ἡμῖν αὐθεντικὴν τῆς κομισάμενοι ἐπιστολήν, μετ' ἐπιστάσεως καὶ ὑποκλίσεως ἅμα ἀνέγνωμεν καὶ ἔγνωμεν ὅσα τὸ θεοφρούρητον ὕψος τῆς παραινεῖ πατρικῶς καὶ παραγγέλλει αὐθεντικῶς, περὶ τῆς κατὰ τάχος ἐπανόδου ἡμῶν εἰς τὴν φίλην πατρίδα. Καὶ οὕτως τῆς θεοφρουρήτου ὑψηλότητός τῆς πρὸς ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς ὁ τρόπος, εἶναι νέα ἔνδειξις ἡγεμονικῆς τῆς κηδεμονίας, ἣτις ἐμπνέει αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης, τὰ ὅποια δυσκόλως θέλομεν ἐπιχειρησθῆ νὰ ἐκφράσωμεν.

Ἡ τοιαύτη ὁμως εὐνοϊκὴ κλίσις καὶ διάθεσις ἤθελε γίνῃ αἰσθητοτέρα πρὸς ἡμᾶς, εἰς τὴν παροῦσαν μας κατάστασιν, ἂν, ἐπευδοκοῦσα ἤθελεν ἐγκρίνῃ ἢ ὑψηλότης τῆς νὰ μᾶς ἐπιχορηγηθῶσι τὰ βοηθήματα ἐκεῖνα τὰ χρηματικά τὰ ὅποια καὶ προλαβόντως ἐζητησάμεθα, παριστάνοντες τὴν χρηματικὴν μας ἀμνηχανίαν.

¹ Academia Română, ms. 322, f. 172—173; copie. Extrase și rezumate în Filitti (I. C.), *Cite-va documente politice muntene de la 1822 în Arhivele Oltenei*, X (1931), nr. 54-55, p. 259.

Ἐχομεν καὶ ἡμεῖς, εὐμενέστατε ἡμῖν αὐθέντα, ἀληθοῦς πατριωτικοῦ ζήλου φρονήματα, ὥς καὶ οἱ λοιποὶ ἡμῖν συνάρχοντες καὶ συμπατριῶται, οἵτινες ἔσπευσαν νὰ ἀναπνεύσωσι τῆς φίλης πατρίδος τὸν ζωογόνον ἀέρα καὶ προσκυνοῦντες ἐπὶ θρόνου τὴν ὑψηλότητά της, νὰ ἀποδώσωσι τοῦ εὐπειθοῦς ἄρχοντος καὶ τοῦ ἀληθοῦς πατριώτου, τὸν ὀφειλόμενον ἔρανον. Ἀλλ' ὅμως αἱ θέσεις καὶ κατχστάσεις ποτὲ δὲν εἶναι ὅμοιαι τῶν ἀνθρώπων, διότι, διευκόλυνον ἢ εὐγενία των τὰ μέσα τῆς εἰς τὴν πατρίδα ἐπανόδου, δὲν συνάγεται ἀναγκαίως, καθὼς ἢ βαθὺ νοία της δύναται νὰ κρίνῃ, τὸ νὰ δυνηθῶμεν κατὰ τὸν ἴσον τρόπον, νὰ ἐξοικονομήσωμεν καὶ οἱ δοῦλοί της, τὰ ἡμέτερα.

Ἐκαστος ἡμῶν ἔχει ἰδίας ἀνάγκας καὶ ἰδίους τρόπους οἰκονομίας, τίς πολλοὺς, τίς ὀλίγους, καὶ κατ' ἐκείνους δύναται νὰ κρίνῃ τὰ ἴδια καὶ νὰ προσαρμώσῃ τοὺς τρόπους του.

Ἀνθρώποι ὀρθὰ φρονοῦντες, δὲν ἡμποροῦν βέβαια νὰ νομίζωσιν εὐτυχίαν τὸ νὰ ἴστανται ἀπομεμκρυσμένοι τῆς φίλης πατρίδος, τὸ νὰ περιπλανῶνται εἰς ἄλλοδαπάς, τὸ νὰ στερῶνται πικρῶς καὶ τῶν πρὸς οἰκονομίαν προσοπικὴν καὶ τῆς ἀνεκλαλητοῦ αὐτῆς ἡδονῆς τοῦ νὰ γίνωνται αὐτόπται καὶ συμπράκτορες εἰς τὰ πρὸς εὐτυχίαν τῆς πατρίδος των.

Εἶναι, λοιπὸν βέδαιοι, λόγοι, καὶ λόγοι ἰσχυροί, οἵτινες μᾶς ἀναγκάζουσι τὴν ἐναντίαν νὰ λαμβάνωμεν μοίραν. Αὐτοὺς τοὺς λόγους κατ' ἔκτασιν προλαβόντος ἐκθέσαντες, βάρος ἠθέλαμεν βέβαια ἐπιφέρει εἰς τὰς αὐθεντικὰς τῆς ἀκοᾶς καὶ λύπην εἰς τὰς δεινοπαθούσας μας ψυχὰς, ἂν καὶ πάλιν τὰ αὐτὰ κατὰ πλεῖονα διασάφησιν καθυποβάλλοντες τῇ ὑψηλότητί της, τὰ αὐτὰ πάλιν ἐπαναλαμβάνωμεν.

Καὶ ἡμεῖς τέκνα γνήσια τῆς πατρίδος ὄντες, δὲν ἀνεχόμεθα νὰ φανῶμεν ἀδιάφοροι πρὸς τὴν εὐτυχίαν της, καὶ μάλιστα, εἰς μίαν περὶστασιν καθ' ἣν ἡξιώθη ἡ πατρίς υἱὸν της γνήσιον ἡγεμόνα! Τὴν τοιαύτην εὐκληρίαν καὶ τὴν ἐκτιμῶμεν καθ' ὅλην της τὴν ἔκτασιν, καὶ θέλομεν νὰ γενόμεθα συμμέτοχοι αὐτῆς.

Εἰς τοῦτον τὸν σκοπὸν, ὥς πρὸς τὸν πόλον ἢ μαγνητικὴν βελόνην, τείνομεν καὶ τὰ διανοήματα καὶ τὰς πράξεις μας!

Ἡ πατρίς καὶ τὸ θεοφροῦρητον ὕψος της, ὃ ὁποῖος εἶναι ὁ ἡγεμὼν της, αὐτὸ τοῦτο πληροφροῦμενοι, εἴμεθα εὐέλπιδες ὅτι δὲν θέλετε ὑπονοήσῃ ὅτι — ἀνεμῶλια προφασιολογοῦντες — διακείμεθα ἀδιαφόρως πρὸς τὴν τῆς πατρίδος καὶ τῆς ὑψηλότητός της πραγματικὴν εὐδαιμονίαν!

Ὅθεν καὶ αὐθις ἐπικαλούμεθα τὴν αὐθεντικὴν αὐτῆς εὐμένειαν, νὰ εὐκολύνῃ πρὸς τοὺς δούλους τῆς τὴν ἐκ τῆς χρηματικῆς ἀπορίας δυσχέρειαν καὶ νὰ ἐξομαλύνῃ, κατὰ τοῦτον, τὸν τρόπον τοῦ ἐξόδου μας. Καὶ ταῦτα μετὰ τῆς ἐποφειλομένης βαθυτάτης εὐπειθείας καὶ ὑποκλίσεως, ἐξαιτούμεθα δὲ αὐτῇ παρὰ Θεοῦ στερέωσιν ἀκλόνητον ἐπὶ τῷ ἡγεμονικῷ αὐτῆς θρόνῳ καὶ ἐπιτυχίαν τῶν ἐφετῶν ἀγαθῶν εἰς ἔτη πάμπολλα καὶ πανευδαιμονέστατα.

Τῆς ὑμετέρας θεοφρουρήτου ὑψηλότητος πρὸς Θεὸν εὐχεται ἔνθερμοι καὶ δοῦλοι ταπεινοί,

τῇ ιά-ῃ Ὀκτωβρίου αὐκδ-ω

† Οὔγγορδλαχίας Διονύσιος.

† Ὁ Ἀρτζεσίου Ἰλάρων.

Γρηγόριος Πάλζανος.

Κωνσταντῖνος Σαμουρκάσης.

Γεώργιος Φιλιππέσκος.

Ἀλέξανδρος Γκίκας.

Δημήτριος Ράκωδιτζας.

N. Βακαρέσκος.

Ἀλέξανδρος.

Κωνσταντῖνος Γολέσκος.

Ἰάνκω Βακαρέσκος.

Δημήτριος Χρισσοκολέος

Μανουήλ Πάλζανος.

Μηχαήλ Κορνέσκος.

Νικόλαος Γκίκας.

Νικόλαος Φιλιππέσκος.

Γεώργιος Φλωρέσκος.

K. Κορνέσκος.

Μανουήλ Φλωρέσκος.

Ἀλέξανδρος Ράκωδιτζας.

Radu Voinescu.

Geani Oroșan.¹

¹ Arhivele Statului, *Administrative vechi* Nr. 2421. Incă de la 31 Mai 1822, boerii din Brașov îndreaptă jalbă la împăratul Rusiei, pentru a li se acorda împrumuturi ipotecare. „Rugăm dar cu lacrimi a ne veni în ajutor, acordându-ne un împrumut drept valoarea de 500.000 ruble asignate, ipotecate asupra proprietăților noastre nemiscătoare” (Aricescu, *Acte justificative*, p. 184—185; conceptul original, grec și francez, scris de Vilara, la Academia Română, ms. 1155, f. 289—290).

Traducere :

Prea înălțate, prea piosule și binevoitorule al nostru domn !

Pe păzitul de Dumnezeu prea înălțatul nostru, cu umilință întru Domnul îl salutăm și, prea plecați închinându-ne, sărutăm prea strălucită dreapta dumnealui.

Cinstită scrisoarea domnească, din 2 Octomvrie, cu băgare de seamă și plecăciune totodată am cetit-o și am văzut cele ce, părintește, ne sfătuește și ne poruncește, domnește, păzită de Dumnezeu înălțimea ta, pentru grabnica noastră întoarcere în iubita patrie. Și astfel, purtarea păzitei de Dumnezeu prea înălțimei tale față de noi, prea plecații, este o nouă dovadă a protecției domnești, care ne însuflă simțăminte de recunoștință, pe care anevoe ne-am trudi să le exprimăm. Inșă o astfel de afecțiune și dispoziție binevoitoare s'ar face mai simțită pentru noi, în starea de acum, dacă, binevoind încă înălțimea ta, ar încuviința să ni se acorde acele ajutoare bănești pe care le-am cerut mai dinainte, arătînd strîmtorarea noastră de bani.

Avem și noi, binevoitorule al nostru domn, simțămintele unui adevărat zel patriotic, ca și ceilalți tovarăși și compatrioți ai noștri, care s'au grăbit să respire aerul dătător de viață al iubitei patrii și care, închinîndu-se înaintea tronului înălțimei tale, să contribuie cu ajutorul pe care îl datorează orice boer ascultător și adevărat patriot.

Dar pozițiile și situațiile oamenilor niciodată nu sînt la fel, căci, înlesnind boerilor mijloacele de reîntoarcere în patrie, nu urmează în mod necesar, precum poate judeca pătrunderea dv., că ne putem orîndui la fel și noi, slugile dvs., afacerile noastre.

Fiecare dintre noi are nevoile lui proprii și felurile lui de trai, unul mai multe, altul mai puține, și după acelea poate să-și chivernisească ale sale și să-și potrivească modul de viață.

Oamenii cu drept cuget, desigur, nu pot să socotească fericire stînd depărtați de iubita patrie, rătăcind pe pămînturi străine, lipsindu-se cu amărăciune și de eco-

nomiile lor personale și de nespusa plăcere de a fi martori oculari și conlucrători la cele pentru fericirea patriei lor. Fără îndoială deci, sînt cuvinte, și cuvinte tari, care ne si-lesc să împărțăm o soartă opusă. Aceste cuvinte arătîndu-le pe larg mai înainte, desigur am pricinui supărare domnescului tău auz și mîhnire chinuitelor noastre suflete, dacă le-am înfățișa, aceleași, din nou înălțimii tale, reluîndu-le cu mai multe explicații.

Și noi fiind copii adevărați ai patriei, nu îngăduim să părem nepăsători față de fericirea ei și, mai ales, într'o împrejurare cînd patria s'a învrednicit de un fiu adevărat ca stăpînitor ! Această soartă bună o prețuim în toată întregimea ei, și voim să ne facem părtași ei.

Spre acest scop, ca acul spre polul magnetic, îndreptăm și gîndurile și faptele noastre !

Patria și păzita de Dumnezeu înălțimea ta, care ești stăpînul ei, știind acestea, avem bune nădejdi că nu veți presupune că noi — pretextînd fără motiv — sîntem cu nepăsare față de adevărata fericire a patriei și a înălțimii tale ! Deci din nou apelăm la domneasca ta bunătate, să înlesnești slugilor tale strîmtorarea lipsei bănești și să pui la cale, cu aceasta, chipul întoarcerii noastre.

Și acestea cu cea mai adîncă supunere și plecăciune datorate, și cerem dela Dumnezeu întărirea neclintită pe domnescul tău tron și reușita bună a celor dorite în mulți ani prea fericiți.

Ai păzitei de Dumnezeu înălțimii tale, către Dumnezeu rugători ferbinți și slugi plecate,

In 11 Octomvrie 1822.

† Al Ungrovlahiei Dionisie.

† Ilarion al Argeșului.

Grigore Băleanu.

Constantin Samurcaș.

Gheorghe Filipescu.

Alexandru Ghica.

Dimitrie Racoviță.

N. Văcărescu.

Alexandru [Filipescu].

Constantin Golescu.

Iancu Văcărescu.

Dimitrie Hrisoscoleu.

Manuil Băleanu.

Mihail Cornescu.

Nicolae Ghica.
Nicolae Filipescu.
Gheorghe Florescu.
C. Cornescu.

Manuil Florescu.
Alexandru Racoviță.
Radu Voinescu.
Geani Oroșan.¹

XLIV

1822, Octomvrie 11.

**Mitropolitul Dionisie arată lui Grigorie Ghica Vv. că din
pricina bolii nu se poate întoarce încă în patrie.**

Τὴν ὑμετέραν εὐσεβεστάτην καὶ εὐμενεστάτην μοι: ὑψηλότητα, ἐκ
μουχειάτων καρδίας εὐχόμενος, ἐν ταπεινῇ τῇ ὑποκλίσει προσκυνῶ!

Τὴν ἀπὸ 6-ας τοῦ μεσοῦντος ὀκτωβρίου αὐθεντικὴν τῆς ὑψηλό-
τητός της ἐπιστολὴν, ὑπταίς χερσὶ κομισάμενος, καὶ μετ' ἐπιστάσεως
νοὸς καὶ προσοχῆς ἀνέγων ὅσα ἡ ὑψηλότης της, ὑπὸ εὐνοϊκῆς πρὸς
ἐμὲ ἐξειδικασμένης διαθέσεως, καὶ ὑπὸ κηδεμονικῆς προαιρέσεως πρὸς
τὸ ὑπήκοον κινουμένη ἡγεμονικῶς γράφει καὶ συμβουλεύει περὶ τοῦ
νὰ ᾗθελα ἐπισπεύσω τὴν ὅσον τάχος ἐπιστροφὴν τὴν ὁποίαν, ἐπευ-
δοκοῦσα θεωρεῖ ὡς ἀναγκαίαν. Τὸ τοιοῦτον τῆς ὑψηλότητός της ὑπὲρ
ἐμοῦ, τοῦ ταπεινοῦ εὐχέτου, φρόνημα ἐναργέστατα ἀποδεικνύει ἀφ-
ένος μέρους μὲν τὴν πρὸς τὸν ἐμπιστευθέντα αὐτῇ ὑπήκοον λαὸν κη-
δεμονικὴν της πρόνοιαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ τὴν πρὸς ἐμὲ ἀγαθὴν της
διάθεσιν; ἐφ' ὅλῃ καὶ τὰς προσηκούσας ὁμολογῶν ταπεινὰς χάριτας ἱκετη-
ρίους, ἀναπέμπω πρὸς Θεὸν εὐχάς, τὸν ἰλέω ὄμματι ἐπιβλέψαντα καὶ
ἐπευδοκήσαντα, εἰς τὸ νὰ ἐπιστήσῃ εἰς τὴν θεοσύστατον τῷ ἡγε-
μόνα χριστιανὸν καὶ γνήσιον κατὰ πάντα υἱὸν τῆς πατρίδος.

Καθ' ὅσον ἔμωσ ἀπὸ πατριωτικὰ καὶ ἡγεμονικὰ χρὰς κινουμένη
ἡ ὑμέτερα ὑψηλότης, κήδετα τοῦ ἐμπιστευθέντος αὐτῇ ὑπηκόου, κατὰ
τοσοῦτον ἀπὸ πόθεν διακαῆ πρὸς τὴν πατρίδα κεντούμενος, καὶ ἀπὸ

1 Boerii din Brașov cer și de la autoritățile Brașovului împrumuturi, cu ipotecă sigură mobiliară. Sașii însă, din spirit de comoditate și pentru a înlătura un spectacol neplăcut ochilor lor, se grăbesc să încerce a-i plasa prin satele din jurul Brașovului, pretextînd că astfel li se oferă o viață liniștită și economică Boerii și mitropolitul Dionisie protestează. (Cf. Mureșianu (A. A.), *Știri nouă despre refugiații munteni la Brașov în secolul al 18-lea și în răsmerița dela 1821.*—„*Tara Birsei*”, II (1930), Nr. 1, p. 13—15).

καθήκοντα ἱερὰ καὶ βαρύντατα ποιμεναρχικῆς φροντίδος, κινούμενος ὁ ταπεινὸς ἐγὼ εὐχέτης, αἰσθάνομαι ἐπιθυμίαν ἀνένδοτον νὰ ἰδῶ τῆς φίλης πατρίδος τὸ ἔδαφος, νὰ περιλάβω καὶ νὰ ἐναγκαλισθῶ τὸ λογικὸν ποίμνιον τῆς ἱερᾶς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας καὶ νὰ προσκυνήσω ἐπὶ θρόνου τὴν ὑψηλότητά της.

Ἀπὸ τοιαῦτα λοιπὸν αἰσθήματα καὶ ἱερὰ χρὰς ὀρμώμενος, ἤθελα ἀναμφιδόλλως, δεύτερα νομίση τὰ τῆς σωματικῆς υγείας, καὶ ἤθελα εὐχαρίστως τὴν ἐκθέσῃ ὡς ἰθὺμα τῶν ποιμεναρχικῶν καθηκόντων μου, ἂν καθὼς ὀρίζει ἡ ὑψηλότης της, προέβλεπον πολυχρονίαν παράτασιν τῆς ἐπικρατοῦσης ἀσθενείας, καὶ ἂν ἐξ ἐναντίας, ἀπὸ συμβουλῆς ἐμπείρων ἰατρῶν, δὲν ἐπληφορούμεν ὅτι μικρὰ τῆς υγείας μου φροντὶς θέλει μὲ ἐπιρρώσει, εἰς τρόπον ὥστε νὰ δυνηθῶ νὰ ἐπαναλάβω μὲ ζῆλον τὰ πρὸς τὸ ποίμνιον χρὰς καὶ ὅτι ἐξ ἐναντίας, μία μικρὰ ἀμέλεια καὶ ἄκαιρος ὁδοιπορικὴ ταλαιπωρία, θέλει κάμῃ τῶν ποδῶν τὸ πάθος ὅχι μόνον ἀνίατον, ἀλλὰ καὶ εἰς φλεγμονὴν ἐξαιρουσα τὰς ὑποφυήσας πλιγὰς, θέλει προξενήσει θανατηφόρον γάγγραιναν.

Ἡ κατατήκουσά με ἀσθένεια, εὐμενέστατέ μοι αὐθέντα, δὲν εἶναι χρονικῆς ποδάγρας ἀποτελεσμα, καθὼς τὴν ὑπέλαβε τὸ ὕψος της, ἀλλ' εἶναι πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος κακῶν χυμῶν ἐπίρροια, οἱ ὁποῖοι ἀποκενούμενοι διὰ βοηθείας προσφύων ἱατρικῶν, διὰ τῆς ἀναγκαίης διαίτης καὶ ἡσυχίας, θέλουν ἀποξηρανθῇ, καὶ τότε ἀναλανθάνων τὰ τῆς υγείας, σπεύδων θέλω τρέξῃ νὰ ἀναπνεύσω τὸν ζωογόνον ἀέρα τῆς φίλης πατρίδος, νὰ προσκυνήσω τὴν ὑψηλότητά της, καὶ νὰ ἀναλάβω τὴν φροντίδα τῶν ποιμεναρχικῶν μου καθηκόντων, μὲ ὅλον τὸν ζῆλον καὶ τὴν προθυμίαν τὴν ἐποίαν ἡ εὐαγῆς πίστις παραγγέλλει καὶ ἡ διάθεσις ὑπαγορεύει. Τοιαύτην σωματικὴν ἀσθένειαν, εὐμενέστατέ μοι αὐθέντα, οὔτε οἱ πολιτικοὶ φιλάνθρωποι νόμοι δὲν παιδεύουσι, τῶν ὁποίων εἰς τὴν Βλαχίαν διενεργητὴς εἶναι σήμερον ἡ ὑψηλότης της, οὔτε οἱ ἱεροὶ καὶ ἀποστολικοὶ κανόνες καταδικάζουσιν, οἱ ὁποῖοι ἀπανταχοῦ τῆς φιλανθρωπίας τὸν τύπον ἐπιφέροντες τὴν ἀσθενοῦσαν φύσιν περιθάλλουσι!

Παράδειγμα, εὐμενέστατέ μοι αὐθέντα, ἀρχιερέων καὶ ἀναιτίως πολλάκις, μακρόθεν διεξαγόντων τὸ λογικὸν ποίμνιον προτείνει καθ' ἐκάστην ἡ ἱερὰ σύνοδος; καὶ δὲν ἔπεται ἐπομένως νὰ θεωρηθῇ, οὔτε κατ' αὐτὸν τὸν λόγον, ὡς ἔγκλημα τὸ διότι, ὁ ταπεινὸς ἐγὼ, ὑπὸ ἀνάγκης σωματικῆς βιαζόμενος μένω μικρόν, μὲ λύπην ὅμως μεγάλην,

ἀπομεμακρυσμένος τοῦ ποιμνίου μου. Καθότι καὶ οὕτως ἔχων ἐφρόν-
τισα ἄχρι τοῦδε, καὶ φροντίζω ἐντεῦθεν τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ
καὶ τοῦ λογικοῦ του ποιμνίου, ὅχι διὰ πρωτοσυγγελῶν, καθὼς εἴ-
θισται εἰς τὴν ἱερὰν μεγάλην ἐκκλησίαν, ἀλλὰ κατ' ἀρχὰς ἐπιστήσας
ἀρχιερέα ἐπίτροπον τῇ ἐκκλησίᾳ, τελευταῖον δὲ ἐπιστείλας καὶ γνή-
σιον τέκνον τῆς πατρίδος, τὸν συνάδελφον ἅγιον Μπουζαίου, ὁ ὁποῖος
εἰς τὸ μικρὸν διάστημα τῆς κατ' ἀνάγκην ἀπουσίας μου δύναται νὰ
ἀναπληρώσῃ ἄνευ οὐδενὸς ἐλλείματος τὴν ἑλλειψὴν μου.

Ἐξ ὧσων ταπεινῶς ἐκθέτω ἐνταῦθα, εὐδοκοῦσα ἡ ὑψηλότης της,
καθικετεύω νὰ γνωρίσῃ ἀκριβῶς πρῶτον τὸν ἀνένδοτον προνοητικὸν
ζῆλον ὅσον τρέφω ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς εἰς τὴν
πατρίδα ταχείας ἐπανόδου, ἐπομένως δὲ συγκαταβαίνουσα νὰ πληρο-
φορηθῇ, ὅτι ἡ ἐπικρατοῦσα ἀσθένεια δὲν εἶναι χρονικὴ, ὅτι μικρὰ
φροντίς θέλει μὲ ἀναρρώσῃ, ὅτι βίᾳ ἐπιστροφῆς θέλει μ' ἐκθέσει ἀνω-
φελῶς εἰς ἀπαραίτητον κίνδυνον ζωῆς, ὅτι τελευταῖον παραδείγματα
τῆς μεγάλης ἐκκλησίας εἶναι πρὸ ὀφθαλμῶν, ἀρχιερέων καὶ ἀναιτίως
οἰκονομούντων δι' ἐπιτρόπων τὰς ἐκκλησίας, καὶ ὅτι οὔτε οἱ φιλάν-
θρωποι πολιτικοὶ νόμοι οὔτε οἱ εὐαγεῖς καὶ ἱεροὶ τῶν θείων ἀπο-
στόλων κανόνες δὲν παιδεύουσι σωματικὴν ἀσθένειαν.

Καὶ οὕτως, ὡς χριστιανὸς καὶ φιλάνθρωπος ἡγεμὼν καὶ τῆς πα-
τρίδος υἱὸς ἀληθὲς, θέλει: φανῇ ζηλωτὴς τοιούτων ἱερωτάτων ἐκκλη-
σιαστικῶν καὶ πολιτικῶν καθηκόντων, θέλει προξενήσῃ ἐντεῦθεν χάριν
ἀληθῆ καὶ τῷ ὑπηκόῳ της καὶ τῇ πατρίδι, καὶ θέλει ἐφελκύσει τὰς
τε κοινὰς εὐχὰς καὶ τὰς ἰδίας τοῦ ταπεινοῦ ἐμοῦ πρὸς Θεὸν ἱκεσίας.

Κατὰ τοῦτο πεποιθὼς, διότι γνωρίζω τὴν φιλόχριστον διάθεσίν της,
καθικετεύω τὴν ὑμετέραν ὑψηλότητα καὶ νὰ λάβῃ μάλιστα φροντίδα
εἰς τὸ νὰ μὴ στέλωσι χρηματικὰ ἐπιβοηθήματα ἀπὸ τῆς μητροπό-
λεως, ὥστε νὰ δυνηθῶ νὰ ἀποπληρώσω τὰ πρὸς ξένους χράς μου,
πρὸς οὓς ἡ σωματικὴ μου παρουσία εἶναι ἡ μόνη ἀσφάλεια, καὶ οὕτω
νὰ διευκολύνω τὴν πρὸς τὴν πατρίδα καὶ ἐπαρχίαν ἐπιστροφήν, κα-
θότι εὐμενέστατέ μοι αὐθέντα, ἕνας ἥμισυ χρόνος παρῆλθεν ἀφ' ὅτου
ἐκ δανείων ζῶ καὶ ὁ ἀπὸ μέρους μου διορισθεὶς ἐπίτροπος, ὅχι μόνον
οὐδεμίαν ἔλαβε φροντίδα ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἀσχέτως
πρὸς ἐμέ, καὶ ἐπομένως παρανόμως διεξάγει ἐκκλησιαστικὰ πράγματα.

Ἡ θεοφρούρητος ὑψηλότης της, παράδειγμα πρὸς τὸ ὑπήκοόν της
οὐσα ἀκριβείας πολιτικῆς, δὲν θέλει ἀνέχεται βέβαια, χριστιανὸς αὐ-
θέντης, βίας εἰς τὴν ἀδίαστον τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἀποκα-

θιστώσα καὶ κατὰ τοῦτο τὴν ὀφειλομένην εὐπείθειαν, θέλει φανῇ ὑπέρμαχος τοῦ εὐαγοῦς δόγματος τὸ ὁποῖον θεοσεβῶς πρεσβεύει καὶ θέλει χαροποιήσῃ τὸ ὑπήκοόν της!

Κατὰ τὰς παραγγελίας τῆς ἡμετέρας ὑψηλότητος καὶ κατὰ τὸ ἀπαράιτητόν μου χρέος, εἶπον τὰ δέοντα πρὸς τοὺς εὐγενεστάτους ἄρχοντας, οἵτινες καθὰ καὶ ὁ ταπεινὸς εὐχέτης, ἐπιθυμοῦν νὰ ἴδωσι διευκολυνόμενα τὰ μέσα τῆς ἐπιστροφῆς, ὥς διὰ τοῦ κοινοῦ ταπεινοῦ ἡμῶν γράμματος πληροφορηθῇσεται μᾶλλον τὸ θεοφροῦρητον ὑφὸς της.

Τῆς ἡμετέρας θεοφρουρήτου ὑψηλότητος πρὸς Θεὸν εὐχέτης ἔνθερμος καὶ ὡς δοῦλος ταπεινὸς

αωκβ-φ Ὁκτωβρίου ια-η

† Οὐγγροβλαχίας Διονύσιος¹

Traducere :

Pe prea piosul și binevoitorul, prea înălțatul nostru, din adîncul inimii rugîndu-l, cu umilință și plecăciune mă închin!

Domneasca scrisoare a înălțimii tale, din două ale curgătorului Octomvrie, cu mîini întinse primind-o, cu minte atentă și grijă am cetit cele ce domnește scrii înălțimea ta, animată de o specială bunăvoință către mine și de o afecțiune protectoare către supusul absent și mă sfătuești să fi voit a grăbi cît mai repede întoarcerea pe care, din bunăvoință, o socotești trebuincioasă.

Simțămîntul acesta al înălțimii tale pentru mine, umilul rugător, dovedește pînă la evidență pe de o parte prevederea protectoare pentru poporul supus, încredințat ție, iar pe de alta buna ta dispoziție față de mine; pe lîngă acestea mărturisind cuvenitele și plecatele rugătoare mulțumiri, înalt rugăciuni către Dumnezeu, care cu ochi milostiv supraveghind și binevoind, a orînduit să vegheze în întocmita de Dumnezeu țară domn creștin și fiu adevărat întru totul al țării!

Cu cît însă înălțimea ta, animat de nevoi patriotice și domnești, ocrotește pe supușii încredințați ei, cu atît și eu, plecatul rugător, îndemnat de dorința arzătoare către patrie și mișcat de datoriile sfinte și prea grele ale grijei păstorești,

¹ Arhivele Statului, *Administrative vechi* Nr. 2422.

simt dorința stăruitoare să văd pămîntul iubitei patrii, să cuprind și să îmbrățișez turma cuvîntătoare a sfintei biserici a lui Hristos și să mă închin la tronul înălțimii tale.

Deci, îndemnat de astfel de simțăminte și de datoria sfîntă, ași ti dorit, fără îndoială, să socotesc pe al doilea plan cele referitoare la sănătatea trupească și ași fi voit cu plăcere s'o expun ca jertfă datoriei mele păstorești, dacă, cum crede înălțimea ta, aș fi prevăzut prelungirea de lungă durată a bolii care mă stăpînește, și dacă din contră, din sfatul doctorilor încercați, nu mă informam că o mică îngrijire a sănătății mele mă va întări, așa încît să pot relua cu zel cele de trebuință către turmă și că dimpotrivă, o mică neglijența și trudă de călătorie ne la locul ei vor face picioarelor mele o boală nu numai de nevindecă, dar chiar, provocînd inflamația rănilor existente, vor cauza cangrena mortală. Boala care mă roade, binevoitorul meu domn, nu este consecința podagrei cronice, după cum presupui înălțimea ta, ci este scurgerea veninurilor rele către acea parte, care evacuate prin medicamente potrivite, prin dietă și liniștea necesară, se vor seca și atunci, recăpătînd sănătatea, grăbind voi veni să respir aerul înviorător al iubitei patrii, să mă închin înălțimei tale și să reiau grija datoriei mele păstorești, cu tot zelul și rîvna pe care le poruncește sfînta credință și le dictează bunăvoința.

O astfel de boală trupească, binevoitorul meu domn, nici legile caritabile mirene — al căror executor în Valahia ești astăzi înălțimea ta — nu o pedepsesc, nici sfintele și apostolicele canoane, — care purtînd peste tot semnul iubirii de oameni, îngrijesc de ființele bolnave — nu o condamnă ! Exemplul arată la fiecare sfînt sinod, binevoitorul meu domn, arhieriei — de multe ori chiar fără motiv — conducînd de departe turma cuvîntătoare ; și deci nu urmează a se socoti, nici pentru acest motiv, ca delict faptul că eu umilul, silit fiind de nevoe trupească zăbovesc încă, însă cu mare tristețe, fiind departe de turma mea. Fiindcă și așa am îngrijit pînă acum și îngrijesc, de aici, de biserica lui Hristos și de turma cuvîntătoare, nu prin protosingheli, precum se

obișnuiește în sfînta mare biserică, ci la început orînduind bisericii arhiereu vicar, iar în urmă trimețînd și pe adevăratul fiu al patriei, pe prea sfîntul confrate al Buzăului, care în acest scurt răstimp al absenței mele silite poate să înlocuiască, fără nici un fel de lipsă, absența mea.¹

Din cîte cu plecăciune arăt aici, binevoind înălțimea ta, o implor mai întîi să cunoască cu scumpătate neclintitul zel prevăzător pe care îl păstrez turmei și dorința întoarcerii grabnice în patrie și, în sfîrșit, binevoind, să afle că nu este cronică boala care mă ține, că o mică îngrijire mă va restabili, că graba de reîntoarcere mă va expune, fără folos, la iminenta primejdie a vieții, că, în sfîrșit, sînt înaintea ochilor exemplele marei biserici, privitoare la arhieriei care fără motiv întemeiat conduc prin vicari bisericele și că nici caritabilele legi mirene, nici sfintele și bisericeștile canoane ale dumnezeștilor apostoli nu pedepsesc boala trupească.

Și astfel, ca domn creștin și iubitor de oameni și fiu adevărat al patriei, se va arăta zelos unor asemenea datorii bisericești și mirene, va prilejui de aici har adevărat și supusului său și patriei și va atrage asupra-i rugăciunile obștești și chiar rugile mele, plecatul către Dumnezeu. Intru aceasta, cu încredințare, fiindcă cunosc bine firea ta iubitoare de Hristos, implor pe înălțimea ta să aibă cît mai multă grijă spre a mi se trimite ajutoarele bănești de la Mitropolie, ca să pot achita datoriile mele la străini, pentru care prezența mea trupească este singura garanție, și astfel să înlesnesc întoarcerea mea în țară și în eparhie, fiindcă a trecut un an și jumătate, binevoitorul meu domn, de cînd trăesc din datorii și vicarul rînduit din partea mea, nu numai n'a avut nici o grijă în acest răstimp, dar n'are nici o legătură cu mine, și prin urmare conduce ilegal treburile bisericești.

Păzita de Dumnezeu înălțimea ta, fiind exemplu de politică corectă față de supușii tăi, desigur nu vei îngădui, ca domn creștin, silnicia în pașnica biserică a lui Hristos, ci, restabilind și întru acesta supunerea datorită, te vei arăta

¹ Gherasim, episcopul Buzăului.

apărător al sfintei dogme, pe care cu pietate o mărturisești și vei bucura pe supusul tău !

După poruncile înălțimei tale și după datoria mea neapărată, am spus cele de trebuință dumnealor boerilor, care, ca și plecatul rugător, doresc să vadă înlesnite mijloacele de întoarcere, după cum din plecata noastră scrisoare comună va lua cunoștință pe larg păzită de Dumnezeu înălțimea ta.

Al păzitei de Dumnezeu înălțimei tale către Dumnezeu ferbinte rugător și slugă supusă,

+ Al Ungrovlahiei Dionisie¹

1822, Octomvrie 11.

XLV.

1822.

Proiect pentru îndreptarea țării.

Îndreptarea țării.

Toată lumea au privit la jalnica stare a Țării Românești și la câte au pățimit în leat 1821 de streinii cei de o dogmă cu noi, carii având și semnul cinstitei cruci pus în simia neamului lor, au lucrat, neomeniții, toate chipurile fărădelegilor. Deci, fiindcă acum dumnezeiasca pronie au deschis ușile ascultării iubitorilor de oameni îndreptători, îndrăznește toată obștea pământenilor aceștii ticăloase și nenorocite țări a alerga cu lacrimi de bucurie, cerându-și mântuirea și tămăduirea la ranele sale cu aceste chipuri de îndreptare :

I. Toată streinătatea câtă să află încuibată în pământul țării, adecă Grecii — de verice treaptă vor fi —, Sărbii și alte neamuri, să fie în veci depărtați cu totul de orice treabă politicească, până la cea mai mică și mai proastă, și de toate cinurile boierilor, rămăind pentru dănșii a să hrăni și a să chivernisi în țara aceasta numai cu neguțătoria ce va fi slobodă și cu meseriile de meșteșug ce vor fi știind și vor fi

¹ La 28 Decemvrie 1822, mitropolitul Dionisie scrie din Brașov logofătului Nicolae al Mitropoliei că „ușurîndu-să gerul, socotim a ne călători spre patrie și eparhie, măcar și cu primejdia vieții noastre, pentruca să ne împlinim datoria păstorii” (Academia Romîna, ms. 1071, f. 65).

și țării de folos, amestecați însă cu pământenii și supuși la toate obiceiurile, canoanele și starostii esnafurilor, întocmai ca și pământenii, fără cătuș de puțină osebire.

II. Toți streinii, căți s'au cinstit până acum cu cinuri de boerii, să ia scutelnicii și poslușnicii și orice alt privilegiu, fiindcă privilegiurile sânt numai ale pământenilor, iar nu și ale streinilor. Și de acum înainte, nici cinuri, măcar cât de mic, să nu să mai dea la streini, de vreme ce stăpânirea streină, ce au fost până acum, într'adinsu au înălțat pă streini și i-au făcut și cu stare bună, ca să dărapene cu totul pă pământeni.

III. Să să puie în lucrare și câte s'au hotărât pentru streini prin hrisovul mării sale Ștefan Vodă Racoviță ot leat 1764, Iulie 30.

IV. Așijderea și tot chipul arnăuțesc să să strice de tot, a nu să mai pomeni în veci, și, eșind fieșcare de supt această urată și diiavolească mască, să meargă la esnaf după meșteșugul ce va ști, sau la dajdie cu țara, neștiind meșteșug; iar nevrând nici una nici alta, să meargă negreșit la țara lui, puindu-să un soroc cuviincios, în care să poată a să desface de orice ilișăc¹ va avea aici în pământul țării și după soroc să să izgonească și fără voia lui, neputîndu-să ajutora cu pricinuire că are aici moșii și alte acareturi, dobitoare și datorii pe la unii alții, căci pentru aceia li să dă sorocul, ca să să desfacă de toate.

V. Pentru paza și strejuirea țării, să să întocmească pă deplin, încă și mai cu prisos de va cere trebuința, ogeacurile slujitorimei pămăntești cei din vechime, adecă semeinii, fustașii, cazacii, catanele, lefecii, dorobanții, vânătorii, poterașii, plăiașii, slujitorii du pă la județe și alte bresle slujitorești, și numai aceia să poarte arme în tot ocolul Țării Românești, iar streinii nicidecum, nici măcar cuțit la brâu să nu aibă, cu pedeapsă de răpunere de viață când să va dovedi vreunul din streinii cu vreun fel de armă, ori asupra lui purtându-o, ori în casa sau gazda lui ținând ascunsă.

1 Illș = un fel de bir, dare.

Intr'acestaş chip dar curăţindu-să tot pământul şi văzduhul Țării Româneşti de turbarea şi răutatea streinilor şi rămăind țara pă seama pământenilor, cere apoi toată obştea pământenilor şi curăţirea politiceştii oblăduiri, care streinii într'adinsu au turburat-o, ca să-i poată aduce cea desăvârşită peire, după rău cugetul lor ce s'au văzut, căci întocmind ei la toate dregătoriile felurimi de iraturi, cele mai bune şi mai bogate le da la ai lor, iar celelalte le vindea la pământeni, la cine putea să dea mai mult preţu. Indreptarea dar politiceştii oblăduiri cere obştea să să facă într'acestaş chip :

VI. Toate numirile boierilor să fie, iar veniturile lor să lipsească cu totul, şi cei ce să află cu boerii halea să slujască numai pă leafă.

VII. Să să aşaze *Dintăi Divan*, întocmit de cinci persoane, adecă de mitropolitul țării şi de patru boeri mari, carii să nu aibă osebite boerii halea. Acest divan să aibă toată puterea săvârşitoare şi toată stăpânirea peste tot pământul şi norodul Valahiilor amândurora. La acest divan să raportuiască toate celelalte dregătorii şi oblăduiri în parte şi dela acesta să ia toate poruncile şi hotărârile pă deplin.

VIII. Să să aşaze al *Doilea Divan*, întocmit de episcopi şi de veliţii boeri, între carii să fie şi un nomicos. Acest divan, pentru toate pricinile crisologhiceşti, ce theoriseşte cu buiurdizma Intăiului Divan, să arate cu anafora înscris la Intăiul Divan şi de acolo să-ş ia pricinile întărire, ori cu înfăţişare prin apelaţie, sau fără înfăţişare prin adeverinţă înscris de mulţămire, după orânduială.

IX. *Departamenturile câte trele, adecă de 8, de 7 şi cel de criminale*, să-ş aibă urmarea lor, orânduindu-să la fieşcare şi câte un nomicos.

X. Să să aşaze un *departament pentru hotărnicii*, alcătuit de cei mai cu deplină ştiinţă şi praxis de hotărnicii boeri. Acest departament este foarte de trebuinţă, fiindcă crisologhiile moşiilor sânt multe şi pricini grele, unde face trebuinţă a să ceti şi a să cerceta sumă de felurimi de hărtii şi dintr'a-

ceastă pricină să dă zăticnire celorlalte judecătorii a să înlesni la theoriia altor chipuri de crisologhii politicești.

XI. Vistierul cel mare altă treabă să nu aibă, fără numai să priimească banii dăjdiilor din toate județele țării și să dea socoteala la Divanul cel Dintăi, având supt ascultarea lui numai pă sarafi, iar la celelalte calemuri ¹, sau ispravnici, sau sameși, să nu să amestece.

XII. Calemurile vistierii, adecă extractoru al scutelnicilor, al poslușnicilor, al havalelilor, al capanului, al slujitorilor, al breslelor, găzdiile și condicarul să să orânduiască de către Intăiul Divan, fieșcare persoană cu treaba sa, corespondarisindu-să cu isprăvnicaturile și răportuind la Intăiul Divan, avându-și fieșcare trebuincioșii logofeți cu lefile lor. ²

XIII. La fieșcare județ să orânduiască Intăiul Divan doi ispravnici (însă nu din cei mari, adecă din protipendada, ci din cei de a dooa și a treia treaptă, ca să să poată pedepsi și înfrâna când vor urma vreo catahrosis și a-i supune să răspună cu coprinsul lor), un sameș, un judecător și un condicar, toți cu leafă orânduită; însă un ispravnic să fie însărcinat cu trebile județului, iar celălalt să aibă numai privegherea asupra polcovnicilor și căpitanilor și altor slujbași, ca să nu facă vreo catahrosis. Să caute și pricinile de judecăți ale lăcuitorilor, împreună cu judecătorul. Amândoi ispravnici să-ș aibă venitul grosului, după vechiul obicei, adecă dreptele zeciueli din banii ce să împlinesc prin înfățișare de judecată și paralele grosului.

Judecătorul să caute numai pricinile de judecăți și condicaru să facă cărțile de judecată sau anaforalele.

Sameșul numai să priimească banii dăjdiilor din județ, după extractul ce i să va da de ispravnic, iscălit, iar nu mai mult. Iar din bani să nu dea nimunii măcar o para, fără porunca Divanului celui Dintăi, ci să-i trimiță pă toți deplin la visterie, de unde să-ș ia adeverință de primire sau socoteală încheiată.

1 Funcții, slujbe.

2 În manuscris urmează punctul XIV; deci, sau numerotația este greșită, sau punctul XIII este scăpat din vedere de copist. Corectăm numerotația din manuscris.

Zapcii plășilor să-i orânduiască ispravnicii amândoi, oameni cinstiți, vrednici și în chezășia lor, ca să fie răspunzători pentru dănșii, fără a să priimi havalele streine. Acești zapcii, avându-ș leafa lor orânduită, să caute și pricinile cele mici ce să întâmplă între lăcuiitori, fără a să amesteca polcovnicii și căpitanii întru nimic și ori să-i odihnească, sau să-i sorocească la ispravnicat; dar și ei să să înfrâneze foarte tare, a nu face vreo catahrosis.

XIV. Vel spatar și vel agă, cu întocmirea slujitorimei pă cât va orândui divanul, să fie numai pentru paza și strejuirea orașului București; însă toate căpeteniile slujitorești să să orânduiască de către Intăiul Divan. Așjderea și toată slujitorimea, ce după trebuință să trimite în țară și pă la măr-gini pentru pază sau nizam, să să orânduiască și să să trimiță iarăș de către Intăiul Divan și căpeteniile lor să să co-responderisească amesos ¹ cu divanul.

XV. Polcovnicii și căpitanii prin județe să să orânduiască de către Intăiul Divan, oameni lăcuiitori ai județului, prin chezășie vrednică de depărtare de catahrosis și cu stare, spre a putea răspunde când să va întâmpla a să întinde peste poruncă. Acești polcovnici și căpitani să nu fie volnici a să preumbla prin popoarale lor după alți borfași, căci acele pricini să vor căuta de ispravnici județului. Iar polcovnicii și căpitanii să stea fieșcarele la casa sa și când li să va da știre de ispravnici sau zapcii plășilor, că s'au ivit undevaș tâlhari, numai atunci să alerge cu slujitorii lor, să-i bată, să-i prinză și să-i trimiță la Intăiul Divan, în bună pază. Din câte lucruri să vor găsi la tâlhari, ori hrăpite, sau chiar ale lor, să să despăgubească mai întâi păgubașii, până la cel mai mic lucru, și ce va mai prisosi să să dea la nevestile și copii tâlharilor, iar polcovnicii și căpitanii să nu ia nici măcar o ață, ci să slujască numai pă leafă orânduită și slujitorii lor pă scuteală. Așjderea nici ispravnici nici zapcii să nu ia dela acest fel de pricini, nici dela borfași, nimic, fără numai să despăgubească pă păgubași și vinovații să să pedepsească

¹ ἀμέσως = îndată.

după pravilă. Și fiindcă făcătorii de rele sau borfașii nu să pot ținea în relele lor fapte, de nu vor avea gazde prin sate, care să le poarte grija pentru ale mănăării, unde să află ascunși, și a le da de știre când umblă poterile după dănșii, ispravnici județelor să îndatoreze pă lăcuiitorii satelor a da prinsoare cu chezășii că în satele lor nu să va simți nici o gazdă. Iar dovedindu-să vreo gazdă la vreun sat, acel sat să plătească toată paguba câtă au făcut tâlharii cei înclinați cu acea gazdă, și acea gazdă să să pedepsească întocmai ca și tâlharii. Așijderea să fie datoare satele, în ceas ce vor simți de făcători de rele, numaidecât să dea de știre ori la zapcii, ori la polcovnic i căpitan, unde va cădea mai cu apropiere, ca fără zăbavă să-i prinză, dând și ei ajutor.

XVI. Vătașii plaiurilor dela granițele despre austriiacescul pământ să să orânduiască de căt[ră] Intăiul Divan, cu siguranția tot aceiaș ce s'au zis pentru polcovnici și căpitani și tot cu aceiaș orânduială despre rândul făcătorilor de rele ce să vor ivi în plaiurile lor. Acești vătași au să-ș urmeze datoriile lor după cum sănt trecute în condicile divanului și să-ș ia dreptul lor cel legiuit din vechime, după cum să vede trecut în condicile divanului, să raportuiască amesos cătră Intăiul Divan, și plăiașii i potecașii lor să slujască pă scuteală. ¹

XLVI.

1822.

Legămînt pentru unire.

Pentru unire

Firea omenească este zidită, de dreapta Dumnezeirii cea a tot săvârșitoare, ca să fie împărtășitoare, adecă să petreacă viețuind mulți la un loc, în soțietate, împărtășiți și întrebui-

¹ Academia Română, ms. 322, f. 147^v—148. Rezumate și extrase în Filitti (I. C.), *Cîte-va documente politice muntene de la 1822 în Arhivele Oltenei*, X (1931), Nr. 54-55, p. 253. Cf. Nr. XXXVI și XL, cu notele respective.

înțați unul de către altul. Acel loc unde să află petrecând soțietate de mulți oameni să zice patrie, după numele părinților, moșilor și strămoșilor, ce și aceia au petrecut acolo, viețuind în soțietate. Nu să cheamă dar pământul, patrie, ci petrecerea cea politicească, adecă soțietatea celor ce lăcuesc împreună, întrebuințați și împărțășiți unul de către altul, care întrebuințare leagă dragostea, interesurile și folosurile obștii, arătând pă acea adunare că este un trup întocmit de mădulări.

Dobitoacele cele necuvântătoare, obicinuite fiind multe în adunare, la un loc de pășune, când vreunul să va rătăci în alt osebit loc, zbiară, și cu acel zbieret însemnează că dorește de cevaș. De ce oare? De locul unde era obicinuit să pască? Nu! Pentru căci iarbă poate găsi și în altă parte, încă și mai bună! Ci zbiară, dorind de soțietatea celorlalte, cu care s'au fost obicinuit în petrecere. Și, găsindu-și soțiile, să bucură. Dovadă este aceasta că și la dobitoace nu să socotește locul pășunii, patrie, ci soțietatea.

[Și iarăș un dobitoc, obicinuit fiind în multă petrecere cu stăpânul său și întrebuințat, prin împărțășire cu dănsul, să slujască adecă el stăpânului său și acela să-l hrănească, când să va rătăci în altă parte, zbiară. Pentru ce oare? Negreșăt că dorind chiar de stăpânul său, iar nu de casa și nemestiile lui!]

Când soțietatea omenească să răzvrătește, atunci nu să mai chiamă patrie, pentru că lipsește împărțășirea ce leagă dragostea și folosul obștesc. Să dejghină tot trupul soțietății și, silindu-să fieșcarele numai pentru al său folos în parte, petrec cu pizmuiri și cu dușmăanii și mulți, neputând trăi în patriia lor, s'au depărtat în alt pământ strein.

Cu acest mijloc, al soțietății unite în dragoste și împărțășitoare, din nimic s'au înălțat neamuri mari și slăvite și tot acelea, cu dejghinarea, au căzut în bezna ticăloșii, supuin-du-să supt jugul altor neamuri!

Așa și neamul nostru românesc, să vede acum căzut în urăta clisă a ticăloșii și călcat de picerile streinilor, pentru căci s'au dăjghinat dășăvărșăt tot trupul soțietății noastre,

ce întocmea cea adevărată patrie. Nu mai putem zice că Țara Românească este patriia noastră, de vreme ce nici am avut, nici avem într'ansa soțietate împărtășită și întrebuințată între noi, după cum orânduiesc pravilile iubirii al aproapei, ce sânt așăzate și de fire și de ziditorul firii, Dumnezeu. Noi sântem aceia ce, cu dejghinarea noastră, am dărmădat-o din starea ei și, găsindu-o streinii fără trebuincioasa înprejmuire a dragostei cei înfrățite și fără tărie de strejire a unirii, au călcat-o cu picerile, au stricat tot bunul ei și s'au bizuit să ne stingă toată pomenirea noastră și să ne ia ei moștenirea !

Fraților Români, încă nu ne sânt nădejtile pierdute ! Nevoia ce am pățimit să ne slujască noao drept învățătură și deșteptare ! Căutați în oglinda anului cu leat 1821 ! Cunoașteți pricinile ce ne-au adus în slăbiciune ! Și acea slăbiciune au dat putere vrăjmașilor streini ca să ne stingă cu totul !

Veniți, în numele Domnului, să ne întocmim patriia, să o îngrădim cu unirea noastră, să-i zidim — turnu neclătit — răvna noastră către folosurile obștești ! Cu toții să fim un suflet, o cugetare și o glăsuire pentru toată obștea ! [Adunările noastre, ce să vor face, atât pentru adăogirea folosului patrii cât și pentru a le înpotrivi și a depărta cele ce sânt vătămătoare, să ne fie în numele Domnului, cu cuget și inimă curată, cu toată slobozenia a grăi fieșcare și a-ș arăta părerea lui, fără a face osibire ipochimenilor, ci să asculte și cel mai mic decât toți întocmai ca și cel de frunte, numai să fie patriot, iar nu strein sau cu tragere din cei streini ! Și toată tăria și hotărârea sfătuirilor la orice fel de pricini întâmplătoare să o aibă glăsurile cele mai multe, iar nu cele mai puține !]

Să ne fie legătura vecinică printr'această scrisoare, iscălită de toți cu jurământ, în numele prea sfintei și de viață făcătoarei Troițe ! Și cel ce să va dovedi cugetând numai pentru al său în parte folos, sau să să folosească cu vreo vătămăre a obștii, sau că, văzând vreo vătămăre obștească cât de mică, nu-și va uni glasul și strigarea lui cu ceilalți [mai mulți, ce să vor uni], unul ca acela, socotindu-să între

călcătorii de lege, să fie lepădată numirea patriotului și neîmpărtășit de folosințele ce să cuvine a dobândi un adevărat patriot, și în osânda dumnezeestii judecăți.¹

XLVII.

1822.

Alt legământ pentru unire.

Ipac pentru unire.

Cei ce n'au sfat cad ca frunzele. Iar mântuirea este în mult sfat. Acest adevăr, mărturisit de înțeleptul Solomon la pildele lui, luând cinevaș aminte cu deadinsul, îl află adevărit în istoria cea veche a neamurilor celor căzute, iar din istoria neamurilor celor mai noao, și mai vărtos a neamului românesc, mai luminat să dovedește adevăritărea acestui cuvânt. Căci când să otcărmuia de sfat acest neam, oarecând slăvit, înflorea și să mântuia. Iar după ce au lepădat sfatul și au ajunsu în starea norodului jidovesc (pre carele jălindu-l, Moisi zice că este neam ce ș'au pierdut sfatul), au căzut ca frunzele.

De vreme dar că noi cei mai jos iscăliți, încredințându-ne de pricinile căderii neamului nostru, celui omorât de izvoditorii neunirii și a diavoleștii mândriei și cunoscând că mântuirea este în sfat mult, am hotărât să ne rădicăm neamul din mormântul neființei, în care l-au îngropat pohti-

1 Academia Română, ms. 322, f. 149. In ms. 4187, f. 6, continuă: „să fie lepădat de numirea patriotului și de toate pronomiile patrii, de sfînta Troiță, ca un proklet, să fie șters din cartea viilor!“ Textul dat aici între [] e adăugat după versiunea mai amplă din ms. 4187, găsită între hîrțile slugerului Nicolae Grecianu. Pasagii întregi din acest text se regăsesc, aproape identice, și în textul dat supt Nr. XLII.

In April 1822, boerii veliți ai divanului Țării Romînești, refugiați la Brașov, îl cinstesc pe slugerul Nicolae Grecianu cu cinul de mare clucer, ca unul ce a stat 24 de ani sluger. Ii acordă scutelnicii cuveniți după rang și alți 40 scutelnici. Căci s'a arătat vrednic cu slujbe patriei și mai ales la „adunarea, întocmirea și cumpănirea județelor Argeș și Buzău“, îndreptînd lăcomiile și catahrisisul. Trecuta stăpînire vînzînd cinurile și „nenorocirea neînzestrîndu-l cu mijlocul cel voit și bine primit de trecuta stăpînire“ (bani !), a rămas mereu în aceeaș slujbă. (*Ibid.*, ms. 322, f. 149 v.—150).

torii pierzării lui, și prin unire într'un gând și prin sfat mult să-l mântuim, cu ajutorul lui Dumnezeu, pre carele chemându-l înainte mergător și povățuitor sfatului nostru și așezându-i temelii unirea noastră și îngăduirea între noi, cu ascultarea unuia cătră altul, însă cuvintele obștescului folos și a fericirii patrii, alcătuim sistimă de bună orânduială, lepădând departe dela noi duhul răzvrătirii, al mândrii și al iubirii de câștig cu cea mai mică pagubă stricătoare de privileghiurile patriei și ale aproapelui nostru și, înbrățișând cu silință osărdnică îngrijirea pentru tot binele obștesc, ca niște buni patrioți, născuți, crescuți și pentru aceste cuvinte drepte și mai mult îndatorați a ne sili pentru binele și norocirea patrii. Ne legăm între noi a nu cugeta nimenea din noi nici rău înpotriva unul altuia, nici bine în parte și pă seama sa fieșcarele, ci toți de obște, uniți pentru folosul obștii, într'o glăsuire să-l lucrăm, ca arătându-ne vrednici credinții creștinești, care ne poruncește să iubim unii pre alții ca într'un gând să mărturisim și numelui celui dorit de buni patrioți, să putem ajunge în norocita stare a strămoșilor noștri și a neamurilor care, mănându-să de sfatul mult, au aflat într'ănsul și pravili cuviincioase și așăzământuri politicești, prin a căroră păzire nestrămutată să leagă cu alte neamuri și dobândesc orice altă dorită norocire !

Pentru această sfântă legătură, jurăm că o vom păzi în toată viața noastră necălcată și, ca să o facem mai temeinică, ne îndatorăm a priimi și osândă obștească, când cinevaș din noi să vă dovede abătut din calea dreptății și a folosului obștesc, lăsând pă unul ca acela deapurarea în ocară și în blestemul neamului !¹

NLVIII.

1822.

Indemn la unire

Neamul Dachilor (cunoscut în istorii), cu mulți ani mai înainte și de întruparea domnului și mântuitorului nostru

¹ Academia Română, ms. 322, f. 149 v.

Iisus Hristos avându-ş fiinţa şi starea sa, apururea au fost oblădui de crai însuşi stăpănitori, din neamul lor pămănteni, cu pravili şi obiceiuri ale pămăntului, şi cu putere ostăşească de războiu spre apărarea fiinţei şi odihnei lor cei slobode în pămăntul lor, care putere războinică au simţit-o îndăstul şi acea puternică pă acele vremi împărăţie a Romii, ce au fost supus supt schiptrul său toate celelalte neamuri, iar pă acesta nu !

Promiia dumnezeiască, care înalţă şi pogoară puterile pămăntenilor după adănci sfaturile sale, au supus, după multe războaie, şi pă acest neam al Dachilor la biruitoarele arme ale lui Traian, împăratul Romii !

Streinul pizmaş al neamului românesc nu să îndăstulează că să răsfată atâtea ani întră ale noastre, ci, dându-ne cu piciorul, voieşte să ne surpe şi din strămoşasca noastră slavă, silindu-să a-i dovedi că neamul Romănilor nu să trage din Dachi, zicând că acel neam al Dachilor s'au răsipit într'adinsu de cătră numitul biruitor împărat în alte ţări streine şi depărtate, şi în locul lor au aşăzat sălăşluire de neam rămlenesc din părţile Italiei, lăcuindu-să judeţul Romanaţilor, şi de aceia au şi luat această numire judeţul acela, căci s'au lăcuit de Romani.

Această istorie este adevărată, dar însă pizmaşul nu să lungeşte cu povestirea şi mai nainte, ci precurmă până aici, ca cu aceasta să poată dovedi stingerea de tot a neamului Dachilor. Iar adevărul urmează aşa : că acel împărat Traian, vrând ca să nu mai cerce altădată împărăţia Romii (precum şi însuş el) acele rane ce le-au cercat dela acest viteaz şi războinic neam al Dachilor, carele şi ştiia şi putea să-ş ţie eleftheriia cu armele, pă căţi au putut pune în mână i-au şi răspăndit prin alte ţări streine, făcând apichie de Rămleni în Romanaţi, după cum s'au zis. Dar cea mai multă parte au apucat de au trecut peste munţi, în vecinul pămănt al Ardealului, de unde Radul Vodă Negru, (cel ştiut în istorii) strângănd pă ai neamului său Dachi, la leat 1241 dela Hristos au eşit iarăş în ţară, coborându-să mai întâi la judeţul Muşcelului, unde au făcut oraşul Câmpului Lung, aşăzându-ş acolo domnescul său scaun. Şi cel de atunci ban al Craiovei,

ce să afla stăpân pă acele cinci județe de peste Olt, supuinđu-să lui, s'au întinsu cu vreme domneasca stăpănire a Radului Vodă și a celor din urma lui în toată lățimea pământului țării, din munți și până în apa Dunărei. Și dela venirea Radului Vodă Negru s'au schimbat și numirea neamului, ne mai numindu-să Dachi ci Romăni, dar însă nu că s'au stinsu cu aceasta neamul Dachilor, ci s'au unit cu Românii ce s'au găsit în țară, și unindu-să au luat această noao numire. Dovadă acestui cuvânt este că și acum să află o mulțime dintr'acel neam al Radului Vodă rămași de atunci cu lăcuința în Țara Ardealului, numindu-să și ei tot cu această numire noao Romăni, și tot de o limbă, carii niciodată nu s'au strămutat de acolo. Și nici putem zice că acel Traian au făcut apichie de Romani și în țara Ardealului, pentrucă nu să vede în istorii.

Cu toate acestea, ori din neamul Dachilor, ori din neamul Romanilor de vor zice că ne tragem, tot să arată neamul nostru cu bună dovadă mai cinstit și mai slăvit decât neamul pizmașului înpotrivitor, ce însuș s'au făcut defăimare și ocară neamului elinesc, din care să fălesc că să trag. Măcar că și pă acel neam elinesc istoriile nu ni-l arată de vreun neam mare, precum Grecilor li să pare și să fălesc, ci de un neam mic, lăcuit într'o prea mică părțică din Evropa, ce este acum supt stăpănirea împărății turcești, cu numire de Rumeli, și împărțit în multe mici domnii, având neconținute gălcevuri între dășii, bez neamul Machedonilor, ce să afla tot pă acel pământ, pe carii ei îi avea de neam varvar, iar nu elinesc, și în urmă le-au fost stăpănituri. Acest neam elinesc, după cum chiiar istoriia lor pe larg arată, au fost din început un neam sălbatec, hrăninđu-să cu ghindă și cu poame de copaci, până când viind la dășii alții, din ținutul Eghiptului pribegiți, i-au stăpănit, făcându-să căpetenii lor. I-au dumesnicit, i-au învățat dogmele idolești (căci nici acestea nu le știa, fiind cu totul proști și sălbateci), le-au așăzat capiște, i-au dezbrăcat de pieile hiiarilor sălbatices ce purta, înbrăcându-i în haine precum purta oamenii dumesnici, i-au scos din vizunii și din scorburile copacilor, de i-au adunat în sălășluiri de orașe și sate, până când și ei cu vreme omenin-

du-să, și înstreinându-să dintr'ânșii la Eghipet, au luat de acolo luminări de învățătură, le-au lucrat cu silință și le-au mai sporit. Și în câtă vreme au stătut cei mai aleși ai lor (carii cu adevărat au fost vrednici de toată cinstea și lauda, înpodobiți cu omenire, cu învățături și cu bune măsuri și rândueli), au putut și ei să-și apere acel mic neam al lor de cătră lăcomiia celor mai mari și mai puternice neamuri. Iar după ce dobitocia obștii au călcat pă cei aleși ai lor și i-au stinsu cu totul, pă unii omorându-i în pământul lor, pă alții sărăcindu-i desăvârșit de averea lor și pă alții silindu-i să luga și să-ș găsească scăparea și liniștirea la alte neamuri streine, atât în partea Răsăritului, cât și în Italia, unde au năzuit cei mai mulți de au făcut și apichie, și acea apichie au numit-o Elada cea mare, luminând cu învățăturile lor părțile Apusului, după cum istoriile ne arată, atunci dobitocia lor i-au încurcat în cele mai dese și urâte dejghinări și războaie între ei, până când i-au adus și la cea de apoi nevoie de ș'au căpătat stăpân pă neamul Machedonilor, și după acela pă neamul Rămilenilor, care i-au îngrădit în hotarale cunoștinței și a măsurilor celor drepte, curățindu-i de greața fireștii lor neastămpărări.

După curgere de mulți ani, mutându-să scaunul împărătesc dela Roma la Vizantion, cu numire de Nea Romi, și corcindu-să Grecii (ce zic că să trag din neamul elinesc) cu Romanii, tot așa s'au numit împărăția, adecă a Romeilor, ce să înțelege a Romanilor, iar nu a Grecilor. Dar cu toate acestea, năravul lor avându-l încuibat supt suflet, după ce au umplut istoriile cu multele și necurmatele lor nelegiuiri, în cea după urmă au căutat iarăș să-ș mai capele stăpân, ca să-i puie la orânduială și să-i astămpere. Și au dobândit tocmai pe acela, pe carele dumnezeiasca pronie le-au hărăzit spre lecuirea turbării lor, de i-au ținut până acum în zăbala robii, și ocoliți în hotarale cunoștinței și ale înfrănării, încât și toate dogmele legii să le fie neprihănite, măcar de nu să află întocmai la cei mai aleși ai lor, care dogme aproape de căderea împărăției lor era să le și vază la săborul dela Florentia, pentru politicești interesuri. Li să înpuținase și lumina învățăturilor,

încă decând înpărăția lor plecase spre scădere, iar nu după cum să îndreptează ei, zicând că din pricina robii lor la Turci ș'au pierdut învățăturile, pentrucă Turcii în adevăr nu s'au amestecat nici la dogmele bisericii, nici la învățăturile lor.

Cum ar putea cinevaș să crează că neamul grecesc să trage din cel elincsc, în vreme când în curgere de veacuri multe s'au corcit mai întâi cu Machedonii, ce le-au fost stăpănituri, apoi cu Romanii, și în urmă, dela robirea Țarigradului și a neamului lor până acum, cu Turcii. Și dovadă luminoasă că și acum să corcesc neconținut cu Turcii, este chiiar mărturia lor, jăluindu-să și prin graiu și înscris că Turcii le hrăpesc muerile și fetele apururea, de le batjocoresc. Și iarăș altă dovadă este că o mulțime de Rumelioți, ce s'au încuibat în Țara Românească și în Moldova și au făcut stare bună, aceia însuș mărturisesc că însurându-să în țara lor, nu petrec mai mult cu soțiile decât trei patru luni, apoi, lăsându-le acolo, să înstreinează după chiverniseală, unii în țările acestea și alții în alte țări, ne mai întorcându-să înapoi la locul lor, ca să nu cază în unghiile Turcilor. Și vedem că peste mulți ani s'au pomenit fieșcare dintr'ânșii cu fete măritate la țara lor, și cu feciori, unii rămăind acolo și alții viind după părinți pentru chiverniseală, numindu-să de copii ai lor, de carii ei nu au nici o știință, nici putea, într'acea puțină vreme cât zăbovea cu soțiile lor după însurare, să semene atâtea copii. Și iarăș nu putem zice că această ticăloasă sămănță de copii va fi tot din neamul lor, de vreme ce este știui că acolo acest chip de desfrânare nu este slobod la ghezuri, fără numai la Turci. Iar mai vartos în Țarigrad, unde să află cea mare biserică a lui Hristos, maica și învățătoarea tuturor bisericilor și izvorul darurilor, că după ce această nelegiuire să urmează acolo mai cu prisos, apoi îndrăznesc a călca și dogmele pravoslavii și tainile bisericesti, înlesnindu-și năvala dobitoceștilor lor poște cu nichiihuri turcești, când biserica le stă înapotrivă !

Putem crede dar, fără îndoială, că de tot s'au stinsu acea puțină sămănță clinească, în diiastimă de atâtea veacuri tot pritocindu-să într'o mulțime de sămănță streină a stă-

pănilor lor, încât nu numai din Elini, ci nici din celelalte neamuri din urmă cu care s'au corcit nu pot să-și dea seama Grecii din cine să trag. Osebit de aceasta, putem zice că în cursul de patru sute de ani aproape, mulțime de Greci turcindu-să (după cum și lor le este știut), au sporit cu să-mănța lor neamul turcesc în Rumeli, și cu această amestecătură au cuvânt și Turcii să zică că să trag din neamul elinesc. Nu le mai rămâne dar alt cuvânt spre dovadă, fără numai pentru căci să află lăcuind pă acele locuri elinești (ale cărora și numirile s'au stinsu) și cu care locuri pot a să făli și felurimea dobitoacelor ce să află acolo. Însă și această pohvală a lor, că s'ar fi trăgând dintr'acei vechi Elini, nu le face nici o cinste, ci mai vărtos necinste și hulă, dovedindu-să pă sineși că sânt fii celor ce au ucis pre învățătorii și luminătorii lor, precum și jidovii să cunosc, și de Sfânta Scriptură să mărturisesc, de fii celor ce au ucis pre prooroci și pre toți cei trimiși la dănșii.

N'au contenit Grecii a să sili în tot chipul să poată dovedi în lume că este neam mare lăcuit în Evropa, cu tragere din Elinii cei vechi, ca cu aceasta doară vor putea să dobândească și ei dreptățile ce au alte neamuri. Dar cunoscură silința lor zadarnică și înțeleseră că Evropa într'alt chip judecă pentru dănșii, că adecă și de au fost ei odinioară neam, dar căzând robi supt biruitoarele arme ale othomaniceștii înpărății, de sânt aproape de patru veacuri, au încetat însă de atunci a mai fi și a să mai numi neam, și că în locul lor să cunosc Turcii de neam lăcuit în Evropa, arătându-să în toate gheografiile de Evropea, Turchiia, iar nu Grechiia. Înpotrivă, neamul Romănilor și al Moldovenilor, și de să vede supt stăpânirea Porții Othomanicești, dar această stăpânire este cerută și priimită de însuș ei, numai cu chip de protecție, tocmită și așăzată prin contracturi, de aceia îș au oblăduirea prin căpeteniile lor, prin pravili și obiceiuri ale pământului lor, și alte pronomii după cum să vād, care de a să păzi apururea nebântuite, mai au și altă protecție înpotriva nestatorniciei turcești, ca să să poată ținea legăturile contracturilor în ființa lor !

Această dreaptă judecată a Evropei mai cu prisos au în-văpăiat pizma Grecilor asupra acestor pământuri, Moldaviia și Valahii; carii după ce cu fireștile lor intrigi răzbisera mai nainte la duhurile turcești și îi înșălaseră a-i socoti de credincioși, au hrăpit pâinea din mâinile pământenilor Moldoveni și Români, orânduindu-să ei căpetenii într'aceste doao țări. Apoi după ce au supt cu mare lăcomie și cu vrăjmășie tot laptele până la sânge, au cutezat, nelegiuții, să lucreze doao răotăți mari împotriva tuturor sfintelor dreptăți, și celor dumnezești și ale neamurilor, să facă adecă mai întâi o obștească a lor apostasie împotriva puterii turcești, ca să o surpe, să o dezhădăcineze, și să ia ei înpărăția. Iar când aceasta nu o vor putea săvârși, atunci să lucreze pă cea de a doaa, să stăpânească adecă ei desăvârșit Moldaviia și Valahii, stingând neamul pământenilor, și numind aceste doao eparhii Noao Grechie. Pizma și răutatea i-au îndemnat de făcură tălhăreasca lor pornire mai întâi într'aceste doao pământuri, de le despuiară de toată starea și le stinseră! Inchipuiră Marathona și Thermopilas, dealurile cu viile! Trimiseră proclamații în toată Rumeli, unde zicea că le trambitează trambita eleftherii neamului, și acea trambită, în loc de eleftherie, le trambită peirea, fiindcă cu acea trambitare deșteptară puterea othomanicească, ca să ia sabiia în mână spre apărare și spre zdrobirea lor!

De prisos este a ne întinde cu povestirea mai nainte, pentrucă oricâte vom grăi, le grăim la urechile celor ce le știu toate, poate și mai bine decât noi, și le sânt și în zioa de astăzi înaintea vederii! Incă și toată Evropa văzându-le, stă la mirare! Ci trebuința urmează ca să ne întoarcem cu cuvântul iarăș la neamul românesc, și să le arătăm mijlocul cel folositor pentru întremarea lor, și să-i deșteptăm, ca să cunoască că ființa lor încă nu este pierdută, ci îndată să va înpicioroga, când vor hotără ca prin înfrățită unire să se depărteze de neamul cel strein și să-ș deștepte duhurile cu luminile învățăturilor!

Vorba urmează că Grecii cei de acum voesc să nimicniceze adevărata ființă a lăcuiitorilor Moldovii și Vlahii, că nu ar fi dăscălicători Dachi, ci ticăloase răspîndiri din Rîmleni.

Aciasta le vine dintru că sînt nedrepti, de vreme ce istoria este plină de adevăruri privitoare la dreptul cuvînt că Rumîinii sînt întru tot adevărul Dachi desăvîrșit.

Grecii că sînt fii minciunii și ai nedreptății, din multe altele să cunosc, iar mai ales dintr'aciasta că obraznicesc a să numi Elini, fără a să rușina nici de slava acelor bărbați, pre carii îi prihănesc, numindu-să că le sînt strănepoți, nici de ticăloșia întru carea să află astăzi.

Aceste dooă cuvinte măcar că să dovedesc de strălucitul adevăr al istoriilor, dar însă, spre cea desăvîrșit dovadă și mustrare a Grecilor, trebuința era să trăiască astăzi vestitul acela Lavate¹, elvetiianul de neam și luthiranul de dogmă, ca să ia aminte și să privească în fețele cestor de acum Greci, și într'ale Dachilor, și apoi să dea înscris cu dăslușită arătare, să pue supt vedere și să stîlpuiască cu cuvînt firesc atît ființa și diathesis a Grecilor, cît și a Rumînilor. Și așa n'ar fi mai fost trebuință de nici o istorie, sau altă mărturie. Dar pentru că vremea cea a tot dărîmătoare ne-au lipsit de acest prea trebuincios bărbat și l-au alcătuit a fi tot un trup cu pămîntul, nu putem suferi mai mult obraznica fălire a Grecilor, ci, năvălind la adevăratul duh al istoriilor, zicem că acest neam al Romănilor, măcar că în trecutele veacuri să afla zăcând supt nesimțire și nedomirire, după duhul cel de atunci, măcar că era ținut, cu strănsă legătură a unui lanțu de ani îndelungați, supt tirania a doao deopotrivă siluitoare neamuri și gema cu amar, și gârbovit desăvârșit, încât nu putea să răsufle, să să miște, și să vază mai departe; măcar că supt o așa vrednică de jale înpilare aflându-să, au socotit cei streini de limbă (iar nu de dogmă...) că neamul Romănilor este neam slab, deșărt, neputernic și nesimțitor; măcar că puținătatea Romănilor vedea că laptele amăndurora țățelor maicii sale să suga atăta de cumplit de către cei streini de limbă, încât deodată cu laptele să suga și sângele, dar însă firește, oarecum, aștepta răsăritul unui soare, carele cu strălucirea razelor sale au luminat neamurile cele din vecinătate și pre

1 Lavater, inventatorul fiziognomiei (1741—1801).

lăcuiitorii lumii cei neao ! Și simțea că va veni degrab un minut al deșteptării, întru care trebuia să scuture de pre ochii săi somnul carele îl coprinsese !

Neamul Românilor nu este lipsit de duh ! Nu este neam jănduit de istețime ! Nu este neam nesimțitor ! Ci pentrucă din vreme în vreme s'au zmerit supt răcnetul leului și au ajunsu în cele după urmă a fi jărtfă altarului celor ce, supt chipul compătimirii, au dat însfârșit de față nesațiul lor, drept aceia Românii să hulesc !

Greșaste neamul cel de lipitoare al Grecilor, de va mai socoti că Românii s'au zidit de o pronie deosebită, ca să fie organele trufii lor, jungherile lăcomii lor, batjocora iubirii lor de slavă deșartă, și hrana patimilor lor, și greșaste atăta de mult, încât sănt nevrednici vieții lor !

Un neam carele, cum zic, gemea supt greotatea lanțului grecesc și supt umbra fierului celui ce pă toată zioa să văpsește în roșu cu sânge omenesc, un neam carele aevca vedea dreptățile vecinilor săi întru întregimea lor, iar dreptățile sale hrăpite de cătră viclenii lingușitori, oare ar fi răbdad să stea gârbov până în stărșit ? Oare nu ar fi cerul dela Înălțime o prefacere ? Și cerând, oare nu ar fi dobândit ? Pricina nu era atăta grea de a să săvârși, era trebuință de puțină unire, și prefacerea cea spre folosul lor era gata a să sfeti !

Abiia au cugetat Românii să să unească, abiia s'au gătit spre o glăsuire, și iată, fără zăbavă, și fără cât de puțin val, au dezrobit țăța cea dreaptă a maicii lor din gura celor streini, carii, cu fățarnica lor lingușire și cu cea fără de milă sugere, storcându-o, o uscaseră, și puținul sânge ce mai rămăsese într'ânsa (că laptele lipsise) era hotărât spre creșterea fiilor lor ! Țăța aceia, zic, care din nenumărați ani sta strânsă întru încheștarea dinților grecești, și măcar că s'au slobozit, un izvor de hrană în gura Românilor (carii am nădejde că vor ști să o păstreze, ca să nu cază iarăși supt robie) și de au început a-ș face lucrarea sa cea firească spre împiciorogarea românescului trup, dar însă fiindcă (după përimie) unul este niciunul, urma și era de mare trebuință a să dezrobi și ceialaltă, spre a să alcătui totimea trupului românesc, întru

întregimea sa cea dintâi ! De a să scutura trupul românesc, de a să arăta vrednic numelui ce poartă, și de a să vedea pre sine de sineș, au aflat mijloc, de care să cuvine a vorbi altădată !...

Acum Românii au trebuință de unire, mai mult decât altădată ! Corabiia cea putredă și despre toate părțile găurită a neamului românesc, astăzi, are trebuință de un corăbier iscusit, carele să știe a o purta după bătaia vânturilor, care astăzi de pretutindenea suflă înponcișat ! Și aceasta este unirea !

Unirea știm că au zidit stâlpi neclătiți, și neunirea vedem că au săvârșit atâtea dărăpănări, câte sânt și răotățile ei ! Unirea este de mare lipsă la rana cea cangrenisită a trupului românesc ! Unirea să cuvine a fi doftorul său, unirea lecuirea sa, și prin unire va ajunge la cele mai dulci puncturi ale fericirii !

Hrănească-să trupul românesc cu dulcele ospătu pre care i-l gătește unirea ! Ajungă-i dejghinarea cea amară, care s'au fost încuibat într'ânsul prin intrarea lingușitorilor supt streșinile lor ! In scurt, neamul Românilor are trebuință prea mare de această ființă, spre care îl povățuește și firea cu însușirile sale, și dogma cu întocmirile sale, adecă de unire !

Românilor ! ajunge-vă punerea de fii, pre carii până acum îi încuibăți în lăcașul vostru, și ei, în loc de mulțămire, v'au făcut astăzi de ați rămas ticăloase leșuri ale defăimării lor, v'au pustiit namestiile, v'au prădat bunurile, și v'au lăsat săraci și chiiar de cele sfinte ale oltarului vostru ! Ajunge-vă ! Știu că în orașul vostru cel frumos ați întocmit școală lăudată¹, ați înzestrat-o cu zestrile fiicelor maicii voastre, și nădăjduiați în sfârșit să culegeți roadele osărdii voastre ! Dar oare, într'acea școală să afla vreun fiu de româncă ? Ba ! Ci numai pui de vulpi și malaci de bivoli, carii, luminându-să, s'au îngămfat, îndăstulându-să, s'au turbat, și, dăspăduchindu-să, în cele după urmă au rădicat arme înpotriva maicii voastre, înpotriva voastră, și a fiilor voștri ! Iată punerea de fii din cei de alt neam ! Tinerimea românească, adecă cea din blagorodnici, iș avea învățători (ca să nu zic lingușitori) prin casele lor, iar cea de neam mai prost scumpiia

1 La București. Autorul scrie din Brașov.

hărțiia, scriind foițe spre deprinderea buchilor la școalele cele prăfuite ale limbii voastre !

Romănilor ! aveți frați din maica voastră, carii dăstoinici sânt a sluji în ocolul țării, încă și mai nainte de va fi trebuință ! Nu-i mai dați la spate ! Nu-i lăsați în părăduire și rugină ! Dați-le rând ! Pre carii sânt vrednici dintr'ânșii, căutați-i, ca mai mult să sporească ! Pre cei carii sânt mai proști nu-i dăznădăjduiți, ci iscușiți-i, ca să vi să facă vase de bună treabă !

Punerea de fii (firește privindu-să) cât de bună de ar fi, tot este mai grețoasă decât răotatea fiilor celor adevărați. Ați văzut-o în faptă, ați cunoscut-o în ființă, și o veți simți și în veacul viitor, pentru că amărăciunea care vi s'au pricinuit de cătră punerea de fii atăta v'au amărat gătlejul, încât prea cu anevoie îl veți îndulci, și v'au pricinuit această colică, care poate să vă lase mai bolnav decât santeți !

Dar nu cumva vreun Român cu suflet mic va socoti că numai unirea poate să folosească astăzi decât altădată, în orizontul Țării Românești ! Greșaste, de va cugeta așa ! Unirea trebuie să fie legată strânsu, pentru totdeauna, cu statorniciia, că fără de dânsa nu poate fi !

Fiți dar uniți într'o glăsuire, și statornici întru toate, spre folosul patriii, că voi santeți patriia ! ¹

XLIX.

1822

Cugetul adevăratului Român către frații săi.

Cugetul adevăratului Român către frații săi Români, sau păreri carele deaca va fi ale tuturor Romănilor de obște, puindu-să în lucrare, vor fi spre obștesc folos.

¹ Academia Română, ms. 322, f. 128—131 ; copie. In acelaș ms. (f. 221 v.—222), supt titlul : „pămîntean al căruia nume nu să arată”, se găsește o parte din textul de mai sus (p. 194, pînă la sfîrșit). Adăugăm aici finalul, care nu este în textul nostru : „Acest scris, de are ceva bun într'însul, primiți-l ! Iar de este greșit, erlați pă scriitorul și îndreptați spre folos, căci estimea mea sînteși voi, și eu parte a estimii voastre !”

I. Voință vătămătoare neavând spre niciunul ce este născut Român și frate al meu, nu am vătămat obștea nici într'un chip și sânt mulțămît cu al meu cuget, că și această stare a mea este de aproape drămuită cu facerea de bine.

Acest fel fiind toți în parte Români mulțămîți cu al lor cuget, nu numai nici un rău nu poate fi pus în lucrare înpotriva neamului lor, ci și drumul spre cea atât dorită unire obștească va fi cu înlesnire totdeauna deschis, oricând va face trebuință.

Acest fel cugetând oricare Român în parte, și așteptând asemenea cugetare cu încredințare dela toți frații săi Români, nu va da nici într'un chip crezământ voitorului vecinului obștesc rău al românătății, nici va fi înșălat de multele mijloace ale acestuia, ce are sau prin prisosirea duhului său și lipsirea noastră, sau prin clevetirea deșartă a unuia sau mai multora din frații noștri, și a noastră laudă cu măglisiri otrăvitoare, carele ne otrăvesc inimile înpotriva obșteștii întemeieri, făcându-ne să credem că noi sântem numai cei cu duh, noi numai știm să cunoaștem binele, iar toți ceilalți sânt răi, și cu un cuvânt oameni de nimic ! Și apoi și aceste măglisiri¹ chear până atunci numai ni le dăruiește, până când ne vede că avem duhul și cugetăm binele, care sânt lui de trebuință. Iar în alt chip lesne ne cufundă în adâncul pierzaniei. Fiind noi cu totul streini și depărtați de frații noștri, și mai mari și mai nerușinate mijloace decât acestea are voitorul răului românătății, prin săvârșiri a multora din pohtele noastre ce îi stau lui prin putință, prin nerușinate făgădueli și chiiar cu hotărâre de soroc și de cele mai greu dobândite lucruri, care el însuș ne bagă în cap să le pohtim, numai ca să ne poarte de nas, neavând noi nici o trebuință de acelea, prin spăimântări, prin îngroziri și prin cele mai de cutremurare vrednice înșălăciuni făcându-ne să credem că cutare și cutare frate al nostru atât de rău cugetă asupra-ne, încât și dovezi ni să pare că vedem de voința ce are pusă în lucrare a ne surguni sau a ne omoră prin orice mijloc, ca cu acestea să ne facă să fim organe și gelați chiiar noi ai fraților noștri, pentru căci și aceasta este lor de trebuință, ca

toate celelalte ce sânt spre cea mai grabnică a noastră obștească dărpănare și a lor vecinică stăpânire asupra noastră !

II. Altă părere nu voi să am, decât părerea folositoare ce va avea obștescul duh, sau duhul celor mai mulți din Români, căci prin a mea părere nu voi să-i aduc în stare ca să-m fie rușine sau milă dă ei.

Unirea duhurilor este cea mai nebiruită cetate a unui neam, și acea patrie fericită poate fi socotită ca o țarie, unde toți fiii ei sânt înarmați cu cele mai nebiruite și tot covârșitoare arme ale unirii spre a ei apărare ; acelor patrioți nu va aduce nici cea mai mică vătămare nici o putere, fie împotriva lor pornite toate oștirile pământului ! Părerea în cât este mai obștească, într'atât este mai de temei, și când fără vicleșug obștea unui neam, prin sfat și chibzuire, ajunge să aibă o părere, aceia nu poate fi rea niciodată. Iar pilde avem că neamuri multe, care au dat credință oarbă unuia ce au înșălat obștea prin a sa iscusință, în puțină vreme s'au prăpădit cu totul. De aceia, bine este Românul nici atât singur să se încrează dăstoinicii sale, dar nici sfătuirii streine, prin care el să socotește că s'au făcut dăstoinic. Românul este îndăstulă vreme decând să află în fașă, și ar fi bine să înțeleagă că ar fi putut fi demult bărbat, și, de nu mai mult, măcar deopotrivă cu celelalte neamuri ! Iar voitorul său de rău, carele încredințează că copil a fi îi șade bine, și că nu poate fi alt decât copil, să nu dea nici un crezământ !

III. Românul să nu cunoască decât viclenia altuia, ca să păzească dă ia. Iar el să nu fie nici într'un chip viclean, și mai vărtos cătră vericare Român, fie și dușman al lui.

Ce zadarnică poate fi, mai vărtos la aceste vremi, viclenia între Români, când veșmântul întunerecului acopere orice politicească judecată ! Care este acela să știe să dea cuvânt de ce să află slăvind mai mult o parte sau alta din puterile ce le vedem războinicindu-să între sine fără arme ? Românului nu să cuvine a să semui decât firii apei, care, ca să fie desăvârșită, trebuie să nu aibă nici un fel de față, nici un fel de gust. Oricare Român să socotește pre sine, după a sa părere, că să află în mai bună politicească încungiurare, pă

fratele său nu-l osândească, nici îl hotărăscă de prăpădit, când el va fi în slavă ! Ci cu toate mijloacele trudească-să ca să-l aducă pă drumul prin care îl va putea face tot deopotrivă părtaş a binelui ce el este încredințat că va dobândi pentru însuși. Eu gata sănt, văzând frați ai mei în osândă de vinovați, și pentru al lor puțin număr fiind înlesnire de a să primejdui, gata sănt, și fără a fi nici într'un chip vinovat, cu însușirea mea să înmulțesc al lor număr și să împărtășesc a lor osândă, și învederat este folosul care fac fără a mea vătămare. Gata sănt, la orice bine voi avea, să fac părtaş pă al meu frate și viclenia în orice chip fie de mine departe !

IV. Să aibă răsplătire rușinarea împotrivicului său prin faptă cât mai de mirare vrednică, din pricina firii bunătății ei.

Titul ș'au făcut nume nemuritor și au dobândit întemeierea înpărâției sale și dragostea obștii, prin răsplătirea ce au făcut Sextului, când l-au prinsu pre dănsul (ce-i era prieten și cu totul credincios) asupra faptei când, fiind elu căpetenie la câțiva făcători de rău, au dat foc Capitolului, vrând să omoare pre Titul, zicându-i : „Tu nu ești, Sexte” ! I-au înorit de atunci mai presus prieteșugul și l-au îndatorat cu aceasta, rușinându-să a-ș cunoaște greșala până la moarte și a să căi.

V. Unit firește este Românul cu Românii, dar unire spre folos obștească nu poate a să face decât de cei mai mulți, dacă nu de toți de obște. Iar în alt chip este mai bună depărtarea de unire, decât oricare unire, ce poate a să numi cu scărboasa numire de taraf.

Cel mai înlesnitor mijloc al unirii nu este altul decât dragostea ! Și dragostea să naște din stimă ! Nu cumva Românii sănt mai puțini vrednici de stimă, ca niște oameni, decât oamenii celorlalte neamuri ? Și mai vărtos, nu sănt ei vrednici între dănșii de stima lor, chiar a unuia cătră altul ? Nu cumva duhul, nu cumva istețimea, nu cumva bărbăția, sau bunătatea, sau buna judecată le lipsește ? Nici una, negreșit ! Și puțin trebuie să bagi de seamă ca să găsești, judecând fără părtinire, pă oricare Român în starea lui, și chiar neînvățat fiind, deopotrivă cu un Evropeu la judecată, și mai bun mult decât oricare din Evropei la curățenia inimii,

care este cea mai scumpă comoară ce au dăruit omului Dumnezeu. Dar mare prisosire de această bunătate, sau să zic mai bine de bună judecată și cunoștință a adevăratului interes al obștii neamului românesc având, rar câte un Român au ajunsu să să găsească ca să poată avea asemenea cugetări asupra Românilor. Iar cele mai multe inimi le are încleștate puterea cea vrăjitoare a dușmanului, ce să gătea în veci să ne ție robi ai săi. Rar Român să să mulțumească pă sfat de Român ! Și după ce d'apururea pă sine să socotește mai deosebit decât ceilalți, apoi nici la sine chiiar nu are nici o stimă, adecă nici pă sineși nu iubește ! Acestea când vor fi biruite, lesne unirea (și unirea obștii dela care să așteaptă tot folosul neamului) să poate întocmi. Unirea aceasta nu să poate socoti decât o lipire a părteniilor trupului ce este înbucățit, și atuncea fieșcare mădular îș va lua iar locul ei, și va fi întrebuințătoare, lucrând bărbătește și capul și mână și piciorul, spre întemeierea neamului. Iar scărboasa numire de taraf va lipsi cu totul, și nici va mai fi trebuință vreodată a să mai pomeni între Români.

VI. Românii nu pot să-ș aleagă chipul lor de oblăduire a pământului, decât această alegere să o aștepte dela prea înalta și părintească chibzuire a pronii și dela buna întâmplare a încungiurărilor vremii.

Când neamul românesc unit să va afla tot într-o glăsuire, și pronia înaltă le va dăruia lor cea mai bună oblăduire a pământului, și puterile, ce din prejurul lor să nevoesc pentru al lor bine, vor înțelege glasul lor și cât mai în grabă vor să-vărși, prin cea mai bună oblăduire, a lor temeinică fericire.

VII. Cea întâi nădejde românească să fie la pravoslavnică creștinătate a împăratului, ce este dator a fi protector al aceștii țări. Iar această nădejde să nu să întărească la nici un fel de urmare, nici cătră dănsul, nici cătră altul, nici între ei chiar.

De ne este împăratul Rosii protector firesc, cunoscut de toate puterile, el singur știe în ce chip are a lucra în bună-tățile asupra neamului românesc. Și dovadă este, că nu are trebuință de supărările noastre, adânca tăcere prin care

răspunde la ale noastre cereri, și pă de altă parte neîncetarea sa de a lucra binele, după cum să cuvine la a sa mărire și înțelepciune.

VIII. La aceste vremi toți Românii de obște, uniți de față, iar nu prin taină, să facă lui întrebare ce trebuie să urmeze, după ce au ajunsu și muritori de foame; și din voința lui cea de față să nu iasă nici într'un chip.

Când protecția Rosii este de față, netăgăduită de nimeni, de prisos sânt tainicile șoptiri ale aceloră ce nu să pot adăpa decât dela cei care cu glas nu poate să vorbească, sau să tem de a-ș face cunoscut glasul lor de față.¹

L.

1822

Ithicon, adecă moral

Ithicon, adecă moral.

I. Credința (legea), pravilile și moralul sânt cele nebiruite de vremelnice și nesupuse micșorării, temelii ale omenirii. Acestea fie deapururea cunoscute desăvârșit de fieșcare Român și începeri nestrămutate fiind ale tuturor urmărilor românești, atât de obște cât și în parte, acestea să aducă la cea deplină fericire pă acest neam.

II. Dragostea este cea mai nedespărțitoare lipire a tuturor ființelor înțelegătoare, ca să poată, unindu-să, a alcătui un trup cu putere după mulțimea lor. Vei să fii și tu ființă trebuincioasă și nu lepădată? Iubește întâi a ta patrie de obște, apoi pă tine însuși, apoi pă aproapele tău! Și cine este ție mai aproape, dacă ești Român, decât Românul! Căci aceasta și sfânta poruncă zice, poruncindu-ți să iubești pă aproapele tău ca însuș pă tine. Căci nu este de nici un oroșan, nici de nici un om a unui neam altul mai aproape, decât cel de

¹ Academia Română, ms. 322, f. 166—167; copie. Extrase și rezumate în Filitti (I. C.), *Cîte-va documente politice muntene dela 1822 în Arhivele Oleniei*, X (1931), Nr. 54-55, p. 255-256.

un oraș, sau cel de un neam cu dănsul; apoi vine rândul a celorlalte iubiri. Iubește tot neamul omenesc, și blagorodie firească a sufletului având ca un Român, iubește și neamul voitorilor răului românesc !

III. Sfatul este cărma cea nesupusă sfărămării la toate urmările omenești. Chibzuirea multă la orice urmare a omului este sfatul cu însuș, care trebuie să o întrebuițăm și la cea mai mică urmare a noastră, și mai vărtos cu cât sântem mai mari înaintea altor oameni și a supușilor noștri. Când nu ne va fi îndăstul sfatul nostru, vom cere sfatul aproapelui nostru, sfatul frățesc, sfatul unui adevărat Român, și când și cu acela nu ne vom îndăstula, vom cere al mai multora din Români. Apoi, tot mai având trebuință, vom alergera la statul strein, căci fie acela oricât de învățat, nu poate fi pentru noi atât de adevărat, în cât este a noastră trebuință; acest fel poate fi numai sfatul adevăraților Românilor noștri ! Vom da ascultare la întâmplare și chiiar dușmanului nostru, și știind cum de multe ori dușmanii ne folosesc mai mult decât prietenii, nu vom pierde nici acel folos !

IV. Cunoștința facerii de bine este o sfântă datorie înrădăcinată în băirile simțirei. Blagorodnică fire având Românul, cu prisos trebuie să simță și cea mai mică facere de bine în parte a oricărui om, fie Român, fie strein. Așijderea și tot neamul românesc va cunoaște facerea de bine a oricării puteri, ce va întemeia fericirea lui prin oblăduire, ce-i va aduce cinste și păzire nestrămutată a privilegiurilor sale, și gata va fi tot neamul de a să arăta cunoscător facerii de bine a acei puteri, cu jărtfirea lui la trebuințele acei puteri !

V. Luxul sau trufia este cel mai scurt drum prin care neamurile ajungu la trândăvire și apoi la cădere. Pentru un neam ce are a să hrăni cu negoțul, poate luxul altor neamuri să fie lui de folos, la gândul ce va avea ca să dobândească bogăție, că-ș va vinde la aceia cu scumpu preț mărfurile luxului, de care aceia vor avea trebuință. Dar, fiindcă bogăția, mai multă decât este cea adevărată trebuință, nu poate să aducă pă un neam decât iarăș la lux, adică la dărăpănare, nici într'un chip nu este de folos Românilor, nici

luxul, nici negoțul. Așijderea și toate mijloacele de prea multă înbogățire. Mulțămirea cu puțin este deapururea cea mai îndăstulată bogăție !

VI. Cea dintâi datorie a Românilor este îndreptarea prea blagorodnicilor limbi pre calea maicii ei, adecă a limbei latinești și a surorilor ei, a limbilor italianești, franțozești, ispanicești, și îndată vor avea Românii deplină învățătura care au cele mai strălucite neamuri ale Evropei.

Dar nici prisosirea învățăturii, nici înmulțirea fabricelor și a negoțului, nu poate să aducă pă Români la cea de temeiu fericire. Aceasta poate numai muncitoarea lucrare desăvârșit a pământului lor celui blagoslovit și o blagorodnică obicinuire, dela copilul de cinci ani și până la cea mai adâncă vârstă, și de învățat și de plugar, și cu un cuvânt de orice treaptă și stare de om, tot Românul lăcuitor în Valahia, atât drept dinadinsu și drept a lui cea dintâi treabă, cât și drept glumă și drept iubită petrecere de vreme, să nu aibă nici altă treabă, nici altă jucărie decât întrebuintarea armelor.

VII. Cuvântul pâinei de au avut strămoș pă *panem*, și vinul pă *vinum*, și apa pă *aquam*, și sângele pă *sanguinem*, sângele oare românesc nu au avut strămoș acel sânge al Romanilor, întru a căror adunare întrând oricare strein, să socotea cu adâncă zmerenie că au intrat în adunare de Dumnezeu? Nu este dar cu dreptate și neamul acelor oameni, carii simtu că au sângele acesta românesc în vinele lor și sânt toți un neam, acest neam de Români nu trebuie să socotească cu toată dreptatea că este nepot al neamului aceluia de Romani? Și așa fiind, care mai mare înbunătățire dă naștere a unui neam, sau blagorodie, decât a să cinsti cu numele românesc? Vericine știe cât de puțin istoria, cu zmerenie trebuie să cinstească neamul Românilor, pe carele pizma streină și lenevirea lui l-au micșorat mult întru adevăr din ceia ce ar fi putut până acum de mult să fie. Dar lesne este la un asemenea neam, oricând vor începe toate măduările lui cu o deșteptare, cu o glăsuire, cu un duh adevărat românesc a să socoti, mai întâi că nici un fel de om a ori-căruia alt neam nu poate fi mai evghenis decât birnicul, chiiar,

ce are cinstea și fericirea de a să numi Român ! Așa dar, nici cel mai mare din Români nu poate a cunoaște drept rușine, ci drept o datorie sfântă și netăgăduită a lui, de a stimarisi ca pe un fiu adevărat și pă cel mai prost din Români. Și când dator este a-l iubi mai mult decât pă chiar fiul său, cu cât mai deosebit trebuie să-l aibă decât pă oricare alt om, al oricăruia alt neam !

Deopotrivă cumpănită cu chipul acesta de socoteală a celor mari ai neamului prisosirea dragostii și a supunerii celor mici, ce-i vor cunoaște drept părinți pă cei mari ai lor, vor deschide porțile cele neapropiete, prin care porți numai să va izgoni zavistiia streină cea cu multe fețe, și va intra îndată între Români stima obștii, dragostea și unirea neamului, carele în grab după aceasta va avea dreptate a să numi neam de Romani, și duhul patrii îndată va pune în lucrare atât cele bune ce mai sus s'au însemnat, cât și toate cele ce să pot socoti și chibzui de învățați și înțelepții voitorli de bine și fii adevărați ai neamului românesc !¹

LI.

1822.

Inserisul propus de boerii mici pentru unirea spre binele țării.

De vreme ce într'adinsu ni s'au vestit cum că prea osfinția sa părintele Mitropolitul Țării Românești, chiriarhul nostru, dinpreună cu iubitorii de Dumnezeu părinții episcopi și cu dumnealor cinstiții boeri veliți, adecă cei de treapta dintăi, cunoscând cumplitele rane ce au vătămat până în sfârșit tot politicescul trup al plinirii lăcuiitorilor conpatrioți, până la cel mai mic, că acele rane adecă nu au izvorât din alte pricini, fără numai din dejghinările ce s'au urmat până acum între patrioți, din care dobândind înlesniri cei cu rele cugete asupra țării, ău hulit, au defăimat, au hrăpit tot bunul și au călcat cu picerile toate dreptățile neamului nostru și în cele după

1 Academia Română, ms. 322, f. 167; copie.

urmă s'au bizuit să ne stingă și să ne pustiască de tot patriia ; de aceia cu răvnă dumnezeiască și cu văpaia dragostii patrii fiind pătrunși, prin înscris au alcătuit, între prea osfinția lor și dumnealor, o adevărată și vecinică unire, statornicită pă temeuri bune, spre binele patrii și al obștii lăcuitorilor săi, și cu mijloacele ce au hotărât să aplece în orice vreme la trebuință, prin care nu numai să depărteze toată hula ce s'ar putea povesti de cătră necunoscătorii aceștii uniri, ci încă să să facă pricinuitori și neamului de laudă și patrii de multe folosiri !

Arătăm dar și noi, toată tagma boierească de al doilea și al treilea treaptă, dinpreună și cu cei de stările de mai jos, frați ai noștri compatrioți, lăcuitori din toate orașele și județele țării, că am priimit cu bucurie această bună vestire și am laudat aceste bune și de obște folositoare începeri, rugând pă Dumnezeuul păcii și al iubirii de oameni ca să le păzească unirea statornică în veci, luminându-i cu cele adevărate măsuri spre folosințele obștii patrii noastre ! Dar însă, fiindcă unirea numai între prea osfinția lor și între dumnealor nu poate fi nici desăvârșită, nici temeinică, până nu va fi înclinată și cu unirea noastră a tot trupului neamului, și legată strânsu cu cele mai sfinte legături ale dragostii înfrățite, ci înpotrivă să cunoaște și aceasta ca o osebite din totimea trupului compatrioților și ca o de sineș alegere de câteva obraze, ce s'au norocit a fi în trepte mari și a să numi nobilita a țării, care în toți anii să adaogă și să înprospetează la număr, trăgând în partea dumnealor voința și lăsând în partea celorlalți frați sila spre supunere ; de aceia, cu graiul adevărului zicem că izbăvirea de cele rele și întemeierea fericirii neamului românesc nu spânzură numai în voința celor de treapta dintăi, ci să găsește mai vărtos în unirea a tuturor compatrioților, într-o curățenie a dragostii înfrățite și într-o deopotrivă cugetare la cele folositoare obștii ! Pentru căci, măcar că ne sânt tuturor știute cele de mai nainte urmate în patriia noastră, dar trecutul anu 1821 cu cel mai răsunător glas au străbătut auzirile tuturor laturilor, cum și părților celor mai depărtate, și au dat îndăstulată înțelegere că, și de nu

toate, dar cele mai multe răutăți și felurimi de ticăloșii, ce s'au lucrat cu sălbătăcie la toată obștea, au fost găsite cu cale de sistima celor de treapta dintăi, ce întocmea divanul țării și chipul oblăduirii, și arătate de dănșii prin anaforale ce le numea obștești. Și așa silniciia stăpânirii streine să îndrepta cu acele obștești anaforale, precum și iscăliții dintrânsele, cei ce zicea că poartă chipul obștii (și obștea niciodată nu să întreba), să îndrepta iarăș cu pricinuire că și ei au fost siliți de acea stăpânire a face acest fel de anaforale, pricinuire foarte proastă și slabă spre apărare, pentru căci, în vremile ce lipsea silniciia streină și era cumpăna oblăduirii numai în mâinile dumnealor, s'au lucrat cele mai rele și mai aspre, în vederea slăvitei armii ai prea puternicului și prea milostivului nostru protector, când și mansupurile țării și toate slujbele fără osebire să vindea în sume mari de bani la cei mai mici fii ai patrii și la toți slujbașii, și aceiia urmând celor mai mari, lucra cele mai silnice mijloace, ca să-ș scoată banii cumpărătorii, rămăind această pildă și la oblăduirea cea din urmă a streinilor ! Și în toate vremile, cu un cuvânt, s'au dă-răpănat Țara Românească tot cu acest fel de anaforale obștești ale celor mai mari, din pricină că la dumnealor era slo-boda voință, și la ceilalți compatrioți sila supunerii !

Cu toate acestea, această bună vestire de unirea părinților arhieriei și a dumnealor boerilor celor de treapta dintăi ne dă să înțelegem că au hotărât, cu ajutorul lui Dumnezeu, să depărteze de acum înainte tot duhul silnic, hulitor și asupritor cătră cei mai mici și toate chipurile ce pot aduce și cea mai mică vătămare la starea și cinstea celorlalți frați compatrioți și vor înbrățișa cu d'adinsul toate mijloacele ce privesc spre folosința obștii patrii, până la cel mai prost lucrător al pă-mântului !

Așa dar și noi, coprinși fiind de asemenea herbinte răvnă spre învierea și îndreptarea patrii noastre, înclinăm unirea noastră cu a dumnealor, prin legătură sfântă și cu tare jurământ, ca să fie o unire între toți fii patrii, precum și neamul nostru este unul. Care unire a noastră să să păzească în veci, cu aceste însă șarturi :

I. Dăm făgăduială noi mai jos iscăliții, ce sântem și din partea tuturor fraților compatrioți, că ne vom arăta cătră cei mai mari cu toată cinstea și datornicul sevas,¹ în câtă vreme și dumnealor să vor arăta cătră noi cu libov părintesc, dragoste curată și nefățarnică, ca cătră niște frați, și cu datornica cinste după haractirul fieșcăruia, și așa vor fi păzite amândoa cu lăudata înclinare. Iar într'alt chip, nici una nici alta nu-ș va avea ființa sa, pentrucă nu mai pot fiii patrii a mai suferi să să calce supt picerile mândriilor, hulelor și silniciilor !

II. Toți deopotrivă, dela cel mai mare și până la cel mai mic, fiindcă sântem un neam, să fim negreșit și un cuget spre cele obștești, silindu-ne din toată vârtutea a lucra cele folositoare patrii, a depărta tot răul și a zdrobi toate mijloacele ce să vor dovedi că să lucrează, sau aevea sau prin taină, spre vătămarea obștii, măcar fie și spre cel mai mic frate al nostru ! Să ajutăm pă frații noștri după cuviință și să păzim sfânta dreptate, fără mită și fără hatăr, la orice pricină și în toată vremea ! Iar întâmplându-să a să iuvi vreo silnicie, să ne unim toți glasurile și strigările noastre până la auzul prea puternicului monarh al Rosii, milostivului nostru protector, carele apururea grijăște pentru dreptățile și fericirea neamului nostru !

III. Dumnealor boerii cei mari, adecă cei de treapta dintăi, pot să-ș aibă dregătoriile în care să vor orândui de cătră stăpânirea ce milostivul Dumnezeu, prin ajutorul prea puternicului nostru protector, ne va așăza, și grijind fieșcare de mansupul său după sfânta dreptate, îș va da seama ! Iar la pricinile cele obștești, ce privesc la toată țara, fie măcar și la un județ sau la vreun oraș, orice sfat vor face dumnealor și vor arăta ori prin graiu, ori înscris prin anafora, să nu să ție în seamă, până nu să vor întreba și alți frați patrioți din fieșcare județ, să-ș dea și aceia cuvântul, ca nu cumvaș lucrându-să iarăș cele de vătămare, să alerge dumnealor boerii cei mari tot la acea pricinuire obicinuită, că au fost siliți de cătră stăpânire.

De aceia dar, ca să să facă lucru temeinic și să ferim pă frații noștri patrioți de orice băntuire, de trebuință este ca

1 Stimă, respect.

din toate județele țării să trimită la scaunul stăpânirii câte un deputat, ales de obștea județului, cu adevăr în scris la mână dela simpatrioții lui, arătătoare că el adecă este ales a purta obrazul și celorlalți, și cu deplină putere a grăi și a săvârși în locul lor. Așijderea și din orașul Bucureștilor să orânduiască doi, și din orașul Craiovei iarăși doi. Aceștia toți, la sfaturile pentru pricini obștești, să fie negreșit chemați și întrebați, având toată voia a-ș da și ei cuvântul și părerea lor și să iscălească ca din partea simpatrioților lor, că sânt drepte și priimite cele găsite cu cale, și atunci puterea cea săvârșitoare să le puie în lucrare. Iar într'alt chip, nu !

IV. Să fie drumul deschis tuturor patrioților, de orice treaptă sau stare va fi, ca fieșcare cu învățătura, cu silința și cu vrednicia sa, folosind patriia, să dobândească dela patrie cea după cuviință cinste și înălțare stării lui, ca cu acest mijloc să îndemneze toți fiii patriii a să sili spre sporire de învățături și slujbe vrednice, fiind încredințați că-ș vor lua răsplătirea ostanelilor lor, după cum să urmează și la celelalte luminate neamuri ale Evropei. Iar să nu fie trecuți cu vederea, depărtați, huliți și călcați cu picerile de cei mari și puternici în silnicii !

V. Să fie slobod fieșcare patriot, de orice stare, ca cunoscând vreun lucru folositor obștii a să pune în lucrare, sau simțind că să plăzmuește sau să lucrează cevaș spre vătămare, să arate înscris cătră stăpânire, ca să dea în chibzuire obștească.

VI. Slobod să fie fieșcare patriot să-ș caute folosințele și interesurile sale în parte, fără a pricinui măcar cea mai mică vătămare și împiedicare la cele obștești, sau la vreun frate patriot cât de mic.

VII. Cu sfatul și priimirea a tot neamului românesc, să alcătuiască pravilă a țării, întemeiată într'aceste mai sus arătate ponturi și adăogită cu câte altele să vor mai chibzui folositoare țării. Acea pravilă în veci să socotească că este capul cel poruncitor în țara noastră, și la aceia să arate desăvârșită supunere tot neamul românesc, de toată starea, fără osebite, precum și chiiar stăpânirea ce ni să va orândui ! Și verice nu să coprinde într'acea pravilă, socotin-

du-să de nelegiuit și defăimat, nu să va priimi. Iar călcătorul pravilii, de orice stare și treaptă va fi, să să pedepsească negreșit, făcând pă ră asupra-i tot neamul românesc !

Pe aceste bune temeuri are să să păzească întărită în veci unirea tot trupului neamului nostru, care de le vor priimi și părinții arhieriei, dinpreună cu dumnealor boerii cei de treapta dintăi, vor iscăli această bună orânduială dinpreună cu noi. Iar nepriimindu-le, să vor socoti ca niște osebiți din trupul patrioților, la carii norodul apururea vor avea bănuială asupra sfaturilor și chibzuirilor ce vor face, neadăstând nici un bine pentru obște ! Iar noi căți ne vedem iscăliți, dinpreună și cu toți ceilalți frați ai noștri patrioți, cu mare jurământ în numele a tot puternicului Dumnezeu, sântem hotărâți a ne păzi în veci unirea noastră, rezimată în temeurile ce s'au zis mai sus, măcar și cu jărtfirea noastră de va fi trebuință, fiind cu toții un suflet, o cugetare și o glăsuire, încât, pentru cea mai mică supărare de să va întâmpla la cel mai mic frate al nostru, să vor înălța îndată glasurile tuturor iarăș la prea puternicul protector, având tare legătură între noi a ne griji și a ne nevoi în toată vremea unul pentru altul și ajuta unul pă altul, ferindu-l de orice băntuire a strămbătăților ! ¹

LII.

1822

Apel pentru îndreptarea țării.

Fraților,

Pătimirile tuturor de opște sânt văzute, căci atăta de pătrunzătoare să înțeleg, (mai vartos în cursul trecutelor acestor șapte luni) încât apropi e să ne șteargă din numărul celor vii, pentru lucrările cele ce simțirile omenirii le dăslușăște și, de să văd cu oareșcare îndelungare, nu putem zice alt, fără numai că politiceștile pricini cu acest chip dau povață celor puternici.

¹ Academia Română, ms. 322, f. 169—170 ; copie. Extrase și rezumate în Filliti (I. C.), *Cîte-va documente politice muntene dela 1822 în Arhivele Olleniei*, X (1931), nr. 54-55, p. 258.

Cel de mirare și mai amar lucru este somnul în care noi ne învăluim și ne face, trândavi, a ne povârni spre vecinica nedășteptare. De vom nădăjdui că, cei ce s'ar cădea să privigheze pentru noi, că ne va pune de față drumul cel drept, și ne vor deștepta întru cea netedă călătorie, greșim, căci bine cunoașteți cugetările, cum că nu numai a ne deștepta nu-ș aduc aminte, ci încă vor sălta de bucurie când li s'ar vesti cea de tot săvârșire a noastră prin somnul nedomiririi, ca cum mai folosiți s'ar zice atunci !

În multe vremi am văzut pârlejuri destoinice a câștiga folosuri neamului nostru, și, din pricina neunirii izvorând otrava răotății, am rămas lipsiți, până ce acum ajunseserăm la cea desăvârșită ticăloșie. Acel veninat izvor, adăogându-să, au eșit din matca sa, ca să covârșască răsuflarea noastră. De aceia trebuie să ne deșteptăm și să socotim că omenirea tot într'un chip își are simțirile și mișcările ei și că înălțările, cele după întâmplare iar nu după cuviință, viind către cinevași, nu aduc cu sineși și deosebite istețimi, precum nici cei goniți de noroc, deși rămân în stările cele mai mici, nu să despoaie de darurile firii, căci omenirea una este !

Judecați bine, fraților, că acei puțini, carii cu nedreptăți să slujesc de patrie, nu pot fi patrie ! Iar glotișul tot, ce prin silnicié să află supuși la cei puțini, aceia — și firește și pravilnicește—sânt patriie, și, orice putere care să oblădueste cu pravili și dreptate, așa îi poate numi !

Dar ca să nu schiopătăm cât de puțin, să ne arătăm precum cei mari ai noștri s'au arătat către noi. Este dă trebuință să le dăm dă știre că supărați desăvârșit sântem pentru a dumnealor către noi nedorire, și că siliți vom fi a ne strânge măsurile, ca să punem în urmare cele ce dăznădăjduirea ne va îndrepta, ca ori toți într'o glăsuire, întru un trup și întru o dreaptă unire să fim socotiți, după cum și firește sântem, patrie, ca să putem nădăjdui rodurile cele bune când să va lăsa întru nepomenire cea până acum nedorire, din care și nooă și dumnealor au principuit mare prăpădenie, sau măcar să să deosibească cei mai răvnitori, ca dinpreună cu noi unindu-să, să le fim binecredincioși, ca să ne jărtfim și viața, de va fi trebuință, pentru patriie !

Iar când și această dată să vor ținea tot de acelea de mai nainte cugetări, a socoti pre sineși că s'au născut cu adăogirile simțirilor omenești și cum că pă noi ne supune adecă vreo datorie a părerilor dumnealor, ca dormind să ne întrebuinteze spre slujba ce singuri o vor găsi cu cale, atuncea, fraților, să dăm de față că Dumnezeu a toate văzător și pravilile, ce strălucesc și întăresc toate stările, nu ne-au depărtat nici pă noi de cunoștiința adevărului, nici ne-au făcut vreo nedreptate, ca să ne putem socoti defăimare altor neamuri, nici ne-au înpofilat cu legături a nu putea răsufla, că avem bună cunoștiință de cele ce trebre să punem în faptă ! Ci cu o legătură tare unită între noi, să ne arătăm bărbătește a propovedui pe cei ce voesc să ne ție în osânda somnului și carii, înpotriva ziditorului, cutează a ne lua câte însuși, ca un milostiv, ne-au dăruit : simțire, vedere, cugetare, bună cuvântare și altile ca acestea. Și nădăjduim, fraților, că vor cunoaște însuși cum că fără cuvânt s'au îndumnezeit și s'au apărat dă cei ce, și după neam și după dreapta credință, sânt frați !

Acestea după ce va lumina un neam, care ajunsese în cea de apoi prăpădenie, și însuși Dumnezeu cel prea puternec nu numai că nu va împiedica pornirea noastră cea cu răvnă de patrie, ci încă ne va trimite grabnic ajutor, spre cea mai întemeiată săvârșire !¹.

LIII.

1822.

**Inserisul propus de Alexandru Vilara, pentru unirea boerilor
Țării Românești.**

Făcut de aga Alecache Velara și nepriimit de nimeni.

Incredințându-ne de cătră unii din noi, atât pentru unirea ce prin scris ați alcătuit sfinția voastră și dumneavoastră,

¹ Academia Română, ms. 4187, f. 5. A aparținut slugerului Nicolae Grecianu. Cf. nr. XLVI, cu notele respective. Extrase și rezumate în Filitti I. C.), *Cîte-va documente politice muntene de la 1822 în Arhivele Oltenei*, X (1931), Nr. 54-55, p. 256-257.

spre binele patrii și al obștii lăcuitorilor săi, cât și pentru temeiurile cu care ați chibzuit să statorniciți această unire, i mijloacele ce ați hotărât să aplecați în orice vreme de trebuință, prin care nu numai să depărtați toată hula ce s'ar putea povesti de cătră necunoscătorii aceștii uniri, ci încă să vă faceți pricinuitori și neamului de laudă, și patrii de multe folosuri, am socotit că nici cum nu să cuvine să petrecem supt tăcere o asemenea lăudată și de bine voitoare faptă, fără de a nu mărturisi și din parte-ne mulțămита ce i să cuvine, cum și însoțirea glasului nostru, după chipul de mai jos, la câte arătări și urmări veți pune în lucrare asupra temeiurilor cu care v'ați unit și v'ați legat.

Părinți arhieriei și dumneavoastră boerilor ! ticăloasă patriia noastră pătimește în toate chipurile, de sănt ani nepomeniți ! Să hrăpește, să jăfuește, cearcă nenumărate năpăstuiți și nedreptăți ! Sfintele lăcașuri i s'au vândut fără sfială, pentru în parte folosiri a chiar stăpânitorilor ! Privilegheații, începând dela caftanlăi și până la cea din urmă treaptă, s'au călcat supt picioarele oblăduirii, s'au necinstit și s'au năpăstuit învederat înpotriva legilor ce li s'au alcătuit ! Supușii lăcuitorii dajnici au fost jărtva nedreptății și izvor de o rea folosire a vericărui ce s'au depărtat de mustrarea cugetului omenirii ! Și toate acestea le-am pătimit din pricina jugului voinței, cu care ne-au înpilat oblăduitorii după vremi, căci vânzători aflându-să aceștii creștinățăți, au slujit cu al său sânge sprijinatorilor lor celor nelegiuiți, au slujit zicem păgânățății și au zdrobit puterea legăturilor, cătră cei puternici și ai noștri voitori de bine arătându-să cu viclenie, iar cătră cei neputincioși puind în lucrare sila și înpilarea !

Până la o vreme, precum este cunoscut la toți de obște, au petrecut ticăloasa țară supt acest fel de nenorociri ! Iar de când s'au ivit într'ansa și acest fel de nepomenită și fără de pildă întâmplare, au găsit prilej chiar stăpânirea Porții să o înpileze și să-i aducă tot felul de băntuire, și au săvârșit, prin rânduiții săi, nu puține hrăpiri, jăfuiri, nelegiuiți, năpăstuiți fără osebite și, în cele după urmă, ucidere și chiar pierdere de viață a multor creștini nevinovați, buni compatrioți

ai noştri. Din care acestea să dă a înţelege fieşcăruia că, şi în vremea oblăduitorilor, aceasta au fost voinţa stăpânirii, adecă protivnică căderilor omenirii, protivnică obiceiurilor şi legilor pământului şi izgonitoare chiar sfinţelor legături, dela care spânzură fericirea aceştii pravoslavnice ţări ! Dar oare, după aceste toate dovezi ce avem pentru neomeneasca cugetare a aceştii stăpâniri, ce soartă nenorocită ne aşteaptă ? Şi, mai vărtos, când numita stăpânire va voi să-ş puie în lucrare în-pilarea jugului, ce de atâtea ani s'au dovedit că hrăneşte asupra-ne, nu va cere întru ajutoru-i şi chiar glasul boerilor ce o slujăsc atât din apropiere cât şi de aici din depărtare ? Şi oare, aceşti boeri, înşălaţi aflându-să de cătră voitorii răului, şi ne mai judecând jărtva obştii sălăşluitorilor ţării, nu vor da înscris şi nu vor cere şi prin rugăciune toate acele rele câte privesc spre dărăpănarea noastră şi spre zminteala bună-tăţilor ţării ? Iar atunci nu vom petrece şi mai rău decât ceia ce am fost ?

Milostivul Dumnezeu, după a noastră norocire, ne-au în-vrednicit să avem legiuit sprijinitor pre prea puternica în-părătească Curte a Rosii, care când ar cunoaşte cu întregime nenorocirile noastre, atât cele trecute cât şi cele ce acum să clădesc, înpotriva binelui ce ne voeşte, negreşit nu ne-ar lăsa întru măhnire şi întru obidă, mai vărtos că cunoaştem după auziri cât bine ne voeşte şi cu câtă iubire de omenire să sileşte să hotărască a noastră soartă !

Acest razem având dar, sfiinţia voastră şi dumneavoastră, de vreme ce v'aţi unit acum prin statornicie, vă rugăm, nu încetaţi de a pune în lucrare bunele socotinţe ce aţi făcut, în orice vreme şi pentru orice vor cere trebuinţele, şi cunoaşteţi, din parte-ne, că glasul nostru va fi următor glasului şi arătărilor ce veţi face sfinţia voastră şi dumneavoastră. Urmărilor noastre vor fi următoare povăţuirilor ce ne veţi da, şi alt nimic nu vom cugeta, decât căzuta supunere la oblăduirea ce ni să va rândui prin primiirea şi buna voinţă a prea puternicii protecţii ce avem, răvnă şi dorire întru binele patrii şi întru a sa ferire despre orice băntuire şi netrebnicie, dăpărtare dă orice rea folosire în partea cuivaş, prin care

cunoaștem că în multe rânduri au cercat ticăloșii lăcuiitori, compatrioți ai noștri, multe feliuri de năpăsturi și nedreptăți ; și cea fără de fățarie și prin curățenie de inimă alăturare a noastră la a sfinții voastre și a dumneavoastră bună și laudată unire ! Atât numai vă rugăm, ca în orice vreme veți cunoaște vreo clădire de vreun bine al țării, sau veți chibzui sfinția voastră și dumneavoastră să faceți vreo asemenea urnire, să binevoiți a înștiința și pe carii din noi vă veți îndeletnici într'acea vreme și veți cunoaște mai dăstoinici de a sfinții voastre și a dumneavoastră desăvârșită încredințare, pentru că vă este cunoscut că la asemenea bunătăți și întâmplări ale patrii, după măsura tiinței noastre, sântem și noi deopotrivă doritori binelui și părtași bucurii ce ni să cuvine, cunoscând întru adevăr și mărturisind fără fățarie folosul obștii, folos și bine al fieșcăruia în parte ! Așijderea vă rugăm ca, oricând și din parte-ne vom cunoaște că este trebuință de a să face vreo chibzuire între sfinția voastră și dumneavoastră, sau și vreo mișcare arătătoare cugetărilor ce aveți și avem și înșine noi, să fim slobozi, prin taină, a vă da păreriile noastre, și sfinția voastră și dumneavoastră, căutându-le și chibzuindu-le, de le veți găsi asemănate vremilor și statornicite asupra temeiurilor cu care santeți legați, să le priimiți, să le îndreptați și să le faceți cunoscute unde să va cuveni, sau, de vor spânzura dela a sfinții voastre și a dumneavoastră săvârșire, să le puneți și în lucrare. Pentru că nu este de mirare a odrăsli și din asemenea păreri multe bunătăți ale țării, plăcute sprijinatorilor noștri, de vreme ce mulți din noi am slujit țării după vremi în multe rânduri și în feliuri de trepte și poate să cunoaștem uneori cele ce a sfinții voastre și a dumneavoastră iscusință încă până acum nu le-au pătrunsu !

Acestea sânt cele ce simțim, și încă mai cu adaos, într'această mare și nepomenită întâmplare a patrii noastre, după care încredințându-ne, precum s'au zis, de a sfinții voastre și a dumneavoastră statornicită unire, am hotărât să vi le facem cunscute și să ne alăturăm glasul la cele ce veți chibzui și veți urma. Dar ca să vă încredințăm și mai bine de a noastră răvnă și hotărâre, vă rugăm să primiiți acest înscris al nostru,

mărturisit prin câte iscălituri vedeți la vale și întărit prin strașnic jurământ ce facem pă numele a tot puternicului Dumnezeu, că întocmai vom fi următori, precum și că, vericarele din noi să va dovedii cu cea mai mică viclenie sau dejghinare dă această statornicită hotărâre, să aibă răsplătitor chiiar pă acest puternic Dumnezeu, și să fie cunoscut ca un vrednic de hula neamului său și izgonit de toate ajutorințele patrii sale !¹

LIV.

1822

Predoslovie la o carte despre patriotism.

Predoslovie ce am făcut la o cârtică, după rugăciunile unui prieten.

Către cetitorii patrioți.

La trei datorii neapărate este supus omul în toată petrecerea vieții sale. Întâi, la cea cătră Dumnezeu, ziditorul său, fiindcă și acela este plin de bunătate către zidirea sa. Al doilea, la cea cătră părinții săi, ce prin naștere i-au dat ființa, fiind și ei plini de dragoste cătră fii lor. Și al treilea, la cea cătră patriia sa, ce este obștească maică și hrănitoare adevăraților săi fii. Aceste trei datorii și Dumnezeu și firea le-a legiuit ca niște hotară temeinice, întru care să poată ținea omenirea în ființa sa. Mai sânt și alte doao datorii la care este supus omul, după canoanele bisericești și politicești, adevă la stăpânire și la aproapele său, dar eu aceste doao datorii le theorisesc coprinse tot în cuvântul patrii, pentru căci fieșcarele patriot este aproapele mieu și tot binele ce voesc pentru patriot, acela este și pentru patrie, și tot ce

¹ Academia Română, ms. 322, f. 168; copie. Textul se regăsește, nesemnăat, și în ms. 1155, f. 287-288, scris de mîna lui Alexandru Vilara. E redat, cu sens denaturat și cu semnături cari nu-i aparțin, ce din eroare i-au fost atribuite, în Aricescu, *Acte justificative*, p. 180—183. Extrase și rezumate în Filitti (I. C.), *Cîte-va documente politice mun'tene de la 1822 în Arhivele Olteniei*, X (1931), Nr. 54-55, p. 257-258.

voesc pentru patrie este și pentru patriot. Așijderea și stăpânirea, adică puterea săvârșitoare ale folosințelor patrii, încredințându-să la cel de Dumnezeu ales cu primirea patrioților, în câtă vreme acela lucrează și săvârșăște cele bune și folositoare obștii patrii este și patriot, adică părinte al norodului, însoțit cu muma patriia, și trage asupra sa toată datoriia ce s'au zis mai sus pentru patrie. Iar înpotrivă lucrând, nu este patriot, ci unuia ca acelaia toate limbile îi dau numire de tiran, ce să înțelege silnic, pentru că rădicând libovul cel părintesc de asupra supușilor, este înprietinit numai cu sineș, metahirisind ¹ puterea cea săvârșitoare ce i s'au încredințat numai spre al său în parte folos, cu siluri cătră patrioți. Acest mare adevăr este bine dovedit cu nenumărate pilde, ce din nenorocire au cercat patriia noastră încă de când i s'au rădicat privilegiul alegerii de stăpânire, rămăind înpilată ca pe oricare i să trimitte de stăpân să-l priimească, din nevoință și să-l sufere, din neputință.

Cetind istoriile vechi, luăm îndăstulată încredințare că prin paza și lucrarea acestor datorii s'au înputernicit neamuri multe și din nevăzute și necunoscute au sporit și s'au făcut vestite, lucrând cu silință cele de folos patrii lor și luminându-să cu felurimi de științe și învățături, cu care din vreme în vreme au adăogit folosințele patrii lor. Au lipsit mândriia, au fugit zavistiia, s'au depărtat cu totul lăcomiia și în locul lor s'au întemeiat unirea înfrățită, s'au ațâțat sânguința la învățături și s'au aprinsu în mare văpae răvna cătră folosuri obștești, la acel norod adică care au avut bună cugetare și filotimie ca să-ș cinstească și să-ș slăvească neamul ! Tot acel norod, contenind din datoriile sale, au căzut, fără zăbavă, în bezna ticăloșii și a periciunii !

Firește înbunătățirile gonesc pă răotăți și niciodată nu să pot alătura răotățile, până nu să vor depărta mai întâi înbunătățirile !

Cei mai întâi lăcuiitori ai pământului au fost strămoșii noștri, cei zidiți de mână dumnezeiască, dinpreună cu doi

¹ A întrebuința, a se folosi.

fii ai lor și cu soțiile lor. Aceștia au fost neamul cel dintâi și cu toții era o politie înfrățită, politie nevinovată și nebântuită ! Dar pentru ca să să poată ținea a fi deapaură nevinovată și nebântuită, de trebuință le era și lor a lucra datoriile ce s'au zis mai sus. Nu ș'au lucrat datoriile sale fiul strămoșului cel întâi născut, și îndată coprinzându-i inima și cugetul lui răotățile, au ucis pă fratele său ! Inghițit-au pământul cel mai întâi sânge și de acolo își făcu începerea ei moartea, cea rânduită de blestemul ziditorului. Iată dar că, din nepaza și nelucrarea datoriilor, să bântui acea mică politie și căzu în bezna ticăloșii, pricinuind mai multe lacrimi strămoșilor decât cele ce au vărsat la izgonirea lor din fericirea și desfătarea raiului !

Oare ce putem zice pentru cei din urma strămoșilor, după ce adevărat s'au înmulțit oamenii și au umplut pământul, după buna voință și blagoslovenia ziditorului ? Istoriile pe largu și cu deslușire ne arată că tot cu mijloacele cele dintâi, ce sânt legiuite de Dumnezeu și de natură, unile din neamurile vechi s'au suit în slava măririi și a puterii, și tot cu mijloacele cele de al doilea s'au răsturnat întru adâncul periciunii și al pustiirii, de nu li să pomenește acum nici numele !

Acele mari și slăvite împărății ale Asirienilor, Midilor, Perșilor și celorlalte din urmă neamuri, vestite prin nevoință de lucrarea celor bune și folositoare neamului lor, s'au suit până la cea mai mare slavă, și prin răotăți, zdruncinându-ș toate mădulările ființii lor cei politicești, au căzut în prăpastia pierzării, rămăindu-le în istorii povestea slavei în care să înălțase, numai spre mai multa lor osândă și defăimare !

Avem pildă mai cu apropiere de știința noastră pă împărăția Grecilor. Cunoaștem pricinile din care au căzut la atăta mare ticăloșie. Cunoaștem neamul acesta foarte de aproape și cu atăta mai înrăotățit, încât să silesc în tot chipul să împărtășască și pă alții dă ticăloșia lor. La aceasta nu vă cuvântez lucru care să vă cază nou la auzire, ci vă aduc aminte de ceia ce ați simțit și simțiți cu dăstulă pătimire, încât și la neștiință s'au silit să ne aducă și episcopia noastră să o hrăpească streinii !

Cuvântul acum să apropie de starea noastră în care ne aflăm, și ți veți da ertăciune fiindcă aduce posomorătă întristare, zgândărind ranele ce le avem în spinare, dar însă silit sănt a grăi, aflându-mă și eu tot într'aceiaș osândă și coprinsu de dureri ca un patriot, ca doară și cu adaosul tânguirii mele, dinpreună cu a toatei obștii, dumnezeiasca pronie va binevoi a lucra vreun mijloc de deșteptare întru noi!

Dormim, fraților, dormim! Și cu toate că să zice că somnul este o cercare a morții, dar, la noi, somnul acesta de mulți ani ne aduce moartea cu adevărat! Au dormit acei șapte coconi din Efes, ani 372, dela împărăția lui Dechie împărat al Rămului până la împărăția lui Theodosie celui mic în Țarigrad, dar aceia, dormind, nu ș'au pierdut ființa. Iar somnul nostru aproape au fost să ne rădice cu totul și acea ticăloasă ființă ce ne-au mai rămas, de n'ar fi apucat dreapta judecată a marelui Dumnezeu să arunce pe gonacii noștri chiar în cursele lor ce le întinsese pentru noi, ca să ne șteargă pomenirea după fața pământului! Noi astădată am ajunsu a fi un neam rătăcit și un norod amețit și cel mai ticălos! Săntem puși în răspântie, ca să ne zmulgă și să ne necinstească verice călător! Și pentru că din nenorocire ne aflăm supt jug asiaticesc, săntem coprinși și de dobitocie asiaticescă, lipsiți cu totul de învățături și de alte științe trebuincioase și folositoare! Care dar este pricina scăderii noastre și de atăta vrednică de jale ticăloșie? Inșine noi! Pentru că n'am lucrat nici odinioară datoriile noastre, ce s'au zis mai sus, ci s'au întemeiat întru noi cu statornicie mândriia, zavistiia, lăcomiia și urăciunea între frați, care au adus toată dărăpănarea patrii noastre și au dat loc streinilor să să folosească cu stingerea noastră. Nu ne-am deșteptat, să ne apărăm de cei ce ne-au voit și ne-au lucrat peirea! Și cu toate că am fost în lipsă de luminări de învățături și de științe, dar iscusirea duhului, ce firea au hărăzit neamului românesc, era îndăstul să ne deștepte, de n'am fi fost nărăviți la patimi și zavistii între noi! Ci am călcat și acest daru al firii, ce putea să ne aducă mult folos! S'au depărtat Dumnezeu, pentru căci noi ne-am depărtat de dănsul!

Niciodată nu l-am chemat într'ajutor cu mijloacele ziselor datorii, de aceea ne-au coprinsu necazurile și ne cufundăm în deznădăjduire !

Dumnezeiasca pronie, nerădicându-ș încă de tot mânia sa de asupra patrii noastre, ne-au pus supt pavăza celui mai tare scutitor și apărător ! Acela este plin de firească milostivire și bunătate, neavând altă pricină să-l înduplece de a ne apăra, fără numai pravoslaviia credinții, ce este deopotrivă și de o biserică cu noi ! Acela este plin de filotimie și ne arată brațul său cel tare, ca să ne aducă iarăș la slava neamului nostru cea dintâi, de unde am căzut ! Dar noi, tot dormim ! Multe vremi îndemănate ni s'au arătat, ca să alergăm să ne mântuim ! Dar noi, și atunci și acum, am dormit și dormim ! Lucrarea noastră nu este alta, fără numai năravurile din Fanar, ce ni s'au paradosit¹ cu pilda lor, ca să ne amețească și să ne piarză, adecă mândriia, zavistiia, lăcomiia, urăciunea și celelalte ce ne aduc periciune !

Fraților, ce așteptăm ! Să vede că nimic alt, fără numai groapa în care să fim aruncați și acoperiți, ca să ni să stingă de tot pomenirea ! Până este lumină, să ne grijim într'această lumină pentru folosurile patrii noastre, ca să nu ne coprinză pă noi întunecul deznădăjduirii ! Romani săntem, fraților, cu bună seamă și cu bună dovadă, istoriile ne adeverează și toate neamurile Evropii ne cunosc ! Neamul nostru au fost vestit ! Pentru ce dar să nu ne cunoaștem noi evgheniia neamului nostru ? Nu este minune căci am căzut din slava și cinstea noastră, pentru că multe neamuri după vremi au căzut, ci este minune cum de suferim să rămănem căzuți și să ne pierdem cu totul, având mijloace a ne rădica dintr'această cădere, dezmeticindu-ne dintr'această amețire, și a ne dobândi ființa noastră !

Eu mai micul între patrioți, coprinsu fiind de multa scărbă și jale a căderii ființii noastre și socotind că mă voiu arăta cu oareșcare slujbă patrii mele, făcuiu câteva însemnări de povățuiri folositoare într'această cârticică, a să da în tipar

1 A învăța, a preda.

pă seama neamului nostru, nu doară fălindu-mă că sânt destoinec să învățu pă altul și să-l înduplec arătându-i adevărul, pentru căci nebun cu adevărat va fi acela ce să vă sili să arate cuivaș soarele la mijlocul zilei, când este văzut de toți ! Adevărul este mai luminos și decât soarele și este știut de toți, lăcuit în inima și cugetul fieșcăruia ! Nimeni să-l ascunză nu este putincios, măcar și de ar voi ! Cu cât mai vărtos noi, pe carii chiiar nevoia ne împinge la cunoștința adevărului ! Răvna mea, dar, nu este de a învăța lucru ce este știut de toate limbile, ci numai de a aduce aminte de datoriile ce avem cu toții de obște, care, puindu-le în lucrare, avem nădejde să scăpăm, cu mila și ajutorul lui Dumnezeu, de prăpastiia cea groaznică, ce ne este săpată înaintea picioarelor, și a ne sui la starea, slava și cinstea ființei neamului nostru cei dintâi !

Coprinderea aceștii cărți să desparte în șase cărți, adică : unire înfrățită, depărtarea mândrii și a podoabelor zadarnice i a zavistii, depărtarea lăcomii și a folosului în parte, iubirea patrii și a aproapelui, sărguința la învățăături și răvna cea cătră folosuri obștești. Crezu, fără îndoială, că nimeni nu poate tăgădui că acestea nu sânt folositoare, și iarăș crezu că toți cu o glăsuire vor mărturisi că neamul nostru au ajunsu a peri din pricină că niciodată nu s'au pus în lucrare aceste folositoare adevăruri !

Priimiți, iubiților și prea doriților miei patrioți, cu duhul blândetelor această răvnă a mea, ce aduc cu herbințeală obștii patrii, după a mea putință ! Să găsec mulți între patrioți cu mai mari puteri de științe și luminări de învățăături ! Dragostea patrii să nu-i lase a să îngreua în lenevire la această vreme de mare trebuință, ci după putință să să sărguiască a ajuta la folosurile obștești, dând înscris povățuiri drepte și adevărate, prin care să să lumineze neamul nostru la orice fel de științe ! Iar mai vărtos vă îndemnezu și vă rog pă toți de obște, nu numai să zicem și să scriem, ci să și lucrăm cu fapta cele ce privesc spre izbăvirea și învierea neamului nostru, păzind în toată vremea lucrarea legiuitelor datorii, ce s'au zis mai sus, și silindu-să fieșcarele cu fapta sa a da bună pildă,

ca cu ajutorul lui Dumnezeu, urmând unul altuia și ajungând cu toții la o răvnă și la o unire cu sporire întru cele bune pentru toată obștea, să dobândim dorita fericire cu înălțarea neamului românesc, a fi lăudat în toată Evropa, ce acum stă la mirare de atâta neîngrijire a noastră ! Nu mă sfiesc a zice și aceasta, că de vom petrece și de acum înainte tot într'această amorțire, osebit că ne pierdem de tot ființa și rămănem defăimați de toate limbile, dar avem a da și răspunsu cătră milostivul Dumnezeu, poate și cătră voitorii noștri de bine !

Nu face Dumnezeu minuni pentru cei leneși și nemulțămitori harurilor sale ! ¹

LV.

1826, August 17.

Anaforaua către domn a judecătorilor criminalionului, pentru pedepsele cuvenite lui căpitan Simion Mehedințeanu, Ghiță Cuțui și altora, ce au încercat rebelie în țară.

Io Grigorie Dimitriu Ghica Voevod, Bojiu Milostiu.

Văzându-să cercetarea și alegerea ce să arată mai jos, pentru rea urmarea și osânda acestor zece vinovați, că pravila îi osândește la moarte ;

am binechibzuit domniia mea pedeapsa lor și deosebim numai căpeteniile, pă Simion ² și Ghiță Cuțuiu, fiindcă ei au hotărât să urmeze răul acesta și iarăși de către dănsii s'au întovărășit ceialalți, pornindu-să spre rele, până când s'au

1 Academia Română, ms. 322, f. 218 v—219 v. Un fragment publicat în Erbiceanu (C.), *Vieașa și activitatea literară a protosinghelului Naum Rîmnicianu*. București, 1900, p. 21-22.

2 La 22 Martie 1821, Chiriac ieroshimonahul, dela schitul Cioclovina, scrie „pomelnicul dumnealui căpitan Simion al dumnealui sluger Theodor, maioru muscălesc, sud Mehedinți, cernățan, sud Argeș, Pitești: Sămion, Pătru, Andrei, Călina, Stanca, Ancuța, cu tot niamu”. (Academia Română, ms. 3469, f. 96 ; reprodus și în *Revista pentru Istorie și Arheologic*, XI(1911), partea II, p. 334, și de C. Erbiceanu în *Bis. Ort. Rom.*, XXVII, p. 189.

prins, poruncim acești doi să să spânzure la marginea orașului politii, spre pilda altor asemenea lor. Iar ceilalți lude opt, supușii lor, bătându-să prin târg după obicei, să să trimită la pedeapsa ocnii în toată viața lor, fiindu-le și lor pedeapsa aceasta osândă de moarte; precum și Ghiță Răescul, cel ce au știut sfatul răului ce era să urmeze, și tăinuind n'au arătat dregătorilor de acolo, să să bată și să să trimită la ocnă în sorocul cel rânduit de judecată. Iar ceilalți, ce nu sânt vino-vați, să să sloboază. 1826, Avgust 17.

P. D.

Vel logofăt.

Prea înălțate doamne,

Înștiințăm mării tale că dumnealui epistatul armășii, din luminată poruncă, au dat în cercetarea judecății pă acești lude 7 vinovați, ce să află în legăturile temniții, anume:

Simion sin Pătru, isprăvnicelul moșii Podu Grosul, sud Mehedinți, cel ce fiind fost căpetenie dintre apostăți la vremea turburării ce s'au urmat aici în țară, după liniștire au rămas cu familiila lui în streinătate, lăcuind până acum la Rușava¹ Transilvanii, stăpânirea vecinății;

Gheorghe ce-i zic Ghiță Cuțuiu, sin Ion, slujitor de plasă, dela satul Broștenii, sud Mehedinți, și acesta au fost între apostăți căpetenie, și s'au aflat iarăși la Rușava petrecînd pînă acum;

Hristea Sărbul Sapungiu sin Nastea Chirigiu, dela Oștina Bulgarii, ținutul Vodina ot prez Dunăre, știe sārbește, turcește și grecește; venit aici în țară de ani 8, slujînd arnăut, s'au însurat de 4 ani cu pămînteană dela Tîrgoviște, și urmînd cu apostății au trecut iarăși la Rușava pînă acum;

Gheorghe sin Drăgan Stuparu, familiaș birnic dela Costești, sud Mehedinți, iar la venirea oștirilor împărătești aici în țară fugit cu totul în Rușava;

¹ Orșova.

Ion Cizmaru, cumpănaș, sin Radu Becheru, din orașul Cerneții, sud Mehedinți, chemându-l Simion și Ghiță Cuțuiu, căpeteniile, au trecut la Rușava, întovărășându-să cu dănșii ;

Ivan holteiu, de ani 25, dela satul Ilovița, sud Mehedinți, sin Matei ; acesta plăiaș în slujbă fiind la acel județ, după ce au mers la isprăvnicat vestind pentru mai sus numiții, că au prins pă vătaful său de plaiu, iar la întoarcerea lui, prinzându-l, s'a întovărășit cu dănșii, dându-i și arme ;

Gheorghe sin Tudose, slujitorul dela satul Igiroasa, sud Mehedinți ; acesta fiind fost mai nainte slugă la Ghiță Cuțuiu (cel mai sus numit), iar când să afla vinovații în mănăstirea Topolnița, s'au dus el însuși de bună voia sa între dănșii, aflându-să cu ei întovărășit până la prinderea lor.

S'au mai adus la închisoare și acești doi, anume :

Ghiura Țonea bulgaru, de fel din ținutul Diului și de ani 14 lăcuior în sud Mehedinți, hrănindu-să cu mamulăria ;

Ghiță Mihaiu Răescu, mazil, familiaș din satul Gurnovița, sud Mehedinți ;¹

ce sânt părați că s'au amestecat, purtînd vorbe dela cei mai sus căpeteniile către cei ce au fost ceruți ca să sînt întovărășescă cu dănșii ;

Iar un Gheorghe Mămăligă bătrănu, birnic din satul mănăstirii Topolnița, sud Mehedinți, cum că el au vestit noaptea, vinovaților, cînd să afla ei străjuindu-să într'acea mănăstire Topolnița, că sînt coprinși de puterile stăpînirii, să-i prinză, după al căruia cuvînt au scăpat vinovații de acolo cu fuga, noaptea, nevătămați, care acest vestitor au murit de boala lingorii la închisoarea temniții.

Mai sînt coprinși și la dumnealui Caimacamul Craiovii alți lude trei, anume :

Iancul Mirtea sin Trăilă, familiaș birnic, din satul Marga, sud Mehedinți ;

Gheorghe holteiu din satul Șovarna, sud Mehedinți, slugă de un an la un Hagi Diiachi din Rușava ;

1. Pentru legăturile sau mai bine zis dușmănia dintre Tudor Vladimirescu și Ghiță Răescu, cf. actele date la Aricescu, *Acte justificative*, p. 218—221.

Gheorghe Ghițura din Ciureșu, sud Mehedinți;

ce s'au aflat împreună tovarăși cu aceștia, carii au fost din lude 12 ce s'au prins la Rușava, și pă aceștia, ca pă niște pământeni din țara aceasta, i-au dat de acolo peste hotar stăpânirii de aici, iar poprirea lor la Divanu Craiovii o înțelese judecata dela dumnealui epistatul armășii, că este după trebuința și cererea stăpînirii Diiului, ca să arate spre dăscoperirea Turcilor și altora din Țara Turcească ce au fost să să întovărășască cu dînșii, fiind și pornirea și întovărășirea lor tot de acolo.

Acești mai sus numiți prinzându-să la sud Mehedinți, rînduri, unii și cu războiu, de către puterile stăpânirii, pentru răul de obște ce începuse ca să urmeze, s'au trimis vinovații aici de dumnealui Caimacamul Craiovii, la înălțimea ta, și atât după cele scrise ale isprăvnicatului unde s'au prins, cât și la această judecată de iznoavă cercetându-să numiții cu binele, în multe rînduri, osebit fieșcarele și cu toții de față, s'au dăscoperit începerea sfatului rău ce au avut și înclinarea întovărășirii, cum și pornirea și rea urmarea lor într'acestaș chip :

Ghiță Cuțuiu cel mai sus numit, încă din anul trecut, la Rușava, înțelegând prin auziri dela alții pentru un sărdar Toma Brătianu¹, ce să află în Brașov, că vorbește fără dă sfiială, căutînd să-și găsească tovarăși, ca să iasă aici în țară, să mai facă iarăși răzvrătire, într'adins au mers Cuțuiu la Brașov, de s'au întălnit cu acel Brătian, și aflându-l pornit cu totul spre aceasta, l-au mai înprietenit atunci pă Cuțuiu și cu un sărdar Hristea grecul, strein, și un Costi polcovnic din sud Dîmbovița, ce să afla iarăși la Brașov, arătându-i-să aceia de căpetenii, că mai au întovărășiți cu dănșii; ci să-și caute și el tovarăși cât de mulți, să iasă cu toții deodată în țară pă la multe locuri, să facă răzvrătire spre îndreptarea norodului cel prost. L-au mai încredințat Brătianul că urmarea

1 Il găsim, în 1823, la isprăvnicatul Argeș (Academia Romîna, Cartoanele V. A. Urechia). Însemnări contemporane îl arată sprijinitor al revoluției lui Tudor (Cf. Emil Vîrtosu, *Însemnări despre 1821*, în *Arhivele Oltenei*, IX, (1930), Nr. 49—50, p. 269—278, (Nr. 6).

aceasta ce vor să facă este cu știrea și sfatul boerilor rumîni rămași la Brașov și altor din boeri ce sînt în țară, la București, iar numele boerilor nu i le-au spus. Cu această hotărâre s'au întors Ghiță Cuțuiu dela Brașov la Rușava, și că să puie toată silința, că îi va trimite adesea vestire prin scrisori și bani cu îndăstulare, ca să dea celor ce vor primi să urmeze spre aceasta. După care zice Ghiță Cuțuiu că s'au îndemnat, puind în faptă lucrarea să-și găsească tovaroși, și întâiu lui Simion (cel mai sus numit) spuindu-i de aceasta, au priimit și el să fie împreună următor. Iar în lipsa lui Cuțuiu dela Rușava, mergînd cu depărtare prin locurile de acolo, pã unde au știut sprijiniți dintre apostafi, trimițînd vestiri la prieteni și peste Dunăre la Techia și la Bosna, au întovărășit cu dănsul pã un Șerif Turcul și pã alți Turci și Rumîni fugiți pã acolo. Până la întoarcerea lui Ghiță Cuțuiu în Rușava, înțelegînd Simion că au venit dela Brașov carte pã numele lui Cuțuiu, au luat-o Simion dela poștea Rușavii, și văzînd cele scrise ale Brătianului, acoperite și nedeslușite, i-au scris Simion, Brătianului, că fiind și el unit cu Ghiță Cuțuiu la cele știute, dar să-i arate cele dă temei, și văzînd întărzire că nu i să trimite răspunsu, într'adins și Simion s'au dus din Rușava la Brașov. Întălnindu-să cu Brătianu și cu sărdar Hristea, i-au cuvîntat și lui tot cele mai sus arătate de Cuțuiu, îndemnăndu-l să-și caute tovaroși. Le-au cerut Simion bani, că oameni să pot găsi căt de mulți, și Brătianu cu Hristea l-au încredințat și pã dănsul că le va trimite la Rușava, așteptînd să le vie bani din țară. Așa i-au dat lui Simion 40 nempsești pentru cheltuiala drumului, și 20 nempsești să-i dea fratelui lor Ghiță Cuțuiu.

Intorcăndu-să și Simion la Rușava, ș'au căutat tovaroși atăt la Rușava căt și aici în țară, trimițînd veste celor ce i-au avut cunoscuți, ca să le fie el căpetenie.

După vreme îndelungată, tot în anul trecut, unde aștepta Cuțuiu și Simion să le trimită bani Brătianu, au venit la dănșii, în Rușava, Costi polcovnic, trimis de Brătianu ca să le vază urmarea, sau că să vor fi lăsat, ca să fie și ei încredințați la trimiterea banilor ; și le-au mai dat atunci și acel Costi

20 nempsești de cheltuială, până le va trimite banii. La aceasta nădăjduind Simion și Cuțuiu, au rămas așteptînd până să dobîndească banii ce le vor trimite Brătianu. Dar tot prelungindu-i până în primăvara de acum, după ce s'au dăsnădăjduit, cum că văzându-și Simion și Cuțuiu strămtorarea lor, întăiu dăspre cei întovărășiți cu dănsii, fiind gata, așteptându-le pornirea lor, și al doilea simțind că să vestise cu totul și aici în țară la județul Mehedinți cugetarea lor, iar mai ales pentru lipsa și sărăciia lor în care să afla, au eșit rînduri noaptea din stăpînirea Rușavii, cu cei de acolo întovărășiți, avînd la dănsii arme și praf de pușcă, iar la Dunăre, hotarul țării, așteptându-i acel Șerif Turcul dela Ostrov cu 7 Rumîni întovărășiți dela Techia, aducându-le după cuvîntul lor arme și fișecuri de prisos. S'au întovărășit cu toții, lude 23, numindu-să între dănsii trei căpetenii : Simion, Ghiță Cuțuiu, Șerif Turcul, și la trecută luna lui Maiu s'au pornit, săvîrșind rele în sud Mehedinți, pentrucă întăiu pă vătafu acelui plaiu, ce să încunjura cu plăiașii pentru făcătorii de rele, prinzându-l cu războiu noaptea, la un sat, l-au luat cu dănsii și de multa lor silnicie ce i-au făcut, ca să nu-l omoare, au trimis la casa sa de le-au adus căți bani au avut și le-au dat 421 galbeni turcești ; i-au luat și hainele ce le-au plăcut lor, pentru carii acești bani ai vătafului, cu osebită anafora vom arăta înălțimii tale suma ce i s'au împlinit și pentru lipsă în ce chip să i să facă îndăstularea. Apoi numiții vino-vați de loc l-au pus pă vătaf și au scris din partea lor cu laude către dumnealor ispravnicii acelui județ, ca să le trimiță în pripă cincizeci mii de lei, că să scoboară și calcă ispravnicatul și pă toți orășanii.

Incepînd de acolo să prinză pă cei ce îi găsea călători și purtându-i cu dănsii, le da și arme celor ce priimea to-vărășia lor ; dar fără zăbavă i-au poprit, zătîcîndu-i, îndăstulatele poteri ale înălțimii tale, și războindu-să cu dănsii prin slobozirea armelor, zioa și noaptea, până s'au băgat în mănăstirea ce să zice Topolnița. De acolo, din pricina ne-încontenitelor ploi ce erea atunci, unde și acolo văzându-să strămtorați, au cerut de au mers la dănsii unul din dumnealor

ispravnicii județului. Și Simion căpetenia, cu Ion Cizmaru, tovarășul său (cei mai sus numiți) alegându-să dintre ceilalți ca să vie către înălțimea ta, cerându-și ertăciunea lor, în locul acestor doi, pentru siguranțია vieții lor, au dat dumnealor ispravnicii la dănșii zălog pă cel ce l-au priimit ei, unul din boerinașii aceluia oraș. Dar și după aceea, văzând cei rămași mai multă strămtorarea lor dă către poteri, după poruncile înălțimii tale, atunci și ei noaptea cu năvălire au eșit dela cea mănăstire, dintre carii vinovați numai Hristea arnăutul (cel mai sus numit), nevrînd atunci să mai urmeze cu dănșii, au rămas în mănăstire împreună cu boerinașul cel dat la dănșii zălog; precum și vătaful plaiului, ce-l purta cu dănșii în pază, bănuind că poate să-l omoare, au găsit vreme cu părleț și mai nainte de fuga lor, noaptea, cu primejdiia vieții lui s'au aruncat însuși peste zidul mănăstirii afară, în prăpastie, scăpând și el nevătămat. Iar poteri tot gonindu-i cu războiu pă cei scăpați, în multe zile, prin munți până la hotarul țării și dându-le războiu și dela stăpânirea vecinătății, s'au omorât lude 3 dintre vinovați, și din poterași dela amândooă stăpânirile nu este știut căți să vor fi omorât; iar lude 7 cei mai sus numiți, s'au prinsu aici cu mijloacele ce s'au arătat, și lude 12 la stăpânirea Rușavii, din carii sînt lude 3 cei dela Craiova, pentru carii s'au mai arătat, scăpând dintre toți aceștia numai lude 3, acel Șerif Turcul, și cu doi Rumăni, tovarășii lui.

Deci pentru vina numiților lude 10, însă șapte ce sînt în legăturile temniții de aici și trei la temnița Craiovii, fiindcă, după a lor cea de bună voie mărturisire pentru sfatul întovărășirii lor și după pornirea și urmarea lor, li s'ar fi înmulțit relile spre vătămarea obștii, dar îndată li s'au zăticnit pornirea cu mulțimea poterașilor cei ce s'au războit cu dănșii îndelungat, pă unii omorându-i, au prins și pă acești mai sus numiți, carii fără dă îndoială sînt supuși la osînda apostatilor, și căutându-să pravila țării aceștia, nu s'au găsit să să arate pentru această învinovățire, coprinzându-să numai la list 101, cap al 3lea : pentru judecător, judecata și hotărare, paragraf 3 : „judecătorii să judece totdeauna după aceste prăvili

ce s'au așăzat. Unde nu ie pravilă, acolo să să întrebe domnul”.

Iar la cele înpărătești, cartea 60, titlul 51, chear așa zice : „cei ce întărată norodul spre zorbalăc sau la turburare, după treapta lor sau să pun în țeapă, sau să leapădă la heară, sau să surgunesc la închisoare” ; și tot la aceeaș carte, titlul 61, sholii 4 : „cel ce învitează pre norod a face turburare, să supun la cea mai grea pedeapsă, ca un fără dă orânduială” ; și iarăși la titlul 36 : „καὶ οἱ συνωμόσαντες κατὰ τοὺς πολιτείας καὶ οἱ στρατολογήσαντες παρακελεύουσιν βασιλέως καὶ οἱ συνίστορες κεφαλικῶς τιμouroῦται καὶ δημεύονται”¹ și tot la aceiaș carte, titlul 39 : „întru învinovățiri nu fapta ce s'au făcut ci voința să socotește și voința nu mai puțin decât vinovăția pedepsește”.

Drept aceia, cei mai sus numiți acești lude 10, vinovați, după porunca pravilii să osîndesc la moarte, iar Ghiță Răescu, mazălu (cel mai sus numit), carele în dooă rânduri cu mergerea sa la Rușava, pentru osebită trebuința lui, dăstăinuindu-i-să Simion de cele ce are să urmeze în țară și el la nimeni din dregători n'au arătat aceasta, ci după cuvîntul lui Simion numai au zis și el unui Mateiu Bogdan, ceaușu de plăiași, că-l cheamă Simion în Rușava, și acela nu s'au dus ; au cuvântat Răescu și unui vtori armaș Stanciu din Cerneți, ca și el și polcovnic Grecescu tot de acolo, cum că bine ar fi să să dea în laturi câteva zile, ca să nu pătimeasă vreun rău. Dar nu i-au spus adevărul, tăinuind înclinarea lui Simion cu tovaroșii lui, că vor să iasă în țară spre răzvrătire ; care acestea neputându-le tăgădui la judecată părătul Ghiță Răescu, să învinovățește, și judecata găsește cu cale, bătându-să la pușcărie în două rânduri cu câte 100 toege, să să trimiță la ocnă, în soroc de doi ani. Și Ghiura Sărbu Țenovici (cel mai sus numit), ce este părăt după înștiințarea isprăvnicească că ar fi purtat și el vorbe, cum și un Popa Gheorghe Micu i Vasile Grădinaru și Melenco din Cerneți, ce sînt popriți acolo cu

1 „Cei ce conspiră împotriva statului și cei ce adună armată împotriva poruncii domnului, precum și tovarășii lor, se pedepsesc cu pedeapsa capitală și confiscare.”

asemenea pără și știință de urmarea vinovaților, fiindcă după cercetarea judecătii și nici Ghiță Cuțuiu nici Simion, căpeteniile nu i-au arătat vinovați întru nimic, măcar cu știință de fapta lor, aceștia să să sloboază. Iar hotărârea cea desăvârșită rămîne la înălțimea ta.

1826, Avgust 16.

Ianache Stănescu, stolnic

Iordache sărdar

*Gheorghe medelnicer*¹

¹ Arhivele Statului, *Judecătorești vechi* Nr. 61, f. 97—99. Pentru moartea lui Cuțui și Simion, cf. *Hurmuzaki*, X, p. 361—365, 371—372, unde se dau și alte elemente ale acestei conspirații politico-sociale. Lui Cuțui i se mai spunea și Ghiță Hoțul (Cf. *ibidem*; cf. și Iorga (N.), *Studii și documente*, VIII, p. 145).

Ion Ghica în amintirile sale (*Scrisori ale lui... către V. Alecsandri*. București, 1884) vorbește de această încercare de revoltă. Cunoaște însă numai pe Cuțui și Toma Brătianu, iar despre căpitan Simion nu știe nimic (p. 4, 92, 93). Despre același Simion, Iordache Golescu afirmă că este cumnatul lui Tudor Vladimirescu (Cf. Vîrtosu (Emil), *Iordache Golescu și întâmplările anului 1821 în „Viața Românească”*, 1930 (XXII), No. 9—10, p. 261). Sigur știm că el păzea boerii și arhierii secestrați de Tudor la Belvedere, însărcinat deci cu o misiune importantă și de înaltă încredere, considerînd mai ales faptul că secestrații reprezentau încă, pînă la fuga lui Tudor din București, guvernul legal, iar arestarea lor, și Ipsilanti și Sava au încercat să i-o dispute lui Tudor în tot acest răstimp. (Cf. Vîrtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 136, 148, cu notele respective).

Alte știri despre prinderea lui Cuțuiu și a cetei lui, banii găsiți la ei și răsplata acordată celor ce i-au prins, se dau în Iorga (N.), *Situația agrară, economică și socială a Olteniei în Epoca lui Tudor Vladimirescu — Documente contemporane* — București, 1915. XXVI+417 [—423] p. (p. 258—259=CCCXXVI; p. 262—265=CCCXXXIII, CCCXXXV, CCCXXXVI).

Menționăm de asemeni că izvoarele cunoscute pînă acum nu pun în evidență rolul important jucat de Toma Brătianu în inițierea acestei răscoale, ce vroia să reediteze mișcarea de la 1821, fără a isbuti, însă, decît să perturbe un județ. Iar Cuțuiu și Simion au sfinșit prin a fi spînzurați, cea din urmă pedeapsă cu moartea în veacul XIX, în Țara Românească.

Notăm că în județul Caraș se răspîndesc, încă din April 1822, știri despre o contra răscoală, pregătită acolo de refugiați. Aceștia încearcă, se pare, să ademenească și localnici, înrolîndu-i cu plată, urmînd ca la momentul potrivit să năvălească în Țara Românească, pentru răzbunare, jaf și omor. Căpetenie, între alții, apare Constantin Orzescu Crăiniceanu, fost între rebeliștii lui Tudor. Ideea nu prinde, suspectată și combătută de autorități, cari se temeau ca nu cumva pașnicii supuși chesaro-crăiești să se molipsească de spiritul acesta de revoltă (Cf. Boroș Ioan, *Răscoala lui Tudor Vladimirescu și refugiații în județul Caraș-Severin*. — „*Transilvania*”, Sibiu, 1921 (LII), Nr. 5, p. 359—377).

I N D I C E ¹⁾

A

Abdi aga, 25, 50, 107.
Abdula paşa, 150, 154.
Adesta (a), 73.
Adresarisı, a, 139.
Adrianopol, v. Idrine.
Aghenţia chesaro-crăjască, 37, 59, 76, 83, 113.
Aglia, 7, 85, 86, 92—94, 136, 138.
Ahmet aga, 25.
Albanezi, 85, 87, 93, 94.
Albeşti (Prahova), 101.
Aleco căminar, 46, 75, 77.
Alehlisap = aconto, 95.
Alexandru căminar, v. Aleco.
Alexandru, împăratul Rusiei, 113, 114.
Alevra Efsthatie, 45, 74.
Ali aga, 23, 105.
Ali baraietar, 104.
Ali bel, cubaznazır, 150, 153.
Ali bel Muhdin, 16.
Ali Mole, 106.
Ali paşa (din Ianina), 153.
Ali Ullali, 13.
Alianţă, Sfântă, 116.
Alişveriş, 125.
Almaş, v. Almaş.

Almaş, 28, 29, 99.
Almaşi v. Almaş.
Alvanos Anastase, 43.
Amesos = îndată, 182, 183.
Ana, Sfînta, decoraţie rusească, 86 n.
Anadol, 149.
Anadol Hısar, 153.
Anagnoste, serdar, ispravnic de Ilfov, 75.
Anastase, căpetenie eteristă, 85, 86, 93, 94.
Anastasiu Vasile, 99.
Aneuşa, rudă cu căpitan Simion, 222 n.
Andrei, idem, 222 n.
Andreoviel Simeon, sihritar, 74.
Andrieu Eschistambol, căpitan, 40, 42, 85, 86, 93, 94.
Andronescu Grigorie, logofăt, 84, 86.
Anghel, căpitan, 55.
Angheli, căminar, 19, 20, 41, 45.
Anglia, 115, 117.
Anton, arnăut, 41.
Apdi aga, v. Abdi aga.
Apichle = colonizare, 188—190.
Apostasie = revoluţie, 138, 142, 193.
Apostaşi, 142, 223, 228.
Apostol Gheorghe, 39.
Ardeal, 140 n., 188, 189.

1. Indicele este general, pentru nume, lucruri, lexic deosebit, şi se referă numai la cuprinsul documentelor şi la notele respective.

Argeș, episcopul de, 81; episcopia, 131; județul și ispravnicii, 11—18, 29, 36, 37, 39, 43, 53, 75, 81, 100, 101, 186 n, 222 n, 225 n.
Arghiropol, postelnic, 141 n.
Aristidis, atenianul, 145 n.
Armășlia, 8, 137, 139.
Armeni, 149.
Arnăuți, 8, 26, 27, 31, 40, 47, 50, 52, 57, 58, 64, 74, 76, 78, 81, 110, 112, 137, 138, 156, 158, 179, 223.
Artilerii = tunuri, 120, 138.
Arz = plîngere, cerere, jalbă, 10, 11 n. 96, 98 n. 156.
Arzuhal = idem, 98.
Așzământari, 129.
Ascherllu, 105.
Aslrieni, 218.
Athanasie Panaiotache, sudit rus, 12.
Atlas = un fel de stofă, 6.
Avașcoiu, 154.

B

Băbeanu Pană, căminar, 141 n.
Bacău, ispravnicii de, 160.
Baciul, 14 n.
Bacchiolu, 147.
Bahee Capusi, 150.
Băjăscu Constantin, ispravnic de Vlașca, 76.
Băjăști, 102.
Bălleşti, 23.
Bălăceanu Nicolae, paharnic, 19, 141 n.
Bulea Athanasie, 74.
Băleanu Grigorie, vornic, apoi spătar, 40, 42, 91, 92, 141, 169, 171.
Băleanu Manolache, logofăt, 169, 171.
Balș (Mehedinți ?), 25, 26, 48, 105.
Bălteanu, serdar, 26.
Bărăganul (Ialomița), 19 n.
Barbu, logofăt, 12, 30.
Bărlat = Birlad, 43.

Bart, căprar, ștreajă-meșter, 59, 104.
Bășcani, v. Pășcani.
Băstării = întărituri, 153.
Becher-pașa, 21, 25, 36.
Becheru Radu, 224.
Bechiar, 79, 80.
Bechir pașa, v. Becher pașa.
Beglerbei, 150.
Bellerbei, 149, 150.
Beimahala, 148.
Beldiman Alexandru, 155 n.
Belu, căpetenie eteristă, 85, 87, 93, 95.
Belu Costache, aga, 19.
Belvedere, 112 n, 143 n, 230 n.
Benești, 141, 143 n.
Bengeseu Gheorghe, paharnic, 143.
Bengeseu Ianeu, comis, ispravnic de Gorj, 25.
Berinde, căprar, 59, 83, 84.
Bertești (Ialomița), 12 n, 38, 54.
Beșietăș, 150.
Beșlii, 15, 22, 28.
Bibescu Dimitrie, 143.
Bibescu Ștefan, căminar, 26.
Biblia, 116.
Bicea Emini, 21.
Bilaneone, doctor, 48, 49, 55.
Bir, 123.
Biserica Apusului, 118.
Biserica Răsăritului, 118.
Bizache Petre Nicolaovici, curier rus, 21, 58.
Bizani, v. Pizani Andrei.
Blagorodie, 162, 164, 166, 203.
Blagorodnici, 161—165, 196.
Boboe, vistier, 49.
Bodoești, 47.
Bogdan bei, 21.
Boiaroglu Gheorghe, serdar, 16.
Bojin, tufecibașa, 76; v. și Buzl.
Boliae Cezar, 140 n.
Bolintînul (Ilfov), 11 n.
Borănescu Constantin, stolnic, 41, 76.

Borăscu Dimitrie, sluger, 74.
Boroglu, sluger, 56.
Bosici Nicolae, aga, 154.
Bosnia, 226.
Botlen, dascăl, 105.
Brad, mănăstirea (Saac), 51.
Bragadirul (Ilfov), 16 n.
Brăila, 12, 15, 17, 18, 20—23, 42, 45, 120, 125; capucehaia, 12, 13, 19, 21, 45; paşa, 21.
Brăiloiu Costache, stolnic, 13, 143;
 — **Dumitru**, logofăt, 143;
 — **Nicolae**, paharnic, 25.
Brămbiţaşi = trîmbiţaşi, 6, 9.
Braşov, 40, 70 n, 104, 108, 117, 143 n, 145 n, 151, 167, 169 n, 172 n, 178 n, 186 n, 196 n, 225, 226.
Brătianu Toma, serdar, 225, 226, 227, 230 n.
Breaza (Prahova), 37, 38, 40, 60, 61, 75.
Brîncoveanu Constantin Basarab, arhiva, 60 n, 62, 66 n, 85 n, 88 n, 93 n, 96 n.
Brîncoveanu Grigorie, mare ban, 9, 40 n, 59—61, 140 n, 141 n.
Brîncoveni (Romanati), 25, 47.
Broscari (Mehedinţi), 24, 49, 56.
Broşteni (Mehedinţi), 223.
Bucheturi, 6.
Bucgaşi, v. **buciucaş**.
Buciucaş = stegar, 17, 20, 37.
Bucov, 14, 17, 18, 19, 40, 74.
Bucureşti, 4, 7, 9 n, 11, 18 n, 20—30, 32, 36, 37 n, 39, 40 n, 41 n, 44—57, 70 n, 73, 77, 79—84, 86 n, 87, 92, 99—103, 108—110, 112, 114 n, 136—140, 146, 151, 158, n, 182, 196 n, 209, 226, 230 n.
Budeşti (Ilfov ?), 75.
Bukurdare, 9.
Buluecemege, 149.
Bulurdiznă, 132—135, 180.
Bulgari, 68.

Bulgaria, 223.
Bumbac, 9.
Buzăscu Constantin, căminar, 143.
Buzău, episcopul, 131, 174, 177.
Buzău, oraşul, judeţul, ispravnicli, 11, 13—15, 17—19, 37—44, 50, 51, 54, 74, 100, 101, 103, 186 n.
Buzi, tufecclbaşa, 84, 86, 93, 94; v. şi **Bojin tufecclbaşa**.

C

Cacaleţi (Romanati), 16 n, 77.
Cafas, 151.
Cafea, 150.
Caftanli, 213.
Călmăcămia sau **otcîrmuirea Țării Româneşti** instituită la 15 Ianuarie 1821, 3, 4 n, 26, 33 n, 45, 46, 56, 59, 60, 63, 75, 93, 95, 107.
Călmăcămia Craiovei, 23—25, 37, 49.
Cainargie, tratatul dela, 122, 125.
Calafat, 15, 24, 25, 27—29, 47—49, 104—106; **Capucehaia** dela, 26, 27, 29, 48, 104, 107.
Călăraşi (Ialomiţa), 11, 19 n, 20, 36, 38, 39, 41, 74, 100, 146.
Călăraşi = curieri, 8, 15, 17, 18, 120, 22, 30, 36—39 42.
Caleaşcă, 46, 49, 75, 143 n, 147.
Calem, uri = slujbe 139, 157, 181.
Calemgiu, 135.
Callmah Searlat, domn al Țării Româneşti, 32, 33, 46, 89; **Zmaranda**, soţia lui, 33.
Călina, ruda lui căpitan **Simion**, 222 n.
Călmăţul, 13 n.
Călugări, 157.
Căluţu, 28.
Camelueşilu, 148.
Camelueşlu cel mic, 147.
Căminărit, 61, 62.
Canaluri = căi, 121.

- Cantacuzino Constantin**, agă, 141n.
Cantacuzino Constantin, vistier, 20
Capan, 181.
Capiște, 189.
Capitolul (Roma), 200.
Capo d'Istria, 116.
Capuchehaele (orînduirea lor), 115.
Capuchehaele greci, 120, 121.
Capuchehaele romîni, 157.
Carabașlii, 147.
Carabet, 19.
Caracal (Romanați), 16, 24, 25, 28,
 29, 47—49, 55, 77.
Caraciran, 149.
Caragea Ioan, domn al Țării Romî-
 nești, 3 n, 97 n.
Carala, 147.
Caramanli Iovan, 84, 86, 93, 94.
Cara Mehmet, 107.
Caranfiră = garafă, sticlă, 4.
Carătă, 17, 46, 49.
Caravla Vasile, tagmatarh, 44, 74,
 103.
Căreea, 104.
Cărcinov, 11.
Cărjanovsehi, dragoman, 38.
Carieră, 144.
Cârkeclisia = Kirkilise, 148.
Carnabat, 148.
Carne, 34, 35, 63, 64.
Carte = scrisoare, 12, 14, 15, 17, 19,
 40, 49, 50, 81, 226.
Casa lazareturifor, 138.
Catahrisis, 181, 182, 186 n.
Catane, 24,—26, 28, 138, 179.
Catanele, 48.
Cății, 9.
Caton, 145 n.
Cavalerii = decorații, 156.
Cavaz, i, 93, 94, 147.
Cazac, 102, 179.
Ceadărgli, 8.
Cealăcu Grigorie, 99.
Cealceava, c. Cealăceavac.
Ceapă, 85, 87—89.
Celebi, 74, 82, 95, 96.
Cenghelehloi, 150.
Cerātu, 105.
Cerechez Constantin, hatman, 147.
Cerneți (Mehedinți), 16, 24, 48, 49,
 224, 229; zabitul de, 25, 50.
Cerviș, 151.
Ceselchlui, 154.
Cetatea (Dolj), 104, 105.
Chehaia Pașa Hagl Mehmet, 100,
 146.
Cheler, uri, 10, 97, 156.
Cheșoglu Dimitrie, 20.
Chieheron = Cicero, 145 n.
Chimon, 145 n.
Chinopsi (?) Nicolae, 95, 96.
Chiociueceemege, 149.
Chior Iusuf Pașa, 149, 150.
Chioșe, 149; v. și ialău
Chiriac, ieroshimonah, 222 n.
Chirodosia, 6.
Chiuciue, căpetenie eteristă, 85, 86.
Cialăceavac, 147.
Ciineni, 11, 13—15, 17, 18, 31, 32,
 38—43, 58, 59, 76, 81, 83, 102—
 104.
Cîmpina, 19, 37, 38, 40, 52, 74, 76,
 83, 99, 101, 103, 104.
Cîmpulung, 12, 38—43, 53, 57, 76,
 77, 81—83, 91, 92, 101—103, 188.
Cîn-uri, 123, 126—128, 142, 178,
 179, 186 n.
Cîndești, 52.
Ciochina (Ialomîța), 30, 54.
Cioelovina, schit, 222 n.
Ciolac, căpetenie eteristă, 84, 86, 93,
 94.
Ciolănești (Teleorman), 14 n. 27, 56.
Cioni Antonie, sudit rus, 15.
Ciorac, 24.
Ciorlu, 149.
Ciorogirla (Ilfov), 40, 74.
Ciorolu, 29, 47, 48, 106.

- Căturoie (Dolj ?),** 104.
Clureșu, (Mehedinți), 225.
Cizmaru Ion, 224, 228.
Clacă, 129.
Cliriel, 6.
Clubul Tinerimei (București, Calea Victoriei), 3 n.
Coadele (Ialomița), 19 n.
Coehi-vechi, 127.
Coelu Orașu, 145 n.
Cocorăscu Ianco, căminar, 141 n, 146.
Cofeturi, 4.
Cogiabaleam, 147.
Cojăști, 18.
Colaechii = lingușiri, 163.
Colibaș (Mehedinți ?), 23, 26.
Colică, 97.
Collntina (Ilfov), 39, 42, 70 n.
Collvi, 4, 8.
Comișul, 8.
Comisie a vstierii, 134—136.
Compatrioți, 145, 205—208, 213.
Constantin, căpitan, 56.
Constantin, lipcan, 103.
Constantin, sluger, 54.
Consulat francez, 41 n; — **prusian,** 13; — **rusesc,** 13, 14, 18 n, 40, 54, 76, 140 n.
Consull, orînduirea și drepturile lor, 156.
Copăcenii, 16 n.
Copăi, 88, 89.
Correspondariși (a), 136, 181, 182.
Corlatul, 28.
Cornescu C., agă, 141 n, 169, 172.
Cornescu Mihail, vornic, 141 n, 169, 172.
Costache, armaș, 46, 48—50, 106.
Costache, clucer, ispravnic de Argeș, 36.
Costache, grămătic, 51.
Costache, logofăt, 20, 43, 73, 77.
Costache, pzaporcic, 82.
Costen, arnăut, 103.
Costea, nefer căimăcănesc, 12.
Costești (Mehedinți), 223.
Costi, polcovnic, 225, 226.
Cot (măsură), 5—7.
Cotărit, 61, 62.
Coțofeni, 26—29, 47, 48.
Cotroceni, 40, 82, 93, 95, 112 n.
Cozma bulugbașa, 16.
Crălniceanu, vistier, 24.
Craiova, 12—19, 23, 29, 36, 39, 40, 43, 47, 49, 50, 55, 63—65, 100, 101, 104—107, 139, 140, 209, 228; (banul), 188; (Caimacamul), 78, 79, 104, 158, 224, 225; (divanul), 139, 225.
Crăpatul Vasile, căpitan, 49.
Creanicean, v. Crălniceanu.
Crețulescu Constantin, 9.
Criminallon, criminal, (departamentul de), 107 n, 133, 139, 180. 222.
Crisologhiesc, 180.
Crisologhii, 133, 135, 139, 180, 181.
Cueul (Slam Rîmnic), 13 n, 54.
Cule (Vlașca), 78, 89, 90, 98.
Curier, 30, 31, 37, 44, 45, 53, 57, 58, 80, 83, 84, 101.
Curieri chesaro-crăești, 32, 58, 59, 103, 104.
Curieri rusești, 30, 31, 37, 44, 45, 57, 58.
Curion, 145 n.
Curse, 124, 219.
Curtea arsă (palatul domnesc dela), 3 n.
Curtea de Argeș, 11 n, 53, 57, 102.
Curtea Domnească, 3, 4 n, 7, 8, 64, 85, 87, 93, 94.
Curtea gospod, v. curtea domnească.
Curuceșmea, 149.
Cuțul Ghiță, sîn Ion, 222—227, 230.
Cuza Gheorghe, vornic, 146.

D

- Dachi,** 187—189, 193, 194.
Dachia, 118.

- Dachleese**, 158, 159.
- Daia (Vlașca ?)**, 16 n, 22, 32, 39, 46, 58, 59, 77, 78.
- Dajdie**, 130, 134, 138, 157.
- Dechle**, împărat, 219.
- Deputat,-ți**, 135, 166, 209.
- Derviș Pașa**, muhafiz al Vidinului, 25.
- Devlet**, 97, 121, 141, 155, 156, 158.
- Diamandi serdar**, v. **Iamandi**.
- Diastimă** = interval, răstimp, 33, 124, 191.
- Dii** = Vidin, 105, 224, 225.
- Dijmărit**, 61, 62, 127.
- Dimache**, logofăt, 16.
- Dimbovița**, județul și ispravnicii, 11, 14, 15, 18, 37, 39, 40, 42, 57, 82, 100, 102, 225.
- Dimitrie**, căpitan, 33, 34, 83, 99.
- Dimitrie**, ostaș, 80.
- Dinul**, logofăt de visterie, 18.
- Dionisie Lupu**, mitropolit, 3, 6, 9, 32, 59, 60, 108, 109, 112 n, 141 n, 169, 171—72, 175, 178, 205.
- Divan (reforma)**, 131, 140 n.
- Divanul domnese**, 5.
- Divan efendi**, 19.
- Divanul Intăi**, 131—135, 139, 180—183.
- Divanul țării**, 207.
- Divanul al doilea**, 132, 134, 180.
- Dobrall**, 148.
- Dobravo**, 148.
- Dobre**, căpitan, v. **Dunăreanu**.
- Dobreni**, 76.
- Doftor**, 196.
- Dohtorli**, 55.
- Dolj**, ispravnic de, 43.
- Dolma Bahce**, 151.
- Domitianus**, 115.
- Domni**, 129, 131, 156, 157; îngroșarea lor, 9 n; greci, 10, 97, 114, 120, 122, 128, 134, 136, păminteni, 3 n, 119, 120, 137.
- Domnie** (cumpărarea ei), 122; orînduirea, 154; pe șapte ani, 155.
- Dorobanți**, 7, 179.
- Doșnet**, secretar, 76.
- Dovale** = plîngeri, pretenții, 97.
- Dovetlăaci**, 148.
- Dovlet**, v. **devlet**.
- Drăgănești**, 55, 101.
- Drăgășani**, 143 n.
- Drăghiei**, lipcan, 74.
- Drăgoești**, 102.
- Drăgoiu**, 147.
- Dragoman**, i, 83, 103, 120.
- Dragoman rus**, 52.
- Dristor**, 21; pașa dela, 45.
- Drumul sării**, 12 n, 19 n, 99.
- Duca**, 70.
- Duca Constantin**, tagmatarh, 43, 44, 48, 49, 51, 54, 61, 62, 66—69, 80, 100, 101.
- Dumitrache**, grămatic, 42.
- Dumitrache**, logofăt, 41, 56.
- Dumitrache**, omul căminarului Scarlat, 41.
- Dumitrache**, trimis, 44.
- Dumitrică**, logofăt, 24.
- Dumitru**, 104.
- Dumitru**, tufecibașa, 84, 86, 88, 93, 94.
- Dunărea**, 68, 70, 113, 120, 121, 125, 128, 138, 146, 157, 189, 223, 226, 227.
- Dunăreanu Dobre**, căpitan, 27, 29.

E

- Ecaterina II**, împărăteasa Rusiei, 122, 124.
- Ecpal**, ecpaia = alai, cortegiu, suită 51, 150, 152—154.
- Edeeli** = slugi domnești, 9.
- Efes** (cei șapte coconi din), 219.
- Efstathie**, căpitan, v. **Alevra**.
- Eghipet**, 189, 190.

Elada cea mare, 190.
Eleu = ambasador, 153.
Eleftheria = libertatea, 120, 121, 188, 193.
Elini, 145 n, 191, 192, 194.
Emelle = masă, 148, 149.
Emîn aga, 27.
Emînarele = minarete, 152.
Enache, arnăut, 50.
Enache, vistier, 49, 104.
Englmatia = criminal, 139.
Emişeşti (Romanai), 25—28, 47.
Epaminondas, 145 n.
Episcopia = eparhia, ţara, 218.
Epistimi = ştiinţă, 142.
Epohi, 123, 124, 136.
Erecleri, 148.
Eresuri, 118.
Ergalli = instrumente, 142.
Eshiale, 89, 90, 98.
Esna = corporaţie, breslă, 130, 137, 138, 179.
Estimea = fiinţă, 159, 197.
Eterla (istoric al), 70 n, 115.
Evghenia, 220.
Evghenis, 204.
Evropa, 119, 123, 140, 144, 145 n, 164, 166, 189, 192, 193, 204, 209, 220, 222.
Europen, 200.

F

Fabrice, 126, 204.
Fachl, 148.
Fălnă, 88, 89.
Fălnari, 88, 89.
Făleolanu Ioan, logofăt, 141 n.
Fanar, 154, 155, 163, 220.
Fandasil, 162—164.
Farmache Ianaeche, căpitan, 14, 33, 34, 39—41, 53, 64—66, 84, 86, 93, 94.
Fasole, 85, 87, 89.
Felzi aga, 23 25, 89, 90.

Feleştoaca, 16 n.
Feltegăr, = Feldjäger, 31, 40.
Filat 157.
Filafie = egoism, 118.
Fillmon Nicolae, 3 n.
Fillp, clucer, v. **Lenş**
Fillp, postelnic, 154.
Filipescu Alexandru, căminar, 141 n.
Filipescu Alexandru, vel vistier po-reclit **Vulpe**, 40, 52, 56, 59, 65, 95, 96, 100, 141 n, 169, 171.
Filipescu Gheorghe, vornic, 141 n.
Filipescu Grigorie, vel vistier, 4 n, 9, 19.
Filipescu, hanul, 85, 87.
Filipescu Ianeu, căminar, 38, 39, 46, 55, 141 n.
Filipescu Mihăiţă, clucer, 146.
Filipescu N., aga, 38, 141 n, 169, 172.
Filipeşti (Prahova), 43.
Filipopoli 70 n.
Filotimic, 122, 217, 220.
Filotimisi (a se), 122.
Filotimon, 136.
Fin, 33, 126.
Finix = Phoenix, 123.
Flşecuri, 8, 227.
Florenţa, 190.
Florescu Gh., aga, 141 n, 169, 172.
Florescu Iorgache, vornic, 43.
Florescu Manoli, agă, 141 n, 169, 172.
Florescu Mihail, clucer, 146 n.
Floresţi (Dîmboviţa ?), 11 n, 27, 103.
Floropol, căpetenie eteristă, 85, 87, 93, 94.
Focşani, 13 14, 16—22, 30, 31, 36—39, 41, 43, 44, 50, 51, 54, 58, 73 n, 75, 76, 82, 83, 103.
Fotino Aleco, logofăt, 17, 20.
Fronse I, împăratul Austriei, 113, 114.
Frumuşlea, 12 n, 20, 21, 45.
Funte, 5, 6.
Furtună Mihail, logofăt, 105.
Fustaşi, 8, 85, 87, 93, 94, 179.

G

- Gabir**, căprar, 59.
Gabrovo (Bulgaria), 68, 69.
Găești, 11 n, 39, 41—43, 76, 99, 102.
Galaaction, episcopul de Rîmnic, 141 n, 143.
Galaonți, 153.
Galați, 15, 45, 53, 74.
Gănescu Ioan, clucer, 143.
Geafer Gheorghe, 84, 86, 92, 94.
Geani Oroșan, stolnic, 114 n. 169, 172
Gephanea = muniție, 12, 15, 24, 53, 81, 107, 142.
Gephanagibaș, 106.
Geret, 152.
Gheallu, v. Ialău.
Ghelmegeanu Vasile, polcovnic, 24, 53, 102.
Ghencea aga, 28, 35, 64, 84—88, 92, 94, 100, 102.
Gheorghache, serdar, v. Iordache.
Gheorghe, 103.
Gheorghe, arnăuț, 76.
Gheorghe, bulugbaș, 26.
Gheorghe, căminar, epistat al por-tării, 11.
Gheorghe, căpitan, 82, 93, 95.
Gheorghe, căpitanul dela Hanul Fi-lipescu, 85, 87.
Gheorghe Holțel, 224.
Gheorghe, logofăt, 16.
Gheorghe, medelnicer, 230.
Gheorghe, omul slugerului Tudor Vladimirescu, 76.
Gheorghe, omul pașei din Giurgiu, 122.
Gheorghe, pitar, 100.
Gheorghe, porocinic, 57.
Gheorghe, serdar, 84, 86.
Gheorghe, vătaf de visterie, 18.
Gheorghe sin Drăgan Stuparu, 223.
Gheorghe sin Tudose, 224.
Gherasim, episcopul Buzăului, 7, 141 n.
Gherasim, episcopul Romanului, 161.
Gherasim hiliarh, v. Orfanos.
Ghica Alecu, comis, 141 n.
Ghica Alexandrina, 3 n.
Ghica Alexandru, vornic, 141 n. 169.
Ghica Costache, beizadea, 154.
Ghica Constantin, 76.
Ghica Constantin, căminar, 141 n.
Ghica Dimitrie, căminar, 141 n.
Ghica Grigorie, vel ban, apoi domn al Țării Românești, 3 n, 9, 39 n, 146, 153, 154, 167—172. 175, 222.
Ghica Ioan, căminar, 141 n.
Ghica Ion scriitorul, 230 n.
Ghica Mihail, agă, 141 n.
Ghica Nicolae, vornic, 141 n. 169. 172.
Ghica Searlat, domn al Țării Românești, 7 n.
Ghioesun, 153.
Ghiță Hoțul, v. Cuțui.
Ghiță, medelnicer, 19.
Ghitura Gheorghe, 225.
Ghiunleri aga, 50, 51.
Ghiura Sirbu Tenoviel, 229.
Ghiura Țonea Bulgaru, 224.
Ghiuvez = roș închis, 5, 6.
Gianoglu Dimitrie, 103.
Gianta (cu poșta agenției c. c.), 11, 13—15, 17, 18, 38, 43.
Gigart Nicolae, stolnic, 55, 102.
Gioroc, 27.
Gioroccanul Constantin, 80.
Gioroccan Marinică, 27.
Giovaria, v. Gluvara.
Girila, 104.
Giurgiul, 12, 13, 15—17, 19, 21—23, 30—32, 36—39, 42, 43, 46, 58, 75, 77—79, 83, 100, 103, 120, 125; capuchehaia dela, 12, 46, 77; muhafizul, 89, 90; pașa, 98 n.
Gluvara, v. Iamandi serdar.
Glichi Nicolae, grămătic, 17.
Glogoveanu Nicolae, clucer, 143.

Golescu, Constantin, logofăt, 42, 52, 74, 112 n, 141 n, 169, 171.
Golescu Ioan, căminar, 141 n.
Golescu Iordache, 230 n.
Golescu Naie, vornic, 76, 146 n.
Golești, 81, 99, 102.
Gorgache, v. Iordache, serdar.
Gorj, județul și ispravnicii, 9 n, 12—14, 16, 24, 25.
Goștinari (Vlașca), 36, 39.
Gramaticopol, pendicondarh, 80.
Gramatocomisti = curier, 103.
Greceanu Costache, 51.
Greceanu Hristache, medelnicer, 41.
Greceanu Ianeul, 38.
Greceanu Ioan, aga, 147.
Grecianu Nicolae, sluger, 186 n, 212 n.
Greceseu, polcovnic, 229.
Greci, 116—118, 120—122, 124—126, 129, 134, 137, 143, 148, 148, 156—158, 178, 189, 192—195, 218.
Grecii, poșta, 14 n.
Grechle Noao, 121, 193.
Grecia, 115—117.
Griaca, 36.
Grigore, bulugbașa, 85, 87, 93, 94.
Grigorie, patriarhul Constantinopolului, 117.
Grigorie, portar, capuchehaia Brăilei, 19.
Grigorie, postelnicel, 13.
Grosărit, 136.
Grosul = temnița, venitul dela, 136, 181.
Grosul Ioan, 101.
Gura Ploșei, 47.
Gurnovița (Mehedinți), 224.

H

Hagi Ali Efendi, 47; **Dilachi** 224; **Dumitru**, 100; **Emîn aga**, capanliu, 14; **Enuș**, 27, 96; **Haralambie**, 1, 18; **Hasan Efendi**, 23; **Ivan**

70 n.; **Mihalache** din Filipopoli, 70 n.; din Slivan, 70 n.; **Nicola**, 74; **Prodan**, 28, 63, 76, 93, 95, 102; **Simu Anastasie**, 45.
Hakenau, Fleischhagl von, consulul Austriei la București, 4 n, 40.
Halet Efendi, 153, 155.
Hali bei, 22.
Hamin aga, 26.
Hangerli, Constantin Gh., domn al Țării Românești, 7 n.
Haraceli, 149.
Haractir, 208.
Haralamb, serdar, ispravnic de Dolj, 43.
Hasan aga, 23, 28, 105.
Hașu, polcovnic, 48.
Havalele, 181, 182.
Herăseul C., 143, 145, 146 n.
Herecheturi, 97.
Hevale, 98.
Hierari, doctor, 55.
Hio, ostrovul, 152.
Hirdae, 88, 89.
Hodivoia (Vlașca), 18, 22, 77, 78.
Hotărnieli, departamentul de, 133, 180.
Hotarul țării despre Turcia, 120, 125, 138.
Hoți, 48.
Hrisoseoleu D., logofăt, 141 n, 169, 171.
Hristari, doctor, 41, 44.
Hristea, curier, 40, 75.
Hristen Grecul, serdar, 225, 226, 228.
Hristea Sirbul Sapungiu, 223.
Hristodor, grămătic, 54.
Hristodor, omul căminarului Gheorghe 11.
Hristodul Theodosie, 45.
Hunabli, 6.
Husein, baraictar, 106.
Husein, tătar, 106.
Huși, episcopul de, 158.

I

- Iacov**, 159, 160.
Iacovachi, v. **Rizu**.
Iacovencu Ignatie, 18 n; madam, 18.
Iacup aga, zabit de Mehedinți, 16.
Ialău = chioșc, 150, 152, 153.
Ialomița, județul și ispravnicii, 11, 14—16, 18, 30, 37, 38, 41—43, 54, 75, 100.
Iamaci, 137.
Iamandi, serdar, 24—29, 33, 35, 36, 47, 49, 50, 55, 63, 64, 77, 101, 154.
Ianache, bulugbașa, 52.
Ianache, grămatic, 74.
Ianache, omul lui Hagi Emin, aga, 14.
Ianache, omul postelnicului Manul, 14.
Ianache, omul vornicului Samurcaș, 19, 50.
Ianache, polcovnic, 14.
Ianache, vistier, v. **Enache**.
Ianacu, arnăut, 45.
Ianacu, bulugbașa, 34, 64, 84, 86, 93, 95.
Ianeul, logofăt, 50.
Ianeul, sluger, vătaf plaiului Loviștea 81.
Iani, căpetenie eteristă, 85, 86, 93, 94.
Iani, cărcserdar, 85, 87, 93, 95.
Ianina, 153.
Ianisia Valisi, 46.
Iasacciu = soldat turc pentru paza consulatelor, 13, 30—32, 57—59, 76, 84.
Iași, 12, 13, 17, 19, 20, 31, 37, 43, 44, 58, 72—74, 84—86, 103.
Iasim, căpitan, 85, 87.
Iason, căpitan, 93, 94.
Ibraim aga, 38.
Ibraim aga, nicopianul, 14.
Ibraim aga, tătar gospod, 19, 46.
Ibraim aga, topcibașa, 23.
Ibraim, gavaz, 107.
Ibraim pașa, 19.
Ibraim, tătar, 39.
Ibraim, tătar Ianisia Valisi, 146.
Ieram = 150.
Idrine = Adrianopol, 148.
Igiroasa (Mehedinți), 224.
Ignat, curier, 58.
Jianu Ioniță, pitar, 76.
Jitianu, mănăstirea, 106.
Iarion, episcopul Argeșului, 7, 114 n, 141 n, 169, 171.
Ileheap, 152.
Ilfov, județul și ispravnicii, 75, 85—87, 93, 94.
Ilie, căpetenia Albanezilor dela Curtea Domnească, 85, 87, 93, 94.
Ilie, pitar, 45.
Ilie, postelnic, 12.
Ilie, postelnicul, 13, 36.
Iliopol Hristea, 38.
Ilișac = un fel de bir, dare, 179.
Ilovița (Mehedinți), 224.
Împăciuire, departamentul de, 133.
Inge, căpitan, 41, 43, 46, 80.
Inginer, 134.
Inginerile, 142.
Inpoila, a, 212.
Înștiințări, 54, 56.
Interes, uri, 120—122, 135, 136, 163, 184, 190, 209.
Intrigă, i, 118, 119.
Invita, a, 229.
Ion, catană căimăcămească, 18.
Ion, ceaș, 16.
Ioan, curier, 84, 103.
Ioan, odabașa, 82.
Ion, omul căminarului Iorgu Văcărescu, 16.
Ioan, stolnic, saraf, 63.
Iohan, căprar, curier c. c., 59.
Ioniță, căpitan, 79.
Ionlță, clucer, bașcapuchehaie, 154, 155.

Ionită, lipcan, 46.

Iordache, 38.

Iordache, serdar, nu Olimpiotul, 230.

Iordache Olimpiotul, serdar, 14, 27, 34, 38, 41, 42, 47, 55, 57, 64, 81, 93, 94, 102.

Iordache, sluger, 73.

Iorgache, serdar, v. **Iordache Olimpiotul**.

Iosifu, stegar de slujitori, 19.

Iost = rămas, rămășiță, 36, 63, 61.

iotă, vechil de magazier al untului 48.

Iotul, 75.

Ip, 149.

Ipea, 152.

Ipotestii (Romanai), 12, 14 n, 30, 55.

Ipsilanti Alexandru, domn al Țării Românești, 8 n.

Ipsilanti Alexandru, 39 n, 40, 41, 43, 45, 51, 52, 60, 61, 66—69, 70—76, 79—81; 85, 87, 91, 92, 99, 102, 103, 110, 143 n, 230 n.

Ipsilanti Nicolache, 42, 53, 75.

Irat, url, 136, 180.

Isaf, 159, 160.

Ispir, bulugbașa, 42, 80.

Ispir, chiuciuc, 54.

Ispravnei, orînduirea lor, 135—136, 157, 181.

Isuf pașa, 20, 23.

Iusuf aga, 79.

Italia, 188, 190.

Ithicese, 144.

Ithleon, 202.

Iuseordar, 152.

Ivan sin Matei, 224.

Ivanovici Andrei, 76.

Ivanovici Ștefan, curier, cc., 103.

Izbășolu Dineă, logofăt, 104.

Islaz, 28.

K

Kreuchely, consulul prusian la București, 4 n, 5 n, 9 n.

L

Laptev, general, 74.

Lascaris Gheorghe, serdar, 160 n.

Lațeu, suditu, 105.

Lăutari, 8.

Lavater, 194.

Laybach, 114 n.

Lazăr, ovreiu, 16, 22.

Lazaret, 76; casa lazareturilor, 138.

Leafă, 1, 35, 36, 63, 66, 130, 135, 137, 140, 150, 151, 157, 180—182.

Lefecii, lefegii, 7, 179.

Lenș Filip, clucer 32 n, 146, 153.

Lente, 6.

Leonidas, 145 n.

Leu (Romanai), 24, 25, 28, 29, 47.

Leventi Gheorghe, dragomanul consulatului rus din București, 60, 61.

Libov, 166, 208, 217.

Libovnic, 159.

Lichrești (Ialomița), 12, 13, 15, 16, 18, 21, 37.

Lieurgus, 145 n.

Lipcan = curier, 8, 11—18, 21, 22, 24, 36—39, 41, 42, 44—46, 74—77, 85, 87, 99, 100, 103.

Liprandi, 70 n.

Lipsanon = cadavru, leș, 8, 9.

List, 228.

Livezeni, 101.

Lom (Bulgaria), 23.

Loviștea, plaiu, 81.

Lude, 128, 129, 223, 225, 227, 229.

Lule Burgaz, 148, 149.

Lulele, 148.

Lumieruri = sfeșnice, 4.

Luminări de seu, 85, 87, 88.

Lux, 203, 204.

M

Machedoni, 189—191.

Machedonschi Pavel, 12, 27—29, 37, 40, 64, 83.

- Maglavit**, 56.
Măglisiri, 198.
Magula (Saac), 38.
Mahometani, 115, 152, 157.
Mahzar, 97; v. și arz.
Maiabenști Aleco, 21.
Mănescu Scarlat, medelnicer, 105.
Maldeh, v. Malteh.
Malteh = un fel de stofă, 5, 6.
Mămăligă Gheorghe, 224.
Mănăcești, 11 n.
Manolache dragoman, 103.
Mansup, uri, 123, 131, 132, 136, 140, 151, 152, 157, 164, 207, 208.
Mansuplii, 151.
Manul Iorgu, postelnic, 14, 18, 74, 82, 103.
Manul Mihalache, vornic, 40 n.
Mărăcineni (Buzău), 19.
Marathona, 193.
Marea Neagră, 153.
Marga (Mehedinți), 224.
Mărgineni, 13 n, 43, 74, 80, 83, 101, 104.
Mărunțișul, 11 n.
Mască, 158, 179.
Maslahaturi, 156.
Matah = product local, specific, 128.
Matel, căpetenie eteristă, 85, 87.
Matel, logofăt, 39.
Matel Bogdan, 229.
Matel Basarab, domn al Țării Românești, 125.
Materie, 163.
Mavrodin, 78.
Mavrogheni Nicolae, domn al Țării Românești, 147.
Mavru Nicolae, hatman, 141 n.
Mazili, 61, 62, 132, 157.
Măxineni, 20.
Mehedinți, județul, 55, 82, 83, 103, 222 n, 223—225, 227; zabitul de, 16.
Mehemet, omul musulmului din Brăila, 22.
Mehemet Topci Efendi, 147.
Mehmet aga, 107.
Mehmet pașa, 152.
Mehmet IV, sultan, 125.
Mehteri = muzicanți, 8.
Mehtup, 98.
Melenco, 229.
Meletie, episcopul de Huși, 161.
Melidon Gheorghe, 45.
Mertice de sare, 128.
Meșteșug, 130, 178, 179.
Metahirisi a, = a folosi, a întrebuința, 217.
Metala = metale, mine, 126.
Metternich, 4 n, 59, 60, 109, 114 n.
Midi = mizi, 218.
Mihai, bechiar, 79.
Mihail, omul căminarului Sava, 38.
Mihail, polcovnic, 44.
Mihal, postelnicel, 39, 42.
Mihalache, logofăt, 20.
Mihale, baraictar, 34.
Mihale, curier, 80, 101.
Mihale, delibașa, 29, 34, 35, 47, 53 64, 82, 84, 86, 88, 92, 94.
Mihale, iasacciul c. c., 59, 76, 84.
Mihaleseu Scarlat, spătar, 146 n.
Miliția pămînteană, 120, 138.
Mîndștiri pămîntene și streine, 130, 132.
Miniștri, 121, 122, 137.
Mirila, 14 n.
Mirtea Iancul, sin Trăilă, 224.
Mitropolla București, 174, 177.
Mitru, delibașa, 84, 86, 92, 94.
Mizil (Prahova), 99, 101.
Mizil = poștă, 147, 148.
Mladin, 104.
Moga, căprar, curier c. c., 59.
Molsi proorocul, 186.
Moldova, 71, 72, 108, 109, 122, 123, 146, 154, 158, 160, 161, 191, 193.
Moldoveni, 158 n, 192, 193.
Moldovlahi, 159, 160.

Moldovlahia, 159.
Moni, curier rusesc, 31.
Morați, 153.
Moscova, 116.
Moseu, căpetenie eteristă, 85, 86, 93, 94.
Moșăteș, 104, 106.
Motru, minăstirea, 12—14, 26—29.
Movilița, 13 n.
Mucarele, 152.
Muhafiz, 25, 89, 90.
München, 116.
Munteanu Ioan, curier c. c., 83.
Munteni, 71.
Muscel, județul și ispravnici, 11 14, 15, 37, 39, 41, 43, 57, 74, 81, 82, 100, 188.
Musellm = subguvernator, 22, 45.
Mustafa, iasaciu, 58.
Mustafa, tătarul lui Rumeli Valisă, 15.
Mustafa aga, meleozul, 12, 22, 38, 106.

N

Nație, 144.
Națioane, 144.
Neamuri (rang de boerie), 157.
Nefer, 1, 8, 12—15, 18—30, 34—39, 45, 47, 48, 50, 54, 56, 63, 64, 74, 77, 78, 81, 89, 90, 102, 105, 137.
Negoștii, 15 n, 24.
Negoștul slobod, 120, 125, 126, 157, 178, 203, 204.
Negre Manolache, cupar, 17.
Negreanu Gheorghe, polcovnic, 80.
Negri C., caimacam al Țării Românești, 89, 90, 108, 109.
Nempsești (taleri), 226, 227.
Nemți, 8, 156; muzleanți, 8.
Nemțu, 156.
Nenelulescu Alexandru, vornic, 75.
Nehiliahuri, 191.
Nieodimștia, mitropolitul, 17.

Nicola, căpitan, 20, 75.
Nicola, omul capuchehaelii, din Tur-nul, 23.
Nicola Sîrbul, călăraș, 37.
Nicolae, 99.
Nicolae, armaș, 37.
Nicolae, căpitan, 103.
Nicolae, clucer, 18.
Nicolae, grămătic, 102.
Nicolae, logofăt al mitropoliei Bucu-rești, 178 n.
Nicolae, medelnicer, șameș al jud. Vlașca, 99.
Nicolae, polcovnic, 16.
Nicolae, postelnic, 39.
Nicolae, stegar al spătăriei, 18.
Nicolae, vâtaf, de călărași, 21.
Nicopia, 14, 20—22, 25, 28, 29, 42, 47, 98; capuchehaia dela, 12, 15, 16, 17, 37.
Nicopole, v. Nicopoia.
Niculescu, clucer, 37, 44, 54.
Nipa, dragoman, 32.
Nișcov (Buzău), 51.
Niță, ceauș, 80.
Nițu, logofăt, 19.
Nobilita, 206.
Nomicos = legist, jurist, 131, 133, 180.
Nuri aga, 77.

O

Obedeau Grigorie, sluger, 141 n.
Obiceul pămîntului, 129, 165, 188.
Obilești (Ilfov), 12, n, 19 n, 21, 37, 146.
Oenă, c, 107, 127, 128, 223.
Odivola, v. Hodivola.
Oerit, 61, 62, 127.
Olișer, 45, 52, 58.
Olt, județul și ispravnicii, 11, 12, 14, —17, 37, 39, 41, 55, 75.
Olt, riul, 142, 189.

Oltenița, 13, 15, 17—19, 30, 36, 38, 39.
Omar Efendin, 23.
Omer aga, 16, 22.
Opt, departamentul de, 133, 180.
Ordie, 100.
Orez, 150, 151.
Orfanos Gherasim sau Gheraslie, hiliarh, 42—45, 52, 74, 82, 83, 85, 87.
Organe, 163, 195.
Orient, 116.
Oroșan, v. Geani.
Ortale, 150, 152.
Orz, 33, 65, 66.
Osman aga, zabît de Slam Rîmnic, 54.
Oaste pămînteană, 120, 138.
Oștina (Bulgaria), 223.
Ostrov = Ada Kale, 227.
Oțelmuire = domnie, reforma ei, 131.
Oțelmuirea din București, v. Călmăcîmia.
Oțetelișanu Dineu, clucer, 141 n.
Oțetelișanu Grigorie, 141.
Oțetelișanu Ioan, vtorî vistier, 141.
Oțetelișanu Iordache, 141, 142, 143 n.
Oțlechal = observator (?); 45.
Ovrei, 6; v. și **Lazăr ovreiu**.

P

Pacheturi, 76.
Păcuran, căprar, curier c. c., 83.
Pafta = un fel de ștofă, 7.
Pagé, girantul consulatului Franței la București, 41.
Paia (Mehedinți), 55.
Paie, 150.
Pămînteni, 121, 125—130, 133, 142, 156, 158, 166, 179, 180, 225; boeri, 127, 134, 139, 156; slujitori, 137, 179;
Pămînteni, neguțători, 129.
Panait, bulugbașa, 85, 87, 93, 94.
Panait, omul slugerului Tudor Vladimirescu, 99.

Panait, serdar, fratele căminarului Sava, 84, 86, 92, 94.
Panait, județu, 54.
Pancea, postelnicel, 47.
Paneu Hagi Hristu, 36, 66—80.
Pandur, i, 26, 28, 48, 70 n, 79, 80, 82, 85, 87, 101, 107.
Papadopol, 160 n.
Papalezu Efthimie, 79.
Paradosi, a, = a învăța, a preda, 220.
Parhaciu, epistatul portării, 46.
Parlmie = proverb, 195.
Parla Vasile, hiliarh, 44, 51, 52, 54.
Părtemie = parte, 201.
Pășcaneau Profirița, vistihereasa, 13.
Pășcani, 40—42, 51, 53.
Pashal Hristache, 76.
Patrida, 156.
Patric, 124—126, 128, 129, 131, 140, 142, 144, 145, 162, 164—172, 178 n, 184, 185, 187, 197, 202, 206—209, 211—213, 215—217, 219—221.
Patrioți, 162—165, 167, 185, 186, 199, 205, 208—210, 216, 217, 219—221.
Patriotizm, 143, 145, 146 n, 216.
Patru, departamentul de, din Craiova, 139.
Pătrunjel, 88, 89.
Pavloviel Alexandru Nicolao sau Nicolaovici, 75, 76, 85, 87, 88, 92, 94.
Paze, v. Pagé.
Pecetluituri, 134.
Pelopidas, 145 n.
Pendedeen Constantin, 74.
Perepeni, 78.
Perlgasli = descriere, 113.
Perilipsis, 36.
Perisoru, 105, 106.
Perlusla, 141.
Perivoele = tîlmaci, 132, 135.
Perne, 4, 5, 9.
Perși, 218.
Peșin, 33, 128, 138.

- Petrache**, omul lui Al. Filipescu Vulpe, 75.
- Petru**, rudă a căpitanului Simion, 222 n.
- Petre**, arnăut, 28, 52.
- Petre**, bulugbaşa, 18.
- Petre**, cavazu, 84, 86, 93, 94.
- Petre**, odabaşa, 49.
- Petre**, posteln cel, 41, 55.
- Petroviei Mareu**, 103, 104.
- Piatra**, (Teleorman), 23, 47.
- Pieli**, (sat), 77.
- Pietrile** (poştă), 16 n.
- Pîine**, 84—86, 92—95, 124, 150, 164, 204.
- Pini Alexandru**, consulul Rusiei la Bucureşti, 4 n, 37 n, 140 n, 141 n, madam, 37.
- Privul**, serdar, ispravnic de Muscel, 43.
- Pitac**, 4 n, 107.
- Piteşti** (Argeş), 11 n, 13, 17, 1929, 30, 36, 53, 57, 76, 80—82, 99—103, 222 n.
- Pivatis**, 149.
- Pizani Andrei**, consulul Rusiei la—Iasi, 30.
- Plăiaşi**, 179.
- Planos**, 155.
- Pleşoianu Iordache**, logofăt de divan, 27.
- Pile** = scrisoare, 13, 15, 39, 53, 104.
- Pilroforie**, 113.
- Pilroforisi**, a se, 110.
- Ploegti (Prahova)**, 18, 38.
- Ploegti (Prahova)**, 18, 38, 40, 41, 45, 51, 52, 62, 75, 76, 80, 82, 99, 100, 103.
- Poartă**, înaltă, otomană, 10, 97, 110, 113, 114, 119,—122, 149, 155, 158 n, 192, 213.
- Podu Grosul (Mehedinţi)**, 223.
- Poenaru Petrahe**, 114 n.
- Pogănarit**, 127.
- Pogribanle**, 6.
- Polîte**, 138.
- Pollzachi Dimitrie**, căminar, 32 n.
- Pollzalehe**, omul capucheaelii din Giurgiu, 23.
- Polizis**, v. Polizoi.
- Pollzol**, omul capucheaelii din Nicopola, 15, 16, 37, 47.
- Polran**, căprar, curier c.c., 83.
- Pomneţi** = batiste ce se împart la înmormîntări, 6.
- Popa Gheorghe Mieu**, 229.
- Porocnle** = praporcic, 57.
- Porolneanu**, medelnicer, 105.
- Posluşniel**, 61, 62, 126, 135, 156, 179, 181.
- Postelniceei**, 157.
- Potcoava**, 56.
- Poteraşi**, 179.
- Prag**, înaltul = poarta otomană, 10.
- Prahova**, judeţul şi ispravniciei, 11, 14, 37, 38, 41, 52, 61, 62, 75, 80, 100 101.
- Pravilă**, 1, 129, 131, 133, 157, 160, 164—166, 183, 185, 187, 188, 192, 209—212, 222, 228, 229.
- Pravilniceşte**, 211.
- Praxis**, 134, 180.
- Praz**, 88, 89.
- Predoslovle**, 216.
- Pricinile strelne**, logofeţia, 133.
- Pripoarele**, 11 n.
- Priseeni**, 14 n.
- Priveleghiaşi**, 213.
- Privileghulri**, 10, 113, 114, 122, 126—128, 156—158, 162, 179, 187, 203, 217.
- Proclamaţii**, 193.
- Prodrom**, omul tagmatarhului Duca, 80.
- Pronle**, 178, 188.
- Protecţie**, 202.
- Protektor**, 124, 140, 166, 201, 207, 208, 210.
- Petmez**, 151.

Protipendada, 152, 163, 181.

Providenție, 144.

Pușcăria, 7.

R

Rachiu, uri, 128, 150.

Racoviță Al., 169, 172 ; **D.**, 169, 172 ;

Ștefan, 179.

Radomir, 105.

Răducan, omul capuchehaelii Silistra, 39.

Radul Vodă Negru, 188, 189.

Răseul Ghiță, 223, 224, 229.

Rahova, 24, 27.

Răhtivan Ioan, stolnic, 42.

Raia, le, 68, 69, 89, 90, 97, 98, 120, 121.

Raicul, bulugbașa, 28.

Ralet Ioan, paharnic, 141 n.

Rama (poștă), 12 n.

Ramazan, 151, 152.

Randisi, a, = a arunca, 7.

Raportui, a, 183.

Rășcanu Iordache, vornic, 147.

Rasti, căminar, 52, căminăreasa, 51.

Rasti Constantin, logofăt, 141 n.

Rași, streajă-meșter, 83.

Razgrad (Bulgaria), 13, 15, 17, 19, 36, 39.

Reformă, 131.

Regealuri, 97, 154.

Regulus, 145, n.

Reiz Efendi, 150, 151, 153.

Respetie = pînza ce acoperă fața mortului, 4, 5.

Rîmleni, 188, 190, 193.

Rîmniceanu Naum, 60 n, 91 n, 114 n.

Rîmnice, episcopul de, 139.

Rîmniceul Sărat, v. **Slam Rîmnice**.

Rîmniceul Vilcea, 12—14, 16, 17, 23, 26, 29, 30, 36, 44, 51, 54, 79, 81, 96, 101, 102, 105, 143 n.

Rîmul, 219.

Ristim aga, 22.

Rizapazar, 33.

Rizu Iacovachi, mare postelnic, 3, 4 n, 9.

Roată, maior, curier rusesc, 45, 77.

Roma, 188, 190.

Roman, episcopul de, 158.

Romanați, județul și ispravnicii, 12, 16, 24, 25, 30, 41, 188 ; zabitul de, 17, 29.

Romani, 145 n, 188, 190, 191, 204, 205, 220.

Romantov, graf, 148.

Romel, 190.

Romi, nea, 190.

Romîni, 72, 73, 144, 145 n, 157, 158, 160, 165, 185, 188, 189, 192—205, 226—228.

Roșivel Dumitrache, 24.

Rubar, 156.

Rumeli, 189, 192, 193.

Rumeli Hîsar, 153.

Rumeli valisă, 15.

Rumelioți, 191.

Rupi = măsură de lungime, 5.

Rusia, 30, 31, 57, 58, 68, 69, 91, 92, 113, 114, 117, 169 n.

Rusia, monarhul, împăratul, 118, 122, 124, 131, 140, 156, 201, 202, 208, 214.

Rușava = Orșova, 223—229.

Rușeiuc, 36—38, 57—59, 148.

Rușfet, 130, 157.

Ruși, 70 n, 86 n, 156.

Ruși de Vede, 42, 43, 47, 74—76, 78, 79, 81.

Rusumat, uri, 127, 128, 134, 157.

S

Saae, județul și ispravnicii, 11—15, 19, 37, 38, 41, 44—53, 74—76, 80, 101.

Sachir Meemet bei, 149, 150.

- Săeueni, v. Saac.
- Sageacuri, 5.
- Sagne = răni, 159.
- Saltzi Nicolae, sluger, 60, 61.
- Sălătruceul, 11 n.
- Salcia (Mehedinți), 50.
- Salih aga, zabit de Romanați, 17, 29.
- Samurcaș, căminar, 17.
- Samurcaș Constantin, vornic, 14, 27—29, 33—35, 48, 63—65, 169—171.
- Samurcaș Ianco, postelnic, 36, 38, 46, 48—50, 106.
- Șapte, departamentul de, 133, 180.
- Surafi, 135, 181.
- Sărălla, 136.
- Saralu, 150, 152.
- Saralu rus = ambasada rusească din Istanbul, 153, vlah, v. vlah saralu.
- Sărata, 51.
- Șarban, omul stolnicului Rahtivan, 42.
- Sare, 85, 87—89, 128.
- Sașl, 172.
- Satări, 8.
- Săulescu Preda, sluger, 63, 64.
- Sava, căminar, 17, 37—39, 41—43, 70 n. 74—77, 84, 86, 88, 92, 94, 95, 99, 100, 230 n.
- Sava, curier, 101.
- Searlat, căminar, 11, 41.
- Searlat, șătrar, 151, 154, 155.
- Schelă, e, 128, 138, 149, 154.
- Schliptru, 188.
- Schiri, 152.
- Șeole domnești, 158, 166, 196.
- Scodrea Vallal, 154.
- Scopos, 123, 155.
- Seufa Ion, 32 n.
- Seup aga, 25.
- Seutari muhafîș, 150.
- Seuteinlel, 61, 62, 126, 127, 135, 156, 179, 181, 186 n.
- Seaca, 105.
- Șegareea (Dolj), 25, 28, 106.
- Seimeni, 179.
- Seislam, 151, 152.
- Senet, 134.
- Șerbănești, 14 n.
- Serghie, căpetenie eteristă, 85, 87.
- Serhaturi, 98, 121, 157.
- Șerif Tureul, 226—228.
- Sevan Teodor, sluger, ispravnic de Vâlcea, 39, 43, 81.
- Sevas = stimă, respect, considerație, 208.
- Sextul, 200.
- Sfat de obște, 129.
- Sfatul administrativ, 86 n.
- Sfeteo, bulugbașa, 56.
- Sfeteo, baraictar, 56.
- Sfințești (Teleorman), 56.
- Siblu, 40, 83, 140 n.
- Sihritar = secretar, 74.
- Silletar Efendi, 150.
- Sillstra, 19—21, 37, 38, 42, 44, 76, 84, 100, 103, 146, 147, 154; capucheala dela, 12, 13, 16, 18, 39; pașa dela, 16; valessi, 108, 109, 146, 147, 150.
- Silvria, 149.
- Simea, simia = stindard, 123, 178.
- Simion, Mehedințeanul căpitan, 222—224, 226—230.
- Simeon, neamțul, 44.
- Simigli, 88, 89.
- Șindrillita, 13 n.
- Sinodul, 6, 7.
- Șimbatrioși, simpatrioși, 144, 145 n. 162, 163, 165, 166, 209.
- Sirbi, 147, 149, 156, 158, 178.
- Sirehlatip, 156.
- Sistima, 119, 162, 187, 207.
- Șistov (Bulgaria), 68, 69, 70 n. -
- Șistov, voevodul de, 89, 90.
- Sivilizîți = civilizați, 144.
- Slam Rîmnle, județul și ispravnicii, 11 14, 15, 19, 37, 38, 41, 54, 100; zabitul de, 54.
- Slam Rîmnle, orașul, 13 n.

- Slănic, ocna, 107.
 Slatina (Olt), 16, 17, 25—29, 37, 39, 47—50, 56, 101, 102.
 Slătineanu Gheorghe, vornic, 76, 141 n.
 Sliven, 70 n.
 Slobozia (Ialomița), 42, 45, 54.
 Societatea biblică, 115, 117; eteriștilor, 115, 116.
 Societăți secrete, 115.
 Sofia, Aghia, 152.
 Solomon, înțeleptul, 186.
 Solomon Ianache, căpitan, 79.
 Solomon Ioan, sluger, 26, 29, 47—49, 104.
 Solon, 145 n.
 Soțietate, 183—185.
 Sotir Emanoil, 75, 84, 86, 93, 94.
 Șovarna (Mehedinți), 224.
 Sozagnar, 97.
 Spanac, 88, 89.
 Spătari, spătăria, 7, 85, 86, 93, 94, 136—138, 158, 182.
 Spiridon Nou, Sf. biserica, 5 n, 7.
 Spițer, 48.
 Ștafetă, 20—23, 25—30, 36, 39, 42, 43, 45—48, 50—55, 57, 75—81, 83, 99, 101—104, 106.
 Stalman, doctor, 83.
 Stan, căpitan, 24.
 Stanea, rudă cu căpitan Simion, 222 n.
 Stanciul, logofăt, 38.
 Stanelu, vtori armaș, 229.
 Stănescu Ianache, stolnic, 230.
 Stănești, 77.
 State, vătaf, 18.
 Stavrache, serdar, 36.
 Stavrache, omul lui Vidin Valăsă, 48, 50.
 Stavri, căpetenie eteristă, 85, 86, 93, 94.
 Stavri, chiurcibașa, 49, 50.
 Stavru, 75.
 Stavru Gheorghe, 85, 87.
 Ștefan, postelnic, 82.
 Ștefu, praporcic, 79.
 Stegar isprăvnicesc, 51.
 Stegar de slujitori, 51, 52.
 Stenahorie, 112.
 Stimă, 200.
 Stimarisi, a, 205.
 Stoian, nefer al serdarului Iordache, 38.
 Stoica, bulugbașa, 102.
 Straton, dascăl, 7.
 Ștrenjă-meșter, 83, 104.
 Streini, 118, 128—130, 133, 137, 144, 156—158, 163, 165, 178—180, 184, 188, 194, 195.
 Sturza Ioniță, logofăt, apoi domn al Moldovei, 146, 153, 154.
 Sturza Nicolache, beizadea, 154.
 Sudți, 113, 133, 156, 158.
 Suliiman aga, 23.
 Suliță Matei, căpitan, 107.
 Șumla (Bulgaria), 147, 148.
 Surugiu, 50, 83, 150.
 Suțu Alexandru, domn al Țării Românești, 3—5, 6 (inelul lui), 7.
 Suțu Efrosina, doamna, 8; Mărioara 9 n.; Mihail, domn al Moldovei, 60 n, 123.

T

- Tacir, 97.
 Tacvil, 63, 64.
 Tahldrom = curier, 103.
 Tahsildari 127.
 Tain, uri, 33—36, 63, 65, 66, 87, 88, 92, 94, 150.
 Tair aga, 151.
 Tair aga silihtar, 104—106.
 Talpa, 14 n, 27, 41.
 Tănase, căpetenie eteristă, 85, 86, 93, 94.
 Tănase, căpetenie eteristă, 85, 86, 93, 94.
 Tărâcenii (Dîmbovița), 18.
 Taraf = partidă politică, 200, 201.
 Țara Românească, 10, 11, 60 n,

- 96—98, 108, 109, 117, 121, 125, 128, 129, 154, 162, 178, 180, 185, 186 n, 191, 197, 207, 212, 230 n.
- Țara Turcească**, 125, 128, 138, 225
- Tarifa vamală**, 127.
- Țarigrad**, 13, 15, 17—20, 30, 31, 36, 38, 39, 119—122, 146, 149—156, 191, 219.
- Tasu**, căpitan, 101.
- Tăut Ioan**, vornic, 147, 155 n.
- Techia**, 226, 227.
- Tecnelu** (Teleorman), 13, 14, 27.
- Teleorman**, județul și ispravnicii, 11—15, 37, 39, 41, 42, 56, 75, 76, 78, 81.
- Tenehlu** = un sfert de gram, 6.
- Terzbașa**, 8.
- Teșcherele**, 84, 86, 88, 89, 93, 95, 104.
- Teslulu**, 14 n.
- Testemeluri**, 6.
- Testrifat**, 6.
- Themeli**, 80.
- Theodor**, omul căminarului Sava, 41.
- Theodor**, sluger, v. **Vladimirescu Tudor**
- Theodosie**, căpitan, 80.
- Theodosie**, polcovnic, 44, 50.
- Theodosie cel Mic**, 219.
- Theohare Nicola**, 76.
- Theoharitu Nicolae**, 83.
- Theoria**, 130, 133.
- Theorisi**, a, 132, 134, 180, 216.
- Thermoplas**, 193.
- Thraailul**, 145 n.
- Țigănești**, 78.
- Țigani lăleți**, 139.
- Tilhar**, I, 78, 110—112.
- Tinganul**, 12 n, 15 n, 19 n.
- Țințăreni**, mănăstirea, 24—27, 105.
- Tiran**, 120, 217.
- Tirania**, 71, 72, 110, 120, 122, 131.
- Tiranicese**, 163.
- Țirgoviște** (Dîmbovița), 41—43, 57, 73—77, 79—82, 84, 99—103, 223.
- Țirgu Jiu**, 24, 26, 36, 79, 101.
- Țirimonie**, 4.
- Țirnova** (Bulgaria), 68, 69.
- Titopoleos Gheorghe**, 14.
- Titus**, 200.
- Topolnița**, mănăstirea, 224, 227.
- Topuzuri**, 6.
- Tractaturi**, 125, 156, 158.
- Tralan**, împăratul, 188, 189.
- Trămbița**, a = a trîmbița, 193.
- Trămbițași**, 9.
- Transilvania**, 160, 123.
- Tulumbagibașa**, 85, 87, 93, 94.
- Turchia**, Europa, 192.
- Turei**, 36, 68—70, 78, 90 n, 112, 113, 115, 120, 121, 125, 138, 149, 153, 154, 191, 192, 225, 226.
- Turnul**, 23, 120, 125.
- Tutana**, 102.
- Tutunărit**, 127.
- Tzigara Samureaș Al.**, 63 n, 65 n.
- Unchearu**, 151, 152.
- Uranis** = baldachin, 5, 6, 8.
- Urar**, 5.
- Urdinar și ordinar**, 30, 31, 57, 58.
- Urzica**, 29.
- Urziceni**, 11, 13 n, 19, 22, 44, 52, 54.
- Uscin aga**, 78.
- Usturoi**, 88, 89.

V

- Văcărescu Barbu**, ban, 9, 146.
- Văcărescu Iancu**, 141 n, 169, 171.
- Văcărescu Iorgu**, căminar, ispravnic de Gorj, 13, 16.
- Văcărescu Nicolae**, vornic, 13, 25, 141 n, 145, 146 n, 169, 171.
- Văcărescu Theodor**, vornic, 83, 141 n.
- Vadul Lat**, 14 n, 27.
- Valahl**, 131, 134, 136, 180.

Valahia, 59, 60, 71, 72, 108, 109, 119, 122, 125, 131, 140, 154, 158, 173, 176, 193, 204.
Valahia cea mică, 110, 139.
Valea Vlșinii, 12 n.
Văleni de Munte, 80, 100, 101.
Vama, ponturile și tarifa, 127, 157.
Vărăști (Ilfov), 42, 51.
Varvar, 189.
Vasile arnău, 106.
Vasile, bulugbașa, 13, 15.
Vasile Grădinaru, 229.
Vasile, hiliarh, v. Parla.
Vasiliu Anastase, 40.
Vați, 102.
Velbemechi Ioan, 101.
Veli Pașa Zade Ali beî, 89, 90.
Veniamin Costache, mitropolitul Moldovei, 59, 60.
Vernești, 51.
Vleșoreanu, stolnic, 28.
Vidin, 25, 26, 42, 49; capucehaia dela, 12; pașa dela, 11 n; valăsă, 39, 48, 50.
Viena, congresul din, 116.
Vii, 127.
Vilara Alexandru, agă, 65, 140 n, 141 n, 169 n, 212, 216 n.
Vilcea, județul și ispravnicii, 13—17, 30, 39, 43, 73, 79, 99.
Vin, uri, 128, 150, 204.
Vinăriei, 61, 62, 127, 128.
Vinăriei, 127.
Vinători, 179.
Vistieria, reforma, 134, 157.
Vîșecomandir, 139.
Vizane, curier, 58.

Vizantion, 190.
Vlădăianu, clucer, 141 n.
Vlădăianu Costache, căminar, 141 n.
Vladimirescu Tudor, sluger, 9 n, 12—14, 24, 24 n, 27, 33 n, 40, 40 n, 43, 47—49, 53, 55—57, 60 n, 74, 76, 79—82, 88—90, 93, 95, 96, 96 n, 99, 107, 110, 114 n, 164, 222 n, 224 n, 225 n, 230 n.
Vlah Sarai, 155.
Vlașea, județul și ispravnicii, 11, 12, 14, 15, 37, 39, 42, 75, 76, 80, 81, 99; sameș de, 76, 99; zabît de, 18.
Vodina (Bulgaria), 223.
Vogoride Stefanache, hatman, 89, 90, 108, 109.
Voieul, stolnic, 19.
Voinescu Radu, 169, 172.

Z

Zabîtle, reforma, 136.
Zăbranc, 6.
Zaherea, le, 105, 123, 125.
Zaherefiu, 150.
Zamfir, logofăt, 13.
Zapei de divan, 8; de plasă, 18, 182; de selmeni, 8.
Zapt, 98.
Zărăfle (?), 9.
Zarzavat, 88, 89.
Zefecuri, 152.
Zerda, 151.
Zimnicea, 16 n, 38, 40, 41, 43, 47, 56, 66—68, 70, 77, 78, 89, 90.
Zlatul Ioan, 38.
Zmeul, 12 n, 55.
Zotul Dimitrie, 83.

S U M A R

	<u>Pagina</u>
Introducere	III
Adaos bibliografic	XXXVII
Cuprinsul documentelor	XXXIX
Documente	1
Indice și glosar	231
Ilustrații	253

ILUSTRĂȚII

1. Aga Alexandru Vilara + 22 Mai 1852 (Academia Română, *ms.* 872, f. 12). Originalul în ulei, 42×33 cm., la Academia Română, *Stampe*.

2. 1837. „Poștile și carantinele Țării Rumânești. Prin Zaharie Carcalechi, editorul Bibliotecii”. Litografie contemporană, 33×19 cm., la Arhivele Statului, București.

3. 1821, Martie 16. Proclamația lui Tudor Vladimirescu către Bucureșteni. Semnătura autografă. Originalul, 36×23 cm., la Academia Română *ms.* 3266, f. 5. (Textul dat în Iorga (N.), *Izvoarele contemporane*, p. 386—387).

4. 1821, Martie. Proclamația lui Alexandru Ipsilante către Munteni. Tipăritură contemporană, volantă, 35×23 cm., la Academia Română, *ms.* 322, f. 101 (Textul dat supt nr. XXI).

5. 1821, Martie 30. Alexandru Ipsilante către Pancu Hagi Hristu. Semnătura autografă. Originalul la Academia Română, *ms.* 3266, f. 15 (Textul și traducerea date nr. XIX).

6, 7. 1821. Martie 30. Tagmatarhul Constantin Duca scrie lui Pancu Hagi Hristu. Originalul la Academia Română, *ms.* 3266, f. 13 (Textul și traducerea date supt nr. XX).

8. 1821, Februarie. Pecetea inelară și semnătura (nu autografă) a bașbulucbașii Ghencea. Originalul la Arhivele Statului, *ibidem*, f. 284 (Cf. nr. X).

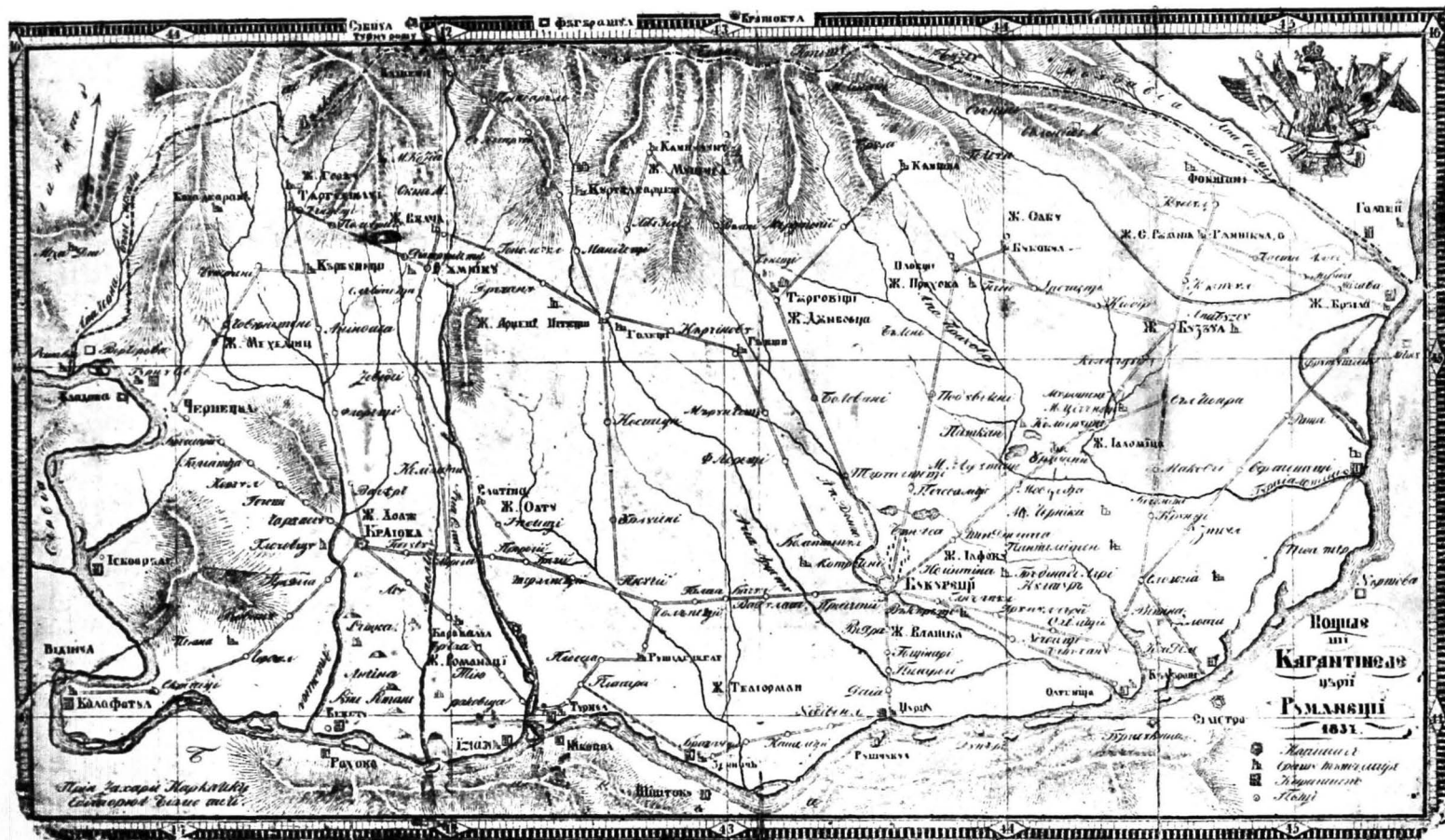
9. 1821, Februarie 21. Pecetea inelară și semnătura căpitanului Dimitrie. Originalul la Arhivele Statului, *ibidem*, f. 331 (Cf. nr. VII).

10. 1821, Februarie 22. Pecetea inelară și semnătura (nu autografă) a delibașii Mihail. Originalul la Arhivele Statului, *ibid.* f. 332 (Cf. nr. IX).

11. 1821, Februarie 21. Pecetea inelară și semnătura (nu autografă) a lui Mihale, baraictarul serdarului Iordache Olmplotul. Originalul la Arhivele Statului, *Administrative vechi*, nr. 2216 c, f. 116 (Cf. nr. VIII).

12. 1821. Pecetea lui „Barbu Văcărescu, vel vister”. Originalul, aplicat în 1824, la Academia Română, *ms.* 1661, f. 325 v.

2. Poștele din Țara Românească

ΠΡΟΚΛΗΤΗΣ

Ἀνδρες Ἀδελφοί!

Σήμερον ἀφίκα τὴν εὐλογημένην πόλιν τῆς Μολδαβίας, καὶ ποτὶ εἰς τὸ ἰδιώτην τῆς ἡμετέρας πατρίδος με ἀνέλας ἀνοικτούς, καὶ με ὁλοκαυχασίας μὲς ὑποδέχθη ὁ φιλέλευθερος λαὸς τῆς Μολδαβίας με ἀισθημάτων τοιαύτων παρμένον τὰ ἴδια, καὶ τὰ ἐγγυὴ τέλμα τῆς Δακίας.

Ἀδρες Ἀδελφοί! πορευόμενος, ὅπου ἡ φωνὴ τῆς πατρίδος μου με προφαλεῖ, ἔρχομαι καὶ πρὸς ὑμᾶς, ὡς ἀγγελοῦ, καὶ τῆς ὑμετέρας πολιτείας ἀνελευθερίας, καὶ εὐδαιμονίας. Διότι ἀρετὸς ἡ δικαιοσύνη πατρίδας, κλέβουσα τὸν αὐχένα, εἰς τὸν ἀνάνθρωπον τυραννὸν, τὸ τερατάδους δεσποτισμὸν, εἰς τοὺς καὶ αὐτὰ τὰ λείψανα τῶν δικαιωμάτων τῆς, ἐν ᾗ ἡ τυραννία, τὸν ἡμετέρον σας, εἶχεν ἐκμελύνει τὰς πνευματικὰς δυνάμεις σας, καὶ ἐκταρξάσαι, τὸν ἰδιώτην ἐκείνον χαρακτήρα, δι' ὃ ἐδυνάθητε εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους νὰ φυλάξετε τὴν πολιτικὴν σας ἀνελευθερίαν, καὶ νὰ ἀνταπεκτασθῆτε, χρόνος ἱκανὸς, εἰς τὰς ἐκδόδας τῶν ἀποκτόνων ἐξόδων τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἡ ὥρα τέλος πάντων, καὶ τῆς ἀνταπόσεως τῆς ἐλευθερίας σας ἐκτύπησεν. Ἐνὰ μέγα ἔδρος, μέγα διὰ τὰ προπατορικά πατορθώματα, μέγα διὰ τὴν εἰς τὰς δεσυχίας τοὺς ἀπαρμηδυνάτους γενναίους, τρέχει τοὺς λαμπροὺς καθύπερθε τῆς ἐλευθερίας τοῦ, καὶ μικροῦ δὲν εἶναι νὰ διερίσῃ τοὺς καρμῆς δι', τί ἐστὶν περιμένετε; Πότε θέλετε νὰ εὐφρανῆτε προπατορικὰν ἐνέκλιαν, εἰς ἀνταπῶν τῶν προέσων αἰώνων, καταπατομένων ἱερῶν δικαιωμάτων σας;

Καίρος λοιπὸν φίλοι Ἀδελφοί! νὰ ἐκτυπησῆτε, καίρος νὰ αἰδοσθῆτε, καὶ νὰ ἐκτυπησῆτε τὰ φυσικά, καὶ πολιτικά ἐκείνα δικαιώματα, τὰ ὅποια, ἡ φύσις ἐξάρτισεν εἰς τὸν ἀνθρώπον, καὶ ἡ πολιτικὴ κοινωνία, χρεώσκει νὰ ἐκτυπησῆτε, καὶ νὰ ἐκφρασθῇ ἐπὶ βέλτοις, ἐπὶ παρῶν δὲ καίρος, καθ' ὃν ἡ φωνὴ τὸ ὅλον ὄλον ἐκτύπησεν, εἰς τὰς ἀποὰς τῶν κρατέντων. Τῆς σήμερον βλέπομεν αὐτοὺς τοὺς ἰδίους ἀρχηγούς τῶν ἰδιῶν ἐκείνων νὰ ἀποδίδουσι, καὶ εἰς τοὺς λαὸς ἀνηκουστοί, ἰδιῶν δικαιώματα, καὶ νὰ ἀποδίδουσι, νὰ εὐχαριστήσονται τὰς εὐλογίας ἐκείνων τῶν.

Ἀδρες Ἀδελφοί! ἐν ᾗ διερχομαι ἀπὸ τὸ ἰδιώτην τῆς φίλης πατρίδας σας, ἡ πρώτη μου φροντίς, ὅπως ὄλων, καὶ φιλέλεων τῶν κρατοκρατῶν ἀποκρίνῃ ἐκείνην, τὴν ὅπου καὶ χρεώσκει νὰ διατηρῇ ἴδιους ἐκείνους, ἀπὸ τὰ γενναία τῆς ἐλευθερίας, καὶ πατριωτισμοῦ φρονήματα. Εἰρήν δι' βέλτοις, ἐπὶ καὶ ἡμεῖς θέλομεν ἀπαντήσῃ ἐν μέρος σας, τὴν φιλοφρονεσθῆν ὑποδέχθη, καὶ τοιαύτην, ὅλα χρεώσκει εἰς ἀέρας ἀναρριζόμενος, ἐπὶ τῆς εὐδαιμονίας.

Τῆς Μαρτίης 1821 ἐν Βουκουρεστίῳ.

Ἀλέξανδρος

ЕВСТІЙС

БЕКАЦІЙ РУМЛІНІ!

101

ВСТУПАЮЧИ ВЪ МОЛДАВІЮ, ПЕРШІЙ Я ЧИНЮЩА КЪ ВАМЪ ВОСТРЕЩЕНІЕ. КЪ ВАМЪ ДІАВЛІСЪ ШІН КЪ АНГЕЛЪ ДІАВЛІСЪ МАНЪ ПРІИМІТЪ. ДІАМІКЪ КЪ ВАМЪ АНГЕЛЪ ШІН АА СЛАВНОСТІВІН ФІН АН СЛАВІТІН. БЕКАЦІЙ ШІН МАНІН! ПОРІНІДЪ МАН ОУНДЪ ГЛАГОЛА ПАТРІЙН МАН МАН КЪ МАН, КЪ ШІН КЪ МАН ВОЙКА ОУН СЛАВНОСТІВІН АА ПОЛІТІВІН ПОДЪ СЪ ДІАВЛІСЪ ШІН АА ФІНІНІН. А ДІАВЛІСЪ АНГЕЛЪ ТІНКАЛОСА ВОСТРЕЩЕНІЕ ПАТРІЙН, АНГЕЛЪ ШІН ГРІМЪШЪ ПАКІАТЪ, АА ШІН МАНІТЪ ШІН ГРІМЪШЪ ШІН МАНІН, АА ПІДЪШІН ШІН КЪ РЕМЪШІН ЦІАЛЪ АНГЕЛЪШІН СЛА. ШІН ТУРАНА ДОМІНАШЪ ВОШІН КЪ АНГЕЛЪШІН КЪ ТУРАНА ДІАВЛІСЪШІН ПІДЪШІН, ШІН ДІАВЛІСЪШІН АНГЕЛЪШІН ШІН А МЕМЪШІН, ПРІН КАРЪ А БІВЪШІН ДІАВЛІСЪШІН МАНІТЪ ПІДЪШІН ПІДЪШІН ПОЛІТІВІН ПОЛІТІВІН ШІН АА БІА АНГЕЛЪШІН ДІАВЛІСЪШІН АН АА ПОРІНІДЪШІН ШІН АНГЕЛЪШІН АН ШІН МАНІН.

ВСТУПАЮЧИ ВЪ МОЛДАВІЮ, ПЕРШІЙ Я ЧИНЮЩА КЪ ВАМЪ ВОСТРЕЩЕНІЕ. КЪ ВАМЪ ДІАВЛІСЪ ШІН КЪ АНГЕЛЪ ДІАВЛІСЪ МАНЪ ПРІИМІТЪ. ДІАМІКЪ КЪ ВАМЪ АНГЕЛЪ ШІН АА СЛАВНОСТІВІН ФІН АН СЛАВІТІН. БЕКАЦІЙ ШІН МАНІН! ПОРІНІДЪ МАН ОУНДЪ ГЛАГОЛА ПАТРІЙН МАН МАН КЪ МАН, КЪ ШІН КЪ МАН ВОЙКА ОУН СЛАВНОСТІВІН АА ПОЛІТІВІН ПОДЪ СЪ ДІАВЛІСЪ ШІН АА ФІНІНІН. А ДІАВЛІСЪ АНГЕЛЪ ТІНКАЛОСА ВОСТРЕЩЕНІЕ ПАТРІЙН, АНГЕЛЪ ШІН ГРІМЪШЪ ПАКІАТЪ, АА ШІН МАНІТЪ ШІН ГРІМЪШЪ ШІН МАНІН, АА ПІДЪШІН ШІН КЪ РЕМЪШІН ЦІАЛЪ АНГЕЛЪШІН СЛА. ШІН ТУРАНА ДОМІНАШЪ ВОШІН КЪ АНГЕЛЪШІН КЪ ТУРАНА ДІАВЛІСЪШІН ПІДЪШІН, ШІН ДІАВЛІСЪШІН АНГЕЛЪШІН ШІН А МЕМЪШІН, ПРІН КАРЪ А БІВЪШІН ДІАВЛІСЪШІН МАНІТЪ ПІДЪШІН ПІДЪШІН ПОЛІТІВІН ПОЛІТІВІН ШІН АА БІА АНГЕЛЪШІН ДІАВЛІСЪШІН АН АА ПОРІНІДЪШІН ШІН АНГЕЛЪШІН АН ШІН МАНІН.

ВСТУПАЮЧИ ВЪ МОЛДАВІЮ, ПЕРШІЙ Я ЧИНЮЩА КЪ ВАМЪ ВОСТРЕЩЕНІЕ. КЪ ВАМЪ ДІАВЛІСЪ ШІН КЪ АНГЕЛЪ ДІАВЛІСЪ МАНЪ ПРІИМІТЪ. ДІАМІКЪ КЪ ВАМЪ АНГЕЛЪ ШІН АА СЛАВНОСТІВІН ФІН АН СЛАВІТІН. БЕКАЦІЙ ШІН МАНІН! ПОРІНІДЪ МАН ОУНДЪ ГЛАГОЛА ПАТРІЙН МАН МАН КЪ МАН, КЪ ШІН КЪ МАН ВОЙКА ОУН СЛАВНОСТІВІН АА ПОЛІТІВІН ПОДЪ СЪ ДІАВЛІСЪ ШІН АА ФІНІНІН. А ДІАВЛІСЪ АНГЕЛЪ ТІНКАЛОСА ВОСТРЕЩЕНІЕ ПАТРІЙН, АНГЕЛЪ ШІН ГРІМЪШЪ ПАКІАТЪ, АА ШІН МАНІТЪ ШІН ГРІМЪШЪ ШІН МАНІН, АА ПІДЪШІН ШІН КЪ РЕМЪШІН ЦІАЛЪ АНГЕЛЪШІН СЛА. ШІН ТУРАНА ДОМІНАШЪ ВОШІН КЪ АНГЕЛЪШІН КЪ ТУРАНА ДІАВЛІСЪШІН ПІДЪШІН, ШІН ДІАВЛІСЪШІН АНГЕЛЪШІН ШІН А МЕМЪШІН, ПРІН КАРЪ А БІВЪШІН ДІАВЛІСЪШІН МАНІТЪ ПІДЪШІН ПІДЪШІН ПОЛІТІВІН ПОЛІТІВІН ШІН АА БІА АНГЕЛЪШІН ДІАВЛІСЪШІН АН АА ПОРІНІДЪШІН ШІН АНГЕЛЪШІН АН ШІН МАНІН.

ВСТУПАЮЧИ ВЪ МОЛДАВІЮ, ПЕРШІЙ Я ЧИНЮЩА КЪ ВАМЪ ВОСТРЕЩЕНІЕ. КЪ ВАМЪ ДІАВЛІСЪ ШІН КЪ АНГЕЛЪ ДІАВЛІСЪ МАНЪ ПРІИМІТЪ. ДІАМІКЪ КЪ ВАМЪ АНГЕЛЪ ШІН АА СЛАВНОСТІВІН ФІН АН СЛАВІТІН. БЕКАЦІЙ ШІН МАНІН! ПОРІНІДЪ МАН ОУНДЪ ГЛАГОЛА ПАТРІЙН МАН МАН КЪ МАН, КЪ ШІН КЪ МАН ВОЙКА ОУН СЛАВНОСТІВІН АА ПОЛІТІВІН ПОДЪ СЪ ДІАВЛІСЪ ШІН АА ФІНІНІН. А ДІАВЛІСЪ АНГЕЛЪ ТІНКАЛОСА ВОСТРЕЩЕНІЕ ПАТРІЙН, АНГЕЛЪ ШІН ГРІМЪШЪ ПАКІАТЪ, АА ШІН МАНІТЪ ШІН ГРІМЪШЪ ШІН МАНІН, АА ПІДЪШІН ШІН КЪ РЕМЪШІН ЦІАЛЪ АНГЕЛЪШІН СЛА. ШІН ТУРАНА ДОМІНАШЪ ВОШІН КЪ АНГЕЛЪШІН КЪ ТУРАНА ДІАВЛІСЪШІН ПІДЪШІН, ШІН ДІАВЛІСЪШІН АНГЕЛЪШІН ШІН А МЕМЪШІН, ПРІН КАРЪ А БІВЪШІН ДІАВЛІСЪШІН МАНІТЪ ПІДЪШІН ПІДЪШІН ПОЛІТІВІН ПОЛІТІВІН ШІН АА БІА АНГЕЛЪШІН ДІАВЛІСЪШІН АН АА ПОРІНІДЪШІН ШІН АНГЕЛЪШІН АН ШІН МАНІН.

Тῆς Μαρτίης 1821 ἐν Βουκουρεστίῳ.

Ἀλέξανδρος

cu' d'p'ing'le' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le'
 Noam'!

si' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le'
 si' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le'
 si' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le'
 si' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le'

si' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le'
 si' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le'
 si' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le'
 si' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le'

si' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le'
 si' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le'
 si' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le' ar'p'ing'le'

6. Duca scrie lui Pancu Hagi Hristu

8. Bașbulugbașa Ghencea

8. Bașbulugbașa Ghencea

9. Căpitan Dimitrie

9. Căpitan Dimitrie

10. Delibașa Mihali

10. Delibașa Mihali

11. Mihale baraictar

11. Mihale baraictar

12. Pecetea lui Barbu Văcărescu

AȘEZĂMÂNTUL CULTURAL ION C. BRĂTIANU, XVII

VERIFICAT
1987

